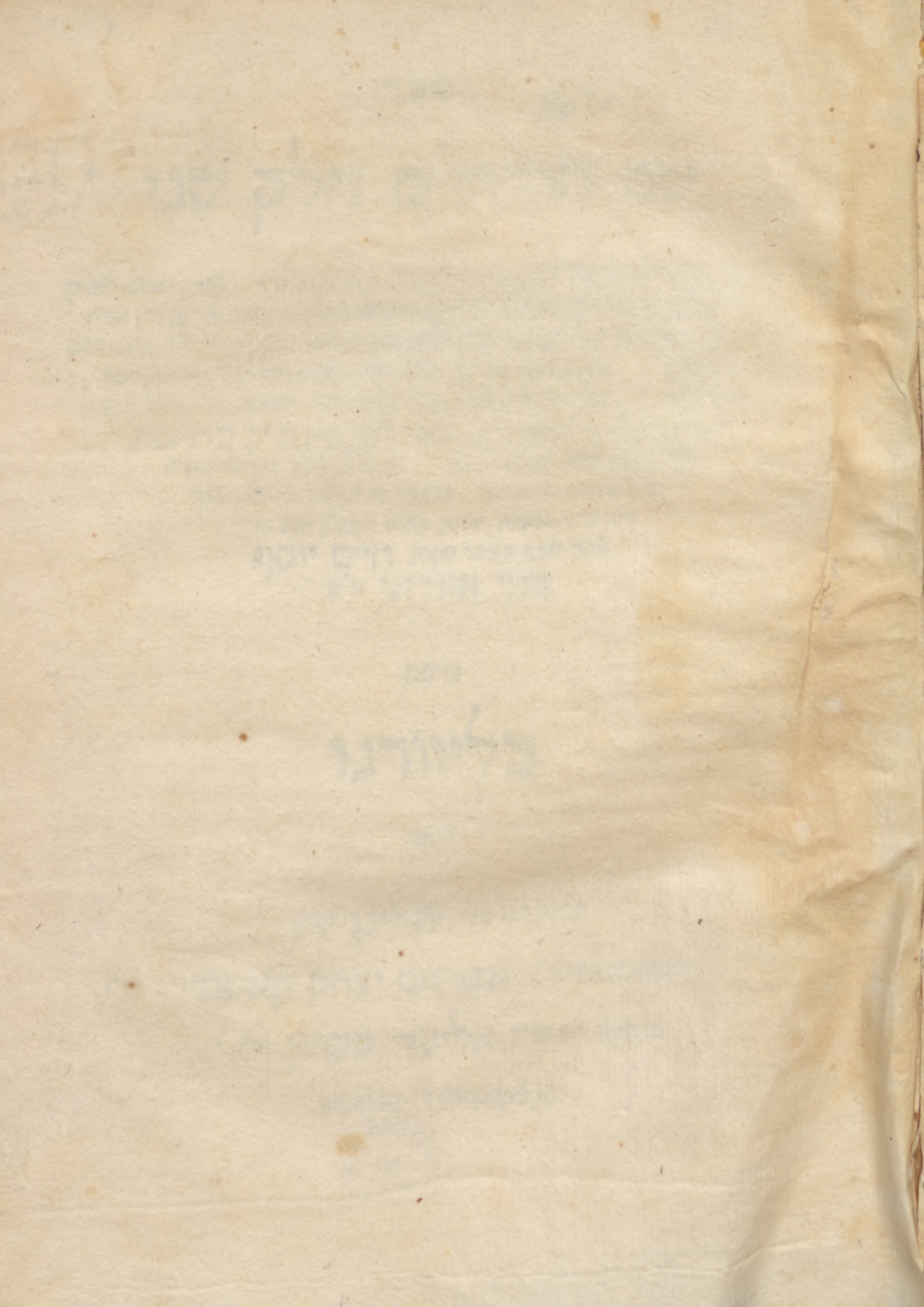
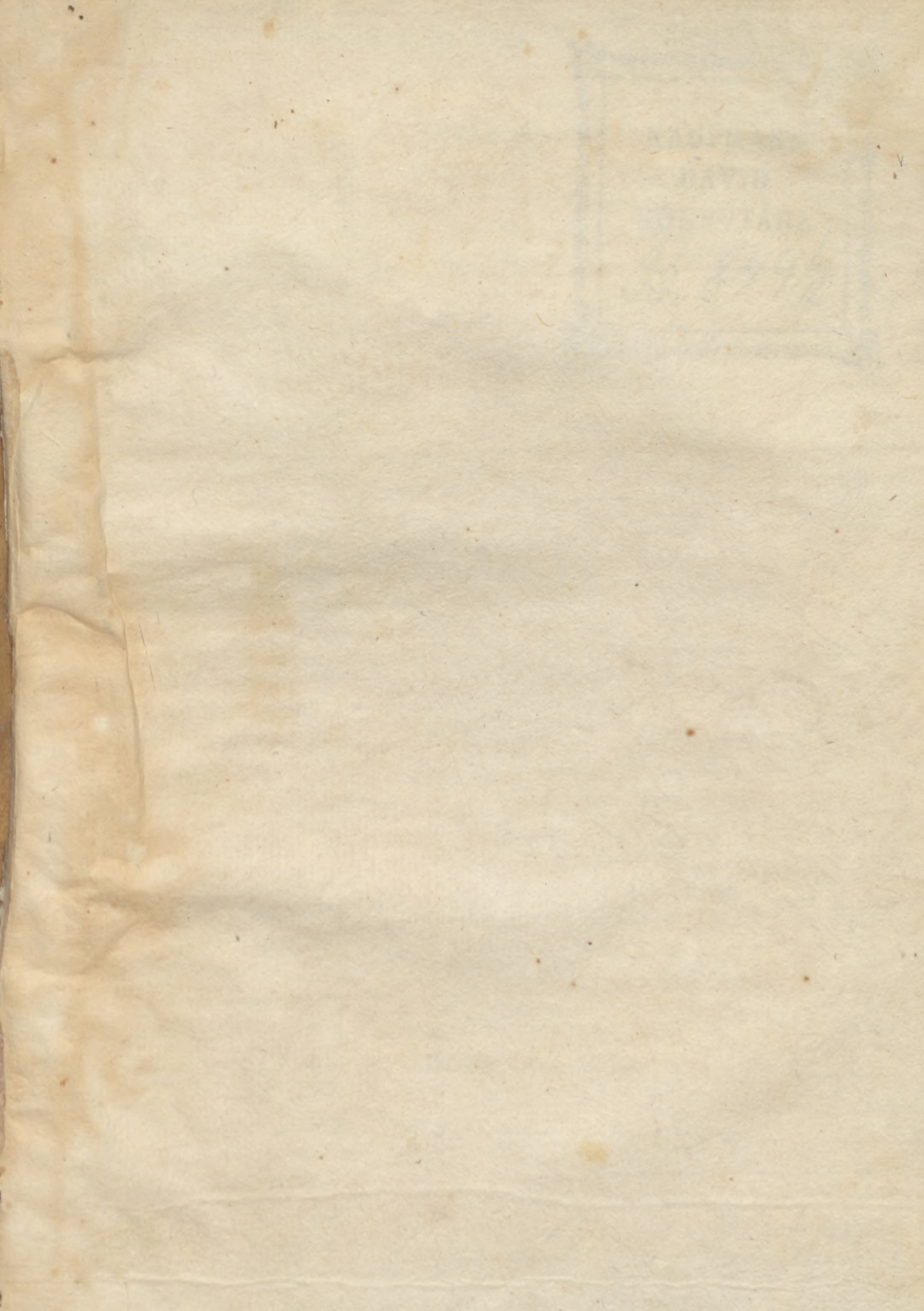

KAUFMANN
DÁVID
KÖNYVTÁRA

B. 849/II

שם הגדולים חלק שני

זה כוונת סדרי ברונן את הנפרים יודעתיו ויגל כלל"ט אונס . למען ישמעו אופיין
 של רבותנו המחברים קדושים אשר בארץ החיים המה זלזה הביעו לפרקן זמן ומנס .
 כמה רבתון דבריתא זאת לפני הארש יסדתי בקונטרס הנדפס כמעשהו ממנו יהיה
 מהם ומהמונס . הנה שפתי עוד הם מדברים תוספות וחידושים יהנו כבדונס .
 הלא חציתי לי ברכה תכונה האות ספרן של צדיקים ציביון של ישראל להם
 קומוה מימינס . כל שיטנו כדפוס וספרי **הראשונים כתיבת**
יד קמה סלת מע"ט דגנס . הפליאו עשה הגדילו תושית
 סבלים פרשו כן תרגם . אחרתי אגלה לבר כי רב מאשר
 ראו עיני שלשלת יחסין כשי"ס כזיו"ן הנה הסס .
 אחר ואמר העכר הקטן **חיים יוסף**
דוד אולראי ס"פ

נדפס

בליוורנו

יע"א

כשנת כאל שדי יתלונג לפ"ק

כדפוס השותפים החכם כמוהר"ר אברהם יצחק קאשטילו כר"ו

והמשכיל כמוהר"ר אליעזר סערון כר"ו

קון לימינסיאה די סופריורים

מערכת אות א

א * אגדתא דבראשית מדרש רז"ל על קצת ספר בראשית ובכל ענין דורש תורה נביאים וכתובים עשוי פריקים ויש ב"ג פריקים והוא נרפס בסוף ס' שתי ירות להרב מהר"ם די לובלין :

ב * אגור * מדרש אגור מרז"ל כתב הרב הנו' בתחילת הספר שהיה בירויד הקדש מדרש זה כ"ו והיה רוצה להרפסו :

ג * אבכיר * מדרש רז"ל והילקוט מביא מאמרים מתנו' - וכמערכת המ"ם נזכיר כל מדרשי רז"ל בס"ד :

ד * רב אחאי כתבו התוס' בזכחים דף ק"ב ע"כ ד"ה פריך רב אחאי דאומר רבינו שמואל דהוא רב אחאי שעשה השאלות שהיה מרכבן סבוראי דבתר רבינא ורב אשי דהוסיף הוראה וכתבו אחרי כן דכרוו בסוף הש"ס עכ"ל ותיבת דהוסיף כ"ל להגיה דהוסיף הוראה והיינו בראמרינן פ' הפועלים דף פ"ו אשר לו כתוב בספר דארה"ר רב אשי ורבינא סוף הוראה ע"ש ובפירשי וק' רב אחא שחיבר השאלות לא היה מרכבן סבוראי אלא בדורות הבאונים כמבואר בתשובת רב שרירא גאון הובאה בס' נחמין * ודברי התוס' גיש כתובות שהזכרתי בנרפס מנומגמים שכתבו שגירט רש"ס דהיינו רב אחאי גאון שעשה שאלות והיה בסוף כל האמוראים וכו' ע"ש ולגאון גאון והיה בסוף אמוראים לא סליק דאם היה גאון לא א"ש לומר סוף אמוראים דהאיכא דורות רבנן סבוראי ביניהם * טוב נזכרתי דבתשובת רב שרירא תכנה אפי' לאמורא בשם גאון :

ו * ק"ק על רבינו שמואל דפלי הו"ל * למימר דרב אחאי מרכבן סבוראי לחוד ומי הכריחו לומר שהוא בעל השאלות * והכין חזקן לרבינו שמשון בס' כריתות בהקדמת חלק ימות עולם שכתב דרכבן סבוראי הוסיפו מעט על חיבור רב אשי כמו בתחילת קדושין שכל הגמרא עד בכסף טכ"ל מרכבין שהוסיפו מדעתם או מקבלתם וכן בתלמוד בכמה מקומות פריך רב אחאי הוא מרכבן סבוראי עכ"ל והא דריש קדושין כתבה כמו רב שרירא גאון בתשובה הנו' דנקיטו מן הראשונים רב"ל איך קנשו ופירוקי רבנן בתראי תרצוהו וקביעוהו ע"ש * והר"פכא בחידושי לקדושין פתב קבלנו מרכבותו דכולא הוביין עד הכא דבתר הוראה היא ומרב הובא גאון מסורה איהו תני' לה ואיהו דאמר ככתא וביומהי תקימו תקנתא דמורדת דהיינו בה הבאונים :

ז * רב אחא נשכחא חיבר שאלות כמדובר ומזכירין אותן גדולי הפוסקים :

אות א

ודע שיש כמה טעויות בטאלמות הכרפסות וראיתו שאלתות כל וכחם מצאתי לשון
 קשה ככרפסות דעם היה מתוקן • וכתב הרמב"ן במלחמות פ' כירה רב אחא
 רב מובהק אבל הבאזים • והר"ב שיהיו שז"ד כתב טרכיו מקובלים כאלו נכתבו
 בתלמוד ע"ש • וכחמ"ג לאזין קמ"ו דף כ"ד ע"כ כתב משם ר' אחרי שאלתות דרב
 אחאי שהוא בר סמכא וקדמון וגם רב יהוראי גאון מכיא מדרכיו ראייה בהרבה מקומו
 וכו' ע"ש ובס' הפרדס כל בכרכת אירוסין כתב אין לנו להסות מדברי הגאון אדוכנו
 רב אחא שמכחא כמפי משה יע"ה עכ"ל :

ו' • אזהרות • קורין רוב ישראל כמה השכועות זמן מתן תורתנו • ואולם לא
 שנו כשיעוריהם כי יש כמה סדרים דתקון רבנן קמאי כי הנה
 רבינו אליהו הוקן גיטו של רבינו הא"י גאון תקן אזהרו' והחזיקו בהם בני אשכנז ופולין
 ורבינו יצחק בר ראובן אלכברגלוגי שהיה בומן הר"ף יסד אזהרות איהו מקום כינה וכו'
 ודבקו בהם כבלילות המערב פנימי וחיזון • ורבינו שלמה בן גבירול שהיה בומן רבי
 יוסף הלוי' מ'ינאש תלמיד הר"ף כמ"ס הרדכ"ן בתשובות חדשות דפוס פירא סימן
 תקל"ב ראה והתקין אזהרות שמור לבי מענה וכו' ואלו האזהרות אומרים אותם בני
 ספרד וגליל' טורקיה וארץ מצרים וארץ הנבי • והרב יצחק קמחי בר מדרכי המכונה
 מאישטרי פיטיס ריבאומש אשר היה מדרכי פרוכנצא בומן הרשב"א וכתב הרב
 מהר"ל כח"א סי' י"ח דף י"ד מדפוס אמשטרדם שראה בקובץ תשובות כל שהרשב"א
 מוכברו ומנשאו בתשובות שהשיב לנו • חיבר אזהרות ורבינו ב"ר קהלות בקצה
 צפת בקונטא"רו ר' אב"י וכו' וכרפסו כמחזור שלם :

והנה הרב כמהר"ר משה מועטי מדור שלפנינו חיבר ס' ישיר משה פירוש לאזהרות
 רבינו יצחק בר ראובן הנו' וכבר נדפס ג' פעמים • והרשב"ן חיבר ס' והר
 הדקיע פירוש לאזהרות רב שלמה ו' גבירול ונרפס בקושטנינה ואינו כממצא • והרב
 יעקב חאג'ו חיבר ס' פתיל תכלת פירוש האזהרות מר"ט ו' גבירול והוא קיבור פי'
 הרשב"ן בתוספת נפך :

והרמב"ם בהקדמת ס' המצות כתב ששמע האזהרות רבות המספר המחוכרות
 בלרץ ספרד ומחכריהם השלימותו מערכות המאמר ויפי הסדר אך
 כמשכו אחר בעל הלכות גדולות ולא נדק במנין המצות ע"ש באורך • גם הרב אברהם
 ו' עזרא בס' יסוד מורא ריב לו עם מחברי האזהרות והאר"ך בוס • וראיתי באיזה ספר
 שהרשב"ן הוסיף באזהרות מהר"ט ו' גבירול שמהם בתים לכון המנין שיעלה כרעת
 הרמב"ם • וכעת אין בידנו ס' והר הדקיע וס' פתיל תכלת למען דעת כירוקן של
 רברים :

ורע דאוסרות רבינו יצחק קאמי הנו' כמדומה שהם כדעת הרמב"ם ולא כבעל הלכות גדולות. וכמי נעווי ראיתי אהרן' שיסר הרב מהר"ר יהושע ככנס' הרב המחבר שדה יהושע על פי סדר הרמב"ם והס כפי' וחיבר פירוש עליהם וקרא לו משמרת המצות. וזר אחיו הרב כנסת הגדולה כס' דינא רחיי שקיל וטרו טובא על ס' משמרת המצות הנו'. ורשות אוסרות הר"שן' גבירול המתחיל אמן יומ וזה יסרו הרב דוד בן אלעזר בן כקודה כאשר תראה בראשי המרוזים:

ו' * הראב"ד הלוי תלמיד רבינו ברוך בן רב יצחק בן אלכלאיה תלמיד הר"ף חיבר ס' הקבלה וס' בעיקרי האמונה הנקרא אל עאקידה איל ראפיעה. ועוד חיבר חיבור חשוב וכבד בתכונה ותא חוי מאן גברא רבא בתכונה מסהיד על ספרו הוא התוכן הגדול ר' יצחק הישראלי ביסוד עולם מאמר ד' פרק יח'. והראב"ד הנו' כהרב על קדוש ה' היר זיע'. וכספר שלשלת הקבלה הרבה דברים כי זהו הראב"ד שמשבח הרמב"ם באגרותיו ולא להראב"ד בעל השבות וכן הוכיח מס' הקבלה שהיה בשנת ד' אלפים תתקכ"א ולא הזכיר לרש"י שרש"י היה בזמן הרמב"ם וכן הופיח כמה הוכחות מרש"י פי' דברי הימים ע"ש רף ל"ב דפוס אמשטרדם. וכאמת אין לאבר הזמן להשיג עליו כי היה שומע מכל אדם וכותב וכל אשר שמע או מצא כתוב ככל אופן שיהיה כתב והס דברים שאינם אמיתיים וגם ער"ב רב עלה אתם:

וביותר תמהי על הגאון בעל סדר הדורות שהיה מופלג בחכמה מאד איך נמשך אחר שלשלת הקבלה והעתיק דבריו כמה פעמים שאינם ככונים וכפרט שבריש הקדמתו כתב נבדו והביא דברי הרב ז"ש ע"ש. ובמאי דקחן בקצרה אני אומר דרש"י קדם להרמב"ם וראי ואין ראיה תמה שלא הזכיר הראב"ד לרש"י כי מאחר שכבר בימיו ר"ב סליק לבי קברו והיתה מנוחת רש"י זה כמה שנים ולרחוק המקומות לא זכר לא את רבינו תם שהיה בזמנו ויבא טבעו בעולם מאד. והראב"ד זה אינו מה שהזכיר הרמב"ם. ופירוש דברי הימים אינו לרש"י והלכו כל ראיותיו ודמויותיו. והוי יורע כי כמעט שעברתי איוה דפין משלשל' הקבלה לא יכול יוסף להתאפק והתויתו כגיליון תיבה אחת כגון. להד"ת. אין זה אמת. ליתא. ולא רציתי להזכירם ולפרשם פה כי רבים הם. וגדלה תמייתי על הגאון בסדר הדורות ואין להאריך:

ובענין זה העיר קצת הגאון בסדר הדורות שהגיה עליו בדרך קושא דת"ש הרמב"ם באגרותיו הראב"ד שכתב שקיריש נ"ע ע"ש רף כ"ג ע"ד. ואין הכרח כלל ממה שהרמב"ם משבח להראב"ד בעל ההשגות אי בעית אימא שלא הגיעו לירו השבו' הראב"ד או הגיעוהו אחר אגרת הזו. ואי בעית אימא שכבר הגיעו לירו והיה ענין מאד וכמו שתראה באגרות הנדפסות באגרת שכתב לרבי פנחס דין אלכסנדריאה שכתב' תרור' על ספרו והוא השיב' כככו' גדול ע"ש באורך נועם שיח הרמב"ם וקדושתו: וראיתי

אות א

וראיתי טס כסרר הדורות שכתב שזה הראב"ד הוא רבי אברהם בר דיאור וצמחה
ספרים כתוב בר דוד והוא ט"ס וכ"כ לקמיה ע"ט ונעלם ממנו שכערכי דוד
הוא דיאור ואם כס' היה כתוב דיאור בריש הוא טעות וז"ל דיאור וזה פשוט וזכור
ראיתי דזה שכתב הרב הנו' נמי העתיקו מספר זמח דוד ע"ט . גם כסרר הדורות
לעיל ברף הזה ע"ג הביא דברי שלמלת הקבלה שכתב שרבינו יעקב מרומרו שכתב
הרשב"ץ שהוא בן בתו של רש"י הוא ט"ס שהרי כס' הקבלה מזכירו ואינו מזכיר לרש"י .
וגם ההוכחות מפני דברי הומיס של רש"י ע"כ . וכל זה אינו אמת והתיימה על הבאון
הנו' בזה והרבה דברים כאלה שהעתיק משלמלת הקבלה ואין להאריך ועיין כיסוד
עולם שהיה כוזב הרא"ש ומשם באר"ה בענין זה :

ד' הראב"ד השני הוא רבינו אברהם אב ב"ר בר יצחק וסיה מר חתנו של הראב"ד
בעל ההשגות כמ"ס בעניותי כנרפס וכן מצאתי בחידושי הקדמונים שהועתקו
בריש ספר מעשה רקח על הרמב"ם ברף ב' ע"ג ע"ט . וכן מצאתי בסוף פירוש
הראב"ד למס' קנים אשר בנה רבינו אברהם בר יצחק בתים בחרוזים מהורה ומשכח
לה' אשר זיכהו היות חותן לרבן וכו' ע"ט בסוף חידושי קדושין פרסו קושטאניא :
ט' כתוב כס' האמונות דף ל' דאלוהו זכור לטוב כתבלה לרבינו אברהם אב"ד
וממנו קבל הראב"ד חתמו ורבינו יצחק עכ"ר ואתה תחום הלשון שכתב הרב
ישר מקאנריא כס' מוצרף לחכמה דף ט"ו סוף ע"א חסס עבודת הקדש ומו"ט תראה
שיש ט"ס סס : וראיתי כתוב כלשון הזה ר' יצחק כוזר קבל מאלוהו הנביא זכור לטוב
ואחריו ר' יעקב כוזר וממנו הראב"ד ובנו רבינו יצחק סגי נהור רביעי לאלוהו עכ"ל .
והנה מהר"ו ז"ל כתב דאלוהו ז"ל כתבלה להראב"ד ובנו רבינו יצחק סגי נהור . ואלו
דעיקרי החכמה באורך לא גילה אלוהו ז"ל אלא לרבינו יצחק כוזר ומיהו כתבלה אלוהו
ז"ל קצת גם להראב"ד ובנו כמ"ס מהר"ו וכן כתב מהר"ם דיקאנאטוי פ' כשא ע"ט .
וכתבו על רבינו יצחק בן הראב"ד דהגם שהיה סגי נהור היה מזכיר באדם בגלגליו
והיה מרביש בהרשט האויר לומר זה חי וזה מת והיה גדול בתפלתו כרבי חנינא בן
דוסא כמ"ס הרב ז"ר כס' מוצרף לחכמה דף ט"ו ע"ב ע"ט באורך :

י"ד . הראב"ד השלישי . הוא הראב"ד בעל ההשגות והוא המפורש תורת כהנים
כמ"ס כנרפס . וכן ראיתי שכתב בפירושו לעדויות סוף פ"ב וכבר פירשתי
כל זה בפירוש תורת כהנים ע"ט :

ראדוזה אנכי כס' סרר הדורות דף כ"ו ע"ד שהביא ח"ט שלשל' הקבלה על הראב"ד
בעל ההשגות וז"ל וראיתי בקונטרס שחיכר'ס' באסור והתר . וקראו איסור
מושהו והוא ובעל המאור למרו יתר וראה ר"ת וכתב על זה הבאון הנו' וז"ל כלבול דרבי'
יש כאן כי בעל המאור הוא רבינו זרחיה הלוי שהיה תתקי' וראב"ד ראשון תתקב"א
עכ"ל

עכ"ל ואתמהא כי מ"ס שלשלת הקבלה כהונן כותב עליו שהוא כלכול דוראי הראב"ד
 בעל ההשגות נתווכחו יחד הוא והר"ה והיה להם ישיבה אחת בעולם כנר' במקובצת
 למציעא בבגדי שתי פרות פ' השאל שנתוכחו ויכוח גדול וכתבו זה על דברי זה וזה
 על דברי זה כמה פעמים ע"ש ובתמים דעים סי' רמ"ה כתב הראב"ד על דברי הר"ה
 במאור גבוב הוא מאתי שכבר כתבתי אותו לפני הרב ר' משולם . וכסיומן רמ"א על
 מ"ט הר"ה במאור וית' כתב הראב"ד ולמה כסה מי הוא המפרש וכבר נודע ממה
 שנים מי הוא המפרש וכו' ע"ש אבל אמת שדברי ש"ק יש בלכולים גדולים בכתה
 וכמה ענינים ובענין זה מה שהביא אח"ך ששאלו להראב"ד והר"ה בשנת דתתקע"א
 אינו אמת וכבר העיר בסדר הרורות ריש דף כ"ז ואסקיה כז"ע ולדידי אין כאן מקום
 עיון ואין להאמין בכל הכחצא כתוב וכמ"ס מהרש"ל בהבהותיו לשערי דורא דף ל"ד
 על כר פלוגתיה אמר על כל אשר מצא אני מאמין ע"ש והרדב"ז כתב דאין לסמוך על
 הגהה עד אשר ירע היולרה והמחויקה בעמים . וכ"ס שאין לסמוך על קונטרסי' מלאי
 השביחה וטענות המצתיקים :

יא . רבינו אפרים תלמיד הר"ף עשה השגות על דברי רבו הר"ף ועל הרב המאור
 והר"ה במאור לפעמים מביא מרכיו . וכס' קורא הרורות דף ט' ע"פ כתב
 רבינו אפרים בר יצחק מרגנשפ' רק הצרפתי עשה השגות על דברי הר"ף רבו וגם על
 הר"ה ע"ש וזהו כמו שכתבתי אך כס' יוחסין דף ז"ח ע"כ כתב רבינו אפרים תלמיד
 הרב אלפס שהשיב על הר"ה בומן הוה עכ"ל ורואה אני בהקדמת הר"ה למאור שכתב
 ומצאתי להרב ר' אפרים ז"ל בענין הוה לא מסודרים ולא מחוכרים כי אם מסודרים
 ומפורדים והמצפ הנכון מהם בעיני אספתיו אל תקומו עכ"ל ומת"ש רבינו אפרים ז"ל
 מוכח שכבר ר' אפרים נפטר לכ"ע ולפ"ז רבינו אפרים לא עשה הגהה כי אם על דברי
 הר"ף רבו לא על הר"ה כמ"ס יוחסין וס' קורא הרורות :

ג . מ"ס כס' קורא הרור' שרבינו אפר' תלמיד הר"ף הוא רבינו אפרים מרגנשכורק
 הצרפתי אינו נראה . כי מרכיו ס' יוחסין משמע קצת דתרי הוו . ועוד ראיתי
 כס' הישר כז' לרבינו תם וכסופו שאלות ששאל רבינו אפרים מרגנשכורק לרבינו תם .
 ורבינו תם משיב לו בכח גדול וכיר חוקה ושם דף ר"ז כתב רבינו תם לרבינו אפרים ז"ל
 יורעים לבי ולכך ילדות היתה כך ואם לכך הוא בקרבך על לבי מה טיבך ויש ממש שא
 לרכך העומד בישובך או אלני ואטיבך מיום דעתך מורה לא שמעתך עכ"ל והרב ר'
 אפרים בזה וכשאר תשובות כותב בכבוד גדול לר"ת ומוה משמע לי ההריוט בעשמו'
 דאין זה רבינו אפרים תלמיד הר"ף . גם התוס' בעז' דף ז"ר סוף ע"כ כתבו רבינו
 תם הקפיר על רבינו אפרים וכתב והמורה יורה כנן סודר ומורה ועלי יערה רוח
 הכורא :

ושמעתי

ולפי הנשקף מפי מופרים סיפורים שהיה חופלג בחכמת המספר והתשכורת וכקבלה
 מצאית . ואירעו לו הרבה ענינים עם הרמב"ם . וכסוף פירוש קהלת כתב שחיברו
 ש' ר' אלפים תת"ק . ומצאתי בפי' מגילת אסתר להרב המובהק כמהר"ר זכריה ז'
 פרוק שהיה רב בקהלות היותר חשובות המספר וארבונו וחיבר הפירוש הזה אחר הגרוש
 סנת גר"ם וכדפס בוניניא ש' שכ"ס וכדף ז' ע"א הפליג בשכת הרמב"ע וכתב וזל
 ואנכי ראיתי חרושי הרמב"ע מוס' קדושין והם בתכלית הרקות והאימות עכ"ל וראה
 זה חרש כי הרמב"ע חיבר חידושים על הש"ס :

ט"ז . אבן הראשה חיבר רבינו אליעזר בר נתן פסקי דינים וראיתיו כז' וכספר
 ראב"ן המורפס בס' ק"א שאל מרבינו יצחק בר אשר הלוי והשיבו
 בכבוד גדול . וריכא הוא נושא ומוחן עם רש"י בדרכי יבנה בענינותין כדפס ועיין ח"ש
 בהלכות קטנות ח"ב סי' שי"א ושי"ב :

ט"ב . אב"י העזרי חיבר ראב"ה נכד ראב"ן רבינו אליעזר בר יואל הלוי
 והיה נמצא בכ"י לראשונים ועד אחרן הרב מנחם די
 לונאוואו והרב תוספת י"ט היה נמצא אצלם כמבואר בס' שתי ידות ושר"ת גאוני בתראי
 וכמ"ש כדפס ופשו"ת מהר"ם דפוס פראג בסופו דף קי"ב בהסמנת חתומים רש"ס
 ור"ת וראב"ן וק"ן רבנים :

ה"י . אב"י אסף חיבר ראב"ה גם כן וכתב סדר הדורות דף קס"ג ע"א אב"י
 אסף דינים כסדר ש"ע עכ"ל ואינו כן אלא הוא פסקי הלכות
 כסדר הריף וראיתיו בקלף כל ימן על סדר נויקין :

י"ט . רבינו אליעזר התחבר ס' הרוקה . חיבר פירוש התפלות וסודן וכתב שהוא
 מקובל מרבינו יהודה החסיד שקבל מרבו ורב מרוב ער שמעון הפקולי
 וכתב שם שרבינו שמואל החסיד אב"י רבינו יהודה החסיד קבל מרבינו אליעזר חזן
 שקבל מרבו עד רבינו שמעון הגדול ורמ"ה כן כתב הרב ישר בס' מנרף לחכמה דף
 י"ד ע"ב ע"ש באריכות :

וכתוב בשו"ת מהר"ם ר"פ בסופו דף קי"ב ע"ב שיסוד התשובה קבל הרב רבינו
 אליעזר בן רבינו יהודה מרבינו יהודה החסיד אב"י החכמה בן רבינו שמואל
 הקדוש הנביא בן רבינו קולונימוס תשפ"רא הזקן בן רבי יצחק ז"ל והמה
 קבלו רב מרוב גאון מגאון חכם מנחם הלכה למשה מסיני עכ"ל :

ואתה אנוש אלוף לראש אל תתמה על החפץ כי לפי האמור דרכי התשובה אשר
 איון וחיקר רבינו בעל הרקח קבלם מרבו ורבו מרבו עד הלכה למשה מסיני
 וא"כ איך הריב הארז ז"ל פור"ש לו לעשות לו דרך חדש בעניני התשובה וכיאר עליה לכל
 עין ולכל חטאת משום פגמו כשרשי נשמתו וכיוצא עלין ללב עילאה יתלל הפלא ופלא :

אות א

א"כ הוא ראה והתקין מתכונת הלבלים והלוי כאחוריה אשר נס לו במספר שמו"ת
הקדש וכיוצא מפלאות תמים דעים הן הן הרכבים עצמן מעירין על אמתיותן כבכיון
ובקומתן . וכיבוד יתקיימו שני מקראו"ת הללו :

דע כי אלנו ואלנו דרכי אלהים חיים וכמה פנים לפנים בדרכי התשובה כאמרו' באמת
למטה רכיבו כפינו מפי הבכורה ויותר ויותר מאשר גילו המאורות הגדולים
רכותינו הבוכרים יש ויש בכללות וכפרטי פרטות כפי ערך האדם וכפי ערך נשמתו
וכפי מצב העולמות בעת הסיא וכפי תוקף יצרו וכפי הנאתו וכוונתו וכפי מצבו אל
עירו ואל שער מקומו וכסנה וכסנה פרטי פרטים ושינויים רבו מספר לפי גבוליו ולפי
שרשי כר"ן וכיוצא . אמנם דרך כללי כללות גילו לנו רכותנו הנוכרים והמקיים דבריהם
בטוב כונתו ואמתיות חמדתו והכנעתו אלהים יראה לו הן חונן והן מרחם לתקן אשר
עונו וללקט אשר פיור וליתר אשר הפריד כדת מה לעשות כי אל רחום הוא ולא כלו
רחמין נהרים יאודים רחבי ידים :

ואולם לימים ראשונים נפתח כל חוון והחכמה העמוקה חכמת האמת ונסתרה
והיא נתמה"ה וראשי הדורות ידעי רבין איוה שרשים בכללות וכבר אמרו
בוקר דאחרי סלוק רשב"י לא נשאר כי אם מלא העומר מן למשמרת לאכנעא . רבנן
שלא פסקה מישראל חכמה זו וכאשר האריך הרב המושלם ישר מקריא בס' מצרף
לחכמה אשר העלה ואשר הביא ספרי הבאונים שחיברו בחכמת האמת וכיוצא ע"ש
באורך מ"מ הכל הים למשמרת לאכנעא בכללי כללות ולפי הדור ולפי מצב העולמות
מעת החרבן וכיוצא בתגלה לרבינו יהודה החסיד דרכי התשובה ונשאר בקבלת רבו
מרכו וכו' אותו הדרך הטוב בעיני ה' וראוי לדור אחרון שלא היה להם ידיעה כל כך
בחכמת האמת ומעיינות החכמה עדיין לא נפתחו . וכן לענין סודי התפלות שקבל
רבינו הרקח מרכו ורכו עד שמעון הפקולי כמדובר לעיל נשאר בקבלתם מה שרצה
הקב"ה לזכותם כפי מצב העולמות והדורות והכל אחת וזרק .

האמנם כימי רכיבו האר"י ז"ל רצה הקב"ה לפתוח שערי אורה ומעיינות החכמה
על ידי זכאי האר"י החי כי היתה נשמתו מעולם התקון מסוד פנימיות של
הפנימיות שכבר נכדו כמה מינוצות ולא נשאר אלא ברירת הרגלים . והיה זמן כשר
לסתגלות שרשי עיקרי פנימיות החכמה ולמחיה שלמו אלהים והעויל חמה הנרתקה
והסויר עטרה ליוספה לגלות ספוכי שמוכי קרשי קרשים :

ובענין לענין אמרתי אעלה אשר השכתי למשכיל אחד שאל שאל האיש לנו . דהרי
התלמוד הקדוש נעשה ונמטר מרכבות אלפי רבין אשר בכל דור ודור יומנו'
רכי ועד רב אשי אשר היו לומדים פמליות פמליו' ועד אחרן כימי רב אשי אוספו אסיפה
תמענות אריות בלהו רבין ויהי כיום כלו"ת כלה דאדר וכלה דאלול היו לומדי מסכתא

אחת

אחת כפל כלה באטיפה גדולה וזמן קהלה לכל היא וכבודו עליהם יראה בעמוד אש
 כאשר קבל דבניו יהודה בר ברזילי שהיה עמוד של אש יורד מן השמים ככלה דארר
 וככלה דאלנו והיינו דקאמרינן סוף פ' היה קורא דף ז' אמר רב אשי בני מתא מחסיו
 אבירי לכ מינאו דקחו ויקרא דאורייתא ולא מבייר גיורא מיניהו וכמ"ש התוספות שם .
 ואו היה נכתב התלמוד הקדוש על יד על יד בהסכמת כל האמוראים אלפי רכבה ולכן
 הייכים כל ישראל לשמוע ולשמור כל הכתוב בתלמוד כחצות ה' אלהינו עפ"י התורה
 אשר יורד . אם כן אפוא זוהי שקשה שראינו כמה חומרות ועונשים כס' הזהר בדנינים
 מדנינים שונים אשר לא נראו בתלמוד הקדוש . וגם בדנינים הנזכרים כמ"ס לא נכתבו
 כל העונשים הקשים שיש בוזהר הקדוש . הן הנה אמרי השכיל דורש בהרחבה :

ורפ"י שצה וזאת אשיב . הלא תראה הנה זאת חקמוה ראשונים שאנו אע"פ לא אתא
 משיחא בימי חסידים הראשונים ובימי ר' שמעון ז' יוחאי וכל קרואים עמו אשר
 היו דבקים בו יתברך והיו נשתות עליונות ובעונסקם בתורה אתא אש"א שפנייהו .
 והיתה האש חלהפת סביבם ומלאכי השרת מוקפים חומה . ואליהו זכור לטוב הוא
 מתרחש להו כאשר ידבר איש אל רעהו . וכך יכול גיור גורה ואינה בטולי בטלום
 דהוה תקפי ברפמי וגהרו"ת המושכין עד דאתבסם עלמא וחדל להיות לגר"ה . ומדוע
 פושט לא בא פן ישי הלא דוד מסתתר באותם הימים :

ועוד יש לחקור הדופס' הזהר הקדוש לא כתבלה לאמוראים ורכבן סבוראי והבאוני
 ולברזלי הרבנים . ואיך כתבלה אח"ך כדורות הברוצים מהם . והנה לחקירה
 ראשונה התשובה מובארת כי גורה חכמתו יתברך שיהיו אלף שנים בגלות זה כרביב
 פתנני שותמה כל היום דוה והוא יופו של הקב"ה וכן אמרו בוזהר וכמדורש איכה בכמה
 דוכתי וכל התבאים ואמוראים היו סמוך למרבן בתוך האלף שנים שהרי רב אשי שסידר
 התלמוד היה פטנת שנה למרבן ולכן לא הועיל כל קדושתם להפיא המשיח כי גורה
 עומדת :

ובמוצא דבר אפשר לומר כי ודאי הכל כשקול אל דעות ולו כתבנו עלינו ואפשר
 דכסיות גורת המרבן אלף שנים וכל הקדושים היו בתוך האלף שנים לא
 דעה הקב"ה שיגלה ס' הזהר שיש בו כמה חומרות ועונשים כרחם אב על פניו כ
 באותו פרק היו שמדות ותוקף הנרות והיו ישראל כנצער גדול . ואם היו מתגלים דברי
 הקדושים דבלי וחכיריו וכל העונשים היה תקום לסט"א לקטרב יותר על ישראל
 לרפנו"ת פיעקב דעה אחר רעה . אבל אחר שעברו אלף שנים מהחרפן שנשלמו שנת
 ד' אלפים תתכ"ח אז היה יכול לבא משיח ובעוה"ר אשתוי אשתהי וזה חסא כוסף
 לכלל ופרט על כל חטאים וחילול שמו ח"ו ותורתו . ונתבכרה הקליפה מאד יען כבר
 פתכר הרבה וצתה הכריר' כרגלים וכמ"ס פיעקבו משיחא חוצפא יסבא שהיא הסט"א

אות א

שמתמכרת כראותה כי כלתה ליה רעה וכמו שביאר באורך רבינו האר"ל ז"ל ומתנברת
 להחטיא אכל כשל כמה בענין השמדות ותוקף הצרות כי כבר הוכרר הרבה כאמור
 חמי כבוד האר"ל ז"ל (וגדות ת"ח טעם יש ברבר) ולכן סמוך לזרות שאחר האלף
 שנה מהמרכן נתגלה אור הוהר להגין על הזרות ושאלם בוכה להשתעמק בסתרי תורה
 כרת מה לעשות בזכות זה תפרה ישע ישועת ישראל • ונתגלו החומרות והעונשין
 למען ישמעו ויראו כי השעה צריכה בתגבורת הסט"א וזכחטא נוסף מעכוכ המשיח •
 ובראי דגדולי הדורות היו מקיימין כל החומרות והקדושות אך המון העם לא ירעו את
 כל תקף החומרות והעונשין ומוטב שיהיו טוגנין בעידן עקתא • אבל עתה ברורות
 אחרונים כי גבר אויב להחטיא אנו צריכים לכל החומרות שיתגלו השומע ישמע • ואשר
 לא שומע יענש כי עונותיו צ"ר ק"ף יצרפ"ו כשכתב בבלות והתגבורת הסט"א וחילול שמו
 ח"ו ודוק היטב :

ד"י • ס' אגרון • חיבר הגאון רב בעדיא ברקרוק ושאר ספריו הזכירים הראב"ע
 בס' מאונים :

כ"א • ס' אב ואם • חיבר ר' יהודה בן קריש ממדינת תלמיר"ת והוא ספר היחס
 ברקרוק וכתב הראב"ע דצריך לנהוג בו כבוד :

כ"ב • אור זרוע • חיבר רבינו יצחק מוויניא כמ"ס כדפס דף ל"ה ע"ב וראיתי
 בדפוס ש"ס מוויניא כי בגליון פסקי הרא"ש הנדפסים
 בסוף כל מסכתא דפס אור זרוע קצר סביב לפסקי הרא"ש על דרך שנדפס שלטי
 הנבחרים סביב הר"ף והר"ן :

כ"ג • הרא"ש • מהדרב"ו סי' תכ"ה משמע קצת דהיה תלמיד דהמ"ה ועמ"ש הרב
 בנסת הגדולה בא"ה סי' פ"ב הגהות בית יוסף אות זט :

כ"ד • דע דהרא"ש הנדפס בס' הר"ף והר"ן בהלכות קטנות אשר הלכות הר"ף
 באמצע ומצד אחד הרא"ש ומצד שני נמקי יוסף • הנה דברי הרא"ש לקומי
 הם מפסקי שחיבר הלכות קטנות בתוך פסקיו על דרך הלכות הר"ף כאשר נדפסו
 בתוך פסקי הרא"ש ופירשם הרב מעדני הלך • וזלא כמו שנראה מדברי הרב יר
 מלאכי דף קע"ד ע"כ שהרא"ש פירש דברי הר"ף וגם עשה בתוך פסקיו הלכות
 קטנות :

שוב דאיתי בס' קרבן נתנאל בתחלתו בכללים שכתב בכלל כ' משם הש"ך בס'
 תקפו בהן סי' ת"ו שכתב וז"ל ולכי אומר לי שהרא"ש כשעשה חיבורו מתחילה
 עשאו סביב הר"ף כמו פירוש על דברי הר"ף כמו שעשה הר"ן רק אח"ך עשו מחיבור
 הר"ף ומן חיבורו הכל חיבור אחר ונדחה בן הלכות קטנות שמקנתן נדפסים הר"ף
 ופירוש הרא"ש סביב הר"ף ומקנתן נדפסים הכל חיבור אחר עכ"ל ולי הסריט נראה

פשוט שהר"ש היבר פסקיו כמו שהם כירינו ולא כיוון לעשות פירוש על הר"ף כלל
 וכן נראה מה"ש רבינו ירוחם בהקדמת ס' מארים למתכונן בדבריו ומה"ש הרב זרה
 לדרך בהקדמתו כאשר יראה המשתכל בעין יפה . וכן נראה מה"ש הרב בס' יוחסין
 דף ק' ע"ב וז"ל חדר פסקים על כל התלמוד ע"ר רב אלפס עם מה שהוסיף מפלוג' די'
 בעל התוס' כמו שכתב בשאלות כלל פ"ט דין ו' עכ"ל ונר' שאלו הם דברי הר"ש בתשו'
 והיינו כמאי דכתבינן אלא שכעת לא מצאתי דברי הר"ש בתשו' הכו' וגם מטעם
 פסקי הר"ש עונים ואומרים שלא בתחברו בדרך פירוש להר"ף וזה פשוט לקוצר דעתי
 וכן תראה מפירוש הר"ש לסדר זרעים וטהרות שקצר פירוש רבינו שמשון ולפעמים
 מוסיף דבר . וכן תראה מתוספי הר"ש על התלמוד שמקצר התוספות ומוסיף
 קצת :

אבנם למאי דאתי עלה הגאון הש"ך שם דליכא לאקשויי על הר"ש אם כתב לשון
 הר"ף במקום אחד ובמקום אחר פוסק להפך דאינו מקפיד להעתיק לשון
 הר"ף וסומך על מ"ש במקום אחר . כזה דבריו נאמרו מאד :

ואני כרבניו אעבודה ולמרת' שכן הוא דרך הר"ש גם במסכת בכורות ונדרים
 שמביא דברי הרמב"ן בהלכותיו על דרך שהוא מביא דברי הלכות הר"ף אף
 דלא שמוע ליה ובמקום אחר מגלה דעתו :

וכן אני אומר כי דרך זו דרך רבינו הר"ש גם כפרישתו לזרעים וטהרות שהוא
 כותב דברי רבינו שמשון אף אי לא בכירא ליה ובמקומו מגלה דעתו דעת
 עליון וקדוש :

כ"ה הר"ש חיבר ספר באסוד זהתר זמוכירו הרכב בתשובות החדשות אשר
 נדפסו בעיר פירדא סי' תס"ט :

כ"ו שמעתי מאדם גדול שהוא דאה פירוש על התורה שחיבר הר"ש כ"ו . וכן
 כתבתי בנדפס אות ל' . וכפי זה יקשה שרבינו בעל הטורים בהקדמתו
 לפרפראו' שנדפסו כותב שהוא מלקט מדברי הרמב"ן הדברים הפשוטים ויחבר אליהם
 איות פשוט או טעם ע"ש ולא הוכיר פירוש אביו הוא הר"ש אם לא שנאמר שלא הביע
 לידו והוא דבר זר :

ז"ך רבינו אהרן הכהן מלניול חיבר אורחות חיים וכתבתי בעניותי בנדפס אות
 ז"ך שהעיקר כמ"ש בס' יוחסין שהיה בזמן רבינו ירוחם ולא כמ"ש בס' קורא
 הדרות שהיה בזמן הרמ"ה שהרי הוא מביא דברי הר"טבא תדיר ע"ש :

ועתה ראיתי לרבינו ירוחם הלך אדם נתיב ט"ו אות כ"ה שכתב כתוב באורחות
 חיים וכו' . ומרן ב"מ סי' ס"ט הביאו בשם ארחות חיים גם כן . ומ"מ אין
 לומר דקדם לרבינו ירוחם שהרי מביא תדיר להר"טבא כמדובר . וג"ל דהיה כדור
 רבינו

אות א

דכינן ירוחם ורין ראה ספרו :

כ"ח • אוצר הכבוד • פירוש אנדרות ברכות וסדר מועד וקצת סדר נשים

ומולין על דרך הסוד חיברו דכינן טורדום הלוי וראיתיו
כי וסוכר ספר זה כס' הפרדס וס' מראות אלהים :

כ"ט • דכינן אליעזר מתיין תלמיד דכינן תם חיברס' יראים וכבר נודע שספר

יראים שנרפס הוא קצוד • ווכיתו לראות ס' יראים כי במילואו בתוך ספרי
כו מישראל שהם בכיכליאופטיקה הגדולה ויקרה של חלך צרפת בעיר פאריז (שסס
יש יותר מחמשה וחמשים אלפים קובני כי מכל הדתות והלשונות כמה חדרים מלאים
ובתחילתם בית גדול מספרי ישראל כי יש בו יותר משני אלפים כי משלנו) ושס
ראיתו ס' יראים כלו כמות שהוא והוא גדול וכו תס' ד סימנים וכתב שס שהלך בדרך
רב יהודאי באון בהלכות גדולות וכלל כמה מצות לפעמים כסימן אחר וכמדומה
שהנרפס הוא ככמות פחות משליש הס' הס' • וראיתו כס' שלשלת הקבלה דף לז ע"כ
דפוס אמטרס שכתב רא"ס שברוד הזה נראה שהיה תלמיד דכינן יעקב בר יקר
שידענו היותו רבו דרש' עכ"ל וסמך על מ"ס בדרך ל"ח ע"ב שרא"ס כס' יראים דיני
אתרוג כתב מורי הוקן ר' יעקב בר יקר וכו' ולא השגיח שסס כס' יראים מיייתי דברי
דש' שכתב מורי הוקן וכו' כמבואר שס' והאמת שהיה תלמיד ר"ת וכמ"ס הוא שס דף
ל"ח משס הגמיי וזה פשוט :

ל • ארחות חיים של מוסר • כתב הרב מהר"ם די לנזאנו בשתי ידות

באצבע דרך חיים דף קכ"ב שחיברו ר' אליעזר הגדול
שמוכרין הפוסקים שהיה גדול אחר שמו אליעזר והיו קורין לו ר' אליעזר הגדול •
והסקרמה שבראשו ממעשה ר' אליעזר בן הורקנוס ככתבה שס מהמעתיק ואינה
מהספר :

ל"א • אגודה חיברו מהר"ר אלכסנדר והוא נקרא מהר"ר זוסמן כ"ף כמ"ס

בנרפס אות' ז' דף כ"א ע"ס והוא חיבור על כל הש"ס ותמצא בו
פקי דינים מהתוס' ומררכי וחידושי ולפעמים ימצא המעיין איזה גילוי וילמד להכריע
מדבריו פירוש התוס' והמרדכי והרא"ש מלכר איזה חידוש והגם שמור"ס בדרכי מטה
והגהה שאר אחרונים לקטו ממנו דבר הפשוט בעיני חכמתם כשאר והימחו יתרס' :
וזו הכלל למעיין בדורות אלו כי מלאה הארץ ספרי רבנותא בתרא ויכתוב לא
הניחו נקום • ואם יעיין בדברי הראשונים והמחברים הקדמונים וכחידושי
טראשונים אשר כחמד עליין כדפסו מהם בדורות אלו וראי על הרוב ימצא די השיב
לפנולו ודיני האחרונים ובאמת שצריכה רבה חיפוש מחיפוש בדברי הראשונים והן
הן גופי תורה טובה צרכן של ראשונים וכתיקר קדישין הוו והירין וכריא כהרין
מאיתתי

מאימתי קורין :

רעור ואת יתורה כל מצוין ישתדל לשאוב ממקור המצוין ובעיניו יראה שוביות הש"ס והראשונים בפירושיהם וחידושיהם ופסקיהם ואו ילך במח כדברי האחרונים מאחר כי עמר על שרשן של דברים והנה אחו בקרנות ודרך תכונות . וראיתי בצמח דור בשנת פ"ט שכתב מהם שלשלת הקבלה שהאגודה נעשה מתלמידי הרא"ש ויא שאספו דברי רבם הרא"ש וקראום אגודה עכ"ר וליתנהו להני מילי ופ"ש כנרפס : ורע שהרב כהנ"ג כמדומה שלא ראה ס' האגודה כי אם חי' דינים אשר כס"ת עהריו מהאגודה :

ל"ב . אמרי גועם חיבור על התורה מאסף חידושי ראשונים והוא קהלת יעקב ר' יעקב דליקטש ויש בו חידושי רכותו בעלי התוספות ונדפס פעמים שלש וגם נרפס אצל המקרא דפוס אמסטרדם . ויש בו טעויות המעתיק והדפוס ועיין במערכת אות דל"ת כס"ד :

ורע כי בדפוס אמסטרדם במקרא הנו' הושמט איזה לסוכות מס' אמרי נועם . ר"ג . אסור והתר הארוך . נרפס בפירא"ה ש' קריה ויש באמר שאומרי' שחיברו רבינו יונה . וכתב בהקדמת המסדר שם שהיה בזמן מהר"ש ומהר"ר איסרלן בעל תה"ר . והסקדמה הנו' חתום בה עזריה בר שמשון מק"ק פוזנא . ומס' יראה שההנהות שבגיליון וכסוף הספר הם מר' עזריה הנו' ואינם מהרב המחבר או"ה :

ואחר ומן רב ראיתי שכתב בן הגאון בעל חוות יאיר סי' ע"ו וז"ל ואעפ"י ששם בגליון בקש לכוין דברי האו"ה לרברי מהרר"א בתרומת הרשן אינו מדברי הגאון מהר"ר יונה בעל או"ה רק הם דברי תה"ר עזריה דלא ירעינן ליה ושנה כזה עכ"ל :

וראיתי בדרכי משה ז"ר סי' כ"א אות ב' שכתב דמחבר אסור והתר הארוך היה תלמיד מהר"ר איסרלן הרב המחבר תרומת הרשן : ל"ד . חיבור או"ה לא כתבו אלא לו לעצמו ולא שהיה ספר מיוחד להודות מחמו רבים ואומרים העולם דלכך יש באסור והתר הארוך כמה מילות שלא נכתבו רק כראשי תיבות להודות כי אעפ"י שרשן לכו דבר טוב עם כל זה הסתיר תחת לשונו כל מה שהיה אפשר לו להסתיר . רבינו חיים בר בצלאל כס" ויכוח מים חיים :

ל"ה . אסור והתר . חיבר רבינו יצחק מרור"א ונקרא שצרי דודא ועליו חיברו הנהות מהרר"א ומבא שצרים והנהות מהר"ש יפה :

אות א

ל"ו • אסור וזהו - שבמנהגי מהר"ל ומנין דמאכחת שהאחרונים מביאין
 ראיה תמוז לברר דעת מהר"ל או למדמא דיריה אירייה
 והוא העלם דבר דמנהגי מהר"ל שס דף ז"ב י"ב דפוס קרימונה מכובד שהוא קיצור
 שצרי דורא ואינו ממהר"ל רק גדולים אחרים קצרוהו ולא חלו בו ידים וזו אבי יעקב
 מהר"ל ז"ל :

ל"ז • אסור וזהו - של רש"ל שהאחרונים כותבים רש"ל באו"ש ר"ת אסור
 והתר שלו - הם הבהותיו שכתב על שצרי דורא ונרפס
 שצרי דורא עם הבהותיו פעמים :

ל"ח • אסור וזהו - שחיבר מור"ם בעל המפה הוא ס' תורת חטאת ומהר"ל
 באו"ש משיב עליו גם רבינו חיים בר ככלאל בס' ויכוח
 מים חיים חבירו שלמדו יחד אזל הבאון מהר"ר שלום הנקרא שככא משיב עליו כמבואר
 בס' הנו"ע"ש • והבאון מהר"ר שככא הנו"ל לא רצה לחבר ספר פסקי דינים כרי שלא
 יפסקו כמותו מטעם הלכה ככתראי ולא רצה שיסתכו עליו • וכן היה דעת רבו רבינו
 יעקב פולק ראש לבאוי אשכנז הקדמונים ראשוני האחרונים כמ"ש כל זה הבאון מהר"ר
 ישראל בן מהר"ר שככא הנו"ל בתשובתו הרממה הובאה בשו"ת מהר"ם איסרלס סימן
 כ"ה ע"ש • וגם תלמידו הרב חיים בר ככלאל הנו"ל (אחי רבינו ליווא מפראב) חיבר
 אסור והתר ולא רצה לפרסמו שלא יסתכו עליו כמ"ש בס' ויכוח מים חיים הנו"ל ורבינו
 יעקב פולק הנו"ל הוא המביא חלוקה דרכן כנפ"ת :

ט"ל • אסור וזהו - חיבר הבאון מהר"ר שפפול בן הבאון החסיד בעל
 של"ה ספר מופלא כמ"ש הרב ז"ל עצמו בהקדמת ווי
 הצמודים אך לא זכינו לאורו • והבאון החסיד באל"ה כתב שהעולם סומכין על מור"ם
 ואינם משגיחי' על מהר"ל שחולק עליו ככמה דינים ומן השמים וכו' למור"ם כזה על
 דרך שקבעו הלכה כבית הלל אע"ג דב"ש חריפי טפי • ות"מ ראוי לחוש לרעת
 מהר"ל ומזכיר שס כל הדינים שמתחיר מהר"ל ע"ש באורך דף ע"ד ודף ע"ה ודף
 ע"ו ע"ש :

מ' • רבינו אייוק שטיין בסוף סמ"ג נדפסו ביאוריו לסמ"ג וכא לירי ספר כ"י
 מביאוריו לסמ"ג באורך וזה שדפס הוא קיצור מביאוריו :

מ"א • הרב מהר"ר אליה הלוי הרב המחבר שו"ת וקן אהרן ומאמר כל דאי כמ"ש
 בדפוס אות ל"ד היה תלמיד הרב משה קאפסאלי והוא יצא לישע רבו נבר
 מהר"י קולון כמחלק הצדוק ורב שהיה ביניהם כמבואר בשו"ת מהר"י קולון והיה מהר"ר
 איהו הנו"ל תלמיד מהר"ם וחיבר שירים לאלפים והוא יסר החוביא של רומניא • וחיבר
 לית חן וקילקו לשלשה מחנות תחנה לויא תחנה ישראל תחנה שכינה ופרקיו ר"ם
 וחיבר

אות א

ס"ל ספרים . אך הם' הנו' ראיתם כבז' ועוד ראיתי לו זל דרושים על התורה כדרך
 פשט מתוקים מרכש ופי' תאמרו מדרש רכה ומאמרו עין יעקב על דרך האמת ככז' :
 ג"ן . אור ההגה . כתוב בסדר הדורות דף קס"ג ע"ג . אוד החמה ר"ס
 גאלנטי פי' על הזהר כז' הובא קול בוכים עכ"ל ואינו כן
 כי ס' קול בוכים הוא מהרב החסיד מהר"ר אברהם גאלנטי והוא תלמיד הרמ"ק וכן
 כתב הרב עצמו דף קע"ו ע"א כי ס' קול בוכים למהר"א גאלנטי . והרב הנו' פירש
 הזהר וקרא הספר ירח יקר כי פירוש רבו כוהר קראו רבו אור יקר ולכן קרא פירוש
 לזהר ירח יקר על דרך שאמרו פני משה כפי חמה . ומ' אוד הסמה הוא פירוש לזהר
 תמר וקצו הרב מהר"א אזולאי כת"ס כנרפס אנת מ"ס ועיין במערכת ז"ן :
 ד"ן . אור הרבנה . הוא מזהר הנו' ככז' הבהות על הזהר על דרך הבהות
 מהרס"ל על התלמוד .

ה"ן . אור הגנוז . מזהר הנו' פירוש על מאמרים עמוקים מהזהר והס' הנו'
 נאכר :

נ"ו . אור קדמון . כתב סדר הדורות דף קס"ג ע"ד אור קדמון הבאון מהר"ר
 ז' ומזהר ע"ש . ואינו כן שהוא ס' קטן כנרפס בוויניציא מקצת
 ענינים וכן כתב מלכות אשר יסד הרדכ"ז על דרך הסוד ואין המחבר הרדכ"ז כנראה
 ממדוצת דבריו :

ז"ן . אור ה' . הרב חסדאי קרשקש מוהיר על לימוד הבחול ושרשי המצות :
 ד"ן . אור ישראל . ס' קטן על ברכות והוכיחו הבאון הש"ך בספר נקודות
 הכסף סוף סי' ק"ח :

נ"ט . אור עולם . כל הימרות רז"ל באגדה ומעלות המדות המתחלות לעולם
 הובא בסוף ס' הקדוש ראשית חכמה :

ס' . אור נערב . להל"כ הקדוש מהר"ס קורדובירו :
 ס"א . אור השכל . פי' מדרש רכה ס' בראשית דפוס ויניציא והמדרש רכה
 באמצע ועל ימינו פירוש רש"י ומזכר אחר פירוש הרב
 מהר"ר אברהם ז' אחר תלמיד מרן פי' כמבואר בתשובות מרן א"ה שיש פסק אחר
 להרב הנו' תלמידו ועיין במערכת ש"ן :

ס"ב . אור תורה . להרב המקובל אפיר הנועים מהר"ס די לומאנו והוא
 הנהת ס"ת וגרפס כהפירושי ידות . וכנרפס בפני עצמו
 ועד אחרן כנרפס עם הנהות מכתב מליהו . אכל השמינו הרבה מדוף הם' אור תורה
 עצמו :

אות א

סיג • אור החיים • חיברו הרב החסיד מהר"ר יוסף יעבץ ז"ל זדיק הראשון
מחסידים האחרונים והוא היה מהמפורסמים מספר שנת
רכ"ב וחיבורו הנו' נגד המתפלספים מכני עמנו וכו' והעיקר ללמוד ולקיים וכו' וכרפס
מקום שנת סג' ועתה נתחדש כרפוס אמשטרדם מקרוב • והרב הנו' חיבר כמה
חיבורים :

סיר • אור החיים • פי' התורה להרב המופלא חסידא קדישא מהר"ר חיים ז'
עטר וכרפס בויניציא סביב לחומש עם תרגום ורש"י :

סי"ה • אור חדש • חיבור קצר נאה בדיוכי ברכו' מהרב בנימין באכנר אשכנזי
ומביאים אותו האחרונים :

סי"ו • אור חדש • להרב החריף המופלא מהר"ר אלעזר בן בתו של הרב
הגאון בעל פנים מאירות • ב' חלקים ח"א על התורה
שקלא וטריא ופלפלא חריפא כסוגיות הש"ס השייכות לכל פרשה וכרפס עם כתובות
אור להגאון וקנו • וחלק ב' שיטה בחריפות ובקניאות על מס' פסחים ועיין במערכת
כ"ף ומערכת פ"א אות ד' :

סי"ז • אור הגנוז • מהרב פנים מאירות על ה' יין נסך מטור וכתיב יוסף ושיטה
על כתובות :

סי"ח • אור יקרות • מרב אשכנזי על סדר הפרשיות פלפול ופשטים עם לויית
הן והרב סדר הדורות דף קס"ט ע"ג שדי כנבא כאור
יקרות :

סי"ט • אור יקרות • להרב החסיד מהר"ר מאיר יצחקי אב"ד ור"מ דקושט'
על הש"ס והתחב"ס וכו' :

ע' • אור גערים • שו"ת להרב יצחק ועקל עשהוין אב"ד ככמה קהלות
באשכנז :

ע"א • אור לו בציון • להרב הנו' שקלא וטריא מל סדר ציון ההלכות שכנר
חנה :

ע"ב • רבינו אבא מארי בר יוסף פירש ההלכות כמ"ט הרשב"א בחידושי שבת על
דף קכ"ח :

ע"ג • הרב המקובל החסיד מהר"ר אהרן ברכיה תמורנא הרב המחבר ס' מעבר
יבך חיבר פירוש לתקוני הזהר הקדוש וחיבור גדול על פי גורי האר"י ז"ל ר'
חלקים והס' ח"א שמון משחת קדש ח"ב שמון וית וך ח"ג שתיל פורח ח"ד אמרי שפר
דליתים מכו' יר הקדש בעיר מודוכא אבל הקנינים יראי אלהים אנשי חסד ואמת כמ'
עשהחם הרמה והמיוחסת עשהחם סאנגוויניטי אשר הם משלשת כת כנו של הרב ז"ל
והרב

והרכ הנו' הוא תלמיד הרמ"פ ושמעתי שהיה לו תמיד : ושמעתי עניינים רבים
עוזו וכפלאותיו זיע :

ע"ד . אגרת המוסר . מהרכ החסיד מהר"ר שלמה אלעמי תוכחות מוסר
וסיבות הגדוש דברים נחמדים מווקקים שכעתים
זהוביאה לאור הרכ המקובל מהר"ר חשה כיגריץ כמו שהעיר הרכ מהר"ר חנניה בן
יקר כיופי מליצתו וכמדרושה שהוא הוא הרכ חנניה שהיה בזמן מהריבל כמבואר בסוף
תשובות מהריבל חלק ב' כשיריו הנחמדים :

ע"ה . ס' ארים . להרכ הכולל הפלוסוף מהר"ר יש"ר מקנדיא והרכ הנו' הים
חכם בכל החכמות ומופלג בכל חכמה מספר תשבורת
פלוסופיאה תכונה הניין רפואה וחכם בתורה כפלגול הש"ס ופוסקים ודרשן מופלא
ודעתו רחבה וחיבר ספרים תרכה בכל החכמות ולא כדפסו רק ספר אלים וספר מצרף
לחכמה נובלות חכמה שבר יוסף כח' וכל אליו חוץ מס' אלים הכל הוא בקובץ אחד .
ושם כמצרף לחכמה וכו' וכס' אלים תלמידיו מוכיחים שכחיו . והרכ לא היה מחשיב
שום אחד מחיבוריו והיו מושלכים בקצה אוצרותיו . וזלת שמי חיבורים כשא את שמות
על שפתיו ספר גדול הפוך נלרך כחיבור הרמב"ם ושם השמי אשר ישא את שמו בשם
בת שלמה ונאכר הכל ועיין במערכת שין :

ואולם . כמה שדיבר בענין הקבלה כמ"ס כמובלו חכמה ושבר יוסף הנאון החסיד
הרמז דמה דבריו וסילק ההשגחה מספריו כאשר תראה באגרות הרמז
כמופן דף ת"כ ע"א וכן תבין רמו הרמו ודי כזה :

ע"ו . אהרות קטנה . כתב בסדר הדורות סוף דף קס"ב וזל אחות קטנה מ"ן
הנ"מ מיכאל הכהן ענין גרושין מובא בתשובות
הלכות קטנות עכ"ל ועמו הסליחה כי קונטרס אחות קטנה אשר העלה ואשר הביא
מהר"ם חאגיז בתשובות הלכו קטנות דף כ"ח מחבר הקונטרס הנו' הוא הרכ אברהם
ינחקי משלוניקי כמבואר שם דף ס"א ע"ב . ומה שהוכיח הרמ"ח להרכ מיכאל הכהן
בעל מורה נדבך כזה . היינו ששמע שהרמ"ך הנו' חיבר עובד קטנה על קונטרס
אחות קטנה ושקיל וטרי ולא הגיעה לירו וכמו שמבואר שם באר היטב :

ע"ז . אמונת החכמים . חיבר הרכ הפלוסוף המקובל ותוכן הרכה ותשבורת
ושאר חכמות בקי ומופלג בהן מהר"ר אביעזר שר
סלום באוילה אכ"ד ור"מ כקקי מנטוכה . ועשה הגהות על כל ספר הנו' הנאון
מהר"ר זעבן כס' מטעתי ספרים ע"ס . והרכ אביעזר הנו' היה אומר כל החכמות
למדתו בעשן אשר שנים אך חכמת התלמוד כער פייתו גם וקנתי ויגעתו ולא תנאית
כי אם שחן מנסו :

אות א

ע"ה : הרב מהר"א הכהן פיימינטיל חיבר ס' הנחמד מנח' כהן כמו שכתבתי בנרפס
והוא היה ממרעית זאן קרשים של הרב מהר"ר שאול הלוי מורטיא . וספרו
עלה לרצון . ומאמר מובא השמש אשר בתחילת הספר הנו' בענין בין השמשות .
הרב פרי חדש כתב עליו ונדפס קונטרסים הרב פרי חדש הלוי בסוף ספר שמו' למאור
להרב מהר"ר עזרא מלכי זלחה . גם הרב הגדול מהרש"א בקונטרסים אשר בספר רב
יוסף למהר" קצבו כתב עליו . ומאמר התערוכות קצרו וכתב עליו הרב פרי חנדים
בפתחתו קודם ה' תערוכות ע"ט :

ע"ט . אגרות הרמ"ז . נדפסו מחדש מאי דשרו ליה ושדר כתבי הקדש על
עניני קבלה וקצת דימים ועיני כחערכת מ"ס :

פ' . ארף ארפין . יסד החכם הפלוסוף ידעיה הפנימי המכונה בדרשי . גם
דאיתו אלף אלפין דפוס ישן ודמוז שם המחבר ושם עירו
והשנה שמוכרה לה . ובסוף כל בית ג' תיבות מפסוק והכל באלף . ועד אחרן נרפס
אלף אלפין להרמ"ז בסוף ס' אגרות הרמ"ז הנו' :

פ"א . הרב אליעזר נחמן פואה רב חסיד ומקובל תלמיד הרמ"ע והיה לו חברה
קרובה בעיר ריגיו נקראת חברת העלזבים . והרב הנו' חיבר ס' מדרש
במידוש פירוש ההגדה ונדפס כויניציא שנת ה'ת"א .

ועוד . חיבר ס' גרן ארנן על התורה דרשות בדרך פדר"ס חמשה קובצים ראיתם
כז' בשני איטליא . ותיבת ארנן אותיות ראשונות ואחרונות משמותיו אליעזר
נחמן .

פ"ב . אבן חשהם . כז' על קבלה להרב הגדול מהר"ר יוסף צאייאח שהיה
בזמן מרן והיה בעה"ק ירושלם תוב"כ שנת ט"ט :

פ"ג . אבני שחם . ספר שו"ת נרפס מאחד מרבני אשכנז כרנע נראה לי :
פ"ד . הגאון מהר"ר אברהם ברודא המפורס' כמ"ס בנרפס אות ס' . והיה תלמיד
מהגאון מהר"ר יצחק חריף אב"ד בק"ק קראקא כמ"ס בספר נחלת יעקב
אבני שהם על התורה ע"ש בהקדמת אבני שהם ולא נרפס מחידושו כי אם ספר אשל
אברהם ותולדות אברהם שנרפס עם כתנת יוסף להרב חתנו :

פ"ה . הרב חסיד המפורסם המקובל האלתי מהר"ר אברהם אזולאי הוא הקדוש
אחר מרבני עיר מארוויקוש . תלמיד הרב המובהק מהר"ר יצחק די לוייה
חבירו של הרב המפולפל והמפורסם מהר"ר שלמה עמאר . שמעתי שהרב מהר"א
הנו' היה קרוב למזה חסד לאברהם אשר ישא את שמו . והפליא לכתוב בפירוש הזהר
וכינזא הכל על דרך אמת . ותלמידיו הרבנים המובהקים מהר"ר יעקב פינסו ומהר"ר
אשיה הכהן . ונדפסו קצת ביאוריו בס' מקדש מלך . ושפענו כפלאות ממצעו
וחכמתו

וחכמתו וחסידותו . ושמעתי מפי מגידי אמת שהרב שמע שיהיו אומרים כי חכמת
אזולאו הוא ר"ת אשה וזנה וחללה לא יקחו והחרים הרב על זה שעוד לא יאמרו כן והאז
לכך בחרם . ושמעתי מזקן אחד מופלב ודחיל הטאין ששם נמצא ושמע מפי הרב החרם
שהחרים על זה . והרב הנו' היה מלומד בנשים ודבריו נשמעים כשמים ותפלתו אינה
חוזרת ריקס וי"ע :

פ"ו . מהר"ר אורי דלוגטאש מק"ק סטנאכ חיבר על ט"ע ח"מ ותוספת על סו"פ
והוא כבי :

פ"ז . הגאון מהר"ר אלכסנדר סענדר שור חיבר שמה חדשה ותכואות שור וכבוד
שור ונדרש בזאלקווא שנת ת"ג והוא ספר כפלא על שחיטה וטרפיות ועינינו
בש"ס ופוסקים והרגיל בו עיניו יחו' כי העמיק בעיון ישר ובקיאות גדול וחידש כמה
חידושי דינים . וס' שמה חדשה הוא קיצור דינים בטעמים קצרים על דרך הרב הלבוש
וס' תכואות שור פירושו וביאור רחב על ש"ח בפלפול עצום ורב תכואות בכח שור .
וס' בכור שור הוא חידושי הלכות ופוסקים שזעתיא ואבדתא על מסכת חולין ושאר
מסכתות : והגאון בעל תורת חיים היה מר דורו . ומחדש נרפס ספר פרי מגדים על
חלק ט"ע מ"ד ושם מהלל ומשבח להגאון הנו' מקצת שכחו :

פ"ח . מהר"א גליפאפה חיבר רי ליהו לבאר התקנו' דתקון רבנן על סדר הרמב"ם
וקצת לקוטים והיה תושב עיר רודים בזמן הרב מהר"ם ישראל בעל משאת
משה רב המקום . ובסוף הס' איזה לקוטים :

פ"ט . הגאון החסיד מהר"ר אלעזר מקראקא בן הרב שמואל חיבר ס' מעשה רקח
דמוים כפלאים במשניות על דרך האמת והרפיוס כשהיה מוכן ליסע לארץ
תוכ"כ ועלה לצה"ק צפת תו' ואחר שנה נסע לב"ע ושמעתי כפלאות מחסידותו
ובקיאותו :

פ"י . מהר"ר אליהו הכהן אחר מרבני איזמיר חיבר יותר משלשים חיבורים מספר
הסמוך לארבעים . והיה אפטרופוס גדול לעניים שהיה הולך וקוב"ץ על יד
על יד מהגבירים ומחלק לעניים . ורכים השיב מעון כדרשותיו ותוכחותיו ומתקן
לשונן . וכבר בא לו ארס מישראל בכיתו יום ש"ק אחר הדרוש ונשק רדיו ואמר לו יריש
ליהו להרב כי הוא היה מוכן לעשות עבירה . והיום הוה כשמעתי דרוש הארון חודתי
כי ונפקחו עיני . ונרפסו איזה ספרים מחיבוריו וחס שכט מוסר . מדרש תלפיות ח"א .
מעיל צרקה . מדרש אליהו . אבדת אליהו . וסיה בזמן מורינו הרב מהר"א יצחקי
והיתה מנוחתו בש"ת ואל שמועה כי באה דרש מורינו הרב מהר"א יצחקי הסוכר
בהקשרו כתוככי ירושלם עה"ק תוכ"כ :

אות א

- צ"א • הרב מהר"ר אברהם גאסיניו • תלמיד הרב כרם שלמה • חיבר ס' נחמד
דרושים בפלפול הוא ס' טירת כסף וס' צדור הכסף משו"ת • והרכיץ תורה
בתלמידים שלמים וכן רבים בעיר תהלה שלוכיגי ועל :
- צ"ב • אלפסי זוטא • להרמ"ע מפאנו כ"ז עיני במערכת המ"ס בס"ד :
- צ"ג • אודם פטרה • חיבר הרב המקובל מהר"ר חיים הכהן תלמיד מהר"ח
ז"ל על הש"ע ה' שבת עד"ה ודרך רמו :
- צ"ד • אמרי שפר • מדרשות למהר"ש פרימו ברמו ובקבור דרושים נפלאים
נלאים זיו חפיקים נחמדים מזהב ומתוקים :
- צ"ה • אהל יעקב • שו"ת למהר"ר יעקב ששפורטש שהיה מערי המערכ ובא
לערי ארום וסיה רב בהמכור"גו • ואח"ך באמשטרדם
בק"ק ספרדים :
- צ"ו • אהל יעקב • פירוש מאמרי הש"ס באגדה חיברו מהר"ר יעקב כ"ץ
שפירא ונדפס בפפ"א שנת תע"ט :
- צ"ז • אהלי יעקב • תשובות למהר"קש ונדפסו עתה מחדש :
- צ"ח • הרב הגדול מהר"ר אברהם מוטאל חיבר ספרים הרבה והרב בני אהרן
תלמידו כמבואר בתשובותיו • והנודע מפי ספרים הוא שחיבר ספר מנן
אברהם בעיני ניטין והביאו הרב כה"ג בא"ה • גם הרב קול יעקב בחידושי הלכות
במסכת נויר מביא משיטה כ"ז להרב הנו' :
- צ"ט • מהר"א מונסון עמ"ש כנרפס אות ת"ר • והרואה יראה בשו"ת מהרשד"ם
א"ה סי' קע"ה שהיה בזמן מרן ומהרש"ם ותשובה שהביא מהרשד"ם שם
ישנה אנלי בכתב ידו של מהר"א מונסון וחתים עלה מסכים הולך הרב מהר"א סכרדי :
ק' • מהר"א ז' חיים הרב המחבר קרבן אהרן עמ"ש כנרפס אות מ"ב ומדרוש אשר
דרש הרב בינה לעתים בהספרו מוכח דנפטר בויניציא כאשר בעיניו יראה
הרואה מתוך דברי הדרוש הנו' ובספר קורא הרורות דף ת"ז כתב דנפטר בעס"ק
ירושלם תו' :
- ק"א • אהבת הסדר • נדפס באמשטרדם מקרוב והוא להרב הסולל מהר"ר
אברהם ויטמונד תלמיד הגאון מהר"א ברודא והוא פי'
ותוס' על אבות דר' נתן :
- ק"ב • ארף המגין • מהרב הגדול מהר"ם גאלאנטי חר"ה דארעא דישראל
משו"ת ועיניכם עולות מספר אלף כמ"ש הרב מהר"ם
חאנ"ז בספריו ועיין כנרפס מערכת חו"ס ע"ש באורך כאות ס"ט :

- ק"ג • אמונת שמואל • שו"ת להגאון מהר"ם קאלידנוכור הרב המחבר ברכת הזבח :
- ק"ד • אגרת שמואל • פירוש רות למהר"ם אויורה :
- ק"ה • ארח לצדיק • שו"ת למהר"ר אברהם רודריגז א' מרכני ליורנו בדור שלפנינו :
- ק"ו • אספקלריא המאירה • פירוש פאוס על הספר מהגאון מהר"ר זכי הרב המחבר גאון זכי עיין במערכת צ"ל :
- ק"ז • מהר"ר אברהם ן' מוסה רב מוסק מקובל גדול מערי המערב חיבר שיטה על נויר כ"ל חמדת ועל מס' אחרות ובספר סיח יבחק מביא מחירושיו ליתא והיו מתוכחים בקבלה עם הרב החסיד מהר"א זולאי של מרוויקוס כנר' מהגהותיהם כס' אוצרות חיים :
- ק"ח • מהר"ר אברהם ן' חנניא תלמיד ותיק למהר"מט חמיו של הרב החסיד מהר"ם הלוי נויר חיבר בית אברהם קובט' עצום ורב על עיגובא וס' על שרשים וכללי הש"ס ומדות חכמים ושו"ת רבות ושקיל וטרי עם הרב פני משה :
- ק"ט • רבינו אברהם ממונפלייר הוא מרבוואתא קמאי והוא הר"א מההר חיבר חידושים על הש"ס וכס' שתי ידות באור תורה פ' לך לך מוכיר חידושו לכולן והרש"א כתשו' הוכיר חכמי ההר ורבינו יונה פ"ק דברכות הוכיר הר"ש מן הסר ועיין באגרות הרמב"ם :

מערכת אות בית

א • רבי • עמ"ס בנרפס ועמ"ס כסרי הדורות דף פ"ה ע"ג ובשו"ת זכרון יוסף א"ח סי' י"ג וסי' י"ד ובשו"ת טאלת יעבז ח"א סימן פ"ז ועיין מאי דכתיבא בעניותין בספרי הקטן מחזיק ברכה א"ח סי' ק"ב כס"ר :

ב • בהיר • ספר שחיבר ר' נחמיה בן הקנה והוא היה ראש למקובלים ואחריו רש"י • כן ראיתי שכתב מהר"א רובינו שמצא כתוב בוהרישן נושן ונראה שהכוונה הוא שהיה התחיל לחבר ספר בקבלה כפרסום • כי האף אמנם שכל דבריו ר"ל הם כנויים על חכמת האמת ובמו שאמר רעיהו מהימנא בפירוש דכל התלמוד נתיסר על דיון דאורייתא • מ"מ הלבישו הדברים מאד שאינו ניכר כלל כי הם המדברי סודי התורה • אבל ר' נחמיה בן הקנה התחיל לחבר ספר שניכר שהם סודות :

ו • תשובה השכתי למשכיל אחד ששאל על אשר כתבו גורי הארז לזל סלימוד פוהר הוא תקון גדול להאיר הנפש ולקרטה • והרב לזל נתן תקון לבעל תשובה ללמוד

אות ב

ללמוד חמשה דפין אל וחר בכל יום אש"ב דלא ידע מאי קאמר דקריאת' וו הללא להאיר
הנפש ולתקפה . וכראה כי רוקא לימוד הזהר יש בו סגולה וו יותר על לימוד משנה
ותלמוד ומקרא והוא פלא כמה כח הזהר גדול מכל התורה אם לתקרא ואם למשנה
אלו דבריו . ואני אמרתי לו דע כי אין ספק כי כל לימוד בתורה הקדושה כשא ורם
והוא מרומים וכפרט אם יהיה לשמה באמיתות וראוי בונה בשמים מעלותיו ומתקן
העולמות ומיחד הדורים . ואפילו מארי רזין חוב"ת גברא ללמוד מקרא משנה והלכה
דכר יום כיומו כאשר ריכר בקדשו רבינו הארי ז"ל וכמעשהו מחנו . אמנם אשר גדל
לימוד הזהר היינו שהמקרא ומשנה והתלמוד הם מלוכשים מאד ואינו ניכר בהם הסוד
כלל . לא כן הזהר שמדבר בסודי התורה בפירושו ואין פתי הקורא שלא יבין דרך כלל
כי דבריו בעמקי רוי התורה . ולכן להיות סתרי תורה גלויים בלי לכוש הן הוהירין
ומאירים הנפש . ואש"ב דבצר מה דכרי הזהר סתומים וחתומים מאד היינו להבין
סתר עליון בעצם ולידע תוכן הדברים על כורין ועל מתכונתן דודאי צריכא רבה ולא
יובמו הדברים כי אם מפי אהם גדול לאון מקבל חכין . כרם בכללות ניכר היותן רזין
עילאין והדברים עושים רושם בשרשיהם עליונים למעלה :

ג' . ברית מנורה . כתב סדר הדורות דף קס"ה ע"ג וז"ל ברית מנוחה רבי
אברהם בר יצחק מרימון הספרדי ס' עמוק כקבלה ומשמו'
מלאכים ופעולותיהם וקבלה מעשית . ברית מנוחה רב חמאי גאון קבלה כל עכ"ל
ונראין הדברים דסדר הרב דיש ב' ספרים הנקראים ברית מנוחה ספר אחד הוא לרבי
אברהם מבראנא"טה ונרפס בש"ת"ח כמ"ש וספר ב' ברית מנוחה לרב חמאי גאון והוא
ככ"י . ולרבר הוה יסלח הארון שאין באן שנים והוא כאחד והוא הנרפס רק יש מיחסין
אותו לרב חמאי גאון ועמ"ש כנרפס מערכת אות ק' דף ס"ט :

ד' . בשר ע"ג גחלים . ספר קרמון כמ"ש כנרפס וכתוב בליקוטי מהר"ל
דכאכר הספר בגזירות . וראיתי בסדר הדורות דף
כ"ד ע"ד שכתב וז"ל ר' שמואל הלוי היה ראש ישיבה בטוליטולא שכן נראה אגרות בינו
ובין הרמב"ם וכ"כ בהגהות הרמב"ם פ"ב דתפלה וכתובות הרא"ש כלל ל"ב ס' ה'
שאכר ס' כשר על גבי גחלים עמ"ק וכו' עכ"ל וחופשתי וראיתי שהעתיק רברים אלן
תם' שלשלת הקבלה סוף דף ל"ח דפוס אחשטרדס וכמו שרמז עש"ק ששם כתב שהוא
ראה כתשו' הרא"ש הכו' שזה הגאון חיבר כשר ע"ג גחלים ע"ש :

וטה נעשה להגאון בעל סדר הדורות שרצה להאמין לכל דברי שלשל' הקבלה בחלק
הרבינים וכרות עמו הכרית . והרי המסתכל שם כתשובת הרא"ש יד' כתשובת
רבינו ידיריה אשר שם וז"ל כי מצאתי בס' אור זרוע כתב יד ה"ר שמואל הלוי מורמישא
בס' כשר על גבי גחלים תשובת רב פלטוי גאון וכו' . והדבר נכואר כי ס' אור זרוע

היה כתב יד ה"ר שמואל הלוי מוירמישא שהוא העתיקו. ונס' אף כתב בס' כשר ע"ג
 גחלים תאו' רכ פלטוי כלומר שאור ורוב כתב. שחצא בספר כשר ע"ג גחלים שהכיא
 תאוכת רכ פלטוי. ומצתה מבוחר הרבר שאין ה"ר שמואל מחבר ספר כשר על גבי
 גחלים לא הר"ש הוא הסופר שהעתיק אור ורוב. ועוד שזה הסופר הר"ש הוא מאשכנז
 מעיר ורמישא. והר"ש רח"ל עסיק ביה הוא ספריו ראש ישיבה בטוליוטולא. וכסדר
 הדורות דף מ"ח ע"ח כתב דהצא כתוב דרב ביבי באון חיבר ספר כשר ע"ג גחלים אף
 כרוקם סי' רכ"ו כתב שחיברו רב יהודאי גאון וכו' ע"ס.

ד' . ביאור התורה להרמב"ם מוכח ככנסת הגדולה כן כתב סדר הדורות דף כ"ד
 ע"ג ודף קס"ד ע"ד. ועמו הסליחה כי בכנה"ג הוא ט"ס וכו' ביאור הרמב"ן
 על התורה וזה פשוט. והרמב"ם לא מצינו מי שכתב שחיבר ביאור ופירוש התורה:
 ו' . סי' ה' בתים. להרשב"א שכתבתי בנדרים שיטתו בעיר פ"ס. עתה וזיתי
 לראותו והוא שני חלקים מתשובו' הרשב"א מדרם הרב מהר"ר

חיים בכר משה'ן חביב שנת הרס"ה מעיר פ"ס והוא מהסאים מדרוש ספרד. וחתם
 שם חתימתו כלטון הוב. הכרכים אשר לא כרעו לכעל והאש והעצים סביב הצעיר
 חיים כן לארזי ה"ר משה'ן חביב ז"לה. והספרים הנו' הם מכתבית המסדר עצמו
 וחלק א' הוא כ"ט בתים וח"ב כ"ה בתים. וכל בית הוא כמו כלל שכוונת הר"ש
 שמקצן התשובות שהם מענין אחד כגון שבת וכיוצא קדושין גירושין וכן על זה הדרך
 עדר עדר לכו. וכל בית מספר סימנים בפני עצמו וקראם שערים. ושיערתו שיס
 כשני החלקים יותר משלשת אפים תשובות כי התשובות שיס להם לכל א' סוף או שער
 יעלו יותר מכו' אלפים ושש מאות אבל יש כמה שערים שיס בכל א' הרבה תשובות.
 אמנם לפוס ריהטא נראה שיותר מחציין או רובן כבר נרפסו בר' חלקי תשובו' הרשב"א
 דהיינו חלק ראשון המפורסם שנרפס בבלובליא. ואוכ נרפס בוויניציא עם תורה מקום
 ושוב נרפס בהלאו' וא שנת של"ס בקובץ קטן והאחת מי שלם הוא בוויניציא. והח"ב
 הוא תשובות הנדרסות בליורכו רובן בדיני ממונות ונקרא תולדות אדם וכן קורא הרב
 כנה"ג לתשו' אלון ח"ב. והח"ג נרפס מקרוב על יד הרב המו' מר קאישא פמהר"ר
 אברהם ישראל ז"לה. והח"ד הם תשובות המיוחסות להרמב"ן שכתב הרב פלאל
 אשכנזי שהם מוטעות הרבה. ויתר על כן יש תשובות להרשב"א דמוס יאן באותיות
 נדוכעות והוכיירם הרמ"ח בספר לקט הקומח ח"א דף כ"ח ורובם נרפסו בח"א:

והגם רוב תשובות ס' הבתים נרפסו אין ספק דגם בתשובות הנרפסות. יהיה איוה
 שינוי לטובה או יותר באורך בספר הבתים הנו' :

ז' . סי' ה' בתים. שהוכייר מרן ומהר"ר תם כמו שכתבתי בנדרים אות ג'. כרוש
 ס' מעצה דקח תביא מחידושיו על הרמב"ם. וראיתי אנו

אות ב

הצניע מספר זה חלק אחד כ"י . והוא בית רביעי בית מנוחה כריני טבת ועירובין וזהב
וכמה ענינים עמוקים כותב ודבר זה יתבאר ברחבה . נראה שהרכ עשה כסוף
החיבור . רחבה שאחורי הכתים . וכל מידו דנייר וחתים עיילים לרחבה הרחיבו
והעמידו על כוריו . ושם מוכיר בית אל שהוא חלק אחר מהכתים . והרכ הנו' מוכיר
הרשכ"א :

ח' . ברוך שאמר . כתבתי כנדרפס אות ח' שחיברו מהר"ר שמשון ברוך שאמר
ועתה ראיתי כס' אליה רבה א"ה סי' ל"ב ס"ק מ"ט שכתב

וזל מצאתי כס' כ"ט ולי אברהם אינו נראה פירוש העולם וכו' ע"ש ותמהתי דא"כ
ברוך שאמר מאריה דאברהם הוא . עד שראיתי בסו"ת מהר"ל מיתן קל"ז שכתב וזל
והנה כתקון התפלין יסוד ה"ר אברהם שהיהו ה"ר שמשון ברוך שאמר ביאר וכו' ואותו
חיבור דמכא הוא כי מאד דקרק המהבר והמגיה עכ"ל ונמה שקטפה האר"ט :

ט' . רבינו בחיי המפורסם מפרש על התורה כתב כסוף פ' חקת כתב מורי הרב
הגדול רבינו שלמה כ"ר בפירוש ההגדות אשר חיבר . ומוכח שהוא הרשכ"א
ועיין בעין יעקב סוף פ' הוואה שהרכ הכותב מביא דברי הרשכ"א מחיבורו לאגרות
בפירוש הגדה הדיא דקאי עלה רבינו בחיי ע"ש וכן כתב הרב ס' יחסין שהוא תלמיד
הרשכ"א ועיין בהקדמת ר' בחיי וכבר כתבתי בן כנדרפס בפשיטות :

י"ד . בן אלישע . ראיתי באיטליא ספר כ"י על איוה פרקים ממסכ' קרוטין וכתוב
שם פסקי הלכות בן אלישע . ושם נאמר דכבר כתב בפירוש הסוביות באורך
אבל לא יכולתי להכיר מהס' הנו' שמו ושם עירו וזמנו :

י"א . רבינו ברוך שחיבר ס' החכמה הים תלמיד רבינו אליעזר ממיץ והיה אשכנזי
מעיר מנצא . בן מצאתי בקובץ ישן כ"י ועמ"ש כנדרפס אות ה' :

י"ב . מהר"ר בצלאל אשכנזי מקירוב נרפסו שיטה מקובצת על בתרא ועל נויר .
ואני מתקפק אם הם מקובצות מהרכ בצלאל . לפי שאשעתית מחד גברא רבא
דשיטות אלו הנמצאות בעיר אומיר הם שיטות מקובצות מהר"ר אהרן לפשא
הרכ המחבר שו"ת בני אהרן שגם הוא עשה פעולת הרב בצלאל כמ"ש כנדרפס מערכ'
אלף אות כ"ה . וכספר קול יעקב להרכ מהר"ל שאלו בחידושי הלכו כנויר מביא משיטה
מקובצת נויר וגם שם הביא משיטה מקובצת לנדרים ע"ש ובספר גופי הלכות מביא
ממקובצת ליבמות :

י"ג . בנימין זאב . עמ"ש ורמותי כנדרפס . ועיין עוד בסו"ת זקן אהרן מיתן
ק"ט וכתב וכת מהר"ר יצחק גרשון מרכי ויניציא הוכאה
בתשובות מהר"ט זהלן סי' קמ"ח כמ"ש משם מהר"ס מפאדוכה ע"ש :

י"ד • בני שמואל • חיברו מהר"ש חיון בן בתו של מהרש"ם והוא על קצת
 הלכות מריש ח"מ ומעט מהלכו' י"ט וה' תערוכות וש"ת
 ואין מקום להסתפק כמה שכתפק בזה בסדר הדורות דף קס"ה ע"כ ואין להאריך :
 ט"ו • באר במים חיים • מוכח בספרו גידה לדרך כ"כ סדר הדורות דף קס"ד
 ע"ד ולא זכר דבסוף ס' באר טכע איתיה לקונטרס
 באר תיס חיים ע"ש :

ט"ז • בית דין יפה • חיברו הרב מהר"ש יפה תתעוררותיו ולא נרפס :
 ט"ח • ברית הלוי • פירוש ההגדה כל להרב המקובל מהר"ש בן אלקנץ
 והקדים ט"ו פרקים בסודי' י"ג קורס פי' ההגדה :

ה"י • בית ה' • חיבור גדול חיבר הרב הנו' כחכמת האמת כת"ש בספר שרש
 ישו פירוש רות ובמקומות אחרים :

י"ט • בית אלהים • חיבר הרב המב"ט מדרשות ומוסר זפי' פרק שירה
 וכרפס בוניניא :

ך' • בית אברהם • טו"ת להרב מהר"ר אברהם הכהן מק"ק ואמשט • ועוד
 ראיתי ככ' בית אברהם להרב מהר"ן חכניא על עיגוב'
 כתש"ל מערכת האלף :

כ"א • בית אברהם • פתח נרפס חדש תתש על ח"מ פלפלא ארליכתא להרב
 סמו' מר קשישא כמסר"א ישראל ז"לה :

כ"ב • בית יצחק • חיבור כז' על קצת ש"ע א"ח להרב החסיד מהר"ר ינון
 הרב המחבר שיח יצחק :

כ"ג • בית יעקב • טו"ת להרב מהר"ר יעקב והיה בותן הרב ש"ך :

כ"ד • בית ישראל • חיבורי דרישה ופרישה על הטורים נקרא בית ישראל •

כ"ה • בית ישראל • דרשות למהר"ר ישראל בככנשת קרוב אחר להרב כנה"ג
 והרב פני תשה וכרפסו בקושטארינא :

כ"ו • בית הלוי • חיבור הרב מהר"ר ישעיה סב"ל הרוויץ נכרו של הגאון
 החסיד בעל של"ס על כללי המנו ועל איוס סי' מח"מ ושק"ל
 וטרו על הש"ך :

ז"ך • בית הלוי • שיטות על קצת 'מוס' מהרב מהר"ר לוי אשכנזי נרפס
 כואלקווא שנת תנ"כ :

כ"ח • בית יהודה • שיטות מהגאון מהר"ר יהודה בן ניסן אב"ד דק"ק
 קאליש :

אות ב

כ"ט • בית יוסף • למרן זל והשם הוא באמר לו ע"י המגיד שהוא אמר תקרא
מיבורך בית יוסף או ש"ב ע"ש כס' המגיד • וראיתי בית
יוסף א"ח שנרפס שנת ט"ו :

ודע שקבלתי מאדם גדול כחכמה ויראה שקבל מרב גדול שקבל מוקנים שנתגלה
ברור מרן זל שהיו הרמ"ק והאר"י וכל קדושים עמהם סיעתא דשמיא • שישראל
לפי הדור היו צריכים לספר זה שיקבץ כל הדינים ויגלה שרשיהם לאסוקי שמעתתא
אליבא דהלכתא • ובאותו הדור היו כתובים שלשה רבנים דאזוים לזה והם הרב מהר"ר
יוסף טאישאצק • והרב מרן • והרב מהר"בל • וכל אחד מהם היה ראוי לתלאכה זו •
והסכימו מן השמים ותנחן דת ע"י מרן הקדוש מפני ענותנותו היתירה וכאשר נראה
מספריו הקדושים שה"ה אל העי"ן וכמו שכתבתי בנדפס במערכת י"ד אות כ"ד משם
הרב מהר"א אלפנדארי בקונטרס עיבונא דף כ"ט שכתב דאין דרך מרן לספר בגנות
מי שמוסק דלא כוותיה ומשנתו היה משנת חסידים ואשר שינה מדתו בא"ה סימן י"ז על
תשובת הר"א מוורדן זל הוכרח משום מעשה שהיה שהתיר הרב המכ"ט ח"א סימן
קפ"ו ובמ"ו קפ"ז כתב דמהר"ר יוסף עמד לו מוגדר ולבו אומר לי שהוא רבינו בית יוסף
עכ"ל הרב מהר"א אלפנדארי ואני בעוניי כתבתי שם דאין צורך לדרשים שבלב שהרי
מפורס באורך כתשובות מרן כריזי מושאל"ס שם נקבצו הרכה תשובות לדרב מרן
על הרב המכ"ט ותשו' גדולי הדור ע"ש :

ואדר' זמן רב ראיתי שהרב מהר"א אלפנדארי הנו' לא היו בירו תשובות מרן כמ"ס
בקונטרס הנו' דף ק"ד ע"ש אהטו להסי רחש לכו וכתב בספר ואין להקשו'
מספר שאינו מצוי אצלנו :

ודע שקבלתי מוקני תורה ויראה ששמעו מפה קדוש הרב הגדול עיר וקדיש מהר"ח
אבואלעפיא שקבלה בידו שעל כלל מרן כפסק הלכה ללכת אחרי שלשה עמודי
בית ישראל הרי"ף והרמב"ם והרא"ש וכו' הסכימו קרוב למאתים רבנים בדורו וכך היה
מגלגל בפומיה דהרב הנו' כי כל שיעשה כפסק מרן הנה הוא עושה במאתים רבנים :
ועוד שמועתי שכאשר יצא לאור ס' בית יוסף אחר הרב מהר"בל שם' זה המעט
הבקיאיות וגזר על תלמידיו שלא ילמדו בו והם היו לומדים לפניהם הסודים
והוא היה אונור מקור נפתח לכל דין מהש"ס ומאז הימים לא אירע שנעלם מהרב
מהר"בל שום מקור דין ברוב בקיאותו • ואחר הגורס הנו' יום אחד למדו דין אחד והרב
לא מצא ידיו ורגליו בבית המדרש ונעלם ממנו הבקיאיות וטרח בחיפוש אחר חיפוש
בשטח ולא מצא • אז אחר הרב מהר"בל נראה שמו' השמים רוצים שם' בית יוסף
יתפשט בעולם לכו חוו ובעותחם מצאו איש מקום הדין כש"ס והתיר להם הגורס • כי
ראה כי הסוגיא היא היתה ידועה אצלנו ונעלמה ונסתרה ממנו ודן ברעתו שאמרו לו

זכו למרץ זל :

ל"ג . בית אחרון . מפתח גדול על כל המקרא מל"ו ספרים חשוב וכנרך מאד :

ל"א . בחירה . לרכיבו המאירי עיין במערכת מ"ס בס"ד :

ל"ב . בינה לעתים . מהרב גדולי תרומה דרושים נחמדים ומתוקים :

ל"ג . בית להם יהודה . על ש"ע יד ונדפס עור עם הנהגות שער אפרים :

ל"ד . בית שמואל . על ש"ע א"ה ונדפס עם חלקת מחוקק וקרא אפי

דרכי וזו היא המהדורה בתרא כי בית שמואל מהדורה

קמא אין להשגיח בו ביהרב המחבר עצמו הוסיף וברע ושינה במהדורה בתרא והיא

הנדפסת כאפי דרכי :

ל"ה . בני חיי . על ד' טורים ושיטות מהרב המפורסם מהר"ר חיים אלבאן

בכמה"ר מנחם ושם הגה"ו מהרב המופלא מהר"ח לאפאנדראי

וכל הגהה כפרק קול ה"ד המרכה :

ל"ו . בני משה . שו"ת להרב משה שלטון אב"ד דקושטנינינה :

ל"ז . בעלי הנפש . מהראב"ד ונדפס עם עבודת הקדש להרשב"א . וכס'

תורת שלמים נדפסו השגות הר"ה עליו והנהגות בעלי

הנפש כי רבו הטעויות . ואח"ך בכללין הדפיסו בעלי הנפש חובה עם השגות הר"ה

וכו' והזכירוהו התוס' כיומא דף י"ח ע"כ וז"ל ביסודו של רבינו אברהם בר דוד ז"ל

מחלתי כס' בעלי הנפש וכו' ע"ס :

ל"ח . ברכת אברהם . להגאון מהר"א טריווש צרפתי בר פלובתיה

דמהרלנ"ח והוא כריני כט"ו באריכות גדול :

ל"ט . ברכת אברהם . דרושים נחמדים להרב מהר"ר אברהם ברודו שהיה

בוחן הרב פני משה והוא על ס' בראשית :

מ' . בריכת אברהם . למ"ה בסוף סדר לאברהם והוא קצור תומר דבורה

שחיבר הרמ"ק ז"ל :

מ"א . ברכת הזבח . מהגאון מהר"ס קאלידמוכר על סדר קדש'ו חוץ מחולין

ובכורות ספר ככבר חאר קב ומקי הפליא עצה הגדול

תושיה בהנהגותיו וחידושי האתיטיים כדרך קצרה וכשרה :

מ"ב . ברכת שמואל . מהגאון הנו' דרושים חריפים על התורה וביאור

מאמרים תמוהים והקרמות מראות כמ"ס כנרפס

אות ש"ן :

מ"ג . ברכת ה' . להגאון מהר"ר נפתלי כ"ץ כולל הקדמה גדולה ושיטת כרכ

ועל כל סדר ורעיו וזה השם בכללות . ויקרא להם שמות

כפרטות

אות ב

בפרשות • להקדמה גדולה ארוכה וערוכה בחיבור סמיכות למסכתו כל הש"ס משנה
קרא כשם סמיכת חכמים • ולשיטת ברכות קראה קרושה וברכה • וליתר פי' לסדר
ורעים זה שמו משך הורע ותרי חנו תלתא כדפסו :

מ"ד • ברק הבית • למדן ידוע וכתבתי אני בעניי בספרי הקטן מחויק ברכה
יד בקונטרס אחרון סי' ס"א דלא ראהו הרב לחס משנה
ע"ט וכת"ט כדפס כס"ד :

מ"ה • ברק הבית • להרא"ה על תורת הכית להרשב"א ידוע ועמ"ט לקמן
מערכת שי"ן :

מ"ו • ברק הבית • קונטרס נחמד מהרב תורת חיים על כ"ה גיטין וכו'
כדפס כסוף ס' נור אריה חדש דרושים :

מ"ז • בית דוד • על הטורים להרב הגדול מהר"ר יוסף דוד אב"ד ור"מ
דשלוניקי תשובות וביאורים וחידושי דינים :

מ"ח • בית שלמה • תשובות להרב מהר"ט חסון ק"ק פוסם שלוניקי :

מ"ט • בתי כהונה • שני חלקים כולל ר' בתים בית דין משו"ת • בית ועד
מלשונות הפוסקים • בית אבות על הש"ס בית המדרש

דרושים להרב המופלא מרקשישא מהר"ך • ולא כדפסו מדרושים כי אס מעט מועד •
והרב מהר"י שאול תלמידו כס' קול יעקב כותב משמו כמה דרכים נחמדים ע"ט •

וכהיותי עומד ומשמע לפני הרב מהר"ך הכו' הן כל יקר ראתה עיני תיבה מלאה
מכתבי הקדש שלו מכל אבכת רובל • והרב היה מליץ גדול ונר' מהקדמותיו הכדפסות

אך עיני ראו הרבה כתבים שכתב בהיותו בעה"ק ירושלים תו' בכחרותו וקצת כשהיה
רב באונימיר ארש עריכה העמוקה והרחבה ושיחה נאה להפליא רובה לאון תלמוד :

ך • באר יעקב • חידושים על קצת ד' טורים וכללי סוגיות הש"ס מהרב מהר"י
ברלין אחר מרכבי פירא • תלמיד הבאון בעל שכ יעקב

וכדפסו זכרון יעקב להרב זל חידושים על סדר הפרשות • והזל שיטות כש"ס הרבה •
ג"א • בני דוד • חידושים מסודרים על סדר הרמב"ם שנתחברו ונלקטו מכתבי
הרב מהר"ר פאלקון :

ג"ב • ברית שלום • חידושים נחמדים להבאון מהר"ר פנחס כדפסו כפפר"מ •
ג"ן • באר אברהם • פירוש המשניות עם מי' באר דפוס ישן • וכדפסו עם

ת"ט ולחס משנה באמטטרס אך השמיטו הרבה מהס'
הנו' וכפרט מת"ט כאשר יראה הרואה :

ד"ן • בגרי אהרן • חידושים להרב מהר"ר אהרן תאומים אב"ד ור"מ מק"ק
קראקא וכו' וכדפסו כפפר"מ :

כיה בגדי ישע . להנאון החסיד כעל סל"ה חיבור נחמד על המרדכי ולא נדפס כי אם על סדר מועד ועל תרדכי כרכות נדפס בסוף עמק ברכה דפוס אמשטרדם :

נ"ו . מהר"ר ברכיה תלמיר הנאון המקובל כעל מגלה עמוקות חיבר דרושי נחמדי והם ספרי זרע בירך ח"א וח"ב :

נ"ז : מהר"ר בירך בן כתו של הרב הנו' הפליא עצה הגדיל תושיה וחיבר כמה ספרים על הש"ס ועל ד' טורים ועל הפרטיות ועל תהלים כמו אלף ומאתים בוגין שהם פליגוס בקירוב . ואירע לו עסק ביש ששללו וגזלו הס' חסנו . ולא נדפס כי אם על קצת כרכות ועל ס' בראשית ונקרא זרע ברך ח"ג . וישא משלו וכונע בירך האן ה' : וכדאי שנראה מזה שנדפס כמה גדול כמו ושהוא תלא ומעיי' נוכע מקור חכמה :

ח"ן . מהר"ר בנימין וואלף חיבר עיר בנימן ב' חלקים ח"א על עין ועקב ח"ב וח"ג על אבדות ירוש' זרעים ומועד :

נ"ט . מהר"ר בצלאל הדרטן המופלא חיבר ס' עמודיה שבעה דרושים נחמדים ומתוקים . וס' קרבן שבת על עניני שבת . ענינים נאים . והל' הרכה דרושים וסיביר' זית רענן על התורה ולא נדפסו :

ס' . מהר"ר בנימין קאוים אב"ד ור"מ חק"ק צפת עיר קדשנותו' הוא היה תלמוד מורינו הרב מהר"א כחוס בעיר אינדירני ואח"ך היה מרכבי קושט' . ולעת וקנתו חלק לעה"ק צפת תו' וקבלוהו לרב ושם היתה מנוחתו בכור . חיבר ס' מגילות ספר על הסת"ג ונדפס ח"א לבד ועוד לו חיבורים רבים ככתוב בס' הנו' וכהייתי בעיר רבתי ברעות קושט' יעא ראיתי קצת חיבוריו בכ" :

ס"א . בן דוד . ספר נדפס באמשטרדם שנת תפ"ט והוא השנות על הרב המקובל מהר"ם די לונזאמו בס' עמר מן פירוש האדרא ווטא . ולא הווכר שם המחבר אשר לא כתוב בספר . ולא הדפים אלא תאה לכר כמ"ס שם בסקדמה בסופה :

אמנם ידענו שם המחבר והוא מהר"ר נפתלי ככת"ר דוד מוק"ק אמשטרדם כמ"ס הרב זרע ברך ח"ג על כרכות בהקדמתו . ושיבח תאמר למסר"ר נפתלי הנו' כי היה לו באמתתו אף פעמים כחיבור הנו' כנבלה ובנסתר ומרוב צניעותו וחסידותו לא היה מגלה כי אם להרב זרע ברך הנו' אהובו כנפשו עש"כ ושמונתו בהקדמתו דף ד' מהקדמה ע"כ ד"ה ואם ישאל השואל ע"ש ובסוף הקדמתו כתוב שהוא המשפחה הנאון מהר"ר משה סייגלך רבו ודודו של הנאון רמ"ת :

אות ב

ס"ב • מהר"ד ברזילי יעבץ הרב המחבר לשון למודים על הסודים כמלפול עצום
 ולשון צדומים דרושים נהמדים ועל לשונות הרמב"ם והרא"ם ודרושים חמדי
 אכיו • והיה חתנו של הרב מהר"א חאקו הרב המחבר רוח אליהו • ותלמידו הרב
 כרוילי הכו" שני המאורות הגדולים הרב חתנו מהר"ר יהודה אשכנזי שהרכיב תורה
 ומיכר כמה חיבורים • והרב שער המלך על הרמב"ם ספר נחמד מאד והללוהו כשערי
 התנוכים :

ס"ג • בית יד • חיבור מהרב המאירי בדני כשילת ידים ראיתיו כתיבת יד :
 ס"ד • בית יהודה • שו"ת בסדר ד' טורים להרב מהר"ל עייאש אב"ד ור"מ
 בק"ק אלגזאיר תלמיד הרב מהר"ג צדור הרב המחבר
 פרי צדיק והיה שקדן גדול כתורה כנראה תרוב ספריו שנרפסו ואשר יש לו בכל ובסוף
 ימיו זכה לכא לעה"ק ירושלם תו' והיתה מנוחתו כבוד ז"לה :

ס"ה • בני יהודה • להרב הכו" שו"ת ולשונות הרמב"ם •
 ס"ו • בני אברהם • שו"ת וקובץ על ה' ביטין וקצת דרושים להרב המפורסם
 כיושר העיון והסכרא מהר"א תיוחס אב"ד ור"מ דק"ק
 קושטריכה :

ס"ז • בן שמואל • דרושים ממהדש"ם נרפס בוויכיצא :
 ס"ח • בן מנוח • חיבור הרב הקדוש המקובל מהר"ר שמשון חאסטרפולי הוכיחו
 בהקדמתו לס' דין פי"ס קרימס וכתב שמיכר מחנה דן
 פירוש על סוהר וכן מנחם פירוש על האדרות רוי דרוין ע"ש :
 ס"ט • ברכות בחשבון • מאסף כל שמות הקדש הנמצאים בספרים דרך
 אלף בית וכל עם דבר שיש לו מנין וחשבון כתוב
 בנדו שרש מקומו חיבורו הרב המקובל הגדול מהר"ר יעקב זמח"ש בהקדמת ספרו
 קול ברמה פירוש אדרת רבא כ"ל :

ע' • ברכות בחשבון • קונט' פרמראות לחכמה לפרש איזה מקומות כר"ל
 כפי חכמת המספר והתשכורת • והוא כסוף מרכבת
 המשנה ח"א להבאון מהר"ר שלמה אשכנזי ע"ש :

ע"א • מהר"ר כרוך וויזל אב"ד דק"ק ברעמלא חיבר קצת שו"ת ונקרא הס' תקור
 כרוך וכדפס פעם שנית באמשט' על ידי כנו בתוספת קצת ש' תקל"א :
 ע"ב • ברית אברהם • להבאון מהר"א הורוויץ סב"ל אכיו של הבאון של"ס
 כת"ש כנרפס מערכת אל"ף וכדפס שנית כמ' שער
 השמים של השל"ס כדפס ראשון אך כשנרפס שנית
 שער השמים השתיפוהו :

ע"ג . ברית אברהם . דרושים כל מתוקים וחריפים להרב המובהק מהר"ר
 אברהם זמח אחד מרכבי עה"ק ירושלם תו' חכית דינו
 של הרב המג"ן וראיתים כי ומביא הרכה דרכים ממנו מופת דרכו מהרה"א בעץ
 החיים ושאר ספרים . והרב הנו' הוא כמו של הרב התקובל מהר"ר יעקב זמח ועיין
 בדפוס מערכת ח"ס :

ר"ע . בעלי ברית אברהם . כל פי' על המקרא למה חסד לאברהם :
 ע"ה . ביאור ופירוש . איוב משלי תהלים שמעתי שאמרו בעלי הפרטי"ס
 שכאיוב יקרא האדם פי' רלב"ג וירוד זמאוכו וכחשלי
 יקרא פי' עמואל וכתהלים יקרא פירוש ר' רוד קמחי . ואתנת סימנא שפת אבית תכון
 לעד אמת ר"ת איוב משלי תהלים . לעד ר"ת לוי עמואל רוד והס כסדרן . וכסדר
 הדורות כתב ר' עמואל זמחשפת הצפוני וכו' . וחיבר פי' התורה וס' שירים הגם
 שיש אנשים שתפסוהו עכ"ל ברף כ"ח ע"ב . ואני הצעיר כתבתי עליו בגיליון לא
 אנשים תפסוהו כי אם רבן של ישראל מרן הקדוש בש"ע א"ח סי' ט"ז סעיף ט"ז ע"ס
 דבריו הקדושים . ועיין בספרי הקטן מחוץ ברכה בקונטרסים אחרון א"ה שם איזה
 ספרים מותרים לקרות בשבת ובחול ע"ס :

ע"ו . בני יצחק . דרשות ושו"ת להרב מהר"ר יצחק חנין עיין במערכת יוד אות
 ק"ו :

ע"ז . בית הרואה . להרב מהר"ש פלונינסין אחרון מורה מקום מהאחרונים
 ע"ד לקט הקמח וקצת לשונות הרמב"ם ושמעתי כי נדפס
 מחדש להרב זל"ס' מנחת שמואל דרושים ושו"ת :

ע"ח . כרך יצחק . דרושים נחמדים מהרב מהר"ר יצחק ברכה אחד מרכבי
 ארם טובה ונדפס כויניציא :

ע"ט . באר יצחק . מהר"ר יצחק ז' סג"א' א' מרכבי סלוניקי והיתה מנוחתו
 כהע"ק ירוש' תו' והוא דרושים על סדר הפרשיות :

פ' . באר יצחק . ביאור על הספטרות תימיו פירש' וד"ק ומשמאלו ביאור
 סרב המחבר בטוב טעם ודעת :

פ"א . באר רחכות . שו"ת וביאור על קצת הלכות הרמב"ם להרב מהר"ר ז'
 סג"א' הנו' :

פ"ב . באר לחי' . דרושי הספר להרב הנו' :

פ"ג . באר לחי' . בסוף ישרם יעקב קיצור דרושי הרב מהר"ר ז' ג'אמיל ואח"ך
 נדפסו באורך והוא ס' חיים וחסד ועיין במערכת ח"ת :

אות ב

פ"ד • כנרי כדונה • להרב הגדול מהר"ר אהרן הכהן פלומי הרב המחבר
ש"ת פרח מטה אהרן והם דרושים אשר דרש הרב הנו'
בעיר תהלה שלונקוי יעא :

מוערכת אות גימל

א' • גמרא • ראיתי ש"ס כלו כתוב על קלף בעיר פרטשא שכתחילת אשכנז וכלו
יהיה כקובץ ח"ב מהרמב"ם עם סוף משנה דפוס ויניציאה • והכתב
ישן ומשונה וכל התלמוד בקובץ זה ונכתב בעיר פארנץ שנת ק"ג לאלף הששי לאחר
מקדושי רבינו שמעון משאנץ • ולהיות כי הנח"ץ השיאני ויהי דוד נחפו ללכת לא וכיתי
ליהנות הרבה לאור הש"ס הנו' ואבב רהטאי העתקתי מעט נסחאות כתחילת הוריות
והכאתים בס' הקטן שער יוסף בשם גמרא של קלף • והרב קירכך נתנאל בסוף ספרו
מביא נסחאות מש"ס הנו' :

גם • בארץ מצרים ראיתי ברכו' וסדר חוצה ש"ס על קלף כי' ושם ראיתי פ"ק דברכו'
דכנסתא דקמץ דף ג' א' וב"ש שהוא פרט לשלוחי מצוה ורבים נתקשו בה ובש"ס
הנו' לא גרים לה כלל :

עוד • מצאתי בש"ס הנו' פ"ג דבוכה דכנסתנו דף ל"ז איתא ור' יהודה סבר הני
לרפנות ונתקשו שלמים וכן רבים על דברי התוס' שכתבו שם ר' יאודה הוה
חוקי ליה לרפנות דמאי אתו לאשמועינן וסם דברי הש"ס • ובש"ס הנו' ליתנהו
להני מילי בש"ס כלל :

ועוד • מצאתי דפ"ק דחגיגה דף ו' ע"א בכנסתין השיב רבי תחת בית הלל וכו' א"ל
אכ"י ולמעתיך וכו' והוא פלא איך אכ"י יאמר לרבי • וסד"ה במאור פ"ק דר"ה
עמד על זה וכתב דמצא נסחא א"ל אבוב והוא רשב"ג ע"ש • ובש"ס הנו' כתוב השיב
ר' וירא תמת בית הלל וכו' א"ל אכ"י וכו' ונסחא זו כראית עיקרית ודווקאית כמו שאת'
בסוף הוריות דר' וירא ואכ"י ואיך אתוראוי הוו יתבי וכו' :

ובעיר • פלורנצא כביליאוט'יקא של הרוכוס הגדול יש איזה מסכתות גמרא כתובו'
על קלף שנת ר' אלפים תתקל"ז • ושמעתי כי נמצאו שם איזה נסחאות
יפות :

כ' • גרים • תס' גרים בתוך המסכתות קטנות היא מוצאת מש"ס כי' של עיר
פרטשא הנו' וזכיתי והדפסתיים בחסד עליון בסוף קונטרס שמחת
סרגל רות ע"ש • והרב הגדול עז פ"ג ופ"ד דאסורי ביאה מוכיר ירושלמי רום' גרים •
ואתה תמוס ראיוס מורה מקום שרומן כירושלמי דתס' גרים שם נמצא בתס' גרים
הנו'

הנו' . אבל יש איזה דברים שהורה מקומן בירושלמי דמס' גרים וליתנהו התם :
 ורזזה . היות להרב הרכבת המשנה ח"ב הכרפס עתה מחדש פי"ג דאסורי ביאה
 שכתב וז"ל והכונן כמ"ט הרב מנדל ע"ו דרכבו סמך על הירושלמי סוף מס'
 גרים ואנחנו לא זכינו לראותו וכפי הכראה שהיא איוו מסכתא דמילא דמס' סופרים
 ושמות וכלה שהן חיובות נוספו בכללי כן כדמיון זה מס' גרים חיובנה נוספת בירוש'
 ונאכר מאתנו כמו שנאכר סדר קדשים עכ"ל ודין זה דעסיק ביה הרב הנו' הוא כמס'
 גרים שהדפסתי שהיתה בכללי בתוך המסכתות קטנות . והכראה הוא דאלו המסכתות
 קטנות אשר הראשונים קראו בשמותם חיוביות אין להם יחס עם התלמודי' בכלי וירוש'
 אלא שהבאונים הביטו אלה המסכתות סמוכות לתלמוד בכלי . ולפי דברי הרב מנדל
 ע"ו היה נסחא אחרת ממס' גרים קדמונית וסמכות לירושלמי . אי נמי היתה נמי בתוך
 המסכתות קטנות שסמכות לתלמוד בכלי ומפני שהיתה נסחא קדמונית קראוה מס'
 גרים ירושלמי ואפשר דאתת ממערבא . ומיהו הכל הוא במסכתות קטנות :

ג' . כסחאות גמרא ישנות כתב הרמב"ם פט"ו מה' תלוה שהגיעו לירו כסחאות
 גמרא ישנות כתובות על גבול כמו שהיו כתובים ת"ק שנה בקירוב לפני זמנו
 ע"ט . ולפי חשבון נמצא שהגיע לירו גמרא כתובה כמו ק"ע שנה אחר התי' התלמוד
 וראיתי להרב המגיד שם שכתב דגם רבינו מאיר הלוי כתב דהכי הוא בנכסי דייקי
 עתיקי ונכסי דרכוואתא קאשי ע"ט וחובה לפי זה דהרמ"ה היה לו נכסי עתיקי
 בהרמב"ם :

ומה טוב ומה נעים לפי זה מה שכתבתי בענייני כספרי הקטן שער יוסף דף י"ב
 ע"ב דהרמב"ם הוה גרים גירסת הרמ"ה ע"ט :
 והרמב"ם כספר המצות שלו לאוין קצ"ט כתב דכן הוא בנכסחאות המדוויקיות
 שנקראו על וקני התלמוד ע"ט :

ד' . גמרא . ראיתי בבית נכאתו של אהובינו הגביר המרוחם השרסי' בנימין
 פואה ז"ו בעיר ריב"ו . גמרא מסכת ברכות נרפסה על קלף
 בעיר סונסינו דפוס יפה עם פירש' ותוספות ופסקי תוספות . וכמוקם פסקי הרא"ש
 כדפס שם מדרכי ופירוט המשניות להרמב"ם . וגמרא זו אין כתוב בה מנין דפי' .
 והגמרא לכד היא תשעים דפי' . ובסוף כתב המדפיס יהושע שלמה בן הח"ר ישראל
 נתן איש סונסינו שהוא שיתף אלו החכורים ביחד . וכתב שהמדרכי אשר שם הוא
 מדרכי הגדול . וכדפסה גמרא זו ׀ טבת שנת גמרא"א . ואח"ך כתב בסוף הרב
 גבריאל ׀ אהרן שטרשבורק כי החכם השלם ישראל נתן קנא לעמו ישראל וצויה לכונן
 הח"ר יהושע שלמה הישע בעיר צונצין במדינת לומברדיאה ויצוהו להשתדל להדפיס
 ספרים והואיל להדפיס גמרת ברכות ומיכר אליש פירש' ותוספות ופסקיהן ומדרכי
 ופירוש

אות ג

ופירוט המשניות מהותכ"ם הכל בחיבור אחד והאריך בשכתיו וחתם יום הששי ארל
ראשון רמ"ד :

וגראה חזה שאז התחילו לחבר פירש' ותוס' כנרדי הגמרא והיה חידוש לחבר הכל
בחיבור אחד :

ורפי מה ששמעתי מחנודי אחת שהדפוס יצא לפולם קרוב לשנת ה'אלפים ומאתים
שהתחילו להדפיס חויה רפין בעיר מנכ"א . ואחר זה בעיר הערליים תמחו
הולאנדה . א"כ אחר המסים שנה בקירוב נתפשט הדפוס בישראל . גם ראיתי פור
הטן משפס נדפס בעיר פייב"א די שאקו בכית מה"ר משולם קווי יום כ"ח תמוז שנת
המאת אלפים רל"ה :

ואני ראיתי חויה גמרות דפוס יטן שנדפסה גמרא עם רש"י לבר וכמדומה שהיה דפוס
קוטטנדינק :

וארורי כתבי ראיתי כמ' כמה רוד ח"כ בשנת תתתים לאלף הששי שאז נמצא בעיר
מעכ"ץ (מנכ"א) דפוס . וכח"א שנת רע"א לאלף הששי כתב רכשנת
רע"א היה דפוס ראשון לספרי הקדש על דניאל כומכירגי . ואם כונתו שלא נדפסו
הספרי ישראל עד שנת רע"א לא ראה שנמצא דפוס משנת רל"ה ואילך וכמה ספרים
ראיתי בדפוס משנת רת"ו ואילך . שוב ראיתי להגאון בעל חוות יאיר כתשובה סימן
קפ"ד שכתב שנמצא דפוס ויניציא שנת קפ"ח לאלף הששי מספריהם ע"ש :

ד' : רבינו גרשון מאור הגולה . תלמיד רבינו יהודה בר מאיר הכהן סוקן ונקרא
רבינו ליאוכסין . כן כתב בתשכ"ץ לחהר"ם סי' תקע"ד . תקע"ה . וראיתי
במ' מצרף לחכמה להרב ישר בהקדמת נובלות שפירושיו קצר וחיבר רש"י על הש"ס .
ואנכי איש בעיר ראיתי פירוט רבמ"ה כ"י על סדר קדשים . ומתוך הפירוט הנו' יראש
דליתנהו להני תילי אל"א רש"י מדעתו הרחבה וקבלת רבותיו עשה את כל הסכוד הזה :
גאון לותיר רבותיו של רבינו מאיר חתנו של רש"י הל"א אב אחר לרשב"ם ור"ת
ורב"ם כ"כ בשכלי הלקט סי' י"א וכתשו' מהרש"ל כתב דגדולי לותיר רבותיו
של רש"י וכו' כמ"ס כדפוס ע"ש :

ז . גאון יעקב . ביאור לטור אורח חיים כ"י אשר חיבר מהר"ם אלשקר כמ"ס
כתשובותיו סי' ק"ח . וראיתיו בארץ מצרים כ"י וכמ"ס כדפוס :

ח . גימטריאות . ספר כ"י ראיתיו על קלף יטן חובר מתלמידי רבינו יהודה
החסיד וכל תמה שקבלו תמוז :

ט . גימטריאות . חיבר רבינו שמשון על התורה וכן הן אשר כתב הרב שפתי
כהן על התורה כסוף כל פרשה כמבואר סם סוף פ' כראשית :

יור . ס' גרושין . להרכ הקדוש מהר"ס קורדובירו כרפס בויניציא סנת ט"ח
ונקרא הס' כן לפי שהיה מתגרש לכבוד השכינה על דרך
רשבי וחכיריו ומה שהיה מחדש בדרך העלה על ספר :

י"א . ס' הגן . פירוט על התורה לחר מקמחי תכילתם פננת רוא תריר . ויש
ס' הגן קטן כרפס תמוסר וכו' :

י"ב . גאוני בתראי . שו"ת רפוס אשכנז מחוכר מהרבה תשו' תכמה רבנים
גאוני אשכנז הרב תיט והרב כ"ח וכו' :

י"ג . גופי הלכות . חוכא בשמות חיים כ"כ סדר הדורות דף קס"ה ע"ד והוא
ספר שחיברו הרב בתוככי ירושלם והלך והרפיקו הרב
באזומיר וחור לעה"ק תו' :

י"ד . מהר"ר גרשון הרב המחבר שו"ת עבודת הגרשוני וכו' היה מחריפים
הראשונים בימי הגאון מהר"ר העשל ולכו כלב האריה ומשנתו סדורה כן
כתב הרב פנים מאירות ח"ג ס' זא :

ט"ו . גרן ארנן . דרשות מהרב המקובל מהר"ר אליעזר נחמן פואה כמש"ל
מערכת האלף בס"ד עינין סס :

ט"ז . גדולי תרומה . ביאור לספר התרומות מהרב עזריה פ"גו אכ"ר
ור"ת כקק"ז ויניציא ס' נחמד בשקלא וטריא וראיתי
להרב הגדול מהר"ר אברהם רנאנים מר חמיו של הרב תש"ל הגהות והשגות על כל
הס' גר"ת כי :

ט"יב . גדולת מרדכי . עס אגודת אוזכ להרב מהר"ר ברוך כההר"ר דוד
הגהות וח' על המרדכי וקצת על ת"ת כמ"ט כרפס
כמערכת ב"ת :

ח"י . גבורת אנשים . מהרב ט"ך על ס' קב"ר מא"ה וכמופו תשובו מהגאון
אכיו מהר"ר מאיר כ"ן :

י"ט . גור אריה . מהגאון מהר"ר ליווא מפראג ביאור על רש"י פירוט החומש
וכרפס בק"ק פראג :

ך . גבורת ה' . להגאון הנו' פי' הסגדה ועניני זבת וקיצורו כרפס מחדש
באמשטרדם :

כ"א . גרגולים . מרכינו הארז' לנל כרפס בפפר"ת כהגהות הרב דוד גרין הוס
והס' ל"ו פרקים ולקוטטים בסוף . וס' זה ישנו בכ"ז והוא כפלים
לתושים ע"ג פרקים והוא סדר יפה אף נעים . ואחשבו שהוא סדר הרב המקובל
ההר"ס פאפאלאש כ"ן : וקעד זה יקר מאד בי כודאי פירא גם בזה מהדוריא בתרא
פלא

אלה היה כבוד מהר"ט ויטאל כבודע :

כה"ב • מהר"ט ויטאל סידר שער הגלגולים סדר יפה לז' הקדמות ועוד ג' הקדמות מעניינים הנוגעים למהרה"ו אשר ג' הקדמות אלה האחרונות השמיטם הרב חשה ויטאל כן מהר"ט וסידרם כספר אחד עם כל חלומות ועניני מהרה"ו זלזל ונקרא ספר חזיונות למהרה"ו זלזל :

כה"ג • גלגולי נשמות • הם גלגולים שקבל הגאון הרמ"ע מהרב ישראל סרוק וכרפס כפרנקפורט דאדרה ט' תס"א וכרפסו על יד

מהר"ר שמעון כההר"ר אפרים יהודה וכן גלגולי נשמות ע"ה גימט' שמעון כן אפרים יהודה • ומסודר סדר נכון על פי א"כ :

כה"ד • גלגולים • סידר הרב המקובל מהר"ז כחח וחיבר ס' תשיבת נפש כקצור ועוד הוסיף לחבר אחר באורך וקרא שמו תשיבת נפש ג' כ"ב וראיתי שטיפס כ"י כערו אשכנז :

כה"ה • גלגולים • ראיתי להגאון מהר"ט קאלידנוב"ר בעל ברכת הזבח כספרו ברכת שמואל על התורה פ' שופטים שכתב זלזל אעתיק סוד הגלגולים מה שמצאתי וקבלתי חפי רבותי וקצתם שהמה נכלו לי מסוד ה' ליריאו עכ"ל וראה זה חדש דנראה דהגאון זלזל מלבד חכמתו ב"ש"ם ופוסקים ותיקוף בקיאותו כבודע מספריו עוד אחרת היתה רחיה לו השנה ונכלו אליו גלגולי נשמות :

כה"ו • גלי רזיא • להרב אברהם תלמיד האר"י זלזל ויש בו דברים נוראים ונמצא זלזל הרב ישראל כה"ט בסוף ס' כובלות דף קצ"ה :

ז"ך • גבעת שאול • דרושים להרב שאול הלוי מוריטורה אב"ד ור"מ דק"ק ספרדים כאמטטרס ושם כאמר דהז"ל ת"ק דרושים :

ביח • גבעות עולם • נרפס מחדש קצת שו"ת ודרושים שארי' הפליטה מהר" הגדול עיר וקריש מהר"ר יוסף קוב"ו זלזה :

כ"ט • גט פשוט • על הלכות גיטין מהתייור הגדול מהר"ם זן' חכים וכסופו קצת כללים בפלפול עצום מהרב זלזל ושם נרפס סדרי גט וחליצה למהר"ב וכו' :

ד"י • גט בחיתות • כ"י קצור כל דיני הרב הכו' בסדר יפה מהרב אברהם מונסון אחרון שכל מהמערכ ונתישכ בתקנים וחיבר שם כמה חיבורים :

ד"א • גט מקושר • כ"י דיני הגט והדברים כקשרים ומסודרים להרב המו' כמהר"ר רפאל חשה בולה :

- ר"ב • גמ מקושר לעטרת ראשי מורי הרב זלטה והוא שקלא וטריא על ס' נט פשוט להמכ"ח הנו' וכסופו ביאור לתוספי רא"ס לסמ"ב:
- ל"ג • גנת ורדים שו"ת להרב מהר"א הלוי בן הרב דרכי כועס בסדר ר' טורים אב"ד וה"ע במצרים תורה וגדולת בתקום אחר כומץ הרב המג"ן וממר"ס נ' חביב ורכני דורס כמו שכתבתו כנרפס מערכת האלף:
- ל"ד • גן המלך • פסקי דיעים וכללים במקרה להרב הנו' וכנרפס בסוף ח"א מגנת ורדים:
- ל"ה • גבול בנימין • דרושים להרב המקובל מהר"ר בנימין הכהן תלמוד הרמ"א אב"ד רבינו' ויש לו ס' א' בפשט אלון בכות ופי' אבות ויש לו הגהות באוצרות חיים מלכר מה שכתובת עם רבו כמ"ס באגרות הרמ"ן:
- ר"ו • גור אריה • הגהות על כל הש"ע נרפסו במנטוכה סביב הש"ע והם להרב מהר"ר גור אריה הלוי אחר מרכי מנטוכה כומץ הרמ"ן:
- ר"ז • גאון צבי עיני מערכת גדו' כס"ד:

מערכת אות דל"ת

- א' • דרכי התלמוד • חיבר רבינו סעדיא גאון בערפני והס' כללי הש"ס מוכיחו הרב כנלאל כלליו שהביא דבריו הרב גופי הלכות עיני כלל קמ"ה ושאר דוכתי:
- ב' • דרכי גמרא • לרכיבו יצחק קפנטון שהיה גאון בקסטיליא וכנרפסו כמה פעמים ותלמידיו טני גדולי הדור מהר"א אבוקב ומרדכי די ליאון כמ"ס כנרפס מערכת יוד כס"ד:
- ג' • דברות • הרב העטור חיבר ספר וקראו עשרת הדברות וכותבי' הפוסקים וכ"כ בעל הדברות והנה אמת נכון הדבר כאשר ראה יראה המסתכל ברכי רכוואתא קמאי • ויש להרביש קצת על סדן כבית יוסף א"ח סימן תרע"א שכתב כ"כ הר"ן בשם העטור וכ"כ סכלי הלקט בשם בעל הדברות • וכאשר ינרוף הקורא יבין דתרי הוו' ואינו בן • כי הרב העטור הוא חיבר הדברות ועיני במערכת עין כס"ד:
- ד' • רכיבו דוד כונפיי תלמיד הרמב"ן חיבר חידושים על התלמוד • והר"ן מוכיחו בחידושי סנהדרין כמ"ס כנרפס • ועתה ראיתי כס' מוכבת המעט כנרפס מחדש כמ"ס פ"ג דמלכים שמשב שה"ר דוד שמוכי' הר"ן בחידושי סנהדרין הוא דר"ן ו

אות ד

ועמו הסליחה שאינו ר"ק המפרש אלא הוא ה"ר רוד בונפייר תלמיד הרמב"ן והזכירו
הר"ן כריש חי' סנהדרין שכתב וה"ר רוד בונפייר ז"ל סובר וכו' לא שבדפוס כתב בונפייר
ואני ראיתי ככ"י בונפייר ועמ"ס הר"ן בחי' סנהדרין על דף כ"ג ודף כ"ה מהש"ס ומשה
באר"ה שהר"ר רוד תלמיד הרמב"ן ועיין בכנה"ג ח"ת סי' ז' הגהב"ז אות א' דף י"א ע"ב
וכדינא דתי עשין כ"ח דף קיד ע"ד וכ"כ קורא הדורות דף כ"ב ע"ב :

ד' • רבינו רוד ז' ומרא שמעתי שבינו הרב היה מתחילה ז' ואמירו ועד היום יש
ממשפחתו כמערכ • ואחר ראיתי בתקון יששכר דף ע' שכתב בן כינוי
משפחתו • וראיתי העתק מהקדמת פירוש שיר השירים הגדפס בקושט' שכתב
ה"ר יצחק עקריש מגלות ספרד שהיה עשר שנים בבית הרדב"ן • ויצא יצחק לשו"ח
לספר מגדלות הרדב"ן אשר ראו עיניו שהיה לו כתר תורה לאור פלפולו ילכו ההלכות
כחשך ותשובותיו לכל טואל מכל העולם • ובביתו ישבו כסאות למשפט כסאות לבית
רוד : וכתר העושר אוצרות מרגליות ותרשיש וספיר • וכתר שם טוב עולה על
גביהם • וכתר תלכות תלך במצרים מ' טנה • ובירושלם וצפת ת' דף טנה • פניו
כפני הארי • אין לפניו לא עולה ולא משוא פנים ולא תקח שוחד לפניו וכרעו שרים
נדיבים וישתחו • ורוח ה' כוססה בו והלך לצה"ק ירושלם תו' לחוות כבושם ה'
ולבקר בהכלו כי קדוש הוא כמלאך ה' • ולא הוכח לו מרוב החם המוטל עליו •
והלך לצה"ק צפ"ת תוב"ב ושם היתה מנוחתו כבוד וכותו יג' עלינו והו' תורף דבריו
בקצור • ושם כתב ה"ר יצחק הנו' שהיו ישראל בצרפת וספרד כפלים כיוצאי מצרים
ורובם באו עליהם חים • ולא נשארו אלא שנים שלשה גרירים א' מעיד ושנים
ממשפחה ומלטו לנאפולם ויבא רובו הגרוש ויכירו לשלנוקי מווקקים שבעתי' בערום
ומוסר כל וישישו בקיום התורה כאשר יגילו בחלקם שלל •

ד' • הרדב"ן כתב בתשובותיו הגדפסות בוניציא סי' תקצ"ו שהכיר בעה"ק צפת
תו' בהיותו בן י"ג שנה למהר"י אשכנזי וכו' ע"ש • ונראה שאחר זה הלך
למצרים וכסוף ימיו חזר לצה"ק צפת תו' • ומהר"ט א' הסי' מ' מנה"ג דורות זה
אחר זה • הרב הגדול הרדב"ן כרוד מהר"י בר"כ • והרב המובהק מהרי"ל רוד
ב' • ורוד ג' הרב מהר"ט יפה ע"ש :

ד' • עתה מקרוב נדפס קובץ תשובות הרדב"ן כפי' רדא וקרו ליה הרדב"ן ח"ג והם
תשובות מחדשות • והסימנים חכונים כסימני תשו' רדב"ן שמוכיר מהרי"ט :
ח' • סי' דינין • חיברו רבינו יהודה הכהן כח"ס כנרפס וכתוב ברקח כל שר'
הכהן הנו' ורבינו שמעון הגדול מסרו סודות לרבינו אליעזר
הגדול מצדף לחכמה דף יד :

ט' . דעת זקנים . נדפס מחדש וכולל שני חיבורים אחר פירוש ט"ח סה"ס
 לרבותנו בעלי תוספות והשגי מנחת יהודה . והס
 פירושים על החומש . ואני ראיתי ב' ספרים נפרדים כל אחד מהתוס' על החומש כ"י
 וכתרומה ל' לפי הרעום כוכרונ' שאין גם אחד כפירוש הזה הנדפס עתה . ואין זה
 רחוק דכש"ס יש כמה מיני תוספות כנודע . כן גם כן הוא כפירוש החומש
 וכבר ידוע דכש"ס אמרי נועם וס' פיענח הוא יש מדברי רבותנו בעלי התוס' :

י"ד . דברי דוד מהגאון בעל טורי זהב על פירוש רש"י בחומש ונדפס
 בדריהן פארט וחיבר טו"ת ולא נדפסו אלא קצת המה בלא
 כספרי רכני אשכנז :

י"א דברי חכמים ובו ב' חלקים דעת חכמה הוא מוסר גדול בטוב טעם ודעת
 וחלק ב' מקור חכמה עם סלת כלולה על דיני ש"ע א"ח עב

ס' ר"מ . חיברם הרב המקובל מהר"ר יהודה ליב פאוויצר הרב המחבר קנה חכמה
 דרך חכמה וכבוד חכמים וכל ספרינו קדושים ומעוררים יראה וקדושה :

י"ב . רמשיק אריעזר שיטה על חולין באריכות גדול והוא יקר המציאו והרב
 ככה"ג כ"ד מוכירו תריר וחיבר על כל הש"ס ולא
 נדפס אלא חולין כש"ס בנדפס מערכת האל"ף :

י"ג . רמשיק אליעזר . פירוש על תורת חפאת הקצר ומזכיר דברי האחרוני'
 מחברים על יד והרב מנחת יעקב :

י"ד . דרכי משה . חיברו הגאון מהר"ם איסרלס הרב בעל המפה ונדפס
 קיצורו סביב לטורים . וכלב בשלימות נדפס א"ח י"ד .

וב"ד יש פי' ארחת מישור . ובסוף ארחת מישור שיטת בויר יש מהרד"א בתרא על ארחת
 מישור י"ד ושם יש השמטות מנגף דרכי משה י"ד :

ט"ז . דרכי הוראה . הרב ת"ט חבור נחמד כללי הוראות איסור והתר' ואת
 המעשה אשר יעשן כדפליגי רבונאתא כ"י והזכירו
 בסדר הדורות .

ט"ז . דרכי נועם . טו"ת להרב מהר"ר מרדכי הלוי אכ"ר במצרים אביו של
 הרב נפת ורדים ונדפס בוויניא ש' תנ"ך ושמעתי מרם
 אחד דכאשר נראה בעל"ל ס' זה לפני רכני באוכי קושט' שבחופה רבכין רביוון לאמת
 בהוראותיו .

טו"ב . דרך עין החיים . הוא מהקדמות טרשיות בחכמת האמת לרכינו
 האר"י וכל ודרשוני שסידר הרב המקובל מהר"ם

פאפירט וקורין לו עין החיים ויש יתרון בס' זה מעט ההקדמות . ססידר מהר"ם ויטאל

אות ד

כי כס' רע"ח יש מסדורא כתר"א למוהר"ו שלא באה ליד כנו מהר"ט ויטאל . והוא פ' בורא עאר כי המ"כ הוא עוסק החכמה .

חיי . דרך חיים . הוא בכלל שתי ירות למהר"ם די לכוואנו מוסר פאה ויאה ביסודות ושרשים ואתיא תוך תוך חידושים כפוסקים ושקלא וטריא .

י"ט . דרך חיים . פי' על פרקי אבות מהגאון מהר"ר ליווא מפראב ומכילא סרב ת"ט כפרקי אבות ע"ט .

ד' . דרך הקרש . להרכב ה"ג מופת סרוד מהר"ח אלפנדארי על משניו עשר קרושות וכו' וכדפס אבל סו"ת חביר מראשית . ומוריכו סרב חוון נחום פ"ק דכלים כתב על רוב דבריו עש"כ .

כ"א . דבר שמואל . סו"ת להרכב החסיד מהר"ט אכובב אב"ד ור"מ דק"ק זיניציאה וכל רבני איטליא מריצין לו אברותיהם ושאלתיה' כמחאר בתאוכותיו ועיין כדפס מערכת ש"ן .

כ"ב . דינא דחיי . כ' חלקים ביאור סרב כנה"ג לסת"ג לאוין ועיין וכדפס מערכת ח"ת כתבתי דלפי המאמר אבל אינו כמילואו כי לא גלס . וכן מוכח מדבריו בכנה"ג א"ח סי' תמ"ג גרומו להלכות חמץ כביאורו לסת"ג ואיננו כדפוס .

כ"ג . דת ודין . חיבר סרב מהר"א ז' סגנ"ג אחר מרכבי קושט' וכסדר ע"ס ספרשיות ולא יכלו לסדרו כמו שחשב סרב . וכסופו קנת עינימס ושו"ת מהרב סנו' וסרב אחיו ז"לה .

כ"ד . דברי יוסף . שו"ת להרב החסיד העקובל עה"ל אירגו אחר סמיחוד מרכבי עיר ליוורנו יעא :

כ"ה . דבר משה . שו"ת להרב מהר"ם אמאדיליון ג' חלקי' אחר מרכבי טלונקיי יעא כנו של סרב כרס שלמה .

כ"ו . דברי אמת . להרב עה"ל כרדוד שו"ת ועינימס כסדר קונטרסים ודרושים והיס אכיר הרושים מרכבי קושט' . ומספרו כראה יקר תפארת גדולתו ורוב כקיאותו . ויש לו עוד חיבור בשמות הניטון כחמד חאר :

ז"ך . סרב מהר"ר דוד גרסון אב"ד בעיר גיטיד בומן סרב רכבי בעס וכנו סרב בנת ורדים וסרב לקס הקמח מכילא . ומכית דינו סיה סרב מהר"ר שכתו כאוואוי דשקיל וטריעס סרב בנת ורדים וסרב משאת משה . ועיין בנן סוילך סי' קל"ד שכתב שאלתי לארוכינו סרב דוד גרסון וכו' . וכלקס הקמח א"ח סוף דף ג"א כתב סהנתי ענתי להוסר תלדליק ספיפא של מאבאק"ו מחר של ח"ב מפני שראיתי לבאון סרב

הרכ ר' דוד גרשון שהיה נזהר מחמת כי ראה כחלמו שהיו מנדין אותו ושאל על מה
 ועל מה וענו אותו כי אכל חלב והוא חור לומר שיריעו לו כיבר אכל חלב ואמרו לו לפי
 שהיה מליץ העשב הוא משלהבת הנר של חלב היה נחשב לו כאילו אכל חלב עכ"ל :
ובער כפש תסמר שערת בשרו כי בדבר שהרכ הנו' נראה לו ע"פ הדין הטר נמור
 היו מנדין אותו כאוכל חלב . ובדלאי שהטעם הוא כמ"ס שגבת תלמוד
 עולה זרזן ואמרו שגבות נעשות להם כזרבות . ולכן הת"ח צריכים לזהר ביותר
 ולפרוש מהפק איסור שהמון העם לומדים מהם ומקלים יותר ולא סבי בנופן שלהם אלא
 אם המון רואים אחר הבן ואחת הבת של הת"ח עושה כמו שבזיין ההמון מתחזקים
 יותר ולהקל באיסורים ואשמתם כראשיהם . וידענו שכאשר היה חוטא א' היתה מצטערת
 כפש מחד וכשמים היו מחדפין אותו ומכריוזין עליו על כל חטא קל ר"ל :

וכבר העד העיד בנו הרכ הקדוש כראשית חכמה שבאה אליו נפש מאותו עולם
 וככלל אשר סיפרה לו אמרה פי בשמים מדקדקים מאד יותר מאשר יחשוב
 האדם בדעתו ע"ס . על כן הן בעורכו חי האדם יחשוב מחשבות כי התחבולות
 והעצמות לע"כ הם מטבע מזוייף והוא עולם האמת ויכיר בחטאתיו ובהתשלותו
 כתורה ותפלה ומנות וימחר לשוכ אל ה' וירחמהו ואל אלהיו כי ירבה לסלוח :
כ"ה . דברי שרמה דרושים נחמדים להרכ מהר"ם שלם אב"ד דק"ק ספרדים
 כאתשטרס :

כ"ט . דרך אמונה להחכם השלם הפלוסוף כמה"ר אברהם בן ביכנ' ספרדי
 מארגו"ן הוא היה לצינים למהר"ו עאראתה ולא סר
 מעקבותיו והרבה כשתמש בכרכיו והם בספרו הנכבד הנקרא דרך אמונה כ"כ הרכ
 יש"ר בס' מזרף לחכמה דף ח' ע"ב :
ל' . דרך חיים . כי למעשהו' ז' כל מוסר על פי דבריו הש"ס עם דבריו הוסר
 בחקירות גדולות אך למחסור תשלום הספר :
ל"א . דרך אמונה להרכ מהר"ר מאיר'ן גבאי בקבלה נרפס כפארוכה שנת
 שכ"ג והוא סרכ המסכר ס' עבודת הקדש :

מערבת אות ה"א

א' . רבינו הא"י גאון עמ"ס כנרפס . וראיתי ספר מנחת קנאות כ"ו והוא
 מכל הכתבים שכתב הרשב"א לרכבי דורו ואשר כתבו לו . והוא ספר שלם
 מחולק למדקים וכפרק מ"ה כתב כלשון הוס . ומי לנו גדול מרכינו הא"י גאון פי
 עיקולים אנו שהיה שלם ככל חכמה ונתמנה גאון בן שמונה עשרה שנה . ומתום
 באגרת

אות ה

באגרת זו אנא תארו בר' תשה בר' יוסף • והיא אגרת ארוכה היא שלוחה לגדולי
ברלונא :

ב' • הלכתא גברוואתא • חיבר רב שמואל הלוי מקורטובא על כל התלמוד
וכרח למיליקא וחברו וכפטר שם שנת ד' לפים
תתט"ו סן כתוב כס' וטן נוטן כתיבת יד :

ג • הלכות ראשונות והלכות גדולות סן כתב הרמב"ן בספר מלחמות פ'
כירה :

ד' • הלכות גדולות • זימנין דרכוואתא קתאי תייתי בשמיה וליתיה
בנסחתין • ויתו כמה ליטני דקמן כה"ג וקתאי

מנייתו משמיה אופכא • על כן נסחא דקמן כה"ג הויא כמתניתא דלא מתניא ביר'
הייא ור' הושעיא : הרב תבואות שור יד' סי' ת"ח ס"ד ועמ"ש כנרפס :

ה • הלכות ארץ ישראל • שמוכרים התוס' והרא"ש ריש חולין הס הלכות
שחיבר חכם אחר מדינים שאמר אלדר הרני

טבא מעשרת השבטים בימי הנאונים וכ"כ הרב שלטי הנכורים ריש חולין וכריש ס'
כרתי ופלתי ועמ"ש בעניותי בריש ס' הקטן מחזיק ברכה על יד' כס' ד' •

ו • השכם • מדרש השכם מביאין הראשונים • ועינינו לא ראו אבס' המכריע
סי' יו"ד כתב וכן בספר השכם וכו' ע"ש •

ז • הלכה למשה מסיני • הרמב"ם בהקדמתו לפירוש המשנה כתב דבריו
שהם הלכה למשה מסיני והם רובן ואפשר כלם •

זאחד הוואה בעיניו יראה שהן מועטות • אמנם הבאון חוות יאיר הפליא עצה הגדיל
תוסיף ברוב בקיאותו פתשובותיו סי' קצ"ב • ואני בעניי ראיתי ספר כז' להרב הכולל

אב"ד במצרים כמהר"ר חיים הלוי ז"לה שהאריך מאד על תשובת הרב חוות יאיר
וכרוב פלפולו ובקיאותו יגע ומצא הרבה בהל"ת וחיבר ספר גדול כזה :

ח • רבינו הושעיא תלמיד הרמב"ן חיבר חידושים על התלמוד באשר תראה
בתשובת הרב מהר"ם אלסקר סימן כ"ה :

ט • הגהות מייבוניות • כתב סדר הדורות • הגהתי מהר"ם מרומכורק
ס"א תלמידו וכו' ע"ש דף קס"ו ע"ג • ואין כאן ספק

כלל כי הגהות מיימוניות חיברם תלמיד מהר"ם גורוטרנכורק ומוכיז תמיד לרבו
מהר"ם • ושם הרב המחבר הוא כשם רבו רבינו מאיר הכהן כת"ש כנרפס :

יוד' • הגהות מוהרי"ח • טיש בפסקי הרא"ש שם הרב המגיה הוא הרב
יחזקיהו ועמ"ש הרב תרומת הדשן סי' רל"ג :

י"א . הגהות אשרי . כתב מהרא"ל פ' ויחי דחיברם מר וקנו מהר"ר ישראל
מקדמוי וכ"כ מור"ם בס' יוחסין כנ"ל כנרפס ויש
טעות בדפוס :

י"ב . הגהות מרדכי . נראה שחיברם רב אחר אחר המרדכי והם מלקוטים
מספרים רבים כת"ס מור"ם בתשובותיו סי' ת' והבאתיו

כנרפס . ובהגהות פ"ק דעירובין אומר שמצא להרא"ש מטוליטולא שכתב וכו'
והוא הרא"ש המפורסם אביו של רבינו יעקב בה"ט שכרח מאשכנז לטוליטולא והרבי יצ
טס תורה מאד . והרא"ש היה חבר המרדכי כנודע וכימי מרדכי רחוק שיתפשטו
חיבורי הרא"ש . ולפי מה שגראה שהגהות נתחברו אחר המרדכי ניחא ועיין
במערכת יוד אות י"ג ומשם תראה שיש בתוך הגהות מרדכי חיוב לשון שהאמתו היה
כזמן המרדכי או קודם ויש לשונות מה' שהיו אחר המרדכי כת"ס מור"ם שגלקטו מה'
רבים ודי בזה :

י"ג . הגהות סמ"ק . זמנין דמשכחת דפוסקים כותבים וכתב סמ"ק וכוונתם
על הגהות סמ"ק . הרב ס"ך י"ד סי' ל"ב ס"ק ט' :

י"ד . הליכות עולם . היכר ר' ישועה הלוי מתלמדין דרדכי הנמרא בשנת
רכ"ז . והגאון מהר"א מורחי השי"ב עליו חיוב השגות
כתוקף כמו שהביא לשון הרב מהר"ש אלגאזי בס' גופי הלכות סוף דף כ"ד . ומרן
חיבר על הליכות עולם כללי הנמרא . ומהר"ש אלגאזי עליהם יבין שמועיה :

ט"ו . הדרכות ארי להרב מהר"ש אלגאזי הנו' כללי התלמוד :
ט"ז . הלכות קטנות . שו"ת מהרב מהר"ר יעקב חאגיז ח"א וח"כ וכתבם
דרך קצרה לחדר התלמידים וכו' ועיין תשובה
אחרונה סי' ע"ח מחלק ב' ושם כתב כמו מהרמ"ח דהרב מר אביו למד התלמוד בכלי
י"ג פעמים והיה שקרן בתורה וכו' ע"ש .

טו"ב . הגאון מהר"ר העשל אב"ד בק"ק קראקא בן הגאון מהר"ר יעקב מלוכלין
בכל הארץ יצא קו תהלתו והרב ברבת הובח מוכירו בספרו כמה פעמים
וכספרי הרשנים מרדכי אשכנז כותבים משמו כמה דברים חריפים ומתוקים כאשר
תראה בס' לכ אריה וס' לקט שמואל ואסיפת הכהן וכיוצא בהם . ושמעתי מאדם
גדול זקן שקבל שהגיד הגאון החסיד בעל של"ה בחלוש שהרב העשל הנו' היה נשמת
ר"ת ויהרו מאד בכבודו . ורבו כבודו רבנים וגאונים יוצאי חלציו קרושים אשר
בארץ הקיים המה : ויברלו הקיים רבני גאולי הדור ככדיו וקרוביו יהי שמש לעולם
כ"ר :

אות ה

- ה"י • המון רבה • מוכא בתאווה לעינים כ"כ סדר הדורות דף קס"ו ע"ר •
ובכר בחיי הרב המחבר מהרש"א כדפס באומיר והוא
זפתחות תנ"ך הנדרשים כמדרש רבה • וכתב שם הרב שחיברו בעשרים יום לזכות
הרכים •
- יט • הלכה למשה • ב' חלקים על קצת הלכות מהרמב"ם ח"ד באריכות
גדול וקיבוץ כל הפירושים והדעות • חיברו הרב
מהר"ם אמריליוני הרב המחבר שו"ת דבר משה ג"ם וס' יד משה מדרשות •
- ך • הגהות הרי"ף • והר"ן כדפסו בס' תמת ישרים בשם דרך תמים והועתקו
מכמה רבנים ומכללם הם הגהות רבינו בצלאל אשכנזי
ורבינו הארי' ז"ל כמבואר באורך בהקדמת ס' תמת ישרים מהרב בנימין מוטל ע"ש •
וכבר כדפסו סביב טריף כדפסו את שטרדם וזולצכך • אך כדפסו וזולצכך כמצא חסרון
אפי' איוה שיטות מהר"ן • ומכאן מודעא למוי שיתקשה כלשון הר"ן וזולצכך וכיוצא
מרכי מפרש אחר יבקש כדפסו אחר אס הוא ט"ם וחסרון הדפוס •
- כ"א • הגהות הרי"ף • כתיבת יד והס מהרב דיל ויקי"ו כמצאות בערי איטליא
קראו בשמותם תקונים דיל ויקי"ו ויש בהם טעם וקנים
ועיין לקמן במערכת למ"ד כס"ד •
- כ"ב • הגהות הש"ם • אשר כדפסו פרינקפורט דמיין והמורה מקום אשר שם
אשר לא היה כדפסו' הקודמים • און וחקר הגאון
החסיד מהר"ר יוסף שמואל מקראקא אב"ר מפער"מ ועיין בשו"ת זכרון יוסף א"ח סי'
יד ובס' הקטן מחזיק ברכה א"ח סי' ק"ב ובקונט' אחרון •
- כ"ג • הגהות הש"ם • מרשים הנייה ותקן הגאון בעל סדר הדורות בתחילת
הספר הנז' •
- כ"ד • הגהות ספרא • שהוא תורת כהנים בסוף ס' תמת ישרים •
- כ"ה • הגהות אבות • דר' נתן שם בסוף ס' תמת ישרים •
- כ"ו • הגהות על ס' אוצרות חיים מהארי' ז"ל ועל ס' הבנות ושאר ספרים של
גורי הארי' ז"ל ממהר"י צמח והרב נתן שפירא והרמ"ז הכל בכ"ז ועוד
דאיתי אוצרות חיים בהגהות הרב מהר"א אוליא ממרוויקום והרב מהר"א ז' מוסף •
- זך • השגות הרמ"ך על הרמב"ם עמ"ש כדפס מערכת ת"ס כס"ד •
- כ"ח • השגות הרמ"ז על ס' מצת שעורים להרב נתן שפירא בכ"ז •
- כ"ט • השגות הרב ברכת הוכח על הגאון מהרש"א כחידושי הלכות הנח
הנס כספרו תפארת שמואל •

הנהגות סביב שמיטות וכדיוקן למהרה וי"ל חוכרם האלוף מהר"ר זכ"י מקראקא
כן כתב בתשובת מהר"ר יעקב סוריוינה הנרפס' בסוף תשובות הרא"ש רפוס
וינציא בשנת שס"ז :

ל"א • הגהרות • הרא"ש הודפסו בנמה ספרים והם דברי מוסר ויראה בדברים
קצרים והם ארוי הלכנון הרמים כהרני אל אשרי ארם כהם
הנהג וינציג עצמו וזכינו כהם וחיך אוכל יעצם דברים קדושים היוצאים מפס קרוש :
ל"ב • הגהרות • על טור וכל"ד נדפסו תחדש מהגאון מהר"ר ליווא תפראג רבו
טל תרכ ת"ט :

ל"ג • הגהרות • הגאון תרכ ת"ט על טור וכל"ה נדפסו בסוף חירושי הרשב"א
(הרמב"ן) לכתובות רפוס ח"ן :

ל"ד • הגהרות • על הטורים ועל הרמב"ם ח"ג מהרכ תהר"י שטון נדפסו בסוף
ספרו בני יעקב :

ל"ה • הגהרות • על הטורים ומורה מקום בשו"ת האחרונים מהרכ הגדול מהר"י
רוואניס כתיבת יד :

ל"ו • הגהרות • על סו' וש"ך וסמ"ע מהגאון מהר"ר גרשון שנמצאו בגיליון
נדפסו והוא ס' חירושי הנרשוכי להגאון הנו' :

ל"ז • הגהרות • על סדר קדשים בגמרא רש"י ותוס' להרכ הגאון מהר"ר כנאל
ככל הגהות נפלאות אמיתיות ותוך גפ"ת כתוכי יד שטינו לו .
ולא זכינו עדיין שיצאו לאור הרפוס :

ל"ח • הוד"ך תמים • טעמי המנו' ע"פ פיר"ס כסדר התורה למהר"ר אברהם
כהנ"ת יצחק חיות ומרפס שנת שפ"ד כ"כ סדר הרוזות
ואזכירו תדיר כס' עיר מקלט להרכ מהר"ר רודי אב"ד מקק"א דאתשטרדס :

מערכת אות וי"ו

א • וי"דא • הופחתי כנדפס שאינו עם הפס כאשר חשב תרכ שירי כנה"ג
ורדך אבג וזכרתי תשובת הגאון בעל חוות יאיר כס' חוט השני סי'
ך' אשר כתב כמה השמטות שנמשו מגדולי יעולם ובכללם הרמב"ם שבהקדמתו לפי'
המסנה בפרקיו הוא היה מונה התבאים שלא אחרו במשנה אלא הלכה אחת והוא
פשט ונצא תחס מי שזכר פשט ופנימים וכו' ע"ש ועתה בל לירי"ס אמרי ברופה
להרכ המה"ח מהר"ר אברהם יחיאל פישל ונדפס כבדל"ן שנת תק"ו והוא שיטות
על איות מסכתות ולא ראיתיו עד הנה • ובהקדמתו הביא השגות חוס השני הנזכר

אות ו

על רכבי הרמב"ם הנו' וכתב דמאי דמקשה כבר קדמו'ם יוחסין והוא חתר לישב כער
 הרמב"ם ע"ט וזה חיותי אבך דהסתי' ולא כתי' שכת' ביטובי . ומה שהשיב על הגאון
 הנו' רכבר קדמו'ם כמ' יוחסין . בעלם ממנו דהוא עצמו לו זכר מס' יוחסין כמ"ט
 בספר חוות יאיר סי' א' ורמותיו בכרפס ע"ט :

ב' . ויסעו . הוא מדרש רז"ל וקרו ליה מדרש ויסעו והוא כרפוס ישן נושן :

ג' . וירשע . הוא מדרש רז"ל הכי קרא שמו מדרש וירשע והוא כרפוס ישן נושן :

ד' . ויברו . מדרש ויכלו כמ' גימטריאות של תלמודי רבינו יהודה הסיד על
 קלף כ' נוכר מדרש ויכלו .

ה' . ויכוח כים היים . להגאון מהר"ר חיים בר ככלאל השבות על מור"ם
 בספר תורת חטאת כמ"ט בכרפס . ואינו כאל מים

חיים כמ"ט סדר הדורות דף קס"ד ע"ד ע"ט אלא כמ"ט ריש דף קס"ז . וכתב הרב
 מהר"ח הנו' שלמד עם מור"ם ביחד אצל הגאון מהר"ר טכנא . וכן כתב מור"ם כמ'

יוחסין דף קכ"ה שהיה תלמיד מהר"ר טכנא שכל גדולי הארץ הם תלמידיו והוא היה
 מגדולי תלמידי מהר"ר יעקב פולאק ע"ט . וכתב הרב מהר"ח שחיבר הס' הנו' שנת

של"ה בחדש אדר והוא כותב על מרן כר"ו ועל מור"ם כותב ז"ל . ומכאן נראה שח"ט
 כמ"ט א"ה סי' קכ"ד בהגהה כנסח הגט שנת ש"ס הוא טעות או אינם דברי מור"ם .

או נקט זו הסנה למשל בעלמא . ואכתי איש צעיר היתי מוספק בזה כמ"ט בכרפס
 מערכת בית אות יב . ועתה טכא לירי'ם ויכוח מים חיים עצמו . הדבר פשוט

דחסר הגט אין להוכיח . והקרוכ אלי כמ"ט צמח דוד שהרב מור"ם נח נפטיה שנת
 של"ב והנה כימי מהרש"ל כמ"ט כים של שלמה חולין פ"ק סי' כ"ט ומהרש"ל נח נפטיה

שנת של"ג . וכן כתב סדר הדורות סוף דף ס"ג :

ו' . הגאון מהר"ח הנו' הרבין תורה בישראל ארבעים שנה ונח נפטיה יום מתן
 תורה שנת שח"ח . ובמקרה רע שמשרתת שלו מתה במגפה הסגירוהו לו ולכל

ביתו שני חרשים וברוכ דאג"ה פנה לדברי אגד"ה וחיבר ס' החיים . ושם אתה מובא
 חקמת הגאון מהר"ר יעקב בר שמשון חתן אחיו הגאון מהר"ל מפראג מספר בשבחיו

ע"ט :

ז' . ויקהל משה . חיבר הרב המקובל מהר"ר משה בר תנחם תלמיד הגאון
 מהר"ר אופנהיים . וכרפוס פיורדא שהרפיוו הס' הכוכב

יש בסופו מעשה נורא מאד מרוח שהיה בכחור א' בק"ק ניקלשבורג ונאספו כמה
 רבנים . וסדר מהר"ר משה הנו' הובאו בתבאי שיקבל עליו כחה סיגופים לכפר עון

אחיו וזוהו דברים קשים . ואחר ימים בא הרוח כפרסום בפני כל הקהל כרמות
 שנתל תמוך קלף יאיר . שלא התירו לו חרמות שהחרימוהו שיבא והוא יבא ולא התירו

חקרמות

החרמות • ולכן בלכתו תאמץ לאספיעם פגעו בו כתות של מלאכו חבלה הממונים
 על מיטתם כחרס להחם ולאכרס וביערוהו לרוח מאד • ולא עשו לו הסרת חרמות
 והלך • וכתתיו זה המרסום בזכרונני שאין כירי עתה הם' הנו' להוריע לכני אדם במוס
 תמרור לפורענות מוכן היצור על החרס • ואם ראה תראה מי שהחרימו אותו ומצליח
 בכר כתב בס' חסידים סימן תתרכ"ח שגפרעין ממנו על החרס ועל ההצלחה ע"ש
 רחמנא ליצלן :

דד • הרב מהר"ר ידאל זרפתי חד מגאוני קמאי דמערכ דרפסו איזה חי' מחנו בס'
 נמוקי סמואל כמ"ט כדפס • ושמעתי שחיבר ס' אמרי יושר ביאור על מדרש
 רכה ודבריו בקצור מופלג וצריכים עיון ועומק ואח"ך יטעום המעיין מחכמתו כי רבס
 והספר הנו' הוא ככל • ועוד שמעתי שחיבר הרב פירוש על ספרא :

טו • יוגיש יהודה • קצור כית יוסף כדפס שנת שט"ו :

לא יאמר יצור עין לא יפגעו חשבוני • אין כו'
מערכת ז"ל

א' • זהר • ראיתי כתוב מהרב מהר"א רווינו וז"ל מצאתי בזהר כי ישן כושן אצל
 מורי חסר"ס זכות נר"ו • מצאתי כתוב כאמת כי ראש המקובלים ר'
 פחזיאל ז' הקנה והוא חיבר ס' הסהיר ואחריו רשבי עשה ס' הוהר וחיבר בו כמה
 חיבורים כמו התקונים וכשמת רשבי ור' אלעזר וכל הדור ההוא אכרס חכמת הקבלה
 עד שהקרה ה' לפני מלך אחר ממלכי תורח שביה לחפור במקום אחד על עסקי תמון
 נמצא ס' ארון אחד ובו ס' הוהר ושלח לחכמי א"ה וחכמי ארוס ולא ירעו ולא יבינו •
 שלח אחר היהודים באו אכלו ורלו הם' וא"ל ארוכיני המלך זה הספר עשאו חכם אחר
 והוא עמוק ואין אנו מבינים אותו א"ל וכי אין יהודי בעולם חבין אותו א"ל יש במריכ'
 טוליטולה והמלך שלח הספרים עם גבוריו לטוליטולה וכשראוהו חכמי טוליטולה שמוח
 בו שמוח גדולה ושלחו למלך מתנות רבות ומשם נתרסמה הקבלה בישראל ע"כ
 מצאתי כתוב מהרב הנו' • והרב ישר בס' מצרף לחכמה דף כ"ב כתב דשמע חפי
 מגרי אמת שכתב ס' פ כשבוו הספרים עיר הירלכירבה לקחו מהאקירומיזי כמה
 אלפים ספרים וביניהם ספרי קדש על קלף וככלל' ס' הוהר על כל עשרים וארבע משא
 סבל וסולחו הם' לחשמיים ודוכוסים ע"ס :

ב' • זוהר חרקי • חיבר הרב המקובל מהר"י זמח והוא פי' הוהר מההר"ו
 ז"ל שקבל מרבינו האר"י ז"ל וכראה מדברי מהר"י זמח
 שהקדמת ס' קול ברמה שהעתיקו מכו מהר"ו והוא עצמו כתב בסדר • אך לא
 שמעתי הנמצא כזה • וכמדומה שאלכר הם' הזה :

אות ז

ג' . זוהר הרקיע . חיבר הרשב"ן על אוהרות מהר"ן גבירול והוא כרפס
ישן כמ"ס כמערכת אלף :

ד' . רבינו זרחיה הלוי אינו מוכיר בס' המאור להרמב"ם כמ"ס כרפס דף פ"א
אמנם ראיתי למהר"ם די לונאו באור תורה שמביא נסחת הרמב"ם כ"י
שהיה של הר"ה . ונראה שהיה כסוף ימי הר"ה אחר שחיבר ס' המאור אז בא לידו
ספר הרמב"ם . והר"ה כמאור גבי במל מביא שיטת רבינו יעקב שמצא בכתב ידו
ומבואר בפירושי הרשב"א שם שהוא רבינו תם . וראיתי בקונטרס כל השאלות רבינו
יעקב ומרוש מן השמים ומאי דמתעני ליה משמיה שכתב דנסתפק בנ' שמועות ד"ה
בתוכה ושאל אם יש לסחוק על פירוש או אם העיקר כמו שפירש הר"ה והשיב מה זה
מיהרת למצוא בני זרע במשך אור לישירים ובמקם שבט יסודה כתוב דנח כפשיה דהר"ה
ס' תתקמ"ו ועיין לעיל מערכת אלף אות י"ד :

ה' . ספר הזכרות רמב"ן והוא ס' המלחמות . כן כתב סדר הדורות דף קס"ז ע"ב
וזה אינו . כי ספר המלחמות על המאורות של הר"ה : וס' הזכות

ליטב השגות הראב"ד על הר"ף . וכבר כרפסו ב' תוספות מוס' הזכות זה שנים . וכר
הינא טליא ראיתי ס' הזכות ב' ועמ"ס כמערכת שן אות כ"א כס"ד .

ו' . רבינו זרחיה הינו הוא חיבר ס' הישר של מוסר מפורסם ואינו לר"ת כאשר יש
רכים סוכרים . ובא להם זה ממה שרצו דר"ת חיבר ס' הישר ורלו זה הס'
הישר סברו שהוא הוא דמיתו ליה הפוסקים ס' הישר לר"ת : אבל הוא תימה איך חשבו
כזאת ותרי תוס' והפוסקים מביאים ס' הישר בפירוט סוגיות ודינין . וזה ס' הישר
מוסר לבר . והנאנו כאשר ראיתי למהר"ם די לונאו בדרך חיים דף קכ"ב ששמע
דס' הישר של מוסר חיברו הר"ה רבנו זרחיה העני בדבר האמור . וכפי זה תה
שכתוב כרפס דיש אומרים דס' הישר של מוסר חיברו הר"ה בעל המאור אין הלכה
כיש אומרים דרצו בשמוע' כי הוא הר"ה הינו ולא הר"ה בעל המאור :

ז' . הרב זרחיה גיטס עמ"ס כרפס . וראיתי קובץ תשובותיו כל ועל קצתם
מסכימים הרב יחיאל באסן והרב מהר"ט :

ח' . זר זהב . חיבר הרב המקובל מהר"ה זתח על כל ש"ע א"ה על כל סעיף ממה
תמה שאתרו בזהר ותרברי האר"ה לזל ושאר ספרים ומירושו של
הרב מהר"ה זתח עצמו . ומרוב דוחקו שלחו להחכם השלם הר"ן המכוין כמה"ר בנימין
הלוי תושב קוסט' והוא שלח לו מתנת ידו . וגם ס' זה אינו מצוי אלא שראיתי בס'
גולל אור שמובירו . והרב כתב בהקדמת קול כרמס שס' וד והכ הוא ארוכ למאה
פלגים ומכתיבה דקס :

טז • זקוקין • דכורא ובצורין דאשא הוא ספר ברפס כעיר פראג סת תל"ו •
 חיבור הרכ החסיד המקובל מהר"ר שמואל הירא • והוא פירוש
 תנא דבי אליהו הנדפס בוויניציא הלא טעיות • והרכ הנו' בקדושתו ובסקירתו ה'
 האיר עיניו ונתבלו לו הנמסאות אמיתיות והנה מציב לו הנסחא הישנה • והנסחא
 המסודרת • ולפרוש לרוב ביאור רחב ועשאו שלשם חלקים וכראשם בקדמו' הנקראות
 הר קשיש'א ומר ינוקא • וחלק ראשון הוא פירוש סדר אליהו רבא • וחלק שני פירוש
 סדר אליהו זוטא • וחלק שלישי הוא ביאור לפרק עשרים מסדר אליהו זוטא ולהיות
 הפרק שהוא עמוק עמוק ובו תעלמות ורזו דרוין והאריך הרב בפירושו ויעלה כמו
 מאה פליגוס פירוש הפרק הוא לכך הוא חיבור בפני עצמו והוא חלק ג' • ואני
 הצעיר לא ראיתי לחלק ג' ברפוס וולתי עשני חלקים ראשונים וזשם בהסכמת הלאונים
 מפליגים מאד בשבח הרב המחבר וקדושתו • ומכללם הם האון מהר"ר שארון בכרך
 ראשון של הדב חוות יאיר והבאון מהר"ם קאלידנבור בעל ברכת הובח •
יז • ד' • ובירות ישראל • במנהג איטלייא וכו' כן כתב סדר הדורות רף קס"ו •
 וזה אינו והוא להרב ישראל כאבאר"ם שהיה מ"ן כק"ק
 פוה • והיה מרין אנהותיו לרבינו בעלמל אשכנזי ולהרב מהר"טן כנראה בקונט' מימי
 ישראל אשר בסופו • וכתבו משם רבינו האר"י ז"ל אשר שירותיו חשובות בשמים וכו' •
 והרב מנחם רז לונזאנו בס' שתי ידות משיב עליו בענין השירים • והרב ישראל הנו'
 הוא כבו של הרב הסמיר מגורי האר"י ז"ל הרב המחבר לקח טוב כת"ם בנדפס מערב'
 מ"ס אות ב' • והרב ישראל הנו' היל' אינה חיבורים כמו שתראה בהקדמתו לומיות
 ישראל • ועוד יש חלק שני מפיטיו ככו' ונקרא שארית ישראל •
יח • זית רענן • הוא פירוש על הילקוט מהבאון בעל תנן אברהם על א"ת
 ונדפס כ' פעמים והוא פירוש קצר ויש בו כמה מרגליות •
יט • זקן אהרן • משן הטוב דרשות לרכמי ראב"ה ברפס בוויניציא ויש איהו
 פירוש מהרב המגיס מהר"ם זכות •
יג • זקן אהרן • שו"ת מהרב אליה הלוי הרב המחבר מאמר כל דאי הנדפס
 בס' תחת ישרים כחש"ל כמערכת אלף •
יד • זהרי חמה • חיבור מ"ס מהר"א אולאי בעל חסד לאברהם • והוא קיבור
 ס' ירח יקר שחיבר הרב מהר"א אאלנשי תלמיד הרמ"ק על
 סוהר ונדפס על ס' בראשית • ועל ט' שמות יש אתנו ככו' •
טו • זהב שיבה • להרב הספורס מהר"ם אלנאוי פירוש על אגדות ודיבור
 נאספות אשר חיבר בעזר אלתינו הר קדשו א ירושלם תו'
 ונדפס באינמיר • וסוב נדפס בעיר פוירדא •

אות ז

ט"ז • זבח השלמים • להרכ הגדול מהר"ם גאלנטי מענינים כפרים ונדפס באחסט:

ט"ב • זכרון דברים • מהרב פרח מטה אהרן מזכרת מאיה דיניס ויש בו חידושים מהרב זל ונדפס בשלונקי.

ד"י • זרע אברהם • סו"ת על ד' טורים כשני חלקים למוריני הרב הגדול קרובינו מהר"א יצחקי כח"ס כנדפס במערכת אלף.

י"ט • זרע יצחק • מהרב הסולל מהר"ר יצחק לומברווז אכ"ר ור"ת בעיר תונס והוא שיטות על רוב התלמוד • והוא היה תלמיד

הרב המובהק מהר"ר אברהם טייב שהיה מעיין גדול וחיבר חידושים והנחות על סדר קדשים קודם שיצא לאור ס' ברכת הובח והרב אברהם הנו' היה מתבודד בעיזון

זאפי כלכתו בדרך • והוא היה תלמיד הרבנים מהר"ר צמח צרפתי ומר"ר אברהם הכהן מעיינים המפגנים ושוקרים על התום ומרש"ל ומרש"א כהפלה • והרב

מהר"ר צמח הנו' היה חולה כשנתיים כדמשק ערש וענו ככל רבנו ואתריש ליה ביסא זה ריחם עליו שלח מלאכו וירפאהו וכמו רבנן חזר לכריאתו ואיתנו והמעשה

פורה • כי סיפר הרב זל שגלה אליו אליהו זכור לטוב ואמר לו שיקבל עליו ללמוד כל ליל ברית מילה לכל הילודים בעיר ויתרפא וקבל עליו ותכף נתרפא ומישים הוא כך היה מנהגו לילך ליל שלפני המילה כמקום שיהיה ולעסוק בתורה כל הלילה וזה שמעתי

מת"ח שמע מוקן אחד שהיה הוא בכית הרב כשעה שנתרפא והרבו לספר ממעשיו של הרב זל ומהם להחזיר על השכת הוא בעצמו כיום הששי חזר חלילה ויתב בשערי

טבילה שיטבלו בערב כדין ואחר זה נשאו לכו לב טהור והלך לכה"ק ירושלים תו' •

זאכו הצעיר ראיתי גילויני הנמדות של מדרש הקדוש בית יעקב מלאים היו מחירושו וחתם ז"ץ ופירש ומורי הרב זל היה בספרו נחפה בכסף א"ח סי' ג' דף יב ע"ב חב"א

הנהגה אחת וחתים עלה ז"ץ ומורי הרב שקיל וטרי עלה • ונחירא כי אני הייתי תלמיד קטן באותו פרק עומד ומשמע לפני מורי הרב זלשה ויהי מאז לא נודע מי בעל דברים

והרב אברהם הנו' העמיד תלמידים הרבה מעינים גדולים שלמים וכן רבים וכמעשהו תמונו נהג הרב מהג"ל הנו' ובסקירתו וענותמותו ושלמותו על פי מרותיו כי חיו"ת

הנה הפליא עצה הגדול תוסים והרכיץ תורה הרבה בעיר המהולל' תונס כשתי הק"ק ק"ק תוכניכוס וק"ק ליגורניזים ובתכונות כפי יונחס • ויש אומרים שהרב מהר"ל

תלמיד מהרב ז"ץ הו' והס' זרע יצחק הנו' כדפס בעיר תונס והרפישו החכם השלם ספסד ונזכר נגיד ומנהיג איש חסד ומרכיץ תורה כישאלל כמהר"ר יצופה הכהן טובל

זו סגנונו ודפוסו זהו זה' אלהיו עמו ויעל כד' •

החזיקו ימים קצת טובו • יצופה הכהן

זאת חקת התורה לרכב המקובל מהר"ר אברהם חוקוני קיצור כוכות הארז זכר
 כ"א • ס' זכרון • להבאין מהר"ר ישמעאל הכהן קיצור דינים הכוהנים על סדר
 התלמוד ועיין במערכת יוד •
 כ"ב • זכרון משה • על רש"י בפי' החומש וחמש מנילות ודינים בסוף כדפס
 ש' שצ"א ומ"ה מביאו בהנהגותיו על סרכ הלכוש • אך
 אינו בכתב •
 כ"ג • זרע ברוך • כ' חלקים וחלק"ג לנכדו עיין במערכת כ"ת •
 כ"ד • זה ינחמנו • פירושו המכילתא מהרב מהר"ר משה פרינקפורט דיין בק"ק
 אמשטרדם •
 כ"ה • זכרונות • כתבתי כדפס שחיברו הרב החסיד מהר"ש אהבה ולפי
 רוב הענוה לא הזכיר שמו • ושם הבאתי אשר עלה ונסתפ"ק
 הרב פנים מאירות אס"מי שחיבר ספר טוב להזכיר שמו עליו ע"ש באורך ועמ"ס כס'
 ים יששכר פי' תוספתא רבי'ה הנרפס כק"ק מיץ שנת תקכ"ט שנתן טעם לתוכיריס
 שמותם על חיבוריהם ע"ש •
 ועתה ראיתי כס' חסידים שכתב ס'י' שס"ז וז"ל חכמים הראשונים לא היו כותבים
 ספריהם בשום ולא היו מניחים לכתוב שום על ספריהם כגון מי שחיבר
 תורת כהנים מכילתא בריתות מדרשים ואגרות ותקוני עולם כגון מס' סופרים לא
 כתבו בספריהם אני פ' בר פ' כתבתי וחברתי זה הספר כדי שלא יהנה מהעוה"ז ויפגום
 שכלו לעה"כ או היו לו ממעט' בעוה"ז ורעו ושם טוב מורעו כנגד הכאה שכהנה כעוה"ז
 שקבל הכאה על שמו עכ"ל •
 הרבט ימין וראה טעם לשבח על החסידו' הוב שלא להזכיר שמו שלא ליהנות ואשר
 כן עשו גדולי עולם • ונתקיימו דברי הרב פנים מאירות רטעם הוכרת השם
 למחבר ספר כי היכי דלקבלו תכח האומר דרכ גובריה • אבל לענין שפתותיו הוככות
 אין צריך להזכיר שמו דקמיה שמיא גליא מי בעל רכריס • וכשנאמר הריץ או החירוש
 אפילו סתם הוא כרחמי דוכב שפתי יאנים • ושפעתי מקשים על זה ממ"ש כוה"ד
 הקדוש ויחי דף ר"ז ע"כ דרכי ינחק שאל לרבי יהודה כהרנשו כי קרוב יום סלוקו וז"ל
 אחינא לגבך למכעי תלת מילין חד דכר תימא תילי דאודיתא יתדכר • קאינון מילין
 דאנא אחינא רתימא לון חשתי בנין לארכרא שמי וכו' עכ"ל והרי דרכי ינחק רבא
 טיוביו חידושין משמו ואי כדעת הרב פנים מאירות דכשנאמר החירוש אפילו בתם
 את יא פקידה פקידה למחרשו ושפתותיו דוככות א"כ מאי איכפת ליה לרבי ינחק
 להזכיר שמו והלא קמיה שמיא גליא •

ול

זרי' ההדיוט גראה דלדברא משס ראה דלענין שפתותיו דוככות אין צריך להזכיר
השם דאין ר' רחייב להזכיר השם אמאי אצטריך ר' יצחק לכוות לר' יהודה על
זה - ודאי דר' יהודה יאמר שממו כי חייב הוא לזה וכך היא המדה: אלא חסמע דאין
קפידא להזכיר שמידוש בשם האומריו אשר ידעות' ככ יכול - ומשום הכי רבי יצחק
למפויי אתא דרבי יסודה יתבר בזה - אמנס חל עלינו חובת כלאור כל שיטנו כמותן
שעס לר' יצחק דאכפל תנא לצוו' לזה מאחר דלא כ"ת מירי דאי משום דעזו השומע
ישמע ומקבל המידוש הוא וחזור עליו ויגידנו לאחרים ומקבלים רין מדין - הלא כיון
דר' יסודה הוא האומר הגם דיסברו דהמידוש ממנו מקבלי מיניה כי גדול רבי יסודה
כמוקו - והקב"ה הוא היודע תאריה קמא ושפתותיו דוככות :

ויראה דהא רר' יצחק מטעם אחר וכפירושא אתמר דקאמר תימא לון משמי בנין
לארברא שמי - והכונה דר' יהודה מן קדם דחילית תקיף בשמים ממעל
לחש"כ חר משכעה עיינין חברו רשכ"ו ור' יסודה היה חזר החסד כח"ס גורי הארז' אכל
ועינין ברעיא מהימנא דף רכ"ב סוף ע"א - לכן בהזכיר רבי יהודה שם רבי יצחק היה
כונין ויט אליו חסד ומתרכה השפע על נשמתו וכפרט בתוך השנה דהזכיר שמו
יאמר אלהה וכיוצא - ולא חזר שפתותיו דוככות רק מבחינה אחרת שהזכיר שמו גדול
כבודו לעזר ולכונין לנשמתו - וכל קבל דבא היינו דאמרינן כלפי ליה ברשעים דלא
מסקי בשמייהו שלא יהיה להם תועלת ונחת - רוח בהזכרת שפם ויאבד כל זכר למו
ותעלה רקובית בשמים - ובמירי מדה טובה מרובה לנדיקים וכפרט אס תזכיר שם
רבא אילנא ותקיף חיליה :

אחריו כותבי נודמן לירי' ס' מקרש מלך וראיתי שפירש בלשון הוהר הנו' וזל ותדבר
מאינון מילין דאנא אמינא דתימא לון משמי קשה דפשיטא שיאמר אותם משמו
וזל שמבקש ממנו שברא יאמר חידושים של תורה ובתוך הדברים כוכר שחדש רבי
יצחק איזה חידוש הדומה לאותם חידושים יאמר אותו כדי להזכיר שמו של רבי יצחק
זהוין כר תימא מילי באוריתא ותדבר מאינון מילין דאנא וכו' עכ"ל ולי' ההדיוט לא
שחיפ לישקרי הלשון הוא דבר תימא מילי דאוריתא ותדבר מאינון מילין דאנא אמנא
דתימא לון משמי בנין לארברא שמי - ולפירוש הנו' יו' לל דבר תימא וכו' ותדבר
מאינון מילין דאנא אמינא תימא לון ותו לא ואותרו דתיה לון משמי משמע שהיה מבקש
שיאמר שמו ולבעל הפירוש הנו' הוא פשוט - לא נכרכא אלא שיאמר אותם אף שלא
היה צריך לאומרם אבל לאומרם משמו פשיטא ואינו צריך בקשה - לכן כר' כרבתביכא
שזוהו בקשה תדיר ואחר זה בקש בקשה אחרת שיתפלל עליו על קברו כל' ע"ט ודוק

כ"ז • זכרון יוסף • שו"ת להגאון מהר"ר יוסף שטיינבערג אב"ד דק"ק פיררה
 ובסוף לקוטים :

ז"ך • זרע רב • דרשו' הרב החסיד מהר"ר חסעוד בן גבון נרפסו מחדש בסוף
 שו"ת יכין וכעו :

כ"ח • זאת ליהודה • להרב המפורסם מהר"ר עייאש ררוזים וכיאור ורזני
 כרכת חוון וסקטרת ולאבות הר"ם ועל מנין המצות
 וכו' :

כ"ט • זרע שמשון • דרוזים עה"ת וכיאור מאמרים תמוהים להרב המקובל
 ח"ק מהר"ר שמשון נחמני תלמיד הרב הגאון מהר"ר
 אפרים הכהן מאוסטרא שהרביץ תורה בקק"ו מודינא ומרכני מנטוכה מהר"ר אביעזר
 שר שלום באוילה ומהר"ר רוד פיננזי ובקבלה מהרב מהר"ר בנימין הכהן מריג"ו •
 וחיבר תולדות שמשון על מס' אבות ונרפס • ושמעתי שהיה בקי בקבלה מעשית וזויה
 לבנו כל כתביו בקבלה בקברו :

ל"י • מהר"ר זוסמן כהן כתבתי בנרפס' שהוא מהר"ך שכות' הרב תה"ד ועתה ראיתי
 בפסקים וכתבים סי' ק"ב שכתב שמעתי מדודי מהר"ך שהגיד לכחורים משם
 מה"ד וזלמן ע"ש גם בסוף הקדמת מהר"ם מפ"ו וזה לתשובותיו כתב מה"ד דרך הוא
 מהר"ר זלמן כהן ע"ש ודוק :

מערכת אות ח"ת

א' • רבינו חננאל בן רבינו חוטייל פירש תלתא סריי בגירסא ישראל אלף שקינז
 בפירושו מאר והיה רבינו חננאל נודר דאשון של רבנות אחר הבאובות • ספר
 כ"י יסן נושן :

ב' • סי' הפיץ • חיבר רבינו חננאל הנו' ומייתו ליה הראשונים ומיחסים אותן לרבינו
 חננאל כמ"ש בהנהגות מיימוניות סוף ס' אהבה על התפלה וכ"כ בה'
 שכנים וכ"כ בסמו"ק מזה פ"ב ושאר גדולים :

ג' • רבינו חננאל בר שמואל ראיתי פירוש על כמה מוסקתות במרא מומנו על קלף
 כ"י יסן מאר :

ד' • חובת הלבבות • בסדר הדורות דף קס"ו ע"כ יש קצת כלכול למען דעת
 באויה לשון חובר ומי הוא הרב הנוחבר • והאמת הכוזב
 הוא שחיברו רבינו בחיי בן בקודה בר יוסף בערבי בשנת ד' אלפים תתקכ"א כמ"ס
 כנרפס במערכת בית בס"ד והזכירו רבינו בחיי המפרש ריש פ' מקץ :

דב חלאי 1760
 פעין כביא -
 ברייתא חיובת
 אמשן סג' -
 עין מאמר אלף
 ברייתא אל חלף
 אלף שער א'
 פ"ה וז"ל =

אות ח

ה' • ס' חסידים • חיברו רבינו יהודה בן רבינו שמואל קרישי עליונים והוא
מחבר הכוזות והוא חיבר ס' הכבוד וכתוב בשם "ת מהר"ל ס'
ק"א רכס' הכבוד כתב צואתו לשחוט תרכובות שקוראה גברא והקשה על עצמו מהש"ס
שאומר שהוא מדרכי האמורי ותיירץ ע"ש ועיין בהרפס:
ו' • חקת התורה • מוכירו מהר" קולון כמ"ס בהרפס • וראיתי כס' כי ישן
שמביא מס' הנוכר איזה דינים ומיחסו לרבינו יהודה בן
הר"א ש:

ז' • חיי עה"ב • הוא ספר שחיבר ה"ר אברהם אבולעפיה בעיגול שם ע"כ
וראיתיו על קלף כז' • ורע שהרשב"א כתב שכותיו ס' תקמ"ח
והרב גרם' מנרץ לחכמים ולזלו בו כאשר הרקוס ויותר • ברם קושטא קאמינא
דחזיתיה לרב גדול מתארי רוין ובישראל גדול שמו ואחרי דברו לא יטנו • שהוא
מקרב לס' הכז' ותושב לו ימינו:

ח' • הזקוני • חיברו מהר"ר חוקיה וכירר אוכל מעשרים מפרשי התורה והוסיף
נפך • והרב אליהו רבה א"ח ס' רמ"ג השיג עליו מהרב הלבוש •
ועמו הסליחה דהרב חוקוני קדים טובא להרב הלבוש • ובסדר הדורות רף קס"ז ע"ג
הביאו בשנת ש"ט • ואני הדל ראיתי חוקוני כרפס בוויכויא שנת רפ"ד וא"כ קרם
הרבה להרב הלבוש:

ט' • בא לירי ס' מנחת יהודה כז' לר' יהודה בר' אליעזר על החומש ועל רש"י והס' ישן
נוסן וכתוב בהקדמה אני יהודה ברכי אליעזר יסדתיו שנת ע"ג לפרט האלף
השני לפני מורי רבי הרב ר' אליקים בן הרב רבי מנחם וכתבתי בו דבריו ודברי
חוקוני ופשמתי רבינו משה מקוני וכו' עכ"ל וראיתי בספר שמביא כמה דברים מחוקוני
ככבוד גדול והס' דברי חוקוני שברפוס • ומוה נראה כמה קדמון הוא החוקוני • ואחר
זמן כרפס זה ספר מנחת יהודה מחובר עם פ"י התוס' ונקרא דעת זקנים • וראיתי
בהקדמת מנחת יהודה שהשמיטו תיבת חוקוני ואפשר שהיה בכונה לפי שהיה מביא
הרבה מחוקוני בלי שום חידוש והשמיטוהו • אך עם כל זה כמה שרפס השאירו
הלשונות שהוא מוכיר חוקוני בתוך דבריו:

ט"ו • חי בן מקיץ • כתב סדר הדורות שהוא כתיבת יד ואני ראיתיו בב' רפוס'
בזמנים שונים ומיחסים אותו להרב אברהם בן עזרא:
יוד • חופת אליהו רבה • כרפס כסוף ראשי חכמה כי בן יסר הרב המחבר
ז"ל והוכירו בהקדמתו והוא מאמרי רז"ל בהרפס
יודו לשערים שער ג' שער ד' וכו' כאשר יראה הדואה שם •

י"א . הוזה התנופה . מכיאו מרן כב"ז . זיכני ה' וראיתיו כתיבת יד והוא
 קיצור תשובות הרא"ש שקיצי הרב ר' משה בן הקרוס
 ה"ר משה די ברונלי"ש והוא קיצור כללי הרא"ש הנדפסים וכוסף עליהם ס' ד תשובות
 הרא"ש חדשות בקיצור . ואלו הם' ד תשובות הציב לברכה אחר הכללים . והרב הנז'
 בותב בהקדמתו שקרא הם' הוזה התנופה יען כי הורס מוכח תורת שלמי הרב השלם
 אדוננו הרא"ש להודיע כי מתלמידי תלמידי הרב אנו ומימיו אנו שותים ומפיו אנו חיים
 וכתשובות הרא"ש דפוס ויניציא שנת סס"ז קנת תשובות מחודשות ושם מצא קדורס
 בחוזה התנופה . ומה שמכיא מרן כ"ז משם הוזה התנופה הוא מהס' ד תשובות שכסוף
 הם' המחודשות .

וכשראה בני ידיר נפשי המיוון הוזה של חוזה התנופה אז אמר . אלני בני הוא החכם
 השלם והכולל כמה"ר אברהם נר"ו חזי מר דהרב משפט צדק ח"א סימן
 ל"ה דף ק"ט ע"ב שעלם במחשבה לפניו דתשובו' הרא"ש חולק על תשוב' חוזה התנופה
 והקשה על מרן דכח"מ סי' צ"ז עסק בש"ע כתשובות חוזה התנופה וכתב ואין לומר
 דמרן לא ראה תשובות הרא"ש שאם היה רואה תשובות הרא"ש גדול האחרונים לא היה
 מניח סברתו ופוסק באותה תשובה וכו' שהרי ביד סימן רל"ב הביא תשובות הרא"ש
 ופסק כן בש"ע וכו' עפ"ל ומכל זה מוכח דנעלם מהרב היוג'ס והמחזיקה לתשובות
 חוזה התנופה ואלו שמיע ליה למר כי הוא הרא"ש עצמו הוזה רמי דידיה אדוידיה ותרין
 יתיב ולא קבע לתובותיו על מרן וכתב מה שכתב ואני השכתי לו ידיר נפשי הטבת
 לראות ואין זה תימה כי ספרי כ"ז מוכחים בארץ רחוקה בקרן זנית ואין להם מכיר :
 י"ב . הקות הדויינים . בסדר הדורו' דף קס"ז ע"ג כבוד מי הוא המחבר והאת'
 הוא כמ"ש בנדפס מערכת יוד אית ל"ב שהוא רבינו
 י"ט כן אשכלי כי בא לידו הספר עצמו כתוב על קלף וכתוב בו שהוא מרכינו י"ט כן
 אשכלי וכן כתב מהר"ש בן הרשב"ן בתשו' הקות הדויינים לרי"ט בן אשכלי :
 י"ג . חסד לאברהם . פירוש על ח' פרקי הדמב"ם סיסד קודם אבות חיברו
 הבאון החסיד מהר"ר אברהם אביו של הבאון הגדול
 כעל של"ה :

י"ד . חסד לאברהם . חיבר מ"ה מהר"א אזולאי ז"לה ונדפס כאחשטרום
 שנת תת"ה וחיברו מהקדמו' ספרי כתיבת יד ומספרי
 הרמ"ק וקצת מגורי הארי' וחיברו בעיר עזה תו' כברחו מדבר באופל שנת השי"ט .
 ובעיר ריב"ו ראיתי ביד ר"ב המקום מר קשישא מהר"ר ישראל באסן נר"ו ספר חסד
 לאברהם מונה מכתוב' יד מר זקנו הרב החסיד מהר"ר בנימין כ"ץ תלמיד הבאון הרע"ז
 וקשתלתי בו שהנהיות הם מטעויות והשמטות שנבלו בהעתקה וכדפוס וחסר כמעט

אות ה

בכל דף כמה שורות וכמה מעינות וחילופי תיבות ואותיות • והבט דהואו חד כרעא
אארעא ויהי דוד נחפו ללכת בשליחו מצוה לא כתתי סינה לעיני עד שהעתקתי עיקר
ההנהגות הנו' סביב חסד לאברהם שלי • ובחודתי פס ליוורנו כא לירי חסד לאברהם
כלו כל שהיה של הרמז ומצאתי בו כפלי כפלים מהנהגות הנו' • והענין הוא כי ס' זה
הועתק כמה פעמים בכמה עיירות וסופרים שונים עד שמרוב ההעתקות נוספריס
כודים ופוזוים החליפו שמו השמיטו השחיתו התעבבו • ועד אחרן בא לירי הס"ר
אברהם כרך מבוריניא והדפיסו כמות שהוא והנה עלה כלו קמטונים כמו פניו חרולי
הטעיות • וכבר שאלו לי איזה לשון בדפוס שאינו מוכן ובוה של כל הכל מתוקן :

ט"ו • מהרמ"ש אף שהיה בסוף ימי מהרש"ך והוא תלמיד מהר"א שאון והיה כדור
מהר"ג גאלנטי הוקן תלמיד מרן כמבואר מתוך מ"ש בדפוס וא"כ קדם בזמן
מ"ח חלקי תשובותיו שלשה המה קראו בשמותם תורת חיים ג' חלקים בדפוסו אחר כמה
וכמה שנים • וכך אין להקשות על האחרונים מתשובות מהרש"ש עד שיתברר שדפוסו
אותם התשובות בזמנו וזה דבר פשוט • וחזיתיה לרב וכרוך יוסף בתשו' אכן העור
סוף סי' ג' הביא תשובת מהרש"ש ח"ג שהיא נגד הרב שכות יעקב בת"ש בח"א סימן
ז"ב וכתב דהרב שכות יעקב לא ראה ולא ידע מתשובת מהרש"ש מרלא הזכירו וכו'
ע"ש ואין להסתפק בזה ולהכריע שלא ראה מרלא הזכירו שהרי ס' שכות יעקב ח"א
דפוס שנת תת"ט ותורת חיים למהרש"ש ח"ג דפוס שנת תפ"א ועמ"ש בדפוס אות ז"ב
ע"ש :

ט"ז • רבינו מהרש"ו ז"ל כבר כתבתי קצת בדפוס אות י"ד • ויען כתבתי שם דעו
מעשה הלך לדמשק רבים שאלו ליוהיתה הפעירה אכתוב על ספר מעשה זה
אף שאין רצוני לכתוב מעשיות מ"מ להפצרתם אמרתי אבלה מה שקבלתי מרבינו זקני
ע"ה"ק ירושלם תו' • ירוש דחוקיה המלך ע"ה מפני סמריוב סתם את מי גיחון ועד
היום יום הששי בחצות סמריוב פתח שיערי ירושלם כי כל הישמעלים הלכיים בעוה"ר
לביית המקדש נשארה העיר כמעט ריקנית ומשו"ה סוגרים השערים וההולך שם אבל
שער אחד אשר הוא סהוך למגדל שומע קול מים רבים שהולכי מתחת לארץ • וזומן
שהרב מהרש"ו היה בעה"ק ירושלם בא שר אחר תקיף הנקרא אבו סיפין וידע שמלך
ישראל סתם מי גיחון ושאל אם נמצא היום מי שיוכל לפותחו • וא"ל הבנים יש חכם
שהוא אלהי ושמו רב חיים ויטאל ודאי שהוא יכול לפותחו ושלא אחריו יום הששי וא"ל
בזרמי עליך שבעור שהולך הוא לביית המקדש פתוח הפתח את הנהר הזה סתם מלך
שלכם והוא נכרך הרכה לעיר ועליך מונבל לפותחו ואם אין דרך בראשך • ומהרש"ו
עשה קפיצת הדרך והלך לדמשק ובה אליו רבינו האר"י ז"ל וכלום ידבר בו הסכלת
עשה כי וס השך היה גלגול סמריוב וכן נקרא אבו סיפין שבערבי פיורשו אבי הסרכות
ואתה

ואתה יס כך כיצד חוקיה המלך והיתה שעת הכושר להקן ולפתוח מי גיחון כי שלא כדרכן
 חכמים עשה חוקיה הע"ה שהוא מהדברים שלא הודו וכזה היתה אתחלתא דבאולה
 והשיבו מהרה"ו לא רניתי להשתמש בשמות הקדש • וא"ל האר"ו לו לא נסתמשת לכא
 לרמסק המרשתי אבל מאחר שנתמשת לזה הית יכול להשתמש לפותחו והיה קדוש ה'
 ותקן גדול • א"ל מהרה"ו א"כ אחזור לירושלם לפותחו א"ל חליף שעתא ונלאו ויחמיה
 הוא ע"כ שמעתי :

דר'ע דגיחון זה שמתם חוקיה הע"ה אינו גיחון מד' כהרות וכמ"ס רש"י פ"ק דברכו'
 דף י"ד וז"ל סתם מי גיחון מי שלח ולא זהו גיחון הנהר הגדול דהוא לאו בא"י
 הוא אלא מעיין קטן הוא סמוך לירושלם שנאמר והורדתם אותו אל גיחון ומתרגמינן
 ותתקן יתיה לשלוחא עכ"ל • וסגס דכתב רש"י ז"ל פסיה מעיין קטן כתב הרב בט
 פאטס מ' קכ"ח ס"ק ל"ו רהיה נחל שוטף בימי חוקיה וכשעלה סתריב עמד חוקיה
 וסתם מי גיחון כמ"ס בר"ה ב' סי' ל"ב והוא יחוקיהו סתם את מוצא מימי גיחון העליון
 ויזרם למטה מערבה לעיר דוד והנהר ארבעה עשר וזה הנחל היה בתוך ירושלם ועד היום
 יש תיחון סמוך להר הבית ואומרים דמימי מוצא המעיין הוא אשר היה בירושלם
 וחוקיהו סתם את מוצא המים והנהיגם דרך ישראל ונתחת לארץ לנדר דרומית מערכת של
 ירושלם וכן היום מעיין זה ידוע לרומה של ירושלם ומה שאמר הכתוב מערבה לעיר
 דוד אין הכונה שהם המים למערבה של עיר דוד כי ארבעה כמזרחה של עיר דוד הם
 עומדים היום אלא ה"ק הנהיג המים לנדר מערב כלפי עיר דוד שהיא במערבי דרומי
 ירושלם וא"כ מים הללו היום הם כמזרחה של עיר דוד היא ציון אשר שם קברות מלכי
 בית דוד עכ"ר הרב מהר"ם ז' חכיב בגט פשוט שם וצ"מ ש באותו סיחון ס"ק כ"ן :
 מו"ב • חופת ארדודו דרשות הרב אברהם היכני הורירם מהר"ו כוליבם מעס
 לועו :

ד"י • מהר"ח כהן תלמיד מהרה"ו כתבתי בנדרים אות כ"ה מחיבוריו • ומהקרמתו
 לם' מקור חיים פירוש על תחילת ש"ע א"ה שנדרס באמטרדם שנת תט"ו
 כראה שהרב ז"ל חיבר על כל ד' חלקי ש"ע וחילק כל חלק לב' טורים • וראיתי בנמיה
 דפין מטור יהלום חסוף זר מודפסות ולא ידענא מה אידון בה רמוס כראה שנדרס כל
 זר ובא ער קיבו שיש דפין לא מעט מודפסות חסוף זר • ומה ה"ל לם' זה בלו שלא כראה
 בעולם אלא דפין אלו בנמיה ובא לורי'ם עטרת והכ פי' מגילת אסתר וס' מנורת זהב
 פי' קהלת להרב הנו' ונ"ל שהם כתב יד הקדש הרב ז"ל עצמו :

י"ט • הרב חוות יאיר כתבתי בנדרים תרומות מדותיו והיה מקדוק ככראה
 כתשובותיו והמויק טובה להרב מנחת יעקב שהקשה על דבריו והסיר מכסול
 חספרו כמ"ס כהשטות שכות יעקב ח"א דף זכ ע"ב • וס' חוט השני עיקרו לאכיו
 ויקנו

אות ח

והקנו המאונס ודלא כמדר הדורות דף קס"ג ע"ג שייחסו להרב חוות יאיר עצמו מתשו' והטבות על כ"ט :

ד' הקי עור הזכירו שם כמדר הדורות עם חקי חיים וחקי רצת וחקי משפט . וחקי צור לא יש וזה שמו חקי דרך וראיתיו עתה בדפוס אשכנז חדש מחש והוא על ש"ע א"ה וכבר הוזכר כס' לחם הפנים ח"ב : כ"א • חבצלת השרון פי' דניאל להרב מהר"ם אלשיך ונרפס עם פי' אחר נקרא חוץ למועד ועוד נרפס עם פירושי פת הקמ"ח להרב מהר"ם האג"ו :

כ"ב • חסן ישועות מ"מ מהתשובות מאחרונים דשי"י לאה"ע וקצת חידושים מרכבי שלוניקי :

כ"ג • חיים ארוכים על ש"ע א"ה כז' להרב קופמן הרב המוקבר לחם הפנים על יד ושאר ספרים :

כ"ד • הכמת שלמה הגה"מ מהרש"ל על התלמוד ושמועתי מחכמי דורנו שקבלו מרכותיהם דמהרש"ל יש בו עומק גדול והטבות מוהרש"א :

כ"ה • חילוקי השבועות חסן על הרוב אינן השבועות חס יעמיק המעיין בדרכי מהרש"ל :

כ"ו • חלקת מהוקק חיבור על ש"ע א"ה עיין בדרפס מערכת מ"ם ונרפס כמה פעמים עם בית שמואל מהדורא בתרא ונק' אפי' בדרכי :

כ"ז • חינוך בית יהודה שו"ת על ס' ר' טורים נרפס בפפ"ד :

כ"ח • ס' החינוך על המצות . עמ"ס בדרפס מערכת אלף אות כ"ט : כ"ח • ס' החכמה לרבינו אלעזר בעל הרקח ס"ה טעמים נפלא תאר כז' כולל כל דרכי התלמוד והיה ביד הרב סדר הדורות :

כ"ט • חשן אהרן שו"ת כז' על סדר ר' טורים מהבאון מהר"ר אהרן תאומים בעל כנדי אהרן :

ל' • השק ספר נפלא כז' מקבלה מעשית והיה ביד הרב סדר הדורות כמ"ס דף קס"ח ע"א וכס' שרשי השמות מהרמ"ז כז' מוכיחו הרכה :

ל"א • חק יעקב חיבור על ה' פסח מהבאון בעל מנחת יעקב ושבות יעקב . וגיטת הבאון כס' אליה רבה שקיל וטרי עליו ונרפס כמה פעמים וכיעסנן נרפס עם תוספת שהוסיף מהר"ר נחמן ש' תפ"ד ונרפס עם המגנים ונרפס בכללין ש' תקי"ו עם קונט' מהר"ר יהושע שפירא ועוד נרפס בעיור ברין :

ל"ב • חק יוסף על ה' פסח ושקיל וטרי על ס' חק יעקב להרב יוסף פרעמסלא חתמו של הבאון מהר"א ברורא :

ל"ג . חנן אלהים להרב הגדול מופת הדור מהר"ח אבולעפיא בעל עץ החיי
 וכו' ואתו עמוס' חיים וחסד דרשות למד וקמו הרב מהר"ן
 גאמיל וזאת לפניו כדפסו בקיבוד בסוף ישרע יעקב וכן באר לחי רואי :

ל"ד . חירושי הגרשוני מהגאון מהר"ר גרשון אשכנזי והס הגהות על יד
 וח"מ וקצת דרושים :

ל"ה . הזון גחום פי' משניות סדר קדשים וס' טהרות למורנו הרב מהר"א נחום
 וכדפסו ועוד יש לו פירוש על סדר ודעים גדול בכמות ואיכות

והוא כפי מלכד כמה ספרים אחרים כמ"ס כדפסו מערכת אלף :

ל"ו . הפץ הי' . להרב ח"ק כמהר"ח ז' עטר על ברכות שכת הוריות וריש
 חולין :

ל"ז . חגורת שמואל ביאור על הרב הלבוש ז' חרב אשכנזי תסי' כ"ט עד סי'
 ק"א :

ל"ח . הוט השני שו"ת להבאוניס מהר"ר שמואל ומהר"ר שמשון בכרך אבותיו
 של הגאון הרב חוות יאיר יש בתוכס אויה תשו' ממנו ועיינ
 בסמוך אות ז"ט :

ל"ט . השק שלמה . מהר"ש בכ"ר מרדכי על ח"מ מתחילתו עד סי' ס"ח
 כמו מלאכת הרב כנה"ג מספרי האחרוני' שאחר הכנה"ג
 ובעה"ר נח כפטיה ולא השלימו :

מ' . הידושי סופרים כי' למהר"ר יוסף בן הרב הגדול מהר"ש אבוטב מ"ע
 משו"ת וחיבורי האחרונים על ד' טורים כמו לקט הקמח :

מ"א . חיי עולם . דרושים נחמדים על בראשית שמות להרב סמו' אב"ד ור"ת
 דעה"ק ירושלים תו' כמהר"ר משה כולה :

מ"ב . חכמת מנחה הגהות וחידושים על הש"ס :

מ"ג . חכם הרזים מכילת בס' ילקוט ראובני בכמה דוכתי :

מ"ד . הזה ציון פירוש על תהלים כדרך פיר"ס וכוטריקון וגימטריאות חיברו
 הרב החסיד המקובל קדוש יאמר לו כמהר"ר עמנואל חי ריקי
 הרב המחבר משנת חסידים ושאר ספרים :

מ"ה . חכמות נשים כי' מהרב מהר"ר שמואל ויטאל בן רבינו מהר"ח ז' על סדר
 גטין וחליבות ושמות הניטין

מ"ו . חמדת ישראל מהרב הנו' כוכת האר' ז' על מסודרות על סידור התפלה
 כי' ב' חלקים ועמ"ס כדפסו אות ז' :

אות ט

מערכת ט"ת

א' • טעמי מצות • הראשון מגדולי הרבנים סירענו שנתפזרר לעשות מצעמים למצות ה' הוא אבני התעורה הרמב"ם כס' המורה • אך על

קצת טעמיו ינאלו עוררין כידוע • והר"טכא חיבר ס' הוכרזן ומזכירו מהר"מט בדרשותיו דף ק"ה להליץ על הרמב"ם כמה שהשיבו הרמב"ן בפני התורה • ואחריו יאיר נתיב הרב המחבר ס' החינוך כותן טעם לטכא ע"פ השכל דברים מתוקים :

ב' • ונדפס ס' טעמי המצות להרב מהר"ר מנחם בכמה"ל משה הכבלי תושב עה"ק חכרון ונדפס שנית באמשט • ושם טעמים בקיצור וקצתם הביאם הרב הגאון החסיד שלי"ה • ומכאן בהקדמת הרב המחבר שחיבר טעמי המצות ארובים ואלו הם בקצרה :

ג' • טעמי המצות • למהר"ם ריקנטי על דרך האמת :

ד' • טעמי המצות • להרדב"ן נקרא מזכרת דוד כי כמ"ש מהר"ם חאגיז בספריו :

ה' • טעמי המצות • ע"ד אמת חיבר מהר"ם קורובז'רו ראיתים ככ"ז כמ"ט לעיל מערכת האלף :

ו' • טעמי המצות • להאר"י עם לקוטי תורה מקרוב כרפס בעיר ואלקווא שנת תקל"ה ונראה שזה הנדפס הוא אשר סידר הרב המקובל

מהר"ם פאפיראש והם כוף ב' וכוף ג' מס' כוף עץ החיים אשר סידר הרב הנו' כמ"ט שם כרפס שזה כוף ב' וכוף ג' מס' כוף עץ החיים ע"ש • ובאשר קרמה לנו ידיעה מסדרי מהר"ם הנו' כיכר שזהו סדרו • והמדפיס כתב למהר"ו וסוף לא ידע דכמה סדרים שונים יש וכלם הם תורת מהר"ו שקבל מרבינו האריז"ל • וזה הסדר הוא ממהר"ם פאפיראש כ"ץ הנו' • ואל תתמה ביום הראות שחסר מזה כמה דברים מסדר טעם הפסוקים ושער המצות שסידר מהר"ם ונאלכו לנו של רבינו מהר"ו • כי הרב המסדר הרמ"פ סידר אותם הענינים כס' דרך עץ החיים מהקדמות כי ראה בעיניו היות הרבנים שהשיג להקדמות החכמה וכיוצא בשאר חלקים • באופן כי זה הנדפס הוא סדר מהר"ם הנו' ועל הרוב יהיה בו איזה הירוש מההדורא בתרא שלא היתה ביד מהר"ם ויטל כה"ש כמה פעמים • אך בזה הנדפס יש טעויות :

ז' • טעמי מצות • בדרך דרש נפלא חיבר הרב מהר"ר בנימין אב"ד דמדנית מרחק ונדפס באמשט • ש"תמ"ב ער מצוה קמ"ז • הכי קרא

שמן נחלת בנימין • ומס' זה נראה כי גדול כח בקיאיותו והשערותו • ושם כתב דחיבר

טרה יצר על זכ מסכתות דרך דרט ועל כמה מס' דרך פלפול עצום ודרושים ע"כ
התורה:

ורע דמרגלא כפומיהו דרכנן קטישאי דהקרמות הרב הנו' צריכים הקירה דומכין
דמשכח דאין דמיונו עולם יפה כל כך והמעין ישפוט כדרך :

ח' טעמי הוצות . לרב יצחק ז' פתחיה הזכיר הרב המקובל מהר"ם בן
אלקבץ הלוי כך כתב בסדר הדורות ואני ראיתי בס'
מהר"ם אלקבץ שזכיר הרב יצחק ז' פרחי בטעמי
המצות ועיין במערכת מס אות קס"כ .

ט' הרב דון מנחם כדורו חכר טעמי המצות וכטעם העבודה וק"פ כתב דברים
נפלאים בן כתב שטט יהודה ריש דף נ"ג דפוס אמסטערדם :

י"ד . טעמי הוצות . ע"פ פירוש"ס בס' הולך תמים עיין בסוף מערכת ה"א :
י"א . של אורות . שזכרתי בנדפס על טל מלאכות כתב בסדר הדורות שזכירו
הרב שאלו בר' דוד ונדפס ס' טע"ח :

י"ב . רבינו טוביהו . ברבנו אליעזר מחבר הפסיקתא עמ"ס בנדרס . חיבר
מדרש רות ומדרש אסתר הביא מדרשו הרב מהר"ט בן

אלקבץ בספריו הקדושים טרטי ישי על רות וס' מנות הלוי על אסתר ומכנה אותם לקח
טוב כטס העיקרי לפסיקתא טהוא' לקח טוב :

י"ג . רבינו טוביה . אחד מבעלי התוס' כמ"ס בקמא דף ס"ט :

י"ד . רבינו טוביה . בר אליא מזכירו המדכי :

ט"ו . טוב הארץ . מהרב המקובל מהר"ר נתן שפירא בעל מצת שמורים שכתב

ארץ ישראל ופירוט משניות עשר קדושות ע"פ הסוד :

ט"ז . טורי אבן . להגאון מהר"ר לייב אב"ר דק"ק מיץ זלחה שיטות על ר"ס

חגיגה מגילה פלפול עצום ופיקאות כפלא הוא הרב המחבר

שאבת אריה שו"ת והיו לו הרבה חיבורים על הש"ס ושו"ת

והיתה מנוחתו כבוד ולא נדפסו :

ט"ח . טוב רואי . מהרב המרקק והמקובל מהר"ר דוד גמין הוט פירוש על

שחיטות וברייתות מהר"ו וי"ל דרך שאלה נתשוכה ע"פ ריעת

רום תוסקים והוא מחובר לס' מגדול דוד שלו דרושים על

ס' בראשית :

אות י

מערכת יוד

- א' • ירושלמי • כתבתי כנרפס דף מ"ח ע"כ דבראח מהראב"ד בהשנות פ"ב
 דבכורים והרכ המגיד פכ"ז דמכירה שה"ל ירושלמי דסדר קדשי'
 וכ"כ הר"מ בהקדמת פי' המטעה שנמצא ירושלמי על חמשה סדרים שלמים • וכריש ספר
 תקוני הזהר דף ט' ע"א איתא וכבין דא אוקמוה תארי דתלמוד ירושלמי הוית באמצע
 והראב"ד בפירוט ס' יצירה (שאינו הראב"ד בעל השבות הרה"כ"ס) כתב שהוא ראה
 בתלמוד ירושלמי חס' קדשים הוית באמצע :
- ב' • נראה קצת מהתוס' במנחות דף ס"ד ע"כ ד"ה ועל אותה טעה שסיה להס
 ירושלמי על חסכת עדיית ועיין בירושלמי פ' תפלת השחר • וכן מטיין דברי
 הרמב"ם ס' הנו' שכתב שה"ל ירושלמי בחמש סדרים שלמים :
- ג' • מסכת יראת חטא מר"ל • הזכירה הרב מהר"ש בן אלקבץ הלוי בס' שרש ישי
 פ' אני מלאה הלכתי :
- ד' • רבינו יהודאי באון ראיתי בס' כ"ז ישן נושן שכתב כמה סוגיות ופרקים בגמרא •
 והיה בשנת ד' אלפים תצ"ט • וצמח"ל ריש מערכת ג'מל :
- ה' • רבינו יצחק הלוי ורבינו יצחק בר יהודה דמייתי רש"י בפירוט על הש"ס כתבתי
 כנרפס דבראח שהם שנים • וכן מצאתי בקובץ ישן נושן כ"ז דרבינו יצחק בר
 יהודה היה אשכנזי והיה תלמיד רבינו האי באון כמ"ש המרדכי פ' כל כתבי ורבינו
 יצחק סב"ל היה אחר ורכו הזקן של רש"י היה רבינו יעקב בר יקר עכ"ר • וכזה ראיתי
 להרא"ש כפסקיו בחולין פ' המקשה שכתב וז"ל כן קבלה רש"י מפי רבותיו גאוני עולם
 רבינו יצחק סב"ל מייטרי ורבינו יצחק בר יהודה ורבינו יעקב בר יקר ז"ל • ובהנהות
 מייחוביות סוף חמץ כתב ר"ל בר יהודה מפי רבתי :
- ו' • הר"ף • עתה מחדש נרפסו שו"ת להר"ף ש"ך תשובות והן הן התשובות
 שכתבתי כנרפס אות כ' שראיתי קובץ תשובות הר"ף כ"ז • ועתה
 עלו זה על מוכח הדפוס :
- זרע' שהרכה גאוני הדורות עשו פירוש להלכות הר"ף כנראה מספרי הראשונים
 דהיינו : א' • רבינו יהונתן נראה שפי' כל הלכות הר"ף וכדפוס לא יש בי
 אס פירוש פירוכין ואני הצעיר ראיתי על מביא כ"ז : ב' • רבינו יונה עשה פי' על
 כל הר"ף ולא נרפס כי אס על מסכת ברכות ובמקובצת כתובות מייתי פי' על הר"ף
 כתובות מתלמידי רבינו יונה : ג' • רבינו יהודה בר בנימין הרופא חיבר פי' על
 הלכות הר"ף וראיתי בכ"ז פירושו על רוב הלכות הר"ף וכמדומה שהוא רכו של הרב
 שכלי הלקט ועליו כותב מורי ועלם על שם יהודה ועלם : ד' • רבינו יאודה אמרנו
 פי'

פי' הלכות הדין דליתיה ס' וכן נוסף כליו כז' ביאור הלכות הדין תפסחים ופגולות
 וקטוב סס שהוא פי' מרכיבו יהודה אל מדארז ואינו מזכיר בפירושו כי אם דכרי הנאונז'
 רב סעריא גאון ורב דוסא בנו ורב סריא ורב חיי גאונים וזולתם הכל גאונים :
 ס' הרא"ה פי' הלכות הדין וראיתי איוה מסכתות כז' : ו' תרישכא פי' הלכות
 הדין כת"ש בחידושו לת"ק סוף דף זא ויהש"ס ויש דף כ"ב : ו' תר"ר ישמעאל
 פשה פי' להלכות הדין כת"ש תהר"ס אלסקר בתשובותיו סי' ת"ו : ח' רבינו תם
 פשה הגהות על הדין כרמב"ם בסמ"ג ע"ש סוף דף קח"ה ע"כ : ט' הר"ן פירש
 הלכות הדין : יוד נחמיה יוסף פי' הלכות הדין : יא' ראש"ס כתב הגהות על
 הדין כרמב"ם חסמ"ל : יב' ר' אבא מארי בר יוסף פי' על התלכו' כת"ש הרשב"א
 בחירושי שבת על דף קפ"ח : יג' הרב העמוד חיבר על הדין עיני מערכת ח"ס :
 יד' רבינו יצחק בר רובין איל כרגלונזי היה בזמן הדין וחיבר פירוש בפרקים ממס'
 כתובות ומהם ניכר הכתרו כ"כ הראב"ר בס' תקבלה : וסוף חיבר אוהרות
 איוה מקום כינסו כמס' ל' במערכת אל"ף : והרמב"ן היה מחשפתו כת"ש הרשב"ן
 בתשו' ה"א סי' ע"כ :

ה' רבינו הרב הנשיא ר' יהודה אלכרצלוני חיבר חיבור גדול ונכבד בכל התלמוד
 דרך פירוש ופסק ארוכה מאד חרות ורחבת מני ים סס האך לאור ומצקשים
 למיטוד והוא הרב המחבר ס' הפתים : כלשון פוס כתוב בס' קדמון כז' וכן נוסף :
 וחיבר הגאון הלז ס' יחוס שאר בשר רבינו נסים ותקן שטרות גדול ונכבד כת"ש
 הרשב"ן בתשובותיו ה"א סי' פ"ו ורמותיו בדרפס :

זי' רבינו יצחק בן רבי יהודה בן גיאת בזמן הדין והוא מהחמשה רבנים שהיו
 בדור ההוא ששמו יצחק : וחיבר פסקי הלכות ומביאים הראשונים מהלכותיו
 ומ"ס בשלשלת הקבלה כי בן אמות רשכ"ס ור"ת היה הדין גיאת ואינו היה רב שמשון
 וכו' ע"ש דף פ"א דפוס אמשטרדם באמת דברים אלו קשים לשמוע וביותר תמהני על
 הגאון סדר הדורות שהפיו דברים הגו' דף כ"ו ע"א : והדבר ברור כי רבינו יצחק
 גיאת בזמן הדין ושם אביו הרב יהודה : וכן אמות רשכ"ס ור"ת הוא זה בעל התוס'
 בן רבינו שמואל : וההסת"ג שהביא שם אין רוח ראייה ודי' כות כי אלו הם דברים
 פשוטים מאד :

יוד' רבינו יצחק בר אשר א' תבצלי התוס' כת"ש בדרפס : וראיתי לחתום כפי'
 החומש פ' וארא שכתבו רבינו יצחק בר אשר נולד כיום שנפטר רבינו יצחק
 בר אשר וקראוהו על שמו וקראו עליו וזרח השמש וגו' :

ואחריו הודיע אליהם אותנו דרכינו יצחק בר אשר היו שנים אפשר לקיים דברי הרב
 פ' יוחסין שמהם לרבינו יצחק בר אשר סגן לוי מרכותיו של רש"י : ואנפי

אות י

איש צעיר כנדפס הוכחתי דרכיו יצחק בר אשר היה תלמיד רש"י ושכ"כ הרב ס' יוחסין
עצמו אח"ך וכתבתי להגם שבס' קורא הדורו' מסתפק בזה לי ההריוט פשיטא לי שהוא
תלמיד רש"י וקיימתי דברי הרב ס' יוחסין האחרונים עיין כנדפס אות ט'.

ובש"אני לעצמי לא כתקרה דעתי כי החף אמנם מדיש ועד כי כען זה דעתי
הקצרה כר"ל מסכים הולך שהוא תלמיד רש"י. אפס כי עז שהרב ס' יוחסין
דגמיר דוייק יכתוב ירו דברים ההפכיים סמוכים זה לזה. ומטבע השונות אינו כר'
שהוא ט"ס. אמנם עתה אפשר דברי הרב ס' יוחסין כאמני אר"ש לשכ"ט מיטור
וכמדתו לכל ר"ח חכמה ודרכיו יצחק סג"ל רבו של רש"י הירוש' כמס"ל אות ה' בס"ד
היה בר אשר וכשנתבקש בישיבה של מעלה כולל רכיו יצחק בר אשר וקראוהו על שמו
וזה האחרון היה תלמידו של רש"י והוא מכעלי התוס' ולא נפל דבר אחד מדברי ס' יוחסין
והכל מתוקן:

י"א. רכיו יהודה הלוי משורר עצום והיה אומר שירותיו נכח פני ה' כדכחות גמור
וחיבר ספר משירות ותשבחות נמרצות והלצות ומליצות. והוא העתיק ס'
הכוזרי הירוש' והיה אנדלוסי בזמן רכיו מהר"ן מ"גש כמ"ס הרב"ז כתשובות החדשו'
דפוס פיורדא סי' תקל"ב. ובמחזורנו מחזור הספרדים שם אתה מוצא כמה פיוטים
להרב הנו' ארש עריכה ושיחה נאה מתוקים מרבש לרבך צחות בארש נכוחות. חף
הוא ראה והתקין שכן שפר מאחד המתוק לשבת זכור מי כמוך. ואחר הא"ב ראשונה
חתם שמו כראשי החרוזים אני יהודה הלוי הקטן ברבי שמואל הלוי:

י"ב. רכיו יוסף טוב עלם חיבר חבורים רבים וככבדים ועירש תורה שכתב פירש
נחמד מאד. כן כתב בס' קדמון כל יסן כושן ועמ"ס כנדפס אות י"ג:

י"ג. רכיו יעקב מרומרוג בן רכיו מאיר הוא הקרא רכיו תם והוא בן בתו של
רש"י. מנחתי בקובץ יסן כל דתלמידיו ר"ת רבו ומגדולי תלמידיו רכיו אליעזר
חמין כמ"ס ס' יראים מכוה קל"ט ורכיו פטר ורכיו יצחק הוקן בן אחותו והר"ת
מפונטיוא והר"ת מאיבורא ור' חשה בר שלמה הכהן כנראה במדרכי סוף יבמות ורכיו
יום טוב מיוכי כמבואר במדרכי פ"ג דה"ק. ומהר"ז קולון כתב דבעל העטור תלמיד
רכיו תם וכתב בעטור ומורי רכיו יעקב מרומרוג ומסתפק אם גם ר"ת מאורליניש
תלמידו גם כן עד כאן כתוב בקובץ יסן הנו'. ובשאלת הקבלה נתערכב מאד
שכתב שרכיו יעקב מרומרוג הוא אחר שהיה בזמן הראב"ד בעל ס' הקבלה ותמה על
הרשב"ץ וזו כחו מהבהת המדרכי בניטין דאמר ר"ת דשנת השמיטה ה' אלפים ול"ט
ע"ש דף ת'. ומיסוד זה נשתמש במקומות אחרים והביא דרכיו בסדר הדורות ריש דף
כ"ה והוסיף לערב דברי שפתי ישנים. וכאמת כחנם טרח דהבהת מדרכי דידה אחר
דשנת השמיטה לרש"י שנת ל"ח ולר"ת שנת ל"ט כלומר דמחבר לשון זה שמיא הבהת

מדרכי

מרדכי מחשב השנה המשמיה לרעת רש' ולרעת ר"ת בשנים שהיא עומד . וזה אמת
 ונרדק ופשוט ר"ת הוא רבינו יעקב מרומנו והוא היה בומן הראב"ד בעל הקבלה
 ובומן הראב"ע כח"ט. התוס' ורש"י ור"ת קדמו להרמב"ם וכמו שזכר כתבתי בנדפס
 במערכת ת"ו אות ד' . אך גם לא היה בידי ס' שלשלת הקבלה ולא ירעתי במה כמו
 גדול :

י"ד . ר"ת חיבר ס' הישר וזכיתי ובה ליריב' וכו' פי' סוביות וכסופו תשובות ושם
 אני מוצא התשובה שהביא הרב בנת ודדים בא"ה כלל א' סי' זח מתשובות ס'
 הישר וכתוב בתחילתו ספר הישר קראתי בשם את הספר הזה יצן כל פקודי כל ישרתי
 בשמועות הראשונות והברסאות אשר מעולם . ושם כתב דמעולם רש"י וקמו לא הגיה
 בגמ' רק כפי' כתב ס"ג . או ל"ג . אלא דשתי מימיו הגיעו על פי פירושו וכתב
 ושני ליה מאריה לרבינו שמואל אחיבי על אחת שהגיה רבינו שלמה הגיה הוא עשרים
 וירעתי גם אני כי מודל פלפולו ועומק לכו עשה זאת . והאריך בזה :

ט"ז . ר"בא . ראיתי להרב פרי מדרים הכולל ב' חיבורים משכמות זהב על ט"ז
 י"ד ושפתי רעת על שפתי כהן י"ד . שכתב בהקדמתו שר"בא הוא ר' הכחור
 וכס' חק יעקב כתב ר"בא בעל העטור עכ"ד ומכין דימי דרבינו ניכר קצת שזכר
 שהם דברים מתנגדים . ואין הדבר כן כי רבינו יצחק בר אברהם משנין הוא ר' הכחור
 והוא ר"בא שכותבים התוס' ולפעמים שכותבים ר"בא . על הרוב הוא רבינו
 יצחק בר אשר שמכין אותו בעל התוספות . ואיזה מהם יהיה רבינו יצחק בר אברהם
 ואב"ט שיטפא במקום ר"בא כתבו ר"בא . ורבי הרב חק יעקב אינם על דברי התו'
 אלא על איזה ספר שכותב ר"בא על העטור שהוא רבינו יצחק בן אבא מאריי וכס'
 שלשלת הקבלה יש בלכול בזה ואיני רוצה עוד לכתוב עליו . רק כתבתי ב' א' גרונרי
 להעיר און :

ורע . שכתב הרב כנה"ג י"ד סי' ז"ג בהסת כ"ז אות יב דמוסדת בינו טר' הלכן הוא
 ר' הכחור והוא ר"בא והביאו בהקדמת פרי מדרים הנו' :

ט"ז . רבינו יצחק הוקן בר שמואל ככר בת רש"י והיה ככרו של רבינו שמחה בר
 שמואל שחיבר מחזור ויטרי כח"ט בנדפס אות ט"ז . וכן כתב ר' עבטמן
 בתשובה הביאה המרדכי ריש ח"ק וז"ל ראיתי במחזור ויטרי סידר זקני
 רבינו שמחה מתלמידי רש"י וכו' ע"ס :

זמבאן . תשובה להרב בית חרש בא"ח סי' ז"א שכתב דרבינו שמעיה חיבר מחזור
 ויטרי ע"ס . וראיתי בקובץ ישן כ"ז שכתב שרבינו יהודה מפאריש ורבינו
 שמשון משאכ"ץ ואחיו ר"בא המכונה ר"י הכחור תלמידי ר"י הוקן . וכחכ מהר"י קולון
 שר"ת תקינן שתיבא המרדכי הים תלמיד ר"י הכחור עכ"ד קובץ ישן הנו' :

אות י

טו"ב • רבינו יהודה החסיד שהכיר ספר החסידים תלמיד ר' הוקן בעל התוספות
ואנכי איש צעיר בספריו הקטן מחזיק ברכה יד סי' ג"ה אות ד' צדדתי שאם
דרכינו יהודה החסיד הוא רבינו יהודה מפא"ר הנו' • ויש קצת הוכחה לזה בדמיוני
פ' כל טעה כתב משם אור זרוע כשהייתי יונק מים על ידי רבינו יהודה מפא"ר
ובמירכ"י פ"ק דרכות כתב משם אור זרוע מורי רבינו יהודה החסיד ומהר"ר אברהם
ע"ט וזוהו משמע קצת דרכינו יהודה חסיד הוא רבינו יהודה מפא"ר :

ואם כנים אנחנו כזה מבואר בגלגל מ"ט מהר"י קולון שרש צ"ל שהרי ידוע הוא
שהרמב"ם קדם הרבה להר"י אור זרוע שהרי רבינו יצחק אור זרוע היה תלמידו
של רבינו יהודה מפא"ר וכי' ואלו הרמב"ם קדם לרבינו יהודה עכ"ל ובס' קורא הדור'
דף ק' ע"ב כתב על רבנו מהר"ק וז"ל ויש קצת תימא במ"ט שהרמב"ם קדם לרבינו
יהודה מפא"ר שהרי הרמב"ם היה בזמן רבינו תם שהוא ראש לבעלי התוספו' והר'
יהודה מפא"ר הוא מבעלי התוס' שהרי נזכר בע"ד דף ק' ונראה דמ"מ הרמב"ם היה
בזמן תחילת בעלי התוספות והר' יהודה מפא"ר היה אח"ך עכ"ל ולפוס מאי דאמרן
דה"ר יהודה מפא"ר הוא רבינו יהודה החסיד עמנו יפה אחר מהר"ק כפשוטו
דהרמב"ם קדם שהרי כס' חסידים סי' ק' מעתיק לשון הרמב"ם פ"א ופ"ב מה' תשובה
והגם שאינו מוזכר הרמב"ם הדבר ידוע שהוא מועתק ממנו ולא חש להזכירו כיון
שהדברים הם מרז"ל • ומ"מ ניכר שהר"מ קדם לרבינו יהודה החסיד כלומר שחיבור
הר"מ קדם שנתפטר • אמנם מסדר ומניס נראה שהרמב"ם והר' יהודה מפא"ר היה
להם ישיבה אחת בעולם אלא שחיבור הר"מ בחייו כבר היה מתפשט ועמ"ש כמערכת
תינו אות זא :

ואעיקרא דינא לא יש להסתפק בדבר כלל שהרמב"ם קדם הרבה לרבינו יצחק
אור זרוע שהרי הסמ"ג ורבינו יצחק אור זרוע שניהם תלמידי רבינו
יהודה החסיד והסמ"ג כנה יסוד ספרו על הרמב"ם כירוע • וגם מסדר ומניס מבואר
דהרמב"ם עלה לשמים שנת תתקס"ד והסמ"ג היה בתחלת האלף הששי •

ובי"ש בקורא הדורות דהרמב"ם היה תחילת זמן בעלי התוספות ואח"ך היה הר'
מפא"ר הם דברים פשוטים מאד שמתחילת זמן התוס' עד סוף היו שנים
דבות כמ"ט כנדרפס מערכת תינו בס"ד • ואלו היה זכר שמהתוס' כע"ז ששם הוכירו
הר' מפא"ר מוכח ברף ט' שהיו בשנת י"ב לאלף הששי לא היה ברין להקשות ולתרץ
אעמ"ש כנדרפס מערכת תינו בס"ד אלא שהרמב"ם לא היה בזמן התחלת התוס' משם
ודוק היטב :

אמנם כהאי דכתיבנא דרבינו יהודה מפא"ר הוא רבינו יהודה החסיד לא נכתב
לי ואני מהתפק שראיתי כתאבו' מהרש"ל סי' כ"ט שכתב דתלמידי ר' אשר

שהשו

שמו לפניו חד מיניהו רבינו יהודה בר יצחק מפארש . ואלו רבינו יהודה החסיד
 שכרם החסידים הוא בן רבינו שמואל החסיד וכתיב . גם שם בסוף תשובת מהרש"ל
 הנו' כתב רבינו שמואל ורבינו יהודה החסיד בנו היו משפירא וכ"כ בסוף תשובת
 מהר"ם ד"פ . הן אמת ובסוף ס' יוסין כתב רבינו יהודה החסיד בר יצחק תלמיד
 ר"י ויעשה ס' הכבוד . וכמדתה שראיתי בס' חסידים שרומז לם' הכבוד ועמ"ש
 בנרפס מערכת חי"ת כס"ד :

ד"י . רבינו יעקב החסיד שהיה שאל שאלות מן השמים כגופי הלכות למען דעת
 הלכה כמאן כבר בנרפס אות ח"י כתבתי בזה ועתה נרפסו תשובת הרדכ"ז
 כפי"ררא ושם סי' תקל"כ כתב יש בידי קצת שאלות ששאל אחר מהראשונים מן השמים
 ע"י התבודדות ותפלה והזכרת שמות והיו תשיבין לו על שאלותיו עכ"ד . וכנרפס
 הכאתי מהרב שכלי הלקט שהוא רבינו יעקב ממרו"ש . ועתה בא לידי העתק קונטרס
 השו"ת הללו כי בתחילה ראיתי קונטרס השאלות הללו כמו רנ"ב . ושם ראיתי עתה
 ששמו רבינו יעקב הלוי ואפשר שהיה ממרו"ש ותרתי איתנהו .
 ובבב"ל השאלות ראיתי שאלה אחת ששאל ליל כ"ט לחדש אלול סגת תתקם"ג וא"כ
 היה בסוף ימי הרמב"ם כמבואר :

ואני בעניי הארכתי בזה בנרפס וכמה שכתבתי בעניותי בהיה ראלו אמת
 יהושע בן בון לא ציינתא ליה עיין כמאי דכתיבנא בעניותין כספרי הקטן
 ברכי יוסף ז"ל סי' רמ"ב אות ל"ו . ובקונטרס מחוייב ברכה חלק ב' שם הארכתי בזה
 בס"ד . וכמ"ש בקונט' שם הגדולים הנרפס דף ל"ב ע"א שיטה ר' יש"ט"ס וז"ל דק"ל
 ככ"ה משום כת קול ולא משום דהו"רובא שלא ככ"ל . ושם שיטה ט"ו יש חסרון וכ"ל
 והיה ריבנות שאני כמבואר ועמ"ש בעניותי בקונטרס חסדי אבות פי' קצת מס'
 אבות על השנה הנו' ע"ש . והרב תורת חסד ככ"ל :

י"ט . רבינו יצחק מויינא אור זרוע כתבתי בנרפס אות י"ט שקרא שפרו אור זרוע
 משום דשם עקיבה היה סוכר שיכתוב כגט בה"א בסוף ונבא במדרש שאומר
 אור זרוע לצדיק וליארי לב שמחה ס"ת ר' עקיבה א"כ תכאן נלמוד דנכתב עקיבה
 בה"א ומרוב שמחתו קרא שפרו אור זרוע . ואני הנציר עתה בא לידי ספר כתוב על
 קלף ישן נושן והוא ס' גימטריאות מרבינו יהודה החסיד . ושם כתוב עקבי הצאן
 תיבת עקבי ה' מתיבת הצאן הוא עקיבה רוחו לרבי עקיבא על משכמות הרועי' שסידר
 משניות ובריתות במשכמות ישראל עכ"ד וק"ק דהו"ל לרבינו יצחק להביא מרוב רבינו
 יהודה החסיד שכך סוכר נכתב בה"א ואסתכיה אקרא דעקבי הצאן כמדובר . ואפשר
 דאלתיא ליה לאתויי ראיה ממדרש רז"ל (וס' שמות הגיטין איננו פה עמו) :

אות

וכבר כנרפס אנכי העירותי על הרכ מהר צמח שהביא ראיה מס' הגלגולים אור
 זרוע וכו' רעעלס מהרב ז"ל שהרמוז מרז"ל והראיה מרבינו יצחק מווינא ע"ש .
 ועוד אני מוסיף להעיר דהרב הכז' דמיתתי מס' הגלגולים אמאי לא זכר דרבינו האר"י
 רמז בפסוק מידי אביר יעקב סוד גדול כי אביר יעקב אותיות רבי יעקבא והוא סוד
 משלל משמת ר' יעקבא בטלו זרועות עולם כמ"ס בלקוטי תורה שנרפס מקרוב והרי
 מזה נראה שנכתב באלף:

וראיתי להרב יד אהרן בשמות דף קט"ו ע"ב בשם עקיבה שהביא משם מהר"ם
 ויטאל דצריך כ' גיטין א' באלף וא' כהא מפני שיש סמך בפסוקים לשיטה
 אור זרוע לצדיק ולישרי לכן שמחה ס"ת ר' עקיבה . וכתב ובאלף אביר יעקב שהוא
 אותיות ר' יעקבא באלף וכמדומה שהמנהג שאין כותבין אלא גט א' כהא וכו' סך
 האמת מאחר שהא' ואלף תמוצא אחת עכ"ד וכעת לא מצאתי רמז זה בפ' ובאלף אביר
 יעקב שהוא אותיות ר' יעקבא באלף לא בשער הפסוקים שסידר מהר"ם ויטאל גופיה
 ולא בלקוטי תורה שסידר מהר"ם פאפירט: אך ראיתי במ' הגלגולים כ"פ ת' ופ'
 מ"א שרופט הרכ זל יעקבא באלף ובפ' ת"א כתב דיעקבא אותיות יעקב ואלף רמז
 לארה"ר ושם כפ' ת"א הביא משם מהר"ם ויפשו ורועי ירוני מידי אביר יעקב שהוא רבי
 יעקבא כמ"ס בלקוטי תורה שהכאתי וכל זה הו"ל להוכיח למהר"י צמח ולמהר"ם
 ויטאל:

ד' . רבינו ישעיה הוקן הראשון מטרמי . ראיתי עוד להרב ז"ל בכתובת יד מלכר
 מה שזכרתי כנרפס . פסקיו ליומא כתובות גיטין נדרים קדושין נדה זבחים
 מנחות תמורה כריתות מעילה תמיד . ופסקי קדושין הם פסקי הלכות קצת בהרחבה
 ואין להם יחס עם תוספות רי"ד הקדושין הנרפסים . ונראה שהרב ז"ל חיבר חידושים
 על התלמוד ופסקי הלכות . ובתלמוד חיבר כמה מהדורות כמ"ס במ"ס קדושין
 הנרפסת עם הרי"ט בא ותוספות רי"ד גם ראיתי כמ"ס פסקי הלכות קטנות להרב ז"ל
 על דרך הרי"ף . ועוד ראיתי כמה קרינו ישעיה כ"ג על החומש ושם משיב כמה
 השנות על פירוש רש"י בחומש . באופן שהרב ז"ל הפליא לחבר כמה וכמה חיבורים
 תוספות על התלמוד כמה מהדורות ופסקי הלכות ותשובות ויתר חיבורים ולא נרפסו
 כי אם תוספות רי"ד הקדושין . ומקרוב נרפס ס' המכריע וקצת חידושי תעניות .
 אחר זה ראיתי עוד פסקי הרב ז"ל לכל סדר נשים ונדה בקובץ אחד . וכסוף הספר
 כתוב ז"ל אני רוד בן הרב רבנא ישעיה זצוקל מודה כיום זה שהוא ב' בשבת יום הששי
 לחמש אב שנת חמשת אלפים ל"ב לכריאת העולם שקבלתי מיד ר' יצחק בר ר' שבתי
 מיעיר קפואה שלש אונקיות זהב עריים מעריים טובים של הקליאה ומכרתי לו בהם
 ס' מועד כלן וס' נשים כלן עם נדה כלם מפסקי אבא מארי וכתבתי פה בידי להיות
 לו

לו לזכות ולראיה והכל שריר ובריר וקיים :

ב"א רבינו ושפיה אחרון זל סמכיה כס"ג כסס רלזן ראייתי ככ" פסקיו לכל סדר מועד וכל סדר נשים וכל סדר נזיקין וברכות הלכות קטנות וחולין וכתוב שם פסקי רבינו ושפיה בן אליה ושם מכיה חפסקי מ"ה תדיר :

ב"ב רבינו יצחק רמון עכו כתב בסוף נובלות חכמה דהיה תלמיד חבר ובעל סודו של הרמב"ן וראיתי לו זל ככ" ס' מאירת עינים לפרט סודות הרמב"ן וכתוב שם זהב סכ"ר דעת"ו ר"ת יצחק הצעיר בר שמואל כ"ר רמון עכו תו' וראיתי קונטרסים כז' חמנו מופעלות שהיה עושה על ידי חכמת הנזירוף וכאים אליו מלאכים ומגלים לו סודות ופעולות ונודע דשרש פעולת השמות נמצאת בדוד אחבון מהר"ב יצחק רמון עכו :

ודברים הללו מכוונים למ"ט מ"ה החסיד בספר חסד לאברהם מציין שני עין הקורא בהר"א דמצרף שם הויה וזולתו והשמות הויה כמסך יריעת פעול' השמו' ומפני שנעלם ממנו הצירופים לזה נעלמה ממנו יריעת פעולת השמות ואם ימצא אדם חמנו איוה דבר אזי ימצא מרורות פתנים כדוכשו כי אפשר לו להרכיב טוב ברע או לפחות לכלכל יצועי אביו ואז יחלל ויקצץ ח"ו ועם כל זה האדם ראשי להשתדל ביריעתם כדי לרעת גדולת האל ושיהיה בן העה"כ עם אותם המשיכים טעם כיריע' סתרי תורה אבל לא כדי לנשות מעשה עכ"ל מספר מונה . וכן הרב יצחק רמון עכו סכו' להיות מקובל מרבנותיו חכמת הצרף והיה בקי בה באים אליו מלאכים ומגלים לו הפעולות .

וירענו כי בדורנו חכם מופלג ורך כשנים בערי המערב למד מוזקן מקובל חכמת הצרף וכשתמש בחכמה זו לנרכו וכעוה"ר מת בלא עתו חל"ס לכן אזהרה שמענו כי הגם שימצא רב בחכמה זו וילמד להסבין לא יתעסק בה לנרכו כי כפשו דובר .

והואיל . טסכיה אותנו משך הענין משיכה דאורייתא אדברה וירוח לי דברות שמים בשבח התורה הקדושה והאותיות אשר תבאנה אלו הן הנכרפי"ן צירוף דאורייתא ובה דיבר בקדשו מ"ה סס רלין אותיות התורה אותות הסכמיים שיוכז כונת המרבר בהם אכן הם האותיות רוחות פנימיות כי כל אות רומזת בצורתה לפנימיו רוחניות ידוע מבחינת הספירות ולכל אות יש רוחניות ואור ככבר אצול מעצם הספירו' משתלשל עד שיגיע האור שהוא כמות ההיא וההכל פיו תהייה צור' עליונו' מתקשרו' בשרטן בעצם האצילות ובכתיבתם רוחניות שורה בהם וזהו סוד קדושת הס"ת וכשיוכז האדם תיבה מהתיבות יגיע כח האותיות המצורפות בה ומסיבת תנועת כחות ההם והכאתם זה כוח עזר יתהוה כהכל פיו רוחניות ומציאות חדש יהיה כמו

תלאך

ל"ל רלש ל"ס
כ"ס טלח כ"ה
טע"ו ט"ל
כ"ב כ"ב
ל"א ע"ב
ל"ה כ"ה
ל"ג כ"ב
ל"ד כ"ב
ל"ה כ"ב
ל"ו כ"ב
ל"ז כ"ב
ל"ח כ"ב
ל"ט כ"ב
ל"י כ"ב
ל"יא כ"ב
ל"יב כ"ב
ל"יג כ"ב
ל"יד כ"ב
ל"טו כ"ב
ל"טז כ"ב
ל"יז כ"ב
ל"יח כ"ב
ל"יט כ"ב
ל"כ כ"ב

אות י

מלאך וזם הזכרת השמות וכונת תפלה והוא בהרכבת המרקחות ובשיקרא בתורה אף שאינו מכין אין יגיעתו לריק • והאריך עוד בזה מזה ע"ס בהרכבה וזה הוא כללות הדברים •

ובמזמירא רוחא ישוב חקירת הראשונים דמאחר שה' יתכרך בוחן לכ חוקר כליות אחאי צריך להתפלל בכיטוי שפתי' ותסגי דכל מי שיש לו לבקש מהקב"ה יחשוב בלבו שאלתו ויכוון לכו ורעיוניוה' יודע תעלמות ימלא תשאלות לכו אם ראוי לכך וכזה הים מתקדש שמו בכיכול ואי גברא לא חוי אף שיתפלל בקול אין דבריו כשמצעים וכבר כתבו המפרשים תורת לזה • אך על פי האמור יש טוב טעם כי הלא בהוצאת התיבות בתקן מעורר דוחיות ומגיע כחות האותיות המצטרפות ותנועתם והכאתם זה כזה וע"ז יתהוו אורות חדשות על דרך הרכבת המרקחות והם חדשות ממש לפי העת והרגע ההוא וצירוף שם המיוחד המתגלגל באותו רגע וכיוצא • ומש"ה צריך להתפלל בכיטוי שפתיים כי חוץ מעמן התפלה והבקשה יאירו אורות חדשות לא שערום המתפללים בהוצאת התיבות באותיות קדושות מעורר שרשן ויתאוו הכח חרש מהרכבה הנעשית בהכאת רוח חיות האותיות לפי מצב העולמות ברגע ההוא •

ובבר אמרו בתנא דבי אליהו שאפי' קרא כל היום פסוק ואחות לוטן תמנע הוא בן העה"כ והטעם כי אותיות ותיבות ההם יעוררו דוחיותם וגם יהיה תועלת עצום בהרכבתם וכל פעם יוליד אור חדש לפי מצב העולמו' וצירוף השם המיוחד אשר שולט ברגע ההוא • באופן כי הקודא בתורה בכל מקום אף שלא יבין מ"מ האותיות והתיבות עצמן הן הן המרכבה הרכבת צורות הקדושות ורוחניותם •

וירבן דנקט בתנא דבי אליהו פ' ואחות לוטן תמנע דהאי קרא גופיה יש בו רמז דמי שאינו עוסק בתור' לא חפץ בהרכבה ילכש קללה כמדו כי נודע דבמדרש הנעלם מוזהר דרשו לוט מלשון ארמי ליטא שהוא לשון קללה וז"ל ואחות לוטן המתחדש עה הקללה מלשון קורעין ולא מאחין • והו' תמנע כלומר המונע עצמו מללמוד כי אין לך מחויב ה' צהר וסיעתו אלא העווב תורת ה' • וכבר כתבו גורי הארץ ז"ל כי תמימה חשיבת נפש עדות ר"ת תמנע ע"ש ויומתק לפי דרכו שמונע מלמוד הרמזו בר"ת תמנע ע"ש • וכבר הארכתי בענייני זה כפי' כמה מקראי קדש ומאמרי ד"ל כס' הקטן דברים אחרים דרוש לא כס' ד' :

והרי יודע דבשיירי הלשון מזה שם כחם"ל כתב דחשכון אותיות התורה ומכנסן עולים הם ומילואן ומילוי מילויין ס' רבוא ע"ש באורך ושאלני רב אחר כי לא יעלה החשכון מכוון ומסר הרבס • ואני בעניי כי אעבור כס"ך טרחתי הרבה בכמה אופנים ולבסוף לא עלתה לי • ומצאתי כס' חסר לאברהם כי דבמקום ודוק אשר ברפוט כתוב וצריך עיון והנאני כי גם תז"ס העיר על הדבר ואנרכיה עיון •

ובענין

ובענין ס' מאירת עינים שזכרתי עיין במערכת מ"ס ת"ס כס"ד :

כ"ג . הרב רבינו יעקב בן הרב ר' אליהו לבית לאטש קבל מאביו ומחתנו הרב בעל ההשגחה וחיבר חיבורים נוראים להעמיד ולבאר דברי תרומב"ס . ס' כ"ג קדמון :

כ"ד . רבינו יוסף בעל שמועות . אחד מהגדולים קדמון שהיה כותב על ספר דברי חכמים בשם אומנם . ומזכירו רבינו ירוחם חלק ארבע כתיב ט"ו אות ו' וז"ל וכן כתב ה"ר יוסף בעל שמועות משם רבני לונזל וכו' ע"ש :

כ"ה . רבינו יונה החסיד מגירונדא . כבר ירפת שם' יוחסין כתב שהוא תלמיד מובהק להרמב"ן וכס' קורא הרורות השינוי דהרמב"ן בתשובתו הנה בלא

בתשובות המיוחסות ס' רפ"ד כתב לו בכבוד גדול וכמו שכתבתי בנדפס אות כ"ג . ושם כתבתי דאין ראיה דפליג ליה רביה יקרא . אמנם עתה ראיתי למרן בספרו בדרך הכית י"ד ס' קנ"ד שהביא תשו' הרשב"א דרופא מותר לעשות רפואה לבויה שתתעבר ושאין עשה מצשה הרמב"ן עצמו וכתב מרן שמצא כתוב דה"ר יונה כתב להרמב"ן על מצשה זה תבא עליך כרכה שאתה מרכה ורעו של עמלק עכ"ל ונראה ודאי דאלו רבינו יונה תלמידו הוה לא היה כותב לרבו לשון זה . והרב כנה"ג שם

תמה על ר' יונה מה חורי האף הגדול הוה וכו' עש"כ ומזה מוכח דלא היה תלמידו . גם ממה שהבאתי בנדפס שכתב המרדכי סוף מ"ק דכתב מהר"ם אמר לי הרמב"ן מפני רבינו יונה וכן הביא סדר הרורות משם המרדכי פ' השוכר דף כ"ח ע"ג ע"ש :

משמע קצת דהיה חבירו . גם במדומה לי דבחירושי סנהדרין לרבי יונה כ"ג ובעליותיו לכתרא כ"ג אינו מזכיר להרמב"ן ואלו היה תלמידו היה מזכירו והגם שיש לרחות

מ"מ בזירוף כל הנו' נראין הרבני' דהוה חבירו וכפרט מ"ס מרן בדרך הכית שהבאתי ואל תשיכחי דכפירוש רבינו יונה להר"ף ברכות בריש פ' שלשה שאכלו גבי אמן רקודס

שמע כתוב ומורי הרמב"ן ידוע דהוה לשון תלמידי רבינו יונה . ואם ראה תראה דהרשב"א וימנין דכותב מורי רבינו יונה ומורנו הרמב"ן ומהם כה"ג ס' ק"א . ה"ט

דרכינו יונה נתבקש בשיבה של מעלה בחיי הרמב"ן דלכתו של הרמב"ן אשת רבי שלמה כמו היתה בת רבינו יונה והיתה מעוברת והמליטה וכו' ורצה הרמב"ן שיקרא

על שם זקנו אבי אמו רבי' יונה ע"ד וזרחה השמש וכן היה כמ"ס הרב מהר"ן ה'רשב"ן בתשובותיו ס' רכ"א ע"ש . ואחרי רבינו יונה איזה שנים שהיה הרמב"ן בקטלוניא היה רב כולל ומסו"ה כותב הרשב"א מורי הרמב"ן . וכס' העיד"ס כ"ג לרבינו אשר בר חיים נכחו כתב דהקדוש רבינו שלמה בן אברהם מתנופלינג היה רבו של רבינו יונה .

אות י

ואחרי כותבי ראיתי לם' יוחסין שקורם הרמב"ן וסמוך לו כתב זול וכזה הומון היה רבני
שלמה ממנופלייר אשר היה סיכה לשריפת המורה והיה רבו של רבינו יונה וזה הומון
פרח ציץ נור הקדש המאור הרמב"ן גירונדי וכו' עכ"ל ואח"ך לקמן אחר כמה רבנים
ה"ר יונה מגירונדה תלמיד מובהק להרמב"ן ולעיל כתב דבריו בשם תתקנ"ו וזה
כתב סביב לשנת י"ו לאלף הששי . ונראה שהם שני רבינו יונה . ועיין שירי א"ח סימן
ה' ה"ג אות ה' וכבר כתב בהנהגה למטה כן שהיה ר' יונה אחר שניו ע"ש ואפשר דרבי
יונה שהוכיח להרמב"ן והרמב"ן סכותב לו בכבוד והוא אומר בשמו הוא ר' יונה
תלמידי הר"ש אך תלמיד הרמב"ן ורבו של הרשב"א ומ"ש הרשב"ש הוא על ר' יונה
גירונדי שניו ועדין כ"ז :

כ"ו . הרי"ן יחיאל בפסקיו פ' המפקיד כ"כ סדר הדורות דף קע"ז ע"כ משם פרח
שוטן . וכפרה שוטן ראיתי שהביא שם רבנו מקה"ר תם ובתוך דבריו הוכיח
דבריו הרי"ן יחיאל בפסקיו ע"ש :

ז"ך . רבינו ירוחם . כבר נודע שיש טעויות בספרו וכת"ש מהרל"כ"ח . ועתה אמת
אגיד כי בא לירי ס' מטרים כ"ז ונשתוממתי על המראה בראותי כמה טעויות
והשטות יש ברפס :

כ"ח . רבינו יחיאל בנו של הרא"ש אחיו הגדול של רבינו יעקב בעל הטורים נראה
שחיבר איוה ספרים וכן רבינו בעה"ט אחר בפירוש בתב אחי ה"ר יחיאל
כמה זימני . ונפטר בחיי אביו . ובהלום בילה שאפשר שהיה עולה במעלה עליונה
באחד מהגדולים בני עליה לולי שלא היל בניס :

כ"ט . רבינו יעקב בעל הטורים נרפסו פרפראותיו על התורה וכתבתי בנרפס אות
כ"ס דמהקדמתו נראה שאין בידו כל החיבור אפס קצו . וכיונתי אל
האמת . כי נמצא החיבור בשלימות בעיר מנטובה והוא פירוש גדול כמו שלש מאות
פוליוס וכתמילת הפרשה כותב הגימטריא וטעמי המסרות ואח"ך חוזר על כל הפרשה
ומפרש כל פסוק הדק הטב ועל הרוכ מכיז פירשי והרמב"ן ושקיל וטרי עליה ולפעמי'
מכיז רבני הרכ אכרסן' עורא ובהקדמתו הפליא לשבח פירוש הרמב"ן וכתב זה
הספר בעיר קדשנו ירושלים תוב"כ על יד הסופר יצחק ב"ר יוסף מתלכות פורטוגאל
בשנת חמשת אלפים קמ"ט :

ל . הריטבא . כתב הרכ פרי מגדים על ש"ע י"ד בהקדמתו כפי הכר' הריטבא
למר אצל הרא"ש ע"ש וזה דבר פשוט וכודע דהר"ה רבו מוכהק של הריטבא
כת"ש הוא עצמו בכמה דוכתי והכאתיו בנרפס :

ל"א . הריטבא חיבר פירוש להלכות הרי"ף כמ"ש בחירושי מ"ק סוף דף י"א מהש"ס
ובפירוש ההלכות הארכתי יותר וב"כ עוד ריש דף כ"ב תהש"ס : ומקדוב
נרפסו

ל' ב' א' ו'
ס' ג' נ' ק'
י' צ'
כ' ד' ה' ו'
ז' ח' ט' י'

כדפסו חידושי שכוונות וחירושי יבמות להרשטבא וחירושי שכוונות סנדפסו הם תהרור'
 כתרל טעשה כוקמתו כמ"ש הוא עצמו בחידושו הנו' דף ק' ומהספר ע"ש וכחי'
 יבמות דף ק"ט מהס' כתב וכקובטרים שכתבתי במחלק' שהיה לי עם הרב ר' דן ע"ש
 והר"ן כתשובותיו סי' ל"ב הזכיר תשובת הרב דן ושהלך עליו הרשטבא בענין אהתא לא
 מפקרא אפ"ר ע"ש ואפשר שהוא הרב ר' דן אשכנזי דשקיל וטרי כהדיה הרשטבא סימן
 אלף רכ"ט והיה בסוף ימי הרשטבא ותחילת ימי הרשטבא :

ר"ב • הר"כס תלמיד הר"ן ורבינו פרץ הכהן ורבינו חסדאי קרשקס כן צריך להיות
 בדרפס אות ל"ה • ובסוף כ"ל תשובות ח"ג כ"ז והס' חלק אחר מקובץ ס'
 תשובות הר"כס שכירנו ככ"ל :

ר"ג • מהר"ר יעקב סב"ל הנקרא מהר"ל הוא עצמו מהר"י מולן דומנין קרו ליה הכי
 ויחמני הכי כמו שהארכתי בדרפס אות ל"ו • וכתבתי שם דנעלם זה מהרב
 ככה"ג א"ח סימן רכ"ה • וגם בס' תקס"ח שם בא"ח ככה"ג משמע הכי ולא זכר
 דמהר"ל הוא ניהו מהר"י מולן שכתב עמ"ש מהר"י וי"ל משם מהר"י מולן על תענית אדר
 דיתענה בשתייהן אבל מהר"ל כתשובה ותה"ד וכו' והו"ל להקשות למהר"י וי"ל ראיך
 כתב משם מהר"י מולן דיתענה בשתייהן והרי הוא עצמו כתב להפך כתשובה ואם
 האמת כדברי מהר"י פליג דיריה ארדיה • אלא משמע דלא זכר דהר' הוי וחרית לך
 דמהר"ל ותה"ד והר"י תינן פליגי כי ארחיה להשמיענו סברות הפוסקים האחרונים :
 ברם באא חזיתיה לרבינו הרב ככה"ג עצמו דממ"ש ככה"ג י"ד סי' ע"ג הגהת כ"ז
 אות ע"ה ואות פ"ג מוכח להדיא דידע שפיר דמהר"ל ומהר"י מולן חד הוא וכן
 מוכח ממ"ש ככה"ג א"ח סימן תקכ"ד ע"ש • ולא ידענא מה כירון כה דפעם כדאס'
 טהרב ככה"ג סבר דמהר"ל אינו מהר"י מולן ופעם מוכח דסבר דחד הוא :

אמנם מהרב משפטי שמואל סי' קכ"ג דף קכ"ז ע"כ ומהרב בית דוד א"ח סימן ר"ח
 נעלם זה דמוכח מרוביהם בהדיא דסברו דמהר"ל ומהר"י מולן תרי הוו וזה
 העלם דבר ועת"ש בעניותנו כמ' קטן ברבי יוסף א"ח סי' תכ"ג אות זב • וכמ' הקטן
 מחזיק ברכה י"ד סוף סי' ח' ע"ש :

ר"ד • בימי מהר"ל ורבותיו התחילו באשכנז לעשות סמיכת מורינו ומשם כתפאט
 באיטליא וקרא תגר על זה מהר"י אבראכביל בספר נחלת אבות ע"ו • ואמר
 הבאון סיני בר ככלל רטעם הדבר שקודם זה כל משכיל היה מותן ביטין וקדושין ועשו
 תקון זה לומר שלא יתעסק בביטין וקדושין כי אם הנסמך בשם מורינו • נחמ דוד :
 ר"ה • מהר"י וי"ל • בדרפס אות ל"ז יש השמטה וככ"ל ומרן כ"ז מוכירו לפעמים כמו
 בא"ח סי' תקס"ח ובי"ד סי' רכ"ח וע"ש ככה"ג י"ד הגהת כ"ז כ"ל • וכתב
 מהרש"ם בתשובותיו בי"ד סוף סי' קט"ו סר"ו וי"ל שמענו שהיה גברא רבא והוא אחרון
 וכתב

אות י

וכתב בסוף תשובות מהר"י מינץ דמהר"י היה פוסק כמהר"ם לפי שהיה מתייחס אחריו
שהיה קרובו ע"ש :

ל"ו • מהר"ר ישראל יבונה מהר"ר איסרלן בעל תרומת הדשן וההנה"ו לשערי דורא
חיבר באחרונה כ"כ מהרש"ל פ' גיד הנשה סי' ת"ה והביאנו הרב פרי מגדים
על דרכי הקדמתו :

ל"ז • מהר"ז חיבר שיערים באיסור והתיר ומזכירם מור"ם בתורת חטאת וכדרכי
מושה ועיין לקחן במערכת שין :

ל"ח • מהר"ז חיבר פסקים וכתבים וכתב הרב פרי מגדים הנו' דפסקים וכתבים
הם אחרונים לתרומת הדשן ולי ההדיוט נראה דלאו מילתא פסיקתא היא ריש
קודם תה"ד ויש אחרונים כמ"ש הרב הנו' עצמו לעיל על תשובת הרשב"א
וזה פשוט :

וראיתי להרב בית דוד י"ד סימן קל"ג שכתב היכא דפליגי מהר"א והרשב"ן ראוי
לפסוק כהרשב"ן נגד מהר"א טאעפ"י שמהר"א גדול כבודו מ"ו ידענו
שהרשב"ן גדול ממנו הרבה ואע"ג דמהר"א בתרא וכו' וכן נראה משתמות דברי
מהר"א דראי אליו ראה דברי הרשב"ן היה מוכירו עכ"ל ונראה דנעלם ממנו מ"ש
מהרש"ם בכמה תשובות דרכו הגאון מהר"ז עאייטאזאך היה מחוייב תשובת תרומת
הדשן כתשו' הרא"ש ועלה סמך מהרש"ם ואחריו הרב פרח מטה איסרלן סי' כ"ב סי' פ"א
גם מרן בתשובותיו דיני גרושין סי' ט' הפליג בכבוד התה"ד וכתב שהרא"ש תופס
דבריו כמרגלית ע"ש (ובכדפס יש קצת ט"ם ע"ש אות מ') ומ"ש דמהר"א בתרא כפי
סדר ומנים מהר"א היה בימי הרשב"ן דהרשב"ן נח נפשים שנת ר"ד ומהר"א שקיל וטרי
עם מהר"ל שנפטר שנת קפ"ו ומהר"ז חכרונא שנסמך ממהר"א היה שנת ר"ג כמ"ש
חור"ם סוף ס' יוחסין עם שאפשר דמהר"א חי שנים מועטות אחר הרשב"ן ומ"ש דאלו
ראה מהר"א דברי הרשב"ן היה מוכירו אין להסתפק בזה כי הרשב"ן ומהר"א נכה
טורא כיניהו והגם שהיו בזמן א' לראות המקומות ודאי לא ראה תשו' הרשב"ן וזה פשוט
מאד ומיהו כנרנן שלו הרין כהרשב"ן דאיכא רבונא תא חותיה :

ל"ט • ילקוט שמעוני המפורס' קדמון מאד לפי דברי נחמ' דוד כמ"ש בכדפס מערב'
שין אות כ"ב :

מ' • ילקוט • המכירי כתב סדר הדורות ר' מכיר בר אבא בר מכיר חבור גדול
על כל פסוקי תהלים וישעיהו מחובר קודם הגדות כל' • ואני
הציעו ראיתי ילקוט המכירי כי על כל משליו קרוב מאד לילקוט השמעוני ואם סתוב
דחיברו רבי מכיר בר אבא מרי :

מ"א • ילקוט הרש • כתב בסדר הדורות ששמו שחיברו הרב האלון הקדוש מהר"ר יעקב שנושא ונותן עם הרב ברכת הזכר דף קכ"ב • ובסקרמת ילקוט חדש כתוב שנמצא כתוב עליו ילקוט ישראל • ומוה ששמו קצת שהמחבר שמו ישראל • אמנם אפשר דיעקב הוא ישראל ובחד לקרותו ילקוט ישראל כיסקל שמצוי • וא"כ נמצא דיש ילקוט ראובני שמצוי ישראל מביה • וראיתי להרב החסיד הרשב"א הלוי בס' ממות הלוי דף כ"ט ע"כ שכתב ילקוט הנקרא שמצוי ובספר הילקוט הנקרא תלמוד תורה :

מ"ב • ילקוט דוד • חיברו הרב מהר"ר רוד בן הרב מהר"ר הירץ פוונר תושב ק"ק קראטטין והמחבר נכד החסיד מהר"ר אליה טוביה ז"ל ונרפס בריהרן פארט שנת תכ"א והוא ילקוט הקרמות מהופרשים המפורסמים :

מ"ג • ילקוט • מהקדמות כוללות מגורי הארץ והמפרשים חיבר הרב הגדול מהר"ר דוד הרב המחבר בית דוד על ד' טורים והוא בכ" :

מ"ד • ס' הישר • הנדפס מחיפורים וכפרס מלחמת השכטים עם הכנעניים ברכים ומבטלים וכתוב שם דבחרבן נמצא זקן אחר והוא נחבא בתוך הקיר ועמו כמה ספרים יקרים וס' זה כתוב • ורכים אינם מאמינים בס' סנו' • אבל הילקוט מביא ממנו • ובעל הילקוט היה בתחילת האלף הששי • גם רבינו כהני בספרו' וישלח הזכירו בפשיטות • אך הרמב"ן בפירושו נראה כמתפק שכתב ואם באמין בס' מלחמות בני יעקב ע"ט :

מ"ה • מהר" מינץ • כתב בהקדמת חסדי ה' להרב מהר"ר יעבץ • שראה להרב הגדול מהר"ר מינץ בן מאה שנה שעלה ובירך ברכת החמה ע"ט :

מ"ו • מהר"ר אבוהב • כתבתי בנדפס אות מ"ד שהוא חיבר ממורת המאור • ועתה אני מסתפק אם רבינו הגדול מהר"ר אבוהב הוא מחבר מכורת המאור • לפי שראיתי להרב בעל ס' יוחסין תלמידו שכתב כלשון הוה ממורת המאור לר"ר אבוהב • ואם היה רבו היה כותב בדרך אחר :

מ"ז • מהר"ר די ליאון חבירו של מהר"ר אבוהב כתב בס' קורא הדורות שהוא חיבר מגילת אסתר על ס' המצות שחיבר הרמב"ם למען הצילו מיד הארי הרמב"ן ועתה בא לירי קונטרסים פסקים שנדפס ברומה שנת קרא"ו ובראש פסק הרב יצחק ליאון בכמה"ר אליעזר ז' גור ספרדיו וכתב הפסק שנת ע"ו • וכתוב שם שהיה תושב אנקונה • ונראה כביני פשוט שהרב הזה של הפסק הוא הרב המחבר ס' מגילת אסתר על המצות שכן כתב בהקדמת ס' מגילת אסתר ששמו יצחק ליאון בן הרב אליעזר כר' שלמה ספרדי ז' גור : גם נראה דמהר"ר די ליאון חבירו של מהר"ר אבוהב משפחתו ליאון

אות י

ליאון והוא גם עיר והוא שמכנין אותו די ליאון אבל הרב המחבר מגילת אסתר ליאון
 הוא גם וכן בפסוק הנו' ובקדמות מגילת אסתר שהם דבריו של המחבר כתוב יצחק
 ליאון ר' מחסורו ומשפחתו' זור' . וכן תראה שהרב מגילת אסתר מוזכר ספר והר
 הרקיע להרשב"ץ שנדפס ש' רע"ה . ובתי מהר"י די ליאון קרוב הדבר שבמיון לא
 נתפרסם כל כך הדפוס מספריו ישראל וכ"ש שלא ראה זה הרקיע מודפס שרבו מהר"י
 קאכפאנטון נח נפטיה שנת רכ"ג . וגם משמע מדברי ס' יוחסין דנפטר מהר"י די ליאון
 קודם הגירוש כי מהר"י אבוהם היה קפון ממנו ונפטר ש' רכ"ג ע"ש וא"כ מאין בא לירו
 זה הרקיע כפי שהרב הרשב"ץ היה בעיר ארז"ל והגם דאפשר להיות אבל הדבר
 רחוק :

ב"ה . רבינו יהושע בן שועיב חיבר דרשות על התורה והוא היה תלמיד הרשב"א
 כח"ש בדרשותיו פ' בשלח ופ' ויקרא ובדרוש ראשון לפסח . והיה רבו של
 הרב מנחם ז' ורח בעל דרה לדרך . ומוזכרו מרן בבית יוסף א"ח סי' תצ"ג
 ונדפסו דרשותיו בקושט' הציב לשנת ר"פ ובקראתא ש' של"ג :

ב"ט . יבין ובוועז' . תשובות שחיברו מהר"ר צמח ומהר"ר שמעון דוראן בני
 הרב מהר"ש בן הרשב"ץ ונדפסו עתה מחדש . ומרן בב"י
 זמנין דמוזכר איזו דין מתשובות לו כמו בא"ח סימן ט"ח על התביא כמו פעם ראשון'
 לכית הכנסת בשבת וכירו לר' שיעוש וכו' והיא בח"ב סי' ו' . וגם בא"ח סימן שכ"ד
 שדמו תשובת מהר"ר צמח בן הר"ש בן הרשב"ץ בדיון להאכיל תולעת המשי . ותשוב'
 זו ישנה בס' הנו' בח"ב בתשובות מהר"ר שמעון סי' יח' . ועיין בח"א סי' קכ"ו שכתוב
 שם שהשיב תשובה היא רס' קכ"ו בשנת רכ"ח . ובס' קכ"ד כתוב שנת רכ"ה .
 ושמתיו מרב אחד שקבל הרשב"ץ נח נפטיה שנת ר"ר ומהר"ש בנו בשנת רכ"ז .
 ואתנח סימנא לזכר עולם יהיה צדיק :

י' . מהר"ר יעקב ז' חביב היה ספרדי והיה דר בירושלם תוב"כ . כ"כ בס' מצרף
 לחכמה דף כ"ד ע"ב . ופטוט שהיה ספרדי והיה דר בסאמור"ה והיה מברוש
 ספרד כמפורש בריש תשובות מהרל"ח בנו' . אבל מ"ש דהיה דר בירושלם נתחלף לו
 מאב לכן כי מהר"י ז' חביב בא מהגרוש עצמו ונתישב בעיר שלוניקי ונח נפטיה שם
 טרם סיום הדפסת עין יעקב אשר יסד הרב הנו' . ולכן בח"ב מהעין יעקב לא יש
 חידושים ממנו כמו בח"א שיש הרבה חידושים ממנו ומתחיל החידוש אמר הכותב אבל
 בח"ב לא מתחין כהאי סימנא . וגם מחידושי הראשונים אין בח"ב כמו שיש בח"א
 והוא שחפץ הרבה . ומזכר בדברי בנו מהרל"ח הנדפסים בעין יעקב כאשר יראה
 הרואה . אבל בנו הרב מהר"ר לוי ז' חביב בא לנפ"ק וינשלם תו' והיה רב שם כמה
 שנים כנודע .

ג"א • מרן מהר"י קארו עמ"ס לעיל במערכת ב"ת • וראה זה חדש סודות שגילה
 מרן ז"ל אחר פטירתו בחלוס לאדם גדול אחר וקונטרס זה הביאו הגאון
 החסיד בעל סל"ה בספרו שערי השמים בפירוש וכוונות הקדושה ור"ש הקונטרס מתחיל
 כך ליל הששי בטבת באחר לחדש חשוון שנת השס"ה לצירה פה צפת ראיתי בחלומי
 למוריני הרב כמהר"ר יוסף קארו ז"ל ושל על כסא חשוב מאד ופניו מאירים כזהר
 הרקיע והיו עם חכמים רבני עולם לאין מספר חברתי הרבה ביניהם הנגיד כמהר"ר
 יצחק הכהן שולל ולרכיניו כמהר"ר יעקב ב"ר רב וכו' והיה החכם אומר קק"ק וכו' ע"ס
 באורך :

ג"ב • מהריב"ל ד' חלקי תשובותיו וחידושו מפורסמים לכל ובסדר הדורות דף קע"ז
 ע"א יש ערבוב בזה ע"ס אין צורך להאריך :

ג"ג • מהריב"ל חי איזה אדם אחרי מרן כי ב"ר סי' ב' מביא שטר משנת השל"ט
 ושם סי' כ"ד כתב וזו השפחה הביאה הרב המובהק המחבר בית יוסף וכתב
 הוא ז"ל וכו' ע"ס :

ד"ן • הגאון מהר"ר ישמעאל הכהן שחיבר ס' הזכרון כמ"ס בנרפס כתב הרב
 בהקדמתו שהוא משפחת טובנו' מתונס • ושמעתי כי מראש מקדם היה
 כהן אחר מעיר טאנב"א שגתישכ בתוכים וממנו היא מוצאת משפחת טובנו' • והרב
 שמואל הכהן והרב יהודה בנו שהיו מרכיני ירושלם עה"ק תו' בזמן רבינו מהר"א יצחקי
 היו משפחה זו • ועד היום היא משפחה גדולה מיוחדת ומיוחדת בעיר תופים י"א •
 והרב ישמעאל הכהן הנו' מתונס ראש לרבני מצרים בהסכמות שכשו' ת מהרא"ח ח"ב
 סי' כ"ה • ויש בית הכנסת מרע במצרים שחיה מתפלל בו הרב הנו' ונקרא עד היום
 על שמו :

ד"ן • הרב מהר"ר יחיאל טראכטו צרפתי קולון נכדו ותלמידו של מהר"י קולון •
 ובנו הגאון מהר"ר עוביאל טראכטו מאסקולי חיבר שו"ת וראיתים בכ"י
 ונפטר בעיר מנ"ר טא אשר במדינת להארק"א שנת שכ"ט • ובנו הרב מהר"ר יחיאל
 טראכטו חיבר שו"ת וראיתים ב"ל ושקיל וטרי עם מהר"ם פרוכינאל מרכיני מנטוכא
 בש' של"ד • ואחיו של הרב יחיאל הוא כמהר"ר בנימין ובנו הגאון נתאל טראכטו
 מרכיני מנ"ר י"א • והרב יחיאל הנו' תלמידו של מהר"י קולון עליו ראו הרמ"ע
 בתשובותיו סי' ל"ו שראה בתשובה לגדולי תלמידיו של מהר"קו • והרב נתאל הנו'
 נכדו כתב בגדר דורו בדרון הרבוק שכתב הרמ"ע • וכתב בשו"ת הרב יחיאל הנו'
 דמהר"י קולון היה מנוצ רש"י • וראיתי בתשובה כל מהרב משה מאריו מוקני קרמוני
 רכמי איטליא שכתב דמהר"י קולון היה צרפתי וגר בבלונ'א • ומכני כמות הרב יחיאל
 הנו' היה הרב זכריה יודיה מאלרכיני וראיתי תשובותיו בכ"י :

אות י

נ"ו • הרב מהר"ר יוסף ז' צלאינא • כזמן מרן בית יוסף וראיתי ס' גדול מתשוכותיו
כ"ג נס ראיתי ס' שארית יוסף ס' גדול כ"ג בחכמת הנירוף ופי' ס' יצירה וכתוב
שם שחיברו כה"ק ירושלם תו' שנת ש"ט • ושם כתב שחיבר בחכמת האמת
ס' אכן השגה וכתבים אחרים וס' אכן השגה ראיתיו כ"ג :

ז"ן • הרב יעקב ישראל פינצי מריקאנאטי חיבר סו'ת כ"ג וכתב שם שהוא כ"ג וכבר
מבני בניו של הרב המקובל מהר"ם מריקאנאטי :

ה"ן • הרב מהר"ל סכנרני שחיבר מרן כ"ג • כתב הרב הרדכ"ז בתשוכותיו רפוס
ויניציא סי' תקצ"ו דהכירו בעיר עז לנו צפת תו' והיה חסיד גדול וירא שמים
וכקי בתלמוד ומדרשים והיו כדורו גדולים וכו' ע"ש :

נ"ט • מהר"ר יונה חיבר אסור והתר הארוך עת"ס לעיל מערכת האלף כמ"ר :

ס' • יסוד מורא • להרב ר' אברהם ז' עזרא במצות וסדר הלימוד :

ס"א • סי' הישר • של מוסר שמיחסים לר"ת לעיל כתבנו דס' הישר של ר"ת הוא
חידושים בט"ס ותשוכות וס' הישר הזה כתב הרב מנחם די

לונזאנו שחיברו רבינו זרחיה מיוני • ועתה ראיתי להרב סדר הדורות שכתב שהוא
לרבינו תם מאורליאנס אחר מרכותינו בעלי התוספות • ואם קבלה נקבל •

ס"ב • יסוד עורים • חיבר ר' יצחק הישראלי בתוכנה לבקשת הרא"ש והס' הזה
בראשונה היה כטמן אבל גדולי הדור ככ"ג ועתה עלה על

מוכח הדפוס שנת תקל"ז ומשכחים הם' הזה מאד כי הוא יסוד מוסר לתיכונה ולעיבור
ולפירוש ה' קדוש החדש מהרמב"ם :

ס"ג • ים של שרבוה למהר"ל ומאנים קדמוניות הדפוסו קמא חולין ביצה •
ואח"ך כרפס על יבמות • ואחר כמה שנים הדפיסו על גטין
וקדושין והרב סדר הדורות כתב שהיה בידו על כתובות • והוא חיבר על רוב הש"ס :

ס"ד • יריעות שרבוה למהר"ל על רש"י בחומש והרא"ם וכרפס • אך לא
וכיתי לראותו :

ס"ה • יפה תואר • כיאור רחב על מדרש רכה מהגאון מהר"ם יפה ולא כרפס על
כמדבר ודברים :

ס"ו • יפה קול • מהרב ז"ל על מדרש חיות הוא מדרש שיר השירים רכה וכרפס
באומיר : ^{וא"ש ל"ט יצא קול בלבוש בוי"ב חסד ואה"ט}

ס"ז • יפה ענף • מהרב ז"ל על מדרש אסתר איכה רות רכה וכרפס כפס"ת : ^{חסד}

ס"ח • יפה עינים • מהרב ז"ל דרושים ח"א וח"ב לא כרפס :

ס"ט • יפה לבדיקה • מהרב ז"ל מורה מקום על אנדות שבספריו • סדר הדורות
דף קס"ח ע"ד • ואינו כן כי הוא מורה מקום על כל
האגדות

האגדות בערכין וראיתו כי :

ע"י יער חלבנון מהרב ישר מקנריא והוא על ז' חכמות הגיון . אלסות . תשכורת . ניגון . פליסופיא . תכונה . הלצה . ועל שאר חכמות לימודיות וטבעיות הפלא ופלא ולא נדפס :

ע"א * הרב הגאון גדול בדורו מהר"ר יואל אב"ד בק"ק קראקא הרב המחבר בית חדש על ר' טורים . ראיתי להרב מהר"ר רפאל בספרו תוספת שבת שבה לידי מקורב שכתב בהקדמתו שהוא חבני בניו של הרב ב"ח והרב חלקת מחוקק . ועוד כתב גם דרוח אחד כתבלה באיש אחד ודרוח בתוך דבריו היה מסיח לפי תומו דכאשר עלה לשמים הרב ב"ח כרוזא קרי בחיל פנו מוקום לר' יואל מקראקא ע"ש :

ע"ב . יש גוהרין . היא צואת הגאון החסיד מהר"ר אברהם סנ"ל הורויץ בדברים שבקדושה יש בה הגהות ותוספות מכוונות הרב מהר"ר סנ"ל :

ע"ג . מהר"ר ישעיה סנ"ל הורויץ הגאון החסיד בעל של"ה כן הגאון מהר"ר אברהם הכו" . בכל הארץ יצא קו תהלתו וקדושתו וקדושת משפחתו הרמה והנשאה הפלא ופלא מיוחסת ומקודשת כאשר כתב הגאון מהר"ר שעפטל בנו של הגאון בעל של"ה בצוואתו הנדפסת בסוף יש נחלין דפוס אמסט' :

ע"ד . הגאון בעל של"ה בא לעה"ק ירושלים תו' שנת שפ"ב יום הששי סדר מה כורא המקום הזה וזה שער השמים ומפני זה קרא החיבור שער השמים פירוש וסודות התפלה וגם השמים גימט' ישעיה . ונדפס ב"פ באמסטרדם וכדפוס ראשון יש גם הסכמה מהגאון בעל בית חדש ומפליג בשבחו . ושם הסכמת הגאונים הרב ת"ט והרב מהר"ר יהושע מקראקא ושאר גאונים בתוך זמנו ואחר זמנו .

ע"ה . כתב בסדר הדורות דף קכ"ט ע"ג שמוצא בכתבי החסיד ר' ליב מצלום"ק שהגאון בעל של"ה היה נשמת רות ולכן כל פסוקי רות וז"ן חוץ משמנה ור"ת הפסוקים ההם הוא ישעיה בא"ה ר"ת כן אברהם הלוי עכ"ל והוא ט"ם וז"ל בא"ל והוא ר"ת כן אברהם לוי והוא פלא .

ואני שמעתי מפי רב זקן וגדול בתורה שקבל שהמגיד אחר להרב החסיד מהר"ר שמואל מק"ק פראייסדורף כשהיה תושב בק"ק איינושטט דבועו כשכאה אליו רות וילפת אירע בו קרי והוא נשמת הרב של"ה ונרמו בפסוקי רות כנו' ע"כ שמעתי . וכבר ידעת מ"ש רבינו האר"י ז"ל דנשמות הקרי יותר מעולות וגדולות וטעמא טעים עש"כ . ואם כנים הרבנים נראה לי לרמוז כי ר"ת ח' פסוקי רות שאינם כוויין הם אותיות ישעיה בא"ל כמו שאמרו . צא וחשוב ישעיה באל ותמצא שהוא גימט' קרי מבעו עם הסולל . וזה נרמו עם הרב כנו' ונרמו שרש נשמתו :

ע"ו • מהר"מט • כתב בנו מהר"ס בהקדמתו ל"ס תשובות הרב ח"א שחי שבעים
 שנה ובארץ מצרים למד רוב הש"ס בעיון מרמז והיו לו שמנים תלמידים • וסם
 בהקדמת מהר"ס ובהקדמת אחיו מהר"י עיזו דרקות וענותנותו וחסידותו והוא פלא •
 וכדאי דלא זכה לכתרה של תורה להיות כוליה תלמודא כמאן דמנח בכיסתיה ולהרכיב
 כל כך תורה ולחבר כ"כ ספרים עמוקים אם לא קדמה לו יראת חטא וענוה וחסידות •
 וראיתי בס' עץ אבות להרב יעקב פ"ר דאבות משנה יו"ר שכתב ושמעתי מפי אבא
 מורי ז"ל שכך עשו האחים הרבנים המובהקים ובכירים גדולים בני יעיש למהרי"ט ז"ל
 ושלקחהו לכיתם על מנת שיתפרנס מביסם כסוה ויטול חלק בכנסיהם כשוקף • ומשם
 זכה לכל הגדולה שלמד תורה בריוח בלי שום טרדה שהם עסקו במשא ומתן והוא חלק
 עממה ולא טרח כלל לזכר עולם יהיו דתיקים כאלו שהרבו והרכיבו תורה בישראל בדרך
 זה באופן היותר שלם האפשרי כי כגון זה אוכל הת"ח לחמו בלי כושה ולכו פגיו לתורה
 וכן מנימו ברבי שנהג כן עם ר' חייא כנראה מתליסר כניתיא דאתו לכי רבי ואשתכחו
 שית בי ר' חייא עב"ל הרב יעבץ • וכשהיה הגאון אביו מהר"ר צבי בקושט' היה במספר
 הסמוך לארבעים שנה אחרי פטירת מהר"מט וכדאי שידע דברים על כוריון :

רבי'ש • כנראה מתליסר כניתיא וכו' בכיצה דף כ"ח סס כאמר שב כניתיא דאתו לכי
 רבי ומשתכח חמושה מיבייהו בי ר' חייא ולא קפיר ר"ש ברבי • ופירשי שבעה
 דנים שכחו לרבי ומנשא שנטל ר' חייא חמש והוליכו לבייתו ולא קפיר ר"ש ברבי לומר
 נושא אביהו כוון יותר ממני :

ע"ו

ע"ו • מהר"ר יעקב הלוי הרפים תשובותיו שנת תנ"כ כמ"ט כנרפס אות פ"כ והיה
 תורה וגדולה במקום אחד שר וגדול יוצא ובה בחצרו' השמים ומרבה בסחורה
 ועם כל זה היה זרין ומלא בתורה ועם שהיה שמון ובעל כשר לחם עצלות לא אכל וכה
 כפטיה דרב שנת שז"ו כמבואר בס' בינה לעתים דרוש ע"ג • וחתמו על פסקיו מרכיבי
 ויניציא ומהר"ט חייין ומהר"ט שהרב קרבן אהרן ורבו מהר"א חסון כמבואר בספרו :
 ע"ח • מהר"ר יהודה אריה מומדינא אחר מרכיבי ויניציא מדקדק ומאשרר ודרטן
 חיבר בית לחם יהודה תוספת על עין יעקב ויתר חיבורים מררשות ומפתחו'
 אף הוא ררש דרך כחות ותפרעו כל עצתי ותוכחתי לא אבייתם • וכתיב שמועו מוסר
 וחכמו ואל תפרעו • הוא היה אומר כי כשארם קונה חפץ אחר כמעותיו הוא רשאי
 לזולל כחפץ הסווא ולהשליכו ולאבדו ואין מי יאמר לו מה תעשה כי כספו הוא ולא חייש
 במעיה • אך אם ארם חשוכ-נותן לחבירו חפץ כמתנה אין המקבל רשאי לזולל כחפץ
 כחפצו כי הדברים מניעים לכבוד הגותן • ומשום בכור הגותן צריך להשתמש כחפץ
 ההוא כהלכה גוברין כפי מהות החפץ בשלם שבענים • ואנכי הרואה אשר הן בני
 תוכחות יום יום ואתם תכזים תוכחתי ואין איש שם על לב • ונראה הדברים כי כיון

שאתם קובעים לי שבר על הדרשות א"כ נראה כעיוכס שאתם קונים התוכחות שאני
 דורס באשר כספכם בא חלי והנה כי כן הו"ל כאלו קנייתם חפץ ורשאים אתם לשכרו
 ולאכרו וז"ש ותפרעו כל ענתי ניתה פרועה על ענתי שהם הדרשות והתוכחות
 ובכסף מלא קנייתם אותם ועל כן תוכחתי לא אבייתם כי אתם רשאים בחפץ שקנייתם
 לעשות דוכסם לכן אני אומר מכאן ולהבא לא תתנו מאומה ונמצא שאני נותן לכם
 מתנה אלו התוכחות וצריך לקבלם בסבר פנים יפות ולא לבזותם מאחר שהם מתנה
 וז"ש שמועו מוסר וחכמו שתקבלוהו והתחכמו לקיימו ואל תפרעו לא תפרעו הדרשו
 והיו לכם נתונים נתונים המה אלו דבריו דרך נחות :

ע"ט • ראיתם ס' חיי יהודה כב' להרב הנו' יודיע דרכיו שכותב שם כל העובר עליו
 בימי חייו הן לטוב הן למוטב וראיתי לכתוב דבר פרטי כתיב הרב הנוכר
 שהוא בחילה לא היה מאמין בגלגול ויקר מקרה ששכנתו ילדה בן וכמעט כתוך
 חרש ללידתו חלה הילד בחולאים קשים שונים ולסוף ששה חרשים ללידתו הגיע קצו
 והיה גוסס ושכנתו קראה להרב הנו' שיאמר פסוקים ודברי תורה בצאת נפשו כמנהג
 המורים באיטליא והוא הלך וראה הילד מוצטמק ורע והוא בוסס וקרא חיה מזמורים
 והילד פתח עיניו ואמר שמע ישראל ה"ה אחד ויבאה נשמתו באחד והוא פלא ומשהים
 שהוא והלאה האמין בגלגול כי עין בעין ראה ילד בן ששה חרשים חולה תריד מוצטמק
 ורע והוא אומר כגדולו בכיטויו שפתיים פ' שמע כלו קול רם ע"כ דבריו שראיתי כב'
 כס' הנו' :

שם ספר מר
 חתום בקבל
 כמקרא שמו
 ח"ב וי"ח
 ב"ד ב"פ וד"א
 ח"א לו ח"א
 כ"ב ח"א ח"א
 ח"א ח"א
 ח"א ח"א
 ח"א ח"א
 ח"א ח"א

פ' • מהר"ר ז"ט הגאון בעל תוספת יוס טוב כתבתי כנרפס דנתבקש כישיכה של
 מעלה סנת ת"ט והוא מס' צמח דוד - ועתה ראיתי להרב אליה רבה א"ח סימן
 תקס"ו ס"ק ב' דמביא דברי הגאון בספר מלכושי"ט וכתב דהורה בן בשנת
 ת"כ :

פ"א • יוסף אוביץ • ס' מהגנים כדפס בק"ק פער"מ והרב מחברו היה כומן
 הרב בית חרש כח"ט שם ועיין בהקדמת מוהר כצאן
 יוסף :

פ"ב • יוסף דעת • מהרב מהר"ר יוסף תלמיד הגאון מהר"ל מפראג פירוש
 ותיקון נסחאות כפירוש רש"י על החומש וקצת על פרפראו'
 דכינו יעקב בעל הטורי' כדפס בפראג סנת שס"ח בהסכת
 הגאונים :

פ"ג • יוסף רקח • להגאון בעל מעשה ה' פירוש על חגיגת אסתר וכדפס
 מחדש באופיבאך וכתוב שהעיר הרב הגאון בעל פני
 יהושע שסיה אב"ד בק"ק קראקא אחר המון לוחן תור"ס בעל המפה וקרא להרב בית
 חרש

אות י

חדש והיה חכם ככל החכמות וכמעט היה יחיד בדורו שכל גאוני הדור היו מריצים
 שו"ת אליו וחיבר כמה ספרים ולא זכינו לאורם זהו תורף דבריו הגאון מהר"י הכהן ועיין
 בסדר הדורות דף ס"ד ע"כ ושם מבואר דהגאון הכהן היה בימי הרב שארית יוסף
 ובימי מהרש"ל ואין שו"ת שארית יוסף מצויות לחוות כנועם אשר דמוסם :

פ"ד • יוסף לקח • ג' חלקים חיבר מופת הדור הרב הגדול מהר"א בעל עץ
 החיים וכו' והם דרושים ופירושים כמעט על כל התורה
 בכמה וכמה דרכים ואופנים ומהם על פי פשט ויש על פי
 הדק :

פ"ה • ישרש יעקב • חיבר הרב הכהן על אגדות הש"ס שלקט בעין יעקב
 והוא דובב שפתי ימיים שמבוא דברי הרבנים מה
 שפירשו במאמר הן בספריה הן מה ששעב מרבנן קדושי
 ועליהם מוסיף והולך כרחב דעתו ורוח מבינתו :

פ"ו • יד יוסף • דרשות על פי הפשט למהר"ר יוסף צרפתי מרבני
 אינדונפלא :

פ"ז • יאיר גתיב • ספר קדמון על טרפיות מביאו הרב כה"ג תדיר :
 פ"ח • יאיר גתיב • מהרב גנת ורדים סדר הגט ע"י שליח וכו' וכדפס בקושט :
 פ"ט • מהר"ר יצחק לוי ואלו מרבני מודנא בזמן מהר"ש אבוהב ומחר"ם זכות :
 חיבר ס' לחם הפנים על הש"ע כח"ש כס' גבול בנימין כדרוש להספרו •
 ואני ראיתי כב' קצת שו"ת וקצת מלחם הפנים שלו • וככתב הרמ"ז עצמו מידו יד
 הקדש ראיתי שכתב שני עמודי איטליא בהוראה מהר"ש אבוהב וכמה"ר יצחק הלוי
 ממודנא ואמרותיהם אמרות פהורות וכו' :

פ"י • מהר"י רוואנים גאון עצום הרב המחבר משנה למלך ופרשת דרכים • ראיתי
 בס' חדש שנרפס כפרנקפורט דארדט תקל"ה זה שמו מכלל יופי שבהקדמתו
 נסתפק מי היה הקודם בזמן אס הרב מהר"ם אלשיך או הרב מהר"י רוואנים וכתב ששל
 לחכמים וגם עיין בסדר הדורות פשט ולא מצא חי קודם ע"ש • והוא פלא דהרב
 מהר"ם אלשיך היה בזמן מרן הכי' והרב מהר"י רוואנים קרוב לדורו ואני הצעיר דברתי
 אנשאתי ונתתי עם אחיו של הרב ז"ל ה"ה כמה"ר אהרן רוואנים • ועם כמה רבנים
 שהכירוהו ושקלי וטרו כהדיה • וכתוב בפרשת דרכים בהקדמה דנח נפשיה דרב
 בפסח שנת תפ"ז :

פ"יא • יודעי בינה • הוא פירוש על הוהר ועד ל"ג דפיש מפ' בראשית פי'
 כמה"ר יוסף חמ"ץ והרמ"ז פירש מבאן ואילך לפי דרכו •
 וכדומה שגטרף או נאכר כלו • ואני ראיתי בסדר אחר יודעי בינה
 תחילה

תחילה וסוף בכתבת יד ובאמצע כמו תאה רפיס מודפסות :

צ"ב • ידי בושד • פירוש על חרש רכה וכרפס כמה פעמים סכיכ למררש :

צ"ג • מהר"ר ישעיה הלוי נכד הב"ח והט"ז הרב המחבר באר הטב על ש"ע א"ת הראשון היה הולך לא"י ובעו"ס"ר בדרך כמלון כשרפו הוא ואשתו ובתו שנת תפ"ג כת"ש בהספרו הרב פנים תאירות בספרו כתובת אור פ' שמיני ע"ם :

צ"ד • מהר"ר יעקב תאראנ"י רב מקובל מהמערכ הפלא והרבה לכתוב פירושים על הזהר הקדוש ואני הצעיר ראיתי פירוש האדרות מהרב ז"ל בכ"ז :

צ"ה • מהר"ר יעקב נחמ הרב המקובל באמפורטוגאל והיה רופא מובהק והוא התחיל לסדר כתבי רכיבו מהרמ"ו ז"ל וחיבר כמה ספרים בחכמת האמת הן

לסדר דרושי הרב והכונות וכיאורים בסדר נכון וכירר וסלת וויקק הכתבים עצמם והן שצעה הגהות מדעתו על כל הכתבים . וחיבר כמה חיבורים והיה בזמן ת"ה

מהר"א אזולאי ומהר"ש ויטאל . והתחיל לחבר פירוש האדרא הנקרא קול ברמה בשנת הת"ג וקודם לזה י"ח שנים שהיה עוסק בחכמה זו כמו שפורש בהקדמתו לפי האדרא

הכו"ש וס' כתב דבתחילה עסק בעה"ק צפת תו' ששה שנים בתלמוד והרמב"ם וש"ע ואח"ך התחיל לעסוק בחכמת האמת י"ח שנים קודם שהתחיל לחבר פירוש האדרא ושם

כתב שבאולירו הרבה דרושים עמוקים שאינם אצל הרב מהר"ש ויטאל והיו קבורים שבנוס מהר"ח עמו ומכתב מכתב יד הקדש של מהרמ"ו עצמו שקבלס מהרב האר"י

ז"ל גם באו לידו כמה וכמה רפיס ממרה"ו עצמו בפ"י הזהר וכתבר לו שהביאורים הסס כתבם אחר שלמד עם הרב האר"י ז"ל ושם כתב תהר"ז כל הספרים שחיבר ע"ש

באורך . וכתב שכתבי מהרמ"ו הגמזים באו לידי ת"ה ומהם חיבר מהסודות עמוקים ס' אור הנכוו ועיין לקמן מערכת קו"ף :

צ"ו • יד אליהו • שו"ת להרב מר קשישא במהר"א תלובלין כמ"ס כנדפס מערכת אלף אות ס"ד ושעשתי מוקני רכני עה"ק חכרון תו'

מהפגנת בקיאותו ושהיה הולך בחצות לילה לבית הכנסת וקודא תהלים בבכיה גדולה פלגי מים ירדו עיניו . וכן הרב ז"ל חיבר ס' פרחי שושנים וכרפס בקושטאניבא חידושי' על הש"ס ודרושים :

צ"ז • יד אליהו • למהר"א גליעאפה תאסף כל דתקון רבני על סדר הרמב"ם ושקיל וטרי ובסוף קונטרס חידושים כפרדים . והיה איזס

זמן בעה"ק ירושלם וכרול באה נפשו מתגברת צר והלך לעיר רודים והיתה מנוחתו כבוד סס . ושעשתי מוקנים שכאשר בא בעה"ק היו אומרים ארו עללה תכלל שהיה מפולפל

עמוק :

אות י

צ"ח • מהר"ר יעקב רזי בוטון בן הרב מהר"ר אברהם שהיה נכדו של הרב לחם
משנה חיבר ס' שו"ת עדות ביעקב • וכתוב גם שה"ל חיבור על ס' העטור
ופאכר ומן המשואר נדפס איוה דבר גם והיה בזמן הרב כהנ"ג בסוף ימיו
והרב פרח מטע אהרן והרב כרם שלמה :

צ"ט • מהר"ר יחיאל מיכל מוגלנבא חיבר ס' נוד הקדש חיבור גדול על בראשית
דכה ונדפס שנת תע"ח ושקיל וטרי עם הגאון מהר"ר צבי בתשובה הובאה
בס' שאלת יעבז ס' ב' :

ק' • הרב מהר"ר יצחק יצחקי בן הרב החסיד מהר"ר יצחקי אחיו של מוריכו הרב
מהר"א יצחקי חיבר ס' נחמד דרושים וראיתים כל • והיה תלמוד הרב המגן
כנראה בתשובתו הכאה בשו"ת זרע אברהם יד ותשובת הרב המגן עליו
ע"ס :

ק"א • מהר"ר יעקב כ"ץ הוא הגאון אב"ד ור"מ דק"ק פפר"מ שקבלוהו לרב ט'
תע"ח והרכיץ תורה בישיבתו החשובה והגדולה מת' בחורים מופלגים
והעמיד גם תלמידים הרבה וכמה רבנים היו תלמידיו ומהם הרב מהר"ר יוסף שטיין
הירט אב"ד דק"ק פירדא הרב המחבר שו"ת זכרון יוסף והרב החריף והבקי מהר"ר
יוסף וואסיר טרילינגין דיין מרינת אנשכך והרב מהר"ר יעקב ברלין הרב המחבר באר
יעקב • והגאון הנו' חיבר חיבורים הרבה ויצא לאור שו"ת שב יעקב • ונח נפשיה
דרב שנת תת"ק •

ק"ב • מהר"ר יעקב יהושע מקראקא הוא הגאון אב"ד ור"מ דק"ק פפר"מ שנת
תק"א ויצא שמו בכל העולם באמצעות חיבורי טהרה פני יהושע ד' חלקים
על הש"ס • ואני הנעיר זכיתי לקבל פני שכינה איוה ימים ומראה כמראה תלאך
האלהים ונתן לי פמתנה ס' פני יהושע על סדר מועד שנדפס בו בפרק • ונח נפשיה
דרב שנת תקי"ו :

ק"ג • הרב הגאון מהר"ר יחזקאל קצנאלבובין אב"ד ור"מ דק"ק אהו"ב והפליג
בזקנה וחיבר שו"ת כנסת יחזקאל :

ק"ד • מהר"ר יעקב ז' נעים אב"ד ור"מ דק"ק איומיר חתנו של מהר"א לפפא
הרב המחבר בני אהרן ושקיל וטרי עם הרב כהנ"ג בתשובותיו ח"ב
הנדפסות • ותלמידו הרב הכולל מהר"א ז' צורא אשר היה אב"ד ור"מ בעיר
איומיר • והרב הנו' חיבר ס' משכנות יעקב מדרושים :

ק"ה • מהר"ר יונה ז' ריי אב"ד ור"מ דק"ק קושטנינה העיר רבתי גם וקצת
תשובותיו נדפסו בסוף דבר תטה ח"מ ויהיו נקראים בני יונה :

ק"ו • מהר"ר יצחק חנין א' מרדכי עיר ואס בישראל סלויקי כומן הרב עדות
ביעקב חיבר ס' כמי יצחק דרושים וכסופו קצת תשו' :

ק"ז • מהר"ר יצחק הכהן בן מהר"ד יאודה הכהן מהשפחת רפאפורט מגוש כהנ'
עולם אשר כלובלון חיבר בתי כהונה ב' חלקים כמ"ל מערכת כ"ת ומר
אביו בא לכה"ק ירושלים תו' ונשא בת הרב מהר"ך בר פלוגתיה דהרב המג"ן וזכה
להוליד הרב הנו' והוא היה תלמיד הרב פר"ח וחכירו הרב מהר"ש אלגאזי אב"ד
במנרים והלך בשליחות מצוה מעה"ק צפת תו' וכחורתו קבלוהו בעיר איזמיר לרב
והיה סס ארבעים שנה ולעת וקנתו חור לכה"ק ירושלים תו' וקבלוהו לרב ואנכי הצעיר
כתבתי שטר הרבנות מכוללות עה"ק • ותלמידיו הרב הכולל מהר"י טאול והרב המו'
מהר"ח בכר דוד אכולעבייא והחכם השלם המחבר קול בן לוי והרב המו' חסידא קדישא
מהר"ס רובין ומהר"ש נעים :

ק"ח • מהר"ר יעקב בן הגאון מהר"ר צבי המפורסם כתשובותיו ובחכמתו כמ"ט
בנדרס מערכת צ' והגאון בנו אביר יעקב הנו' שיכל את ידיו אשר פרוי יתן
בעט"ו עט סופר מהיר קולו כנה"ר שאינו פוסק בכוונת טיה ומליצה יפה • וחיבר לחס
שמים ב' חלקים ומשנה לחס על המשניות • שאלת יעבץ מתשובות ב' חלקים מר
וקציעה על טור וב"י א"ח ונראה מספריו שחיבר על כל ד' טורים • ועוד חיבר עמודי
שמים סידור תפלה תלא הכל טוב דיכס המודשים והנהגת האר"י ז"ל ופירושי מתוקים
מגדל עז על מוסר ומדות • עץ אבות על מסכת אבות • לוח ארש ב' חלקים לברר
ע"פ הרקדוקים נסחאות התפלה וכיוצא • הקשורים ליעקב מדרושים ונרפסו מהס
איוה דרושים חוליות מהחיבור הנו' תפלת יארים פסח הגדול קול בעזרה שאבת אריה;
פירוש לפרד עולם רבא וזוטא ומגילת תענית • מטפחת ספרים צינים ופרחים משפט
שלוס • ועוד רומז בספריו מחיבורים שבעה • אס לבינה על כל המקרא • חידושי
גמרא • ועל הרא"ש • ועל מדרש רבה ועל הערוך • והאריך ימים ושנים על התורה
ועל העבודה בק"ק אלטנא • ובכחותו היה רב בק"ק עמדין איוה שנים ואח"ך
נסתלק ולא רצה לקבל רבנות והיה אומר ברוך שלא עשני אב"ד ונח נפשיה בן ע"ח
שנים :

ק"ט • מהר"ר ישראל יעקב אלגאזי הרב החסיד אב"ד ור"מ בעה"ק ירושלים תו'
חיבר שמוע יעקב שארית יעקב נאות יעקב מדרושים נחמדים ומתוקים
ושו"ת בתחילת נאות יעקב • ארעא דרבנן • אחת ליעקב • ועוד לו הרבה חיבורים
בכ"י כיר הקדש בן יאיר הרב המופלא ח"ק אב"ד ור"מ בעה"ק ירושלים תו' ונרפס ס'
נטמקושר להרב בנו נר"ו בס' נאות יעקב הנו' והרב מהר"ז ז"ל הנו' מר אביו היה נכדו
של הרב הגדול מהר"ש אלגאזי בעל יבין שמועה וכו' :

ק"י

אות י

ק"י - מהר"ר יהודה ק' עטר הרב הגדול והקדוש אב"ד ור"מ בעיר פיס חיבר פירוש למדרש רבה כב' ושמועתי הרב אחד הו' שהוא סלת נקיה - והרב ז'ל הים מלומד כנסיס וכמה כפלאות אונית שמענה שאירעו לו הן בעורכו חי ובס אחר פטירתו הן למתפלל על מצבתו הן לנשבע בשם הרב ז'ל וכיוצא בדברים מפלאים:

קיא - יפה מראה - חיבר מהר"ם יפה על אגדות ירושלמי ונרפס בוניציא בחיי הרב ז'ל ועוד נרפס בכלין כתוספת יופי תכלול להרב יחיאל מוכל רב ברלין ועוד נרפס באמשט' בו כפרק עם קיצור כבוד חכמים וחירושי הרב מהר"א בעל זרע אברהם על מדרש רבה - והיו דברי ריבות על ההרפס כתבואר בהקדמה:

קיב - יקרא דשכבי - דרושים בפלאים מהרב הגדול מהר"ר יוסף דוד הרב המחבר בית דוד על ד' טורים:

קיג - יד אבישלו - דרוש להרב מהר"ר שלום עם חידושי כנו הרב מהר"ר מאיר נרפס אופיכאך ש"ת פ':

קי"ד - מהר"ר יהושע שפירא חיבר ד' סיטות על פסחים ר"ה ביצה מגילה ושו"ת השייכים להם' הנו' אך לא ראיתי בדפוס כי אם על תרי פקדי קמאי דפסחי וכ"ג שו"ת השייכים להם וכתב הגאון הנו' בהקדמתו שנרפס בכללין ש' תקלו קובערים הסוגיות שלו ובכלל סוגית כשר עם חק יעקב:

קט"ו - מהר"ר יהודה בריאל היה בק"ק מנטובה אביר הרועים והיה מבית דינו של הרב הגדול מהר"ם וכותו - ואחריו היה ר"מ ור"מ שם בק"ק מנטובה ושמועתי שחשקה נפשו בתורה וגדול שמו בכל ערי איטליא כאשר תראה תשובותיו כס' שמש נרקה ומ' פחד יצחק והיה מרדקק עצום ונרפסו כללי הדקדוק להרב ז'ל:

קט"ז - יבין שמועה - להרשב"ץ בריני שחיטה וטרפיות נרפס בליורנו והיה נמצא באיזמיר כ' בימי הרב ככה"ג:

קיז - יבין שמועה - להרב מהר"ם אלגאזי ביאור ותוספת על הליכות עולם וכללי הנמרא למרן בפלפול עצום נרפס בוניציא שנת ט"ט:

קיח - מהר"ר יהודה שאראף רב גדול תלמיד מהר"ר ורחיה נוטה והיה בארץ מצרים והסכים במ' כסא הכבוד כל למהר"ז עאבאם בת"ם כנרפס ומהר"ם ז' חביב כס' נט פשוט רף פ' ע"א ככתיבת שם עיר דמלה כתב שסיו כ' גדולי הדור הרב מהר"א ז' חכניה והרב מהר"ר יהודה שאראפי ע"ם והלך בשליחות ובכפר א' הרביע שהשוחט ע"ה והיה הרב מנטער הרבה ושאל לו השוחט מה ה"ל וא"ל שמתו בנותיו שהיה חלדו וכו' (ת"ל) והלך ליורנו ונפטר שם כת"ם בסוף קורא הדורות ותלמידו

יתלמדו הרב תהר"ש פרימו בדרשותיו תמיד רמוז דרכים משם רבו והוא הרב הנז' וגם היה רבו של הרב פר"ח כנודע לנו מפני וקנים :

ק"ט • רבינו הארי' ז"ל קצת תכללי גדולתו נכתבו בכמה ספרים כמו שרמותיו בנרפס וכבחרותו כתב שיטה על מס' זכמים כחכרת רבו הרב בצלאל

ושמעתי מפני הרב תהר"א אלפנדארי הרב המחבר יד הארץ שהוא ז"ל היה כידו שיטה זו והיה תפורש שם על כל חידוש שמה דמאריה עליה הרב בצלאל או הארי' וכעוה"ר

כסרפה כשריפה אשר היתה באיזמיר עם כל ספריו • גם בתוך שו"ת מרן כ"ז ראיתי שכתוב שם שאלה שאל החכם השלם המקובל כמה"ר יצחק אשכנזי ולפי הרשום ברעתי

היתה השאלה בדרון א' מרני ממונות והיה מצדד צדדים בשאלה תכלי הוכיר שום ספר ומרן יסד תשובתו על השאלה וכתב נראה שהחכם השלם האולא אמר נד זה תמוסם ס'

פוסק זה וכתב דבר זה לנאת י"ח פוסק זה וכיוצא כל התשוב' כמעט לנאר דברי השאלה שעל אדני פו סכרות הפוסקים הוא והסכים לתה שגראה שגיטה דעת הרב השואל • גם

בהקדמת ס' תמת ישרים כתוב שה"ל הר"ן מונה משני מאורות הגדולים הרב בצלאל והארי' ז"ל • וכבר נודע שאלו תלמידיו אמאי אינו מחבר ס' מחכמתו הגדולה בקבלה

והשיב שלא ה"ל תביאות כי תכפ נפתחים לו מעיינות החכמה ואין בו כח לכתוב ואפי' כשהיה מרבר ה"ל טורח למצוא צינור קטן לדבר אליהם • ובתחילת דיכר ה' כו

כתב פירוש ספרא דנציעותא ואיזה ענינים בחכמת האמת ומהר"ח קבצם ועשה שער אחד ממה שמוצא מטהרת יד הקדש רבינו הארי' כמ"ש בנרפס מערכת ח"ת וכבר נודע

דנשאר יתום קטן מאב ואמו עטרת נשים הלכה לארץ מצרים לבית אחיה שהיה בעל המכס ושם נתגדל הארי' ז"ל בבית דודו הגביר ונתן לו כתו לאשה • ושמעתי מפני ת"ח

זקן קרוב לק' שנה מארץ המערב והוא סיפר לי שכבחרותו הלך למצרים וגם הלך לקושטדינה והיה רגיל אצל רב תנא מהר"ז רוואנים וכשהיה במצרים ידע כבידור שחמיו

של הארי' ז"ל ודודו בעל החכם ושמו מררכי פראנסים וכמדומה שאמר לי שראה כן במכתב ממהר"ח • והרב מהר"מט בדרשותיו דף קכ"ג מביא ממה ששמע שדרש הרב

הארי' ז"ל בצפת בק"ק אשכנזים ע"ש • ושמעתי מפני ת"ח מארץ המערב הפנימי חכם רבי

רבי מעצור שמוצא שהגיד הארי' על פסוק עליתי למדום טבית שכי' שבי"ח שמעון בן יוחאי ואמר החכם הכו' ואני רמותי עליו כי שכי' למפרע ר"ת יצחק בר שלמה שהוא

הארי' ז"ל ע"ר מעת היתה שם אבי עכ"ר :

ק"ד • מהר"ר ישועה שבאבו ידוע וזין היה אחד מרבני מצרים והן טו"ב שנה כתב פסקים והיה מרכה אותם לפני הרב גנת ורדים כמו שתראה כס' גנת ורדים •

והיה חתנו של הרב חטת יוסף והוא השתדל להרפיוס ב' חלקים • והיה עניו ובעל מעשים ומתנהג בחסידות והיה סופר בק"ק מצרים וכשנתמנה לריין הטיח הספרות

אות י

מזום לתא דשחדא כמ"ס בעניותי כמ"ס הקטן ברכי יוסף ח"מ סי' ט' אות יג והיה הרב
הכו' בקי מאד בדיונים וכמ"ס הפוסקים ושמעתי שהרב הגדול מורינו שארנו כמהר"ר
ישאל ואבי זללה היה מאכחו שעל הרוב בפסקיו מכוין אל האמת והלכה כמותו .
ושקיל וטרי עם חמיו הרב מטה יוסף ועם מורנו הרב הגדול שארנו מהר"א יצחקי
זללה כמ"ס זרע אברהם . והוא חיבר ס' פרת שושן סוכב על ס' גנת ורדים והרב כמ"ס
עליו ולעצמו הוא מציל . גם חיבר כ' חיבורים מדרושים וקראם שערי תורה שערי אורה
גם חיבר ס' גדול משו"ת וקראו מערי ישועה שני חלקים ואם שקיל וטרי עם רוב רבני
הדור דפקיב שמיהו :

קב"א . מהר"ר יוסף האזובי חיבר ס' המלואים כמ"ס בנרפס מערכת מ"ס
דמוכירו בשו"ת הרשב"א ואפ' שהוא הוא ס' ר יוסף האזובי מעדפינו יאנו
שחיבר קצרת כסף כסף נכחד לשון צדיק את הנזר ואת הערות ביהוסף שמו בבאתו על
ארש חמדה כן יתן לידירו כמו חמודו מוסר מלכים שריץ מהלכין שיר ידירות מרוב כו
ככרות עשר ידות ולי מה יקרו דבריה והמון שידים וכעניא למיכס צעא :

קב"ב . מהר"קס כתבתי בנרפס שכתב בהגהותיו דראה למרן וכו' והיינו דהרב
עלה להשתטח על קברות הצדיקים כמו שמהגים גם היום איזה גבירים
מארץ מצרים ובלילות טורקזאה . והיה הרב מהר"קס ימים אחדים וחזר כמנהג העולים
לז"י יארא . וכמ"ס קורא הדורות דף מ"א סוף ע"א כתב על הרב מהר"קס ז"ל ושמעתי מפי
וקנים שהר"קס הלך לבפת תו' לבקר על קברות הצדיקים ונתאכסן בכית מוהר" קארן
ז"ל והרב עשה לו כבוד גדול ונפטר שם עכ"ל ועמ"ס שהלך לבקר וכו' נראה שלא עקר
דירה מארץ מצרים אלא הלך לבקר וכו' כמו שרבים נוהגים כמפורסם בארץ הנכני
וממ"ס ונפטר שם נראה דאנשו ליה עירניה באותם הימים ונח נפשיה דרב . וזה אינו
כי מרן עלה לשמים שנת של"ה והרב מהר"קס שנת ט"ע כמ"ס ככדו בהקדמת ערך לחם
גם הוא חתם כמעשה כ"ד הנכתב במצרים שנת טס"ו כמ"ס בתשובותיו סי' קכ"ב
בסופו ע"ש . וא"כ נראה ברור דכמ"ס קורא הדורות יש דילוג וכז"ל והרב עשה לו כבוד
גדול וחזר למצרים ונפטר שם כז"ל :

קב"ג . י"ן הרקח . פירוש רות ושיר השירים לרבינו מהר"א מגרמזיה הוכירו
כמ"ס מגדול דוד פי' רות :

מערכת ב

א' . פרי טס חכס כתב הרב באר טבע דרש' פירש טס חכס וכתב סדר הדורות
נלא תנא כן ברש' . ולא וכר רכן כתב רש' בגיטין סוף דף פ"ה :

ב' • כלבו • רניז הרבה פעמים לכתוב דברי סמ"ק והנהותיו במתם • מר
כ"ה ח"ס' ט' :

ג' • כתר שש טוב • דרושים לאכיו של הרב משפט דרך כרפוס :
ד' • כתר שש טוב • להרכ חדרל ען • ראיתיו בעיר בורדיאוס כ"ה והוא פי'
לסודות הרב"ן שכתב בפירוט התורה • ושם כתב
דקבל סודות מהרשב"א דאמרס אליו בלחיסה • ובעיר פארץ כביכליאוטיקא של מלך
זרפת ראיתיס' הנו' שלם ושם כותב היחס שלו • ומשם הבכתי דראש משפחתו סיה איש
ששמו באון בעל השם ואינו תואר :

ה' • כתר תורה • מוכא כפרח שושן • וכתר תורה למהר"ר ויטאל • כ"כ
כס' סדר הדורות דף קס"ט ע"ב • ואין כאן שנים כי כתר
תורה שהכיא כפרח שושן הוא של מהר"ר ויטאל • אך יש כתר תורה לאחרון מהר"ש די
אבולה בפטור ת"ח ממסים והנהות על חס' כויר :

ו' • כבוד חכמים • על אגדות ירושלמי ממהר"ר שמעון מפיכטשוב :

ז' • כבוד הבית • מהרב הנו' על אגדות עין יעקב ח"א :

ח' • כבוד חכמים • מהרב המוכיח מהר"ר לב עיין לעיל במערכת דל"ת :

ט' • כוס ישועות • מסבאון מהר"ר שמואל שטיין כ"ץ אב"ר ור"מ בקלון ק"ת
פפר"ת ורב על מדינת דרמשטט והוא חיבור על הש"ס ס'
כויקין וכסדר הדורות הביאו מושו"ת יד אליהו סי' ל"ח דף ת"כ סוף ע"ב וכתב שהוא
מדיכיס ואינו כן רק הוא על הש"ס וכרפס כפפר"ת • ואח"ך כתב בסדר הדורות כוס
ישועות מוכא כש"ס חדשים בכ"ב דף קנ"ו ודף קס"א וכונתו על הנהגות ונסחאות
שכרפוס פפר"ת קודם חס' כתר • והוא סבר דהוא ס' אחר • אך כוס הישועות
שתיכא כשו"ת יד אליהו וכוס הישועות שרמו בהנהגות ונסחאות כתר הכל א' ואיכס
חלוקים :

יוד • כרי חמדה • להרב מהר"ש לאכניאדו ראש על אר"ץ דרושים נחמדים על
התורה :

יא • כרי יקר • להרב הנו' על נביאים ראשונים מאסף כל פירושי הראשונים
ומוסף בהנה וכהנה בטוב טעם ודעת :

יב • כרי יקר • להבאון מהר"ר שלמה אפרים אב"ר דק"ק פראג על התורה
ס' נחמד ומשוב לאמיתה של תורה :

יג • כרי פז • על ישעיה מהרב מהרש"ל הנו' ויש בו חידושים מוכו וכבר זל :

יד • כנסת הגדרלה • כתב סדר הדורות שחיבר דעות המחולקות עם
הרחב"ס וכו' ודעות המחולקות עם הסת"ב והרשב"א

ואינו

אות כ

ואינו כן שהנהות הרמב"ם הוא מורה מקום וקצת שקלא וטריא וכן בסמ"ג והרשב"א
והיכרו מאור הגולה מהר"ם בכבשת ועיין בדפוס מערכת הית :

ט"ז • כסף רננים • קיבור כונות התפלות מהאר"י לזל חיבור מזה והוא ככז :

ט"ז • כסף נבחר • דרושים נחמרי' על התורה מהרב המוסמך מהר"ר יאשיאו
פינשו תלמיד הרב המוסמך מהר"ר אכואלעפיא :

ט"ב • כסף מזוקק • מהרב הנו' דרושים על התורה וכסף תועפות לו על
התורה :

ה"י • כסף צרוף • מהרב הנו' פירוש יפה על משלי כדפס באמשטרדם :

י"ט • כסף גמאם • פי' איכה מהרב הנו' ולא נדפס :

ד' • כסף נבחר • מרב אשכנזי דרושים על התורה נדפס באמשטרדם שנת
תפ"ב חיברו הרב הישיב מהר"ר אבי עזרי ועליב מרבניו :

כ"א • כפתור ופרח • מהר"ר דודן זמרא סי' ל' כתב דהיה תלמיד הרמב"ם

וכתב עליו כס' הדורות רשבה דהיה בשנת ה' אלפים
ס"ו • וכבר נדפס הבאתי שכן הק' בקורא הדורות
וישכתי קצת :

כ"ב • כרם שלמה • על סדר ד' טורים מובא בפרח שושן עכ"ל ס' הדורות

וכבר נדפס והוא שו"ת על יד א"ה ה"ת מהרב מהר"ם
מארזילין :

כ"ג • כפות תמרים • שיטה על פ' לולב הגזול ופ' לולב וערבה לרב הגדול

מהר"ם ז' חייב כס' שמוות בארץ :

כ"ד • כהונת עולם • להרב המובהק מהר"ר משה הכהן מרכני קושטניכא

חתמו של הרב מהר"ם פרימו והוא שו"ת וחיבור על ה'
רבית וכדריש מהטור וכי הפלא ופלא שקלא וטריא על
כל האחרונים ולענין דינא :

כ"ה • כתנות אור • חיבור נחמד על התורה מהנאון בעל פנים מאירות

ונדפס עם אור חדש להרב החריף בן בתו מהר"ר לעזר
שקלא וטריא כס"ם ובהר"ג מענין כל פרשה ופרשה :

כ"ז • כף ונקי • מהחכם השלם החסיד תלמוד בנימ' מר קשיא מהר"ר כליפה

תלכה מק"ק אבאדיר והוא פי' על התפלה ושירים וענינים
אחרים ה' חלקים כנגד ה' אצבעות הכ"ף עליו :

ז"ך • כתנת יוסף • חידושים על התורה להרב מהר"ר יוסף בעל חק ווסף

ושרש יוסף ונדפס עם תולדות אברהם להנאון מר חמיו
מהר"ב

מהרא"ב:

כ"ח • כללי הש"ם • ראשונים ואחרונים עשו כמה ספרים להורות לתלמידים
 דרכי התלמוד • תלכד כמה מחברים אשר בתוך
 חיבורים דיכרו בכללים • והא לך רוב החיבורים שנתחברו כוס • א' • דרכי התלמוד
 לרבינו סעריא גאון • ב' • מבא התלמוד לרבינו שמואל הנגיד • ג' • סדר עולם
 להרמב"ם • ד' • ס' כריתות • ה' • דרכי הגמרא למסר' קנפנטון • ו' • הליכות
 עולם • ז' • הר"ם דאבון תלמיד מסר' אבוהב • ח' • כללי הגמרא למרן • ט' • כללי
 שמואל למסר' סדילון • י' • כללי הרב בצלאל כ"ז • י"א • שארית יוסף • י"ב • יבין
 שמועה • י"ג • הליכות אלני • י"ד • גופי הלכות • ט"ו • כנה"ג • ט"ז • שיירי
 כנה"ג • י"ז • תחילת חכמה • י"ח • יד תלמידי • י"ט • באר יעקב בסופו • כ' • קובץ
 הרב מוות יאור בתשובותיו סי' צ"ד ונרפס בס' כריתות ותחילת חכמה אהרן טרדס בשם
 אסיפת הכללים :

כ"ט • כללי ההוראה • חיבר הרב משה רבקה בעל באר הגולה :

ד' • כרי גולה • חיבר הרב הכו' פירוש המשניות :

ל"א • בלי הדיינים • ביאור לש"ע ח"מ וקיצור דיני האחרונים מהרב לחם
 הפנים על יד מהר"ד משה קופמן חתנו של הרב מנן
 אכרס :

ל"ב • בנסת יחזקאל • שו"ת להגאון זקן ויושב בישיבה מהר"ר יחזקאל אב"ד
 ור"מ דק"ק אש"כ כחש"ל מערכת יוד :

מערכת למ"ד

א' • דקושות • חיבר הרמב"ן כח"ס הר"ן ש"כמה מדליקין גבי הלל וכ"כ הרמב"ן
 כס' הלקושות :

ב' • לב אהרן • מהרב הגדול מהר"ר אהרן חיים על יהושע שופטים ביאור
 המקרא ותאמרי הלל :

ג' • לב אריה • מהרב מהר"ר אריה לב אב"ד ור"מ דק"ק כוסק במדינת פולין
 דרושים יפים ונדפס בעיר ווילנא שנת תל"ד :

ד' • לב שמח • מהרב אברהם אליגרי תליץ על הרמב"ם כס' המצות להצילו
 מהסגות הרמב"ן נרפס בקושט' ש"כ"ת ועיין כנרפס כמערכ'
 האלף :

ה' • להם אבירים • מהרב אברהם זקן עוון חידושי על קצת מסכתות :

אות ב

- ו' . לחם רב . טו"ת מהרב מהר"א רי' בוטון בעל לחם משנה על הרמב"ם :
- ז' . לחם רב . מהג"מ מהר"ר שמואל בן מהר"ר יוסף איש לובלין חידושי ריב"ז
א"ח שהושמטו כש"פ וכדפסם בפרה"א ש' טס"ט בהסכתו הגאוני
מהר"ר ליווא וחתמו מהר"י הכהן :
- ח' . לחם משנה . על זרעים מועד קדשים מהרב מהר"ר משה פירוש ופה
כמ"ט כדפסם ולא כמ"ט כסדר הדורות ורעים מועד נאים :
- ט' . לחם סתרים . מהרב מהר"ש אלגאוי חידושים על מס' ע"ז כדפסם בוויניציא
ועתה כדפסם מחדש בטטרסבורג :
- י' . לחם הפנים . פירוש קצת ש"ע י"ד להרב משה יקותיאל קופמן כ"ף
חתמו של הגאון בעל מגן אברהם . וכדפסם מהדורא
בתרא תלחם הפנים י"ד כח' קטן עם קצת פי' תוספתא
מהרב מגן אברהם רפוס אמשטרדא :
- יא' . לחם הפנים . על ש"ע חיבר הרב מהר"ר יצחק לוי ואלו על ש"פ א"ח
כמס"ל מערכת יוד :
- יב' . לחם הפנים . פירוש ההגדה וקצת דרושים מהרב הגדול מהר"ר יוסף
רוד :
- יג' . לקח טוב . הוא שם פסיקתא וזוטריתא כמ"ט כדפסם :
- יד' . לקח טוב . הרב מהר"ם באג"א ר"ח על הסמות מדרשות רז"ל עיני כדפסם
מערכת ת"ם אות כ"ו .
- טו' . לקט הקמח . להרב מהר"ם חאגיז כמו פנים חדשות מהאחרונים ולא
כדפסם על ח"מ וכדפסם לקט הקמח על משניות מהרב סנו'
טו"ת להרב מהר"ר ישעיהו באסן חתמו של הרב המקובל
מהר"ר בנימין הכהן וכדפסם עם חידושי הר"ן לכהן וכו'
ונקרא הס' בכללו תורת השלמים :
- טז' . לישון למודים . להרב מהר"ר ברולי יעב"ץ על קצת א"ח י"ד ח"ת ספר
נחמד ועיין לעיל מערכת בית . ולסוכו"ת הלך בארש
טובה ורחב ושקיל וטרי על הראשונים ועל האחרונים :
- יז' . לישון ערומים . להרב סנו' ועמ"ש לעיל מערכת בית :
- יח' . לחם יהודה . להרב מהר"י עייאש על הרמב"ם ועיין במערכת בית :
- יט' . לקוטי פרדס . סקידר תלמיד דש"י כדפסם בוויניציא ושוכ כדפסם באמשטרדא
- כ"א . לקוטי תורה . וטעמי המצות לרכיכו הארז' זל עמ"ש לעיל מערכת
בית :

כ"ב . לקוטי תורה . כ"ו חבורי האר"י ז"ל על כל המקרא חיבור גדול :
 כ"ג . לקט . ראיתי בתום יד קדושין לרף מ"א שכתב עיין כס' הלקט הלכה
 כך וכך גם ראיתי סס בתוספות רי"ד לרף ל"ו ע"כ שכתב עיין
 בקונט' פ' זו וכשתי בנימוקיו כ"ו על התורה ולא מצאתיו . ונראה שהרב ז"ל היה
 מחבר מהדורות על התורה כמו שחיבר על הש"ס :

כ"ד . לקוטי אורות . חיבר הרב אברהם דיל ויקייו חידושי דינים וכללים
 מלוקט מהראשונים וראיתיו כ"י . וכש"ת הרמ"א סימן
 י"ד כתב שמחבר לקוטי אורות ותקוני הר"ף הוא הרב
 שמואל דיל ויקייו ע"ס :

כ"ח . לב שלם . להרב מהר"ש שלם אב"ד דקק"ס באמשטרדם חידושים ומור'
 חקום על הרמב"ם ח"א וח"ב :

כ"ו . לבב שלם . להרב הכו"ט שו"ת ולשמות הרמב"ם כפלפול ארוך כ"י :

מערכת מ"ם

א' . מסכתות . קטנות ראיתי להרב המאירי כ"י פ' מו שמתן שכתב בריתא
 של צינית שהיא אחת מושבעה מסכתות קטנות עכ"ד וכלשון
 הוה מצאתי שכתב הרמב"ן כס' תורת האדם שער ההוצאה
 דף ל"ב ע"ג ע"ס :

ואני בעיניי בנדרס מערכת יוד אות פ"ט הבאתי מ"ס הרמב"ן הובא כשיטה
 מקובלת מציבא דף קנ"ט ע"ג מצאתי בחימונה במס' כותים מו' מס' קטנות
 וכ"כ בתורת האדם בענין חבלות ישנה ובמס' סופרים מו' מס' קטנות . ואם כתבתי
 דהשבעה הם סופרים שמחות . כלה . דרך ארץ רבא וזוטא שנדרסו הס' ד' ומס'
 כותים שזכר הרמב"ן ומס' גרים ומס' ארץ ישראל שהוכיר בהקדמת מדפים הש"ס
 בהנהגות הנאון מהר"ר יוסף שמואל והיא כמס' שכת רפום אמשטרדם (כי אח"ך
 כשהשלים הש"ס כפפד"ו וכתב ההקדמה במס' ברכות שינה מאשר הכטיח בהקדמה
 הנדרסת באמשט' כמס' שכת ומיעט וריבה ע"ס) וא"כ הם שבעה כן כתבתי בעינותי
 בנדרס . ועתה לפי מ"ט כשם הרמב"ן והרב המאירי דמס' צינית היא אחת מו' מס'
 קטנות א"כ תמניא אינון . ואפשר דמס' דרך ארץ אינה בכלל :

ודע שמצאתי בתוך ס' ישן מס' תמורה לרז"ל והוכיר מס' זו בשלשלת הקבלה דף
 כ"ד ע"כ והביאו סדר הדורות דף כ"ג ע"א כשם מדרש תמורה :

אות מ

ב' • מדרש • ראיתי להוכיח פה כל המדרשים הן אשר ישנם ברפוס והן אשר
 הווכחו בספרים • א' • מדרש רכות • ב' • מדרש חמש מגילות
 ג' • ילמדנו • ד' • תחומא • ה' • מדרש כוכן • ו' • מדרש ויושע • ז' • מדרש
 יסעו • ח' • הגדתא די כראשית • ט' • מדרש תרשא • י' • מדרש השכם • יא' •
 מדרש אגור • יב' • מדרש אכבוד • יג' • מדרש משלי • יד' • מדרש שוחר טוב • טו'
 מדרש שמואל • טז' • מדרש מוי הלוח • טז"ב • פסיקתא רבתי • יז' • מדרש פליאה •
 יט' • מדרש העולם • כ' • מכליתא • כא' • ספרא • כב' • עקיבא • כג' • תנא רבי
 אליהו • כד' • פרקי ר' אליעזר • כה' • אותיות ר' עקיבא • כז' • מדרש ויכלו •
 ג' • מדרש הגעלים • טעם טנקרא בשם זה עמ"ס הרמז הוכא בס' מקדש מלך
 פ' וירא דף ק"ס מהספר ע"ט :

ד' • מצות • בענין המצות תר"ג • הגאון בעל הלכות גדולות כריש ספרו •
 הוא היה מונה • ונמשכו אחריו הרבה גדולים ומהם • רבינו אליהו
 הזקן בעל אחות רבינו האוי גאון • והגאון רבינו יצחק בר ראוון שהיה בזמן הר"ף •
 ורבינו שלמה בן גבירול שהיה בזמן מהר"ן • תיבאש כמ"ל במערכת האל"ף • ורבינו
 אליעזר ממין כס' יראים טראיתיו בשלימות ככ" :

אכנים • מודעת זאת הרמב"ם אריה שאב על מנין כה"ג וחיבר ס' מצות וכדברים
 הבאים ושרש יר שרשים לרחות דברי כה"ג וכך היה מונה מנין מחורש • אך
 הסת"ג כסלק קצת עליו והרמב"ן יצא לישע כה"ג וחיבר ס' אחר על זה ומ"ו דבר
 שכתבין עשה מנין אחר לדעתו שלא הסכים לכה"ג • וגם הראב"ע כס' יסוד מורא
 הפליא לטעון כגבר בעלי האזהרות עש"כ • וגאון עווינו הרב פרשת דרכים בדרך
 מצותיך פור"ש לעשות לו דרך לבאר הפרש בין הרמב"ם לסת"ג והרמב"ן :

ואור • שלמים וכן רבים בחרו כמנין הרמב"ם בהרב החינוך ודכוותיה מהאחרונים
 ועל השגות הרמב"ן תרין יתיב מהר"ז ליאון ו' צור כס' מגילת אסתר והרב
 לב שמת והרב קבאת סופרים מליצים בעד הרמב"ם גם כן • והרשב"ן כס' וסר הרקיע
 עומד לימין הרמב"ם ווימנין דמכריע ככה"ג או בהרמב"ן • ורבי הרור האחרון הרב
 דינא רח"י והרב דברי אמת והרב הרבניתא טכא והרב מהר"ז עייאש כס' זאת ליהורה
 עמדו לחנין ושקלי וטרו יש מהם כרוב מנין ויש מהם באיזה פרטים :

וכבר • בא חכם הגאון הרב שפתי כהן וסידר ס' קטן פועל צדק איקרי סדר המצות
 על סדר הפרשיות וכמה הדר מנין כללי ומנין העיני ומנין הלאוין על דעת
 הרמב"ם בסדר קצר ולישא קרא קטן לשון המנוח • וכס' משמיע ללמוד הסדר הוא
 ככל שכו • וכאמת כי טוב מאד לשמוע אל הכסן הגדול ואל יליו מעיניו הסעות •
 וכן כתב הרדב"ן שתשובה שעשה סדר קצר כדמיו המצות ותמיד היה ס' זה באפוקדתו
 לא

לא יסוד מתכו . וגם הרב החסיד תהר"ר משה כזואתו לכינוי והיא בדפוס הוסיף תאר
ללמוד תמיד מנין המצות בדרך קצרה כאשר כתבם הרמב"ם בתחילת ס' המדע ע"ס :
די' רב משה גאון פרור ה' לגאונים כמותא תחסיא וסמכו רב כהן צדק גאון והיה
שנת ד' אלפים תר"ן ושמו רב משה כהן בן יעקב והוא רב משה בהן שהוכיח
הר"ף . תשכ"ף ח"א סי' ע"ב :

וי' . מנצתי כתוב בס' כתיבת יד . לא היה שום תנא או אמורא שנקרא משה
והוא פלא יסוד . והיינו דאמרי אינשי על הרמב"ם ממשה ועד משה וכו' שלא
היה תנא או אמורא שנקרא משה עכ"ד :

ד' . הרמב"ם היה שפר יוחסין מודע רבינו הקדוש כ"כ מהר"י אבראבאניל ושלשלת
הקבלה :

דח' . הרשב"ץ בתשובותיו ח"א סי' ע"ב כתב שהרמב"ם היה תלמיד מהר"ן מייבט
וכן כתב הרמב"ם עצמו פ"ה דשאלה ופקדון וכזה הורו רבותי רב . יוסף הלוי
ורבו . אמנם ס' יוחסין כתב דלא אפשר לו' כן שיהיה הרמב"ם תלמיד מהר"ן מייבט
כי בפטירת הרב מהר"ן מייבט הי' עשרה שנים כי הרא"ם נח נפשיה בשנת תתק"א
ולפי ת"ס רבינו דוד שהרמב"ם מולד שנת תתצ"ג הי' טבע שנים . וגם הרב החסיד
הרמ"ך בס' יד תלמידי דף קפ"ב ע"ג מילא את ידו לדחות דברי הרשב"ץ וכתב דמ"ט
פ"ה מהל' שאלה הוא דרך כבוד והאריך בזה עש"כ ודבריהם ברורים אך מ"ט הרב יד
מלאכי סס בשם מהר"ט אלגאזי בס' תולדות אדם שהרמב"ם מולד מאתיים שנה אחרי
מות רבינו יוסף הלוי אין לו שחר ותימא על הרב יד מלאכי שכותב זה בשמו שאם מ"ט
הרשב"ץ שסיה הרמב"ם תלמיד הרא"ם הוקשה לו כל כך איך יסבול דברי מהר"ט
אלגאזי ואין להאריך בזה :

וראה . זה חדש טראיני בס' עומר השכחה פירוש משלי שכתב כסי' טו"ב על פסוק
עטרת זקנים בני בניו וז' כמ"ס על הרמב"ם בשעת פטירת הרז"ף ז"ל
ככנס אצלו ונטק ידו והוא כהן ה' שנים ואמר שלא זכה למה טובה אלא באותה נסיקה
שנטקו וברכו והאציל עליו מחמתו עכ"ל ודברים ככתבן לא יתכמו כי הרמב"ם מולד
בשלשים שנה אחר פטירת הר"ף . והקרוב אלי שהענין אמת רק במקום הר"ף ז"ל
מהר"ן מייבט והיה בן טבעה שנים הרמב"ם והיה קבוע בלב הרמב"ם ואביו שברכת
הרב מהר"ן מייבט עשתה פירו' ושכיוון מהר"ן הלוי להאציל עליו מחמתו . ולכן קראו
רבו למהר"ן הלוי :

בי' . רבינו מימון אביו של הרמב"ם חיבר ס' בלשון הגרי כדמי תפלה ומועד הכיזא
מדבריו כשאלה להרשב"ץ ח"א סי' כ' ע"ס וגם חיבר פירושים בתלמוד כמ"ט
בכו הרמב"ם בהקדמתו לפני' המעשה קבצתי כל פירושי אבא תארי וכו' ע"ס :

אות מ

יוד - כתב סדר הדורות דף כ"ד ע"ר מצאתי כתוב בקונטרס ישן נושן אמר רבינו רוד הנביא כי מטסה תורה שמיכר וקנו הרמב"ם מתחיל בשם המפורס יסוד היסודות ועמוד הסכמה ומסיים כי מלאה הארץ דעה ועוד אמר מפי רבינו אביו כי עשר שנים היה יושב רבינו משה בחדרו ולא יצא מהפתח עד שסיימו וכלילה שהשלימו באלו כחלום רבינו מיימון אביו עם ארם אחר עמו ואמר לו רבינו מיימון אביו הנה לך זה מטסה רבינו ונכהל ואמר לו באתי לראות מה שעשית וכשראה אמר יישר כחך :
יא - כתב הרמב"ן באגרתו לרבינו זרפת הובאה במצרך לחכמה דף פ"ח על הרמב"ם וז"ל הלא שאלתם עובדי דרך המאריכים לשון החפלינים מליצה בתהלת הרכ הגדול כמעלת חסידותו בתוקף אמונתו בעוצם עמדתו כבודלת יחסו בכדכת כיסו כמעשיו הנפלאים במיליו הכוראים בהיותו ביראת אלהיו דבק וחושק ובתלמודו נושק אוהב דברי חכמים ומחבקן הם מחמד עיניו ומחמד לכפשו עשרות לראשו אם ראיתם ספריו אם דקרקתם בחיבוריו השמעתם אותו מכעט באיסורין בקלין וחמורים אם השמיט כל תקנה ובורה ולא עשה סייב לתורה וכו' מי הסס הצדוקים אשר היו כבבורים בוסים מי נתן הביתוסים לשוסים הלא הרב ז"ל כי היה עמו והוכיח דוכי בוסים והוציא ארדיהם מבית המלך מפחדו יגורו ומשאתו חרדים ורכים מעמי הארץ מתיידיים והכני העיר עלי לפני דכותי שמים וארץ כי שמענו ממגיד אמת שככל ארצות מלכות תימן קהלות רבות עוסקות בתורה ובמצות לשון והיו מוכירים שם הרב ככל קריש בחיבון וכיומיון וכחיי דרכא משה בר מיימון אשר האיר עיניהם בתורה והעמידן בקרן אורה לבטל מהן גזרות קשות וכובר המס כי היו כטיט חונות מרמס ומעליהם עול מלכו הרים ויחלו מעט חושא חלך ושמים עכ"ל ועוד האריך בשכת הרמב"ם ע"ש באורך :

יב - ראיתי בתשובת הרכ מהר"ר יעקב פראג' מהמה כי סי' ס"ה שכתב וז"ל אע"פ מקובלים בגאוני מצרים ומחכמי המערב שכל הקהלות מסוף המערב וארץ מצרים וארם נהרים וארם טובה ופרס ותימן כלם קבלו להתנהג על פי חיבור הרמב"ם וכפרט בארץ מצרים שהוא מארי דאתרא רבס ולמדס תורה כמו שמפורסם שהרבה תקנות תקן בארץ מצרים וכמו שירענו פה נא אהון שראינו כעניינו כסח סמרות שהיו כותבין פה נא אהון ביתי הרמב"ם חז"רו בין ידינא פ' ופ' בתגר סכנדריו מאקאס ישיבת נר ישראל ואורו מרבא זרכנא משה בן הדיין הרב רכי מיימון ואשה"ר פ' על נפסה' וכו' וכא וראה גדולת מעשה הרמב"ם שיעקר דירת הרמב"ם היתה פה נא אהון בתחילת ביאתו לארץ מצרים וכמוהו היה קהל ישראל שבארץ מצרים מעט מועד כנגד הקראים עד שכמעט רוב קהל מצרים היו נוטים אחר מעשה הקראים עד שכמעט בטלה מהם טבילת כרה כמי תקוס וכשראה כך עקר דירתו מנא אהון והלך ונתישב במצרים

במצרים והחזיר כל קהל מצרים לדרך תורת משה ומה שקבלנו ממנו ותקן שכל אשה
 תשבע בכק"ח שתטבול לנדתה כמי חקוק שיש בו מ' סאה וכותבים ככתובה וקבלה
 על עצמה כש"ח בכק"ח שתטבול וכו' ומה דהתב"ס דכס של ארץ מצרים שלמדס
 תורה וחיובים ללכת אחר דבריו עכ"ל :

יג' הרמב"ם עשה הלכות על הירושלמי כמו שכתב בפירושו המשנה דיש פ"ה
 דתמיד וזל וכבר אמרנו זה בהלכות ירושלמי שחברנו עכ"ל בגרסה שחיבר
 הלכות מהירושלמי כמו שהר"ף חבד מהכנ"י וכו' ר' יעקב בן שבסאי מעתיק פירושו
 המשנה בהקדמתו לדרך נשים שחיבר הלכות מהירושלמי כלו :

יד' הרמב"ם חיבר ס' המורה כמפורסם וראיתי להגאון מהר"ר יעבץ בספרו
 עץ אבות דף ל' שהחליט לומר ולא חיברו הרמב"ם והאר"י בזה ואני בעיני
 אומר שהרי הרמב"ם נח נפשי בשנת ד' לפי תתקם"ב מעלה מטה והמכוכה הגדולה
 שהיה ע"ר המורה כמו שכא באגרות הרמב"ם ה"ה בסיום האלף החמשי כמו שתרצה
 כתב א' שם זמנה תתקם"ב וא"כ עדיין לא עברו שלשים שנה מפטירת הרמב"ם ואין
 גם אחד שאמר שהמורה אינו מהרמב"ם וגם אזהכין מודים שהוא חיברו גם ראיתי
 כס' יט' נוטן על קלף כי נסח כתב רבינו אברהם בן הרמב"ם על המורה גם
 הרמב"ן באגרתו אשר הפליא להגיד שכא הרמב"ם לא עלה על לבו לומר שהוא מזו"ף
 ס' המורה שלא חיברו הרמב"ם וגם באג'ר מוכיח לרבינו אברהם בן הרמב"ם להמלך
 בו ע"ש באורך :

טז' כתב מהרש"ל בים של שלמה פ"ק דקמא סימן ג"א דהרב תרומת הרטן לא
 היה בידו פירושו המשנה להרמב"ם :

טז' ספר המצות שחיבר הרמב"ם כתב הרב"ב שלא דאפו הרב מגדל עז ואני
 בעיני כדפסם הפלתי שמוכירו הרב מגדל עז לס' המצות בכמה מקומות
 ועתה ראיתי שהרב מחבר הגהות מיימוניות שהיה תלמיד תהר"ם בר ברוך נראה
 שהוכירו סוף פ"ו דמחמירי דהגם דכי מיימי הגהתי' ס' המצות על הרוב קאי על ס' ג'
 שם נראה דקאי על ס' המצות מהרמב"ם :

טז' ב' שמועתי מפי המרכיבן שכעיר פא"ם היו רובים הישמעאלים לשרוף ח"ן
 להרמב"ם על מעשה שהיה שרן דין שמתנו היה בזווי להם וניבול על ידי
 השבצות ושמות הקרס ומספדים נסים ועינים הרבה שאירעו לו באותו פרק ומקרוכ
 שמועתי מפי ארם גדול רב מובהק שכתבר לו כיורו גמור שצמנים אלו היו בשנת
 קנ"ח לאלף הששי וא"כ מוכרח שהוא הרמב"ם אחר ובעל הכאים הכו' הוא הרמב"ם
 אל פאסי וכך ראה כספדים כל שמוכרים אותו הרמב"ם א פאסי וכן בחידושי התלמוד
 ומהר"ם שחיבר דר' הסופה קורין אותו הרמב"ם הספררי עכ"ד ואל תתמה על זה
 שאשילו

שאפילו בימי הרמב"ם היה הרמב"ם אחר חקרמ"ם כ"א עירו של הרמב"ם כמ"ם חרן
הכ"מ הל' תפלין :

ד"י • מגהיג • כתב סדר הדורות דף קע"א ע"ד ר' אברהם ׳ ירחי וכלשלת
הקבלה ר' אליקים חתנו והוא בנו של הרא"ש עכ"ל והאמת כי
מחבר המנהיג רבינו אברהם ׳ ירחי ומ"ם בשלשלת הקבלה אין לו שחר דרכינו ליקים
ראב"ן הוא חתנו ואין רבינו אליקים חתן ראב"ן • ועוד ראב"ן חתן רבינו אליקים הוא
רבינו אליעזר בר נתן והרב המנהיג הוא רבינו אברהם בר נתן • וכבר נסתבך בזה
הרב"ם יוחסין כמ"ם כנדרפס מערכת האלף אות ב"ן • ומ"ם והוא בנו של הרא"ש
כ"ל זקנו של הרא"ש • וראב"ן הוא זקנו של הרא"ש ולא הרב המנהיג :

י"ט • מורה • רבינו ישעיה הראשון כותב בן על רש"י פירש המורה כתב המורה :
ד' • רבינו מאיר חתנו של רש"י אביהן של גדולי עולם רשכ"ם ור"ת וליבם חיבר
הוספות על התלמוד וכן ראיתי בספר הישר כל לר"ת שמזכיר תוספות רבינו
מאיר אביו וכתשובת ר"ת הביאה בספר שכלי הלקט כי שכלת כ"ח • וכנדרפס כלל א'
ס' י"א • כתב ד"ת קבלתי מאבא מארי שקבל מרבתי והם באו לי לתיזר וכו' :

ב"א • מגהר • חיבר רבינו יצחק כמ"ם כנדרפס אות כ"ב וכספר הכלכו סימן
קמ"ג מביא דינים נמנו וכמפתחות כתוב שהוא רבינו יצחק
מאורב"לי : ועין בגוף בסימן א"ח פ' ר"מ

כ"ב • מכתם • ספר קדמון ומ"ם בשמו מהר"ם בן הרשב"ן בתשובותיו סימן
תר"ט דחכמי פרוכ"כניא באו מחדש לאי זכו כיבר דהיה קדמון
כי כלסון הזה כתב הר"ם במאור פ"ק דביצה • ומרן בב"א ח"א סימן רע"א כתב וכן
כתב המכתם פ' ערבי פמחוס :

כ"ג • מגילת סתרים • חיבר רבינו נסים גאון הוכירוה התוספו והראשונים
בכמה דוכתי :

כ"ד • ס' מתנה • חיבר רבינו שמואל ׳ חפני גאון כ"כ המעתיק פי' המשנה
להר"ם מוסדר נשים החכם רבי יעקב בן עכסאי בהקדמתו
ס :

כ"ה • מהזור • ויטיי חיברו רבינו שמחה בר שמואל תלמיד רש"י זקנו של רבינו
יצחק הזקן בר שמואל בעל התוספות כמ"ם כנדרפס • וחיברו על
פי רש"י כמ"ם המרדכי פ' החולץ ומ"ם בקונטרס ישן כי דרסר מהר"ז קולון היה מסתפק
אם רבינו שמחה היה חתנו של רש"י • אך הדבר הכרור מפי גדולי עולם כחיבוריהם
הוא שרבינו שמואל בן רבינו שמחה נשא אחות ר"ת והוליד ר"ז בעל התוס' כמו שכתבנו
בכמה דוכתי :

כ"ז . ס' מפתח . חיבר רבינו נסים בן רבינו יעקב על כל מסכתות התלמוד ועוד חלק שמי וכו' חמשים חלקים לכאר סתימות התלמוד דבר שרומז בתלמוד ועיקרו בכבלי וירושלמי במקום אחר . וראיתי קצת חס' זה כ"ז על קלף ישן על חס' כרכות שבת עירובין קובץ גדול :

ז"ך . ס' מלמד . חיבור קדמון כמ"ש בנדפס . וראיתי ככ"ז על קלף ס' תלמוד תלמידים דרשות על התורה מסתמו של ה"ר שמואל בן תבון נכרו של רבי אנטוני ונראה שזה שהוכיר כס' מזירת המאור נר"ג פ"כ כלל ג' ח"א . ור' אנטוני נראה שהוא השולח אגרת להרמב"ם הובאה בספר המדקק לחכמה דף ג' והרמב"ם השיב לו :

כ"ח . ס' מיקצועות . חיבורו ראב"ן דף ג"כ והמרדכי ושאר גדולים בכמה דוכתי חיברו רבינו חננאל :

כ"ט . מי הישלוה . הוא מדרש רז"ל ובספר אימתה כדגלות מביא מאמרים ממנו :

ד' . מראה ישערים . חיבור על הר"ף מרבי' יצחק בר אבא מארזי ממאראש'לניא והוא הרכ כפל העטור והרכ כצל עשרת הדברות . ספר כ"ז קדמון ישן נושן :

ל"א . רבינו משולם בן הרב רבי משה בר' יהודה מברדש חיבר וזיירף עם חיבור הר"ף ס' ההשלמה בן כתב בס' קדמון ישן כ"ז . וקרא שם הס' השלמה על שם הפעול והפעל שהוא משלים דברי הר"ף ומר ניהו רבינו משולם ועיין בנדפס אות ט"ז :

ל"ב . הרב ר' משה תבון חיבר חיבורים גדולים ונכבדים ובתוכם ס' התנינים וביאר תורה שבכתב ביאור כפלא מאד . ס' כ"ז ישן הנו' :

ל"ג . רבינו משה בר' יוסף חד מרבוואתא קמאי והר"ה בס' המאור בסופה העתיק מלמב"ג בס' פ' אליו טריפות באובית פרס ועזייה בתב הרב המאור וודעת המב"ג והוא הרב החובהק שלנו וכו' ע"ש ובתשובות הרדב"ן סי' ט"ג שם נאמר שהרב אב"ד כתב ודברתי עם ר' המובהק רמב"ם וכו' ע"ש גם ראיתי בספר סבלי הלקט ח"כ כ"ז שכתב משם ולשון הרב אב"ד וכן אמר לי רבינו משה בר' יוסף :

ל"ד . הרמב"ן מלכר תוקף גדולת חכמותו בתלמוד ועל דרך האמת עוד היה חכם בחכמת המחקר ורופא מובהק ופלוסוף כמ"ש הרב ג'ש' במדקק לחכמה דף ז' וכן נראה מתשובת הרשב"א סי' ק"ך שהרמב"ן היה רופא ועיין בכרך הכית למדן ז"כ סי' קכ"ר ובכנה"ג ס"ס :

ודע דחירושי הרשב"א לכתובות שנדפסו בחיץ שנת תקכ"ה כתוב שם רה"ו בנבון גאון הרב שכתי יעקב על שם הרשב"א וכתריהו דהיטנא וכתבתי בנדפס

מערכת

אות מ

אשר כתבתי ש"ן דמקורב כדפסו חידושי כתובות להרשב"א · אך אה"ך כתבונתנו וראיתי
שהם חידושי הרמב"ן מוסגית לשונו · וכן כתברר לי מתוך שיטה מקובצת לכתובות
כאשר עיניך תחזיקה מטרים · וראיתי בחידושי כתובות הנו' כרף א"ך שכתוב שם שהיו
ביד הרמב"ן הלכות הריף מכתב יד הריף עצמו וכ"כ רבינו יוחס במשרים ד"ש נתיב
יא · ועתה מקורב כדפסו חידושי ע"ז להרמב"ן ז"ל · וראיתי חידושי הרמב"ן לשכת כ"ז :
גם ראיתי בכ"ז פירוש שיר השירים מיוחס להרמב"ן כתוב על קלף והוא רמזים וסוד'
ובפסוק וירח שלמותך מנה כל תרנג מנות · ומוזה מולר לי פקפוק שאין הפירוש
הנו' מהרשב"ן ד"ש הפרש גדול בין חנין המנות להרמב"ן אשר בספר המנות
המפורסם לחנין המנות אשר בפירוש הנו' :

וכבר · כדפסו כתבתי חידושי הרמב"ן עמקו מאד ובספרד אש יבאה וקוק לכא"ר
ואיתיה להב"ה תלהט ממציני השיערה כלומר חידושי הרמב"ן · כאשר עין
דואה להא"ל הגדול מהרי"ל המחזין ומעיר בנו ובח"ס כדפסו ועתה כן עינינו הרואו'
לגאון קטילי הרב יצחק קאנפאנטון בדרכי התלמוד שלו הזכיר דקרק מאד בחידושי
הרמב"ן כי כל דבריו במספר במשקל במדה ולא יש בנייתור אות אחת והאריך שם
פירכה ככללי לגוף הרמב"ן · ומשם יראה המעיין כמה עמקו דבריו הנוראים וראה
חכמת הראשונים אשר כוללים כמה עינים בדבריהם הקדושים ורעדו ילכש להקשות
על דבריה וק"ו שאין לדבר כנגד ח"ו שום דיבור שאינו דרך תלמוד לרב וכבר העירותי
על זה כס' הקטן מחזיק ברכה א"ח סי' רמ"ד · והן עתה ראיתי להרמב"ן ז"ל הביאו
בשיטה מקובצת כתובות דף קל"ח ריש ע"א שכתב ז"ל ואעפ"י שאין זה מחזור אנו
נותנין ראשנו חמת בפות דבני הראשונים עכ"ל והמכיר את מקומו יא"ק'ו כעצמו
שאל הרמב"ן ז"ל הסודק לזמנם והוא הארי הגדול כמענות אריות הוא אומר זה על
דבולתא דקמיה מה נאמר אנו לבני הראשונים ודי בזה ובקונטרס מחזיק ברכה א"ח
ח"כ סי' ק"ע הכאתי מ"ש מרן הכ"ז יר' סי' ק"ב על הטור שכתב על הרשב"א ואין בר'
בן מן הידושלמי דלא היל' לכתוב כן ולא ניתן ליחשב על מאן דפקידין ליה טבילי דרקייע'
וכו' ע"ש ואכן כרידן מה נדבר ומה נכטרק :

ר"ה · מהר"ם מרוטנבורק תלמיד רבינו יצחק אור זרוב · והוא שפ"כ דעירובין
הביא דברי מהר"ם שכתב בדרכי אור זרוב למדתי · והוכחתי כדפסו שהוא
מהר"ם בר ברוך וכלל הכאתי מהקדמת תשובת מהר"ם עצמו פראב · וראיתי
בהקדמת חוות יאיר שהקדמת תשובת מהר"ם הנו' היא מהגאון מהר"ר יצחק הכהן
חתנו של מהר"ל מפראב · וכן ראיתי בשבלי הלקט ח"כ כ"ז שכתב מהר"ם בר ברוך
מרוטנבורק ·

ליר - כתבתו כנדרפם אות כ"ו להוכיח דתוספו יומא דס מחהר"ס ושס הכאתי דטס
 כתום דף מ' כתוב תורי הר"ש בר תנחום ורכו של מהר"ס הוא הר"ש בר
 תנחום כת"ס הגהות מיימוניות פכ"ט מהל' שבת :
 ליון - כתב מהרש"ל בים של שלמה פ' החולץ סימן זח דכל היבא שחותס מהר"ס
 הגטבחה תכל טובה . היה בתפיסה בהגדל לסוף ימיו וקבל שלא יבא חסס
 ושס נתחבר ס' התשכ"ן כת"ס כנדרפם מערכת שין אות יד - וכיס של שלמה גיטין
 פ"ד ס' ס"ו דמהר"ס היה תפוס בהגדל אייגוהס' כמה שנים והשר תבע תן הקהל
 סך גדול והקהלות היו רוצין לפדותו ולא הניח כי אחר אין פודין השבויים יותר על כני
 דהיסס - ומסיק דא"ג דהיה גדול הרור ושוי וכ"ש שהיה לו קצת ביטול תורה ת"ת
 חש שמא כל שר כן יעשה לת"ס המופלג שכדור בעבור רוב המון עבד שלא יספיק
 המון הגולה לפדותם ותשתכח תורה מישראל ופסק זה השמר לתפוס חכמי הגולה והיה
 ברעת אותו הצורך לתפוס גם לתלמידו הרא"ש וברח לטוליקוולא וניגול זה תורף דכריו
 של מהרש"ל עש"כ .

אבר - ראיתי בסדר הרורות חסס ש"ק מאגרת רבינו יהודה בן הרא"ש כי המלך
 העליל על מהר"ס בשנת ה' אלפים ס"ט והיה שאל סך גדול והרב היה עני
 והמלך לא רצה שום ערב יהודי אלא הרא"ש תלמידו והרחיבו למהר"ס שיהיה יותר
 נורווח בסוטר ותוך זה נפטר מהר"ס בבית הספר והרא"ש ברה ולא ניתן מהר"ס ז"ל
 לקבורה כמה חדשים מאוחר עד ארר ועשיה אחר אלכסנדר בר שלמה שס נפשו בכפו
 לקברו ותכף בא לן מהר"ס בחלוס וא"ל אם ירצה להיות עשיה הוא וירעו ע"ס כל
 הדורות או ירצה למות תכף ויוכה לעה"כ ופטר העשיר לזכות לעה"כ ומת תכף ובא
 בחלוס שהוא נתון בעה"כ אלז מחינת מהר"ק זהו תורף ת"ס בסדר הדורות חס"ק
 והאשר תבא כתוב ע"ש דף כ"ה ע"ג באורף . וירוע דהרמכ"ע שכותבים הפוסקים הוא
 על מהר"ס ומ"ש הרב דבר שמוא ס"ר ה"ה הרמכ"ע רבינו משה רבו של הגהות מיימוני'
 נראה דט"ס הוא ונ"ל רבינו תאיר :

ודע שכתבו האחרונים שאין לחלוק על מהר"ס בסברא עיין בכתבי מהרש"ל תיקון"ג
 וכס"ך ח"מ ס' ש"ל ותוספת שבת סי' זרע :

ל"ה - באירת עינים - כל מיכרו הרב ינחק דמן עכו תלמידיו ואיש סודו של
 הרמכ"ן והוא לפרש סודות הרמכ"ן . וכה הראני אחר
 קדוש בם' תאירת עינים כל הנו' כי כפ' וואת הכרכה הביא דברי ס' כתרי שס טוב לה"ר
 שס טוב בן גאון והוא כותב עליו תרורות . והיה תירוש בעיני כי כתרי ש"ט הנו' הוא
 להרב מהגדל עז והוא תלמיד הרשב"א והרב ינחק דמן עכו הוא תלמיד חכר ובעל סודו
 של הרמכ"ן ועוד כי בם' תאירת עינים כותב על הרשב"א כרו' ועל כתרי ש"ט כותב

צמלקטן לר
 ס' ז' עינים
 עיני עינים
 יד עינים
 ועין אשורה
 אהמט אהל
 לעבט יד און צב
 ונב צב און אהל
 ונבט יד און צב און

אות מ

ר' ש"ט גאון ז"ל. ואם לא יש טעות ז"ל שהרכ יצחק דמון עכו. והדגש"ל האריכו ימים
ורבינו ש"ט נפטר במחבר ימיו. וזריך חיפוש בספרים הנו' מי שמתנאים אלכלו והמה
בכתובים אם יתברר הרבר :

ל"ט. רבינו מנחם בר שלמה לבית האיר קורין לו הרב המאירי וכבר כתבתי
בנדרפס כי ראיתי פסקין בקק' מוריכא. אך מה שכתבתי שם שפסקין הם
על כל הש"ס מברכות עד עוקצין. שבייתי בדמיוני לפי שכתבתי קונטרס שם הגדולי'
הנדרפס קרוב לעשרים שנה אחר שהייתי בקק' מוריכא ימים אחדים. ועתה כבואי ביאה
שניה בקק' מוריכא ראיתי ספריו ז"ל וכך הוא ביורון של רברים. הרב ז"ל חיבר ס' גדול
שמו בית הכהורה פסקי הלכות. וסידר חיבורו כפי סדר הש"ס שהיו לומדים הגאונים.
ברכו' תענית מילה חגיגה ז"ט מ"ק ר"ה יומא סוכה פסחים שקלים שבת עירובין חולין
וזה סדר לימוד הגאונים בסדר מועד. קדושין כתובות גיטין יבמות סוטה זויר נדרים
נדה. סדר נשים. סנהדרין מכות טבועות עז' הוריות אבות עדיות קמא מביעא
בתרא. סדר נזיקין. סו' ל"ב טהור. ואח"ך האחרונים חידשו לחלק פסחים לשנים
פסח ראשון וכסופו ערבי פסחים ופסח שני ויהיו ל"ב מסכתות. והרב ז"ל פירש אלכל
נדה מקולות. ועוד פירש תמיד ומדות. ובפתיחתו לחיבורו האריך לתת טעם למדר
הגאונים. וכתב שם שחיבר פירושים על התלמוד באריכות. וחיבור זה הוא פסקי
ההלכות. והאריך מאד בפתיחתו בסדר ואופן וסגנון חיבורו בית הכמירה הנו' ברך
פסק. וכתב הרב ז"ל שם דמס' אבות פירשה בחיבור התשובה. וס' בית הכמירה
הנו' הוא ששה קובצים גדולים בקיבוץ הר"ן. וראיתי שם בגיליון איזה הגהות תסרב
מרכי בתן העיר אויכיון שנת ר"ן :

והגהה ראיתי בחירושי הר"ן לסנהדרין פ"ב דף כ"א מהש"ס שכתב והרב המאירי
תירץ וכו' ואני מסופק דאפשר שהיה הגהה מתחון כי בעת לא ראיתי להר"ן
שהזכיר בספריו רבינו המאירי כלל :

ודע דרכו של הרב המאירי הוא רבינו יונה כמ"ס הוא ז"ל בפסקי עז' פ"ק הביאו הרב
שער המלך ח"א דף ג"ד והק' מזה עמ"ס הטור בשם רבינו יונה ע"ש :

מ' . משמרת המועדות . מוכירו הרב דוד אכוריה :
מ"א . מנחת יהודה . להרב ר' יהודה כר' אליעזר תלמוד רבינו אליקים יסרו
בשנת ה'אפים ע"ג לפרש סתימות וקצורי רש' בחומש
ולפרש המקראות שלא פירש רש' . ומקורו נדרפס ס' הנו' עם פירוש המיוחס לתוספו'
ונקרא הס' דעת וקנים ועיין במערכת ח"ת :

מ"ב . מגדר עז . על הרמב"ם אין בידו כח"ג מספר זרעים ואל"ך : אך נרא'
שחיסר על הכל : ומרן בכסף משנה מוכירו סוף פ"ד ראשונה
מוכח

מוכח :

מ"ג . ס' המאורות חיבר החכם רבינו מאיר ז"ל כן כתב בס' הכלכו ברינו כסוי והביאו מרן בכ"ד סי' כ"ח ע"ט :

מ"ד . הרב המצילי עת"ס כדפס אות ל"ו . וכתשכות הרדב"ך ח"א סי' ק"ח מוכיר ר' שמעון המצילי :

מ"ה . מענה רשון . ס' קדמון באסור והתר ומוכירו כס' אסור והתר הארוך למהר"ר יונה ז"ל :

מ"ו . מגן אבות . להרב שמעון בר נחמ דוראן על הנמרא בכקיאיות וקריפות כן כתב סדר הרורות דף ק"ע ע"ב . והאמת הוא שהוא

פירוש חס' אבות להרב שמעון בר נחמ דוראן הוא הרשב"ן ודפס כליוורנויש בו כקיאיות גדול . ומקורב נדפסו שאר חלקי ס' מגן אבות על כמה חכמות :

מ"ז . מהר"ר מאיר עראמא בן הרב מהר"ר עזראמה בעל עקידת יצחק חיבר פי' תהלים איוב ונדפסו וכתב בספריו שחיבר פירוש התורה . ומוכיר להרב

הנז' מרן בבית יוסף ועיין בשו"ת מהרש"ם ח"מ סי' רכ"ח וכן תורת חיים שו"ת למחר"ט ח"א סוף סי' ד' . וכתב בהקדמת פירוש תהלים שהיה מסרקסטא : ואביו

הרב ז"ל נפטר כנאפולו מיד אחר הגרוש ונקבר שם . וכשתת רכ"ה כתברשו מעיר נאפולו ובאו לטלונקוי :

מ"ח . מור"ס בעל המפה בתורת חטאת מוכיר לאסור והתר דרש"ל ורש"ל באסור והתר שלו מוכיר תורת חטאת . ומראה ראסור והתר דרש"ל היה בכ"ז אבל

מור"ס ומהרש"ל הים מוסיף ומתקן תמיד באסור והתר שלו והיו מביתיקין ממנו עד שהיו הצתקות טובות . וכן נראה מתשובות מור"ס סי' קל"ב אות יוד ומהר"ט דל"טא המוכר

שם הוא מהרש"ל . וכן תראה בענין שהוא דמוהר"ט ז"ל הקפיד על מ"ש מור"ס בתורת חטאת כלל ט' לאפוקי מחכס . אחד ואמרו לו תלמידיו שביין עליו וסוב נתוכחו פנים

כפנים ובה טורא ביניהו וכתבקש מור"ס בישיבה על מעלה כמבואר בים של שלמה פ"ק רחולין סי' כ"ט ושם מהרש"ל חבבר דבריו ושרש הדיון :

שוב ראיתי להבאון החסיד בעל של"ה דף ע"ד עמוד ב' סבת דתלמודי רש"ל הביאו אסור והתר שלו למור"ס . והת"ח בא לרש"ל ואח"ך חזר ויסר רש"ל אסור והתר

שלו והוא בתרא אהנס פשטה הוראה כמוד"ס וכפל פש יתמוד כרש"ל . ועמ"ש ז"ל במערכת אלף בס"ד :

מ"ט . מור"ס חיבר ג"כ על הזהר . וראיתי באחמט' פירוש הזהר כ' להבאון מהר"ר אליהו בן הבאון משה לואכץ וכתב שם שהיה ממשפחת רש"י והשלים

החיבור בק"ק ויריכורב שנת ט"פ . וכתב שם שהרב המחבר היה מעתיק ראשון מס' דרכי

אות מ

דרכי משה למור"ם שהיה מכתובת ירו עולים וירודים וג' לזכות ומחקים וזיקקו וטיהרו -
על כן כשכר זאת הגאון מהר"ר אליעזר אחיו של תור"ם נתן לו כמתנה פירוש הבאון
אחיו תור"ם על סוהר . ומכאן גם כתיבדור דברי תור"ם זפירושו :

ן . מהר"ר גונחם מעיל דרך כתבתי בדרפס אות כ"ב . זעתה ראיתי בהקדמת
מכאן שעדים פירוש שערי דורא מהרב נתן שפירא שכתב באינים אחרונים אשר
אנו נוהגים אחרים מהר"ל זמהר"ר יוסף ומסר"ר גונחם מעיל דרך עכ"ל ומשמע
שהיה אחר מהר"ר יוסף בעל או"ה תלמוד תה"ר או היה בזמנו זמהר"ר יוסף גדול
מתנו :

ג"א . מהר"ם פרוכ'נאל . כתשובותיו כ"י ראיתי תשובה אחת שהשיב בטנת
השכ"ד . וכקונט' שודא דדייני אשר תקן כמנטוכה הרמ"ז ובית רעו כענינו
הסודאם כתוב שלא ישבחו בתשובות אחרונים כי אם התשובות שרומז הרכ ככה"ב
זמהר"ם פרוכ'נאל . אך גדלה בעקת ריבם בינו זבין חכמי דורו על עסק קירושיין
זנרפס קונטרס על זה ויש בו דרכים קשים :

ג"ב . הרמ"ע מפאנו היה תלמיד בחכמת האמת ממפלי סרוק כמ"ס במאמר אם
כל חי ח"א סי' טו"כ : ומלכד המאמרות כ"י שזכרתי בדרפס . הגם הלום
ראיתי מאמר כבאות ה' דרפס בעיר המבורגו שנת תכ"ב . וככ"י ראיתי מאה קשיטה .
יונה אלס ח"ב . מאמר הנפש . שכרי לוחות . ועוד ראיתי לו ז"ל ס' אלפסי וז"ל כ"י
קיצור דב אלפס שאין בו שום שקלא וטריא דק איתא התימרא שהיא ההלכה . והוא ספר
נחמד בלשון וסדר נח וזכורו בלשון הר"ף . וכמה ריבין פוסיק מדעתו הרמב"ם ברכרים
מוצטים מוכלעים בתוך דיני הש"ס . וכמה הלכות מקרשים שבתוך הש"ס ממסדר מועד
במרא דהר"ף השמיטין הרב ז"ל כתבינהו להלכותיהן בלשון ברור כנעם סיח הרי"ף
ועוד ראיתי ככ"י שחיבר מאמר היסודות ומאמר הרקיעים ומאמר מעיין נביים ועוד
ראיתי כמה ליקוטים ופירושים מהרמ"ע ככ"י . ועוד חיבר קונט' ימין ה' רוממה על
הקפת הלולב וסדר מהר"ז סאלג'ה חיבר דרך ימין כגדו בתקף גדול וכתוב בס' מהר"ף
לחכמה תשובת הרמ"ע בלשון הוה רף פ"ר שאלת מה אני השיב על לשון מהר"ר
גדולות וכפופי עופות כנגד מה שכתפירסם כשמי על הקפת הלולב . תשובה אני אני
הוא דחתים כי רבין מ"ע זה שמי מעביר עון וכו' וזה זכרי מחל עלבון וזה תשובה
כנחת לכל מה שכתב ולכל מה שעתיד ליכתב כגד ימין רוממה דידן כי לא מראש
לכבודי דברתי ובמקום קנטוליא עת לחשות כי האמת יורה דרכו ליראה ה' ולחשוב
שמו אני שלום וכי אדבר לעשות רבון אבינו שכשמים כל השמה תהלל זה הללויה עכ"ל

ועל זמן קצת
ס עשרה מאמרים
הנ"ל על פי ז"ל
לפי ז"ל כ"י
כ"י קונט' בראשית
לפי הלכה ז"ל
כעשרה מאמרים
ל"ל בלפני
למד אחר הלוקח
למנו חלום קשיט
זבין ה' רוממה
כ"י קשיט
כ"י קשיט
של ז"ל מאמרים
טכונן ע"ס
כ"י קשיט
ימין ה' רוממה
למנו חלום קשיט
למנו חלום קשיט

ומה מתקו אמרי קדוש וזכותו יגן עלינו : זכום פ' ספר אהרן לחכמה
ג"ן . מוגילה אסתר : על הסכות עמ"ס במערכת יור בס"ד . על ז"ל חלום קשיט

ג"א . מהר"ם פרוכ'נאל . כתשובותיו כ"י ראיתי תשובה אחת שהשיב בטנת
השכ"ד . וכקונט' שודא דדייני אשר תקן כמנטוכה הרמ"ז ובית רעו כענינו
הסודאם כתוב שלא ישבחו בתשובות אחרונים כי אם התשובות שרומז הרכ ככה"ב
זמהר"ם פרוכ'נאל . אך גדלה בעקת ריבם בינו זבין חכמי דורו על עסק קירושיין
זנרפס קונטרס על זה ויש בו דרכים קשים :

- דין • מאה שערים - חיבר הרב מהר"ם אשיך ומוזכרו בחיבורו הרבה ונאמר זכינו אלשיך נראה על סם חקום אבותיו בספר כמ"ט בתמו' הרא"ש כלל ב"ב סי' ב' האלשיך לטוליטולס:
- הין • מאור הקטן • דרשות על התורה להרב מאיר אב"ד דק"ק איטובנין:
- ניו • מאור עינים - על עין יעקב כלו תמורה פנימו בכל הארץ יבא קו תהלתו וזאתו על כנפות האר"ש:
- זין • מאורי אור - מהר"ם פאפיראש כ"ץ ערכי הכמויים לרעת האר"ז ונרפס עם זיור בתיב להרבנים המקובלים מהר"ן ומהר"ז וילנא:
- חין • מאורות נתן - ס' הסמות שמירר הרב בתן שפירא מכוונת האר"ז ונל ויש בו הגהות רבות ממנו וגם הגהות מכתבי הרמ"ע וראיתיו ששה קובצים כ"ז:
- ניט • מאיר עיני • חכמים על גפ"ת מהבאון מהר"ם מלובלין:
- ס' • מאירת עינים • חיבור בספר על ש"ע ח"מ מהמר"ר יוסע פאלק כ"ץ הבאון בעל דרישה ופרישה ומהרמ"ל שראיתי שחיבר ס' מאירת עינים על ש"ע שאר חלקים ועיין בנרפס מערכת יוד:
- ס"א • מגדר דוד • מיטב הגהות הלכוס ומהרמ"א ומהגב ועסק הלכה בסדר ש"ע • כ"כ סדר הדורות:
- ס"ב • מגדר דוד • הירושיניטיץ:
- ס"ג • מגדר דוד • פירוש על דות נרפס והאמת שחיבור זה הוא למהר"ח כהן בעל טור ברקת כמ"ט בנרפס:
- ס"ד • מגדר דוד • דרושים על ספר בראשית להרב המקובל והכולל במחמות מהר"ר דוד גרין הוט נרפס כמפר"מ:
- ס"ה • מגדרנים • חיבור יסודי הנשיא כ"כ בס' קרייט ודן ירין:
- ס"ו • מגיד בראשית • מוכא בס' כני חיי זכו' בן כתב סדר הדורות וזוא ס' נרפס בקושט' מתשכות הרב מהרמ"א והרבנים כניו בירוש
- ס"ז • מגיד מיישרים • סודות טבילה המגיד למדן ועיין בנרפס מערכת יוד:
- ס"ח • מגילה ספר • חיבור על סמ"ג ומהר"כ קאויט עיין במערכת בית:
- ס"ט • מגיגי זהב • זשוכ להשגות נקודות הכסף על ס"ז על קצת זר מדיש זר עד סימן ז' חיברו הרב מהר"ר יואל ככרו על הרב ס"ז אך תהסקרמה נראה שהשאר נאמר ונרפס בפראג סנת ת"פ:

עי' מגלה עמוקות • ס' נפלא מהנאון המקובל מהר"ן שפירא רנ"כ אופנים
על פ' ואתחנן וכו' אעכרה וכו' רב לך • וחיבר אלף
אופנים על אלף דיוקרא ועירא כמ"ט בהקדמת בן הרב • והרב בעל סדר הדורות
דאף אותו • ושמעתי שהיל מגיד למהר"ן הכו' :

ע"א • מנן דוד • מהדרכו' על דרך האמת כדפס :
ע"ב • מניני שרמה • להנאון מהר"ן מקראקא לישב קו' התום' על רס"ו ועיין
כדפס מערכת יוד :

ע"ג • מורה צדק • ס' מיכאל הכהן בספרו אחות קטנה על עמין ברושין
מובא בת' הלק"ט כ"כ סדר הדורות דף קצ"א ע"א ואח"ך
ש כלכל ועירוב כמורה צדק וכתב שהוכח בתשובו' בני חיי מהרש"פ ע"ס • והעיקר
הוא ס' מורה צדק שליטת מהר"ר מיכאל הכהן מחידושים על ח"מ ומורה מקום תשו'
האחרונים וכלל הניא חידושים מהרש"ף והוא המובא בס' בני חיי והכל אחר • ואין
באין כ' או ב' מורה צדק כדמשמע מדברי סדר הדורות • גם בני חיי אינו תשובות •
גם אחות קטנה אינה להרב מיכאל כ"ן כמש"ל מערכת האל"ף ואין להאריך :

ע"ד • מרנה דן • להנאון מהר"ש מאסטרפולי פי' הוהר :
ע"ה • מחנה אפרים • להרב שער אפרים על התורה כו' ונאכד :
ע"ו • מחנה אפרים • תשובות ומידושי דינים והוא ס' נפלא בחריפות ובקיאון
מהרב המופלא מהר"א נכון :

ע"ז • מחנה לוויה • למהר"א הלוי עיין כמערכת האל"ף :
ע"ח • מטה יוסף • ב' חלקים שו"ת למהר"ו הלוי נויר בן הרב הקדוש מהר"ר
משם הלוי נויר וכתטה יוסף ח"כ א"ח סי' ק' הובא פלפול

בהרמב"ם ה' יט מהרב אכיו ובסוף הסי' כתוב קצת סיגים שקבל הרב על עצמו •
כנראה שהיה כתוב בנייר זה שפי' בו דברי הרמב"ם והרפיסוהו שמרוב קדושתו היה
כותב בכל מקום אזהרות וענייני סדר קדושה כמו שראיתי איוה ספרים וקונטרסים
מטהרת יד הקדש הרב מהר"ם נויר הזכר • ומהסיגים הנזכרים יראה הרואה תוקף
קדושתו :

ע"ט • מטה משה • להר"ם אכ"ר מפרעמסל' תלמיד מהרש"ל דינים והנהגו'
וכו' :

פ' • מטה יהודה • כדפס מהרש"ל להרב מהר"ו עייאש ביאור על ס"ע א"ח :
פ"א • מכתב מאריהו • שו"ת מובא הדבה פעמים בתשובות פרח שושן
מהר"א אלפנדארי על הל' ביטין • כן כתב סדר
הדורות • והוא ס' כדפס בקושטאניא ואינו תשובות רק ח' שיערים כדיני ביטין ומאס
מכיל

מביא ה' פרח שושן :

פ"ב • מלא רצון • משים שלום כרעות סגראין חלוקות בתלמוד :
פ"ג • מלבושי י"ט • השגו' על הרב הלכו להגאון בעל ת"ט כמ"ט בהקדמתו
כספר מעדני מלך ומביאו הרב אליה וטא ואליה רבה
תירר :

פ"ד • מרואים • לר' יצחק ישראלי שהוסיף על ספרו יסוד עולם :
פ"ה • מלהמות ה' • כתב ס' הרורות עיין דרכי נעם וגם סס כמערכת ר'
קראו מלחמות ה' ואינו כן אלא נקרא קונטרס מלחמת
מזוה על זמן המילה וכו' וכתבתי כדפס מערכת האלף אות ס"ט שחלקו עליו רכמי
דורו ומכללם הרב פנים מאירות ועתה כדפס חדש מתש סדרי טהרה על מס' נדה וה'
נדה בשלפול עזוס לאחר מרכי ואשכנו ומירי עובדי ראיתי בהעברה בעלמא שדחה
דרכי הרב פנים מאירות בזה ומראה פנים מסביר' לרברי הרב גנת ורדים בקונטרס
מלחמת מזוה הנו' ע"ס באריכות :

פ"ו • מרהמת חובה • ויכוח הרמב"ן לפני מלך ספרד כדפס בקושטא נדינא
וגם יש הקרמה מליצה יפה מהרב אברהם דומאנו למ'
סלע המחלוקות וגם הקדמות הרבנים לספר מלחמת חובה ארש נכוחות והעביע
בנצחיות :

פ"ז • מלהמת מצוה • מהרב מהר"ט ו' הרמב"ן וכדפס :
פ"ח • מלהמת מלכים • חבור כ" על גט מוכ"ה שחלקו מהר"מט ומהר"ט
ו' ולייסיך כמבואר בתשובו' מהרמ"ט ש האות אחר
קונטרס עיגנא • והרב מהרמ"ט הכריע דלא תנשא כבט זה ואם נשאת לא תנא •
ועל דבר זה כתבו דרכי הדור תשובות רבות ונעשה מהם ס' קראוהו מלחמת מלכים
ומוכירו הרב בני יעקב דף קמ"ח ע"ב :

פ"ט • מנחת יעקב • ביאור לתורת חטאת מהגאון הרב שכות יעקב :
י' • מנחת כהן • מהרמ"א פי' מיניל עיין כמערכת אל"ף :
צ"א • מנחת כהן • על קצת מסכתות מלוקט מהגאון מהר"א ברורא ובאוני'
אחרים ותוספת מהמחבר :

צ"ב • מסגרת השלחן • על ח"מ קינור תורת כהנים וקצת תשובות
אחרונים :

צ"ג • מסורת ירושלמי • כדפס בקושטא נדינא שנת של"ג להחכם כה"ר
יהודה לבית גדליה ואם הסכתה מהרב חנניא ו'
יקר :

אות מ

צ"ד - מעבר יבוק - לכתמר"ד אהרן ברכיה ממודינא עיין מערכת האלף -
צ"ה - מעולפת הפירים - מהרב המפורסם מהר"ש אלגאזי מוסר כלקט
מהזהר הקדוש וכסופו קלוגית לעין על מאמרי
עין יעקב -

צ"ו - מעריך - להרב מנחם די לוכאזנא תלום הערוך והשגות עליו ועל ת"כ
נדפס בספרו שתי ידות -

צ"ז - מעשה חייא - להרב המוסמך מהר"ח רופא על ש"ס וש"ת עיין בהרפס
מערכת ח' -

צ"ח - מעשה חושב - למזה מהר"א אולאי זלסה קמור כוכות המצות מהאר"ז
לנ"ל -

צ"ט - מעשה חושב - להרב המקובל מהר"ח ריקי על מלאכת המשכן -
ק' - משנת הסידים - להרב הנו"קמור תחכמת האמת מהאר"ז ז"ל בעולמות
בשמות וכוכות -

ק"א - מעשה הי - מהגאון מהר"ר אליעזר צמח"ל מערכת יוד ובסדר הדורו
אבכ שיטפיה כתב מעשה ה' על אסתר ויוסף לקח על
התורה ע"ש ר"ק ס"ד ע"כ והוא להפך ושם כתב שהיה אב"ד בק"ק קראקא ונתבקש
בישיבה של תעלה שנת שמו"ז ועיין לעיל מערכת יוד -

ק"ב - מקום שמואל - שו"ת וחירושי דברים ועל הש"ס נקרא שער התרומים
להרב מהר"ש מילדי אלטנא -

ק"ג - מקור ברוך - שו"ת להרב ברוך קלעי עיין בהרפס מערכת ב"ת ויש
מקור ברוך חדש משו"ת עיין לעיל מערכת ב"ת -

ק"ד - מקור חיים - מהרב טור ברקת על ש"ע א"ח מראשו צד הלכות תפלין
ונדפס באמשטרם -

ק"ה - מקור חיים - חיבר על ש"ע א"ח בפלפול עצום הרב חוות יאיר ולא
נדפס -

ק"ו - מקח וממכר - לרכיבו האוי גאון וס' המשכון להגאון זל נדפסו בויניצי'
וכללין -

ק"ז - מראות הצובאות - פירוש נכאים ראשונים ואחרונים למהר"ם
אלשיך -

ק"ח - משא מלך - והוא חלק מספרו ראש יוסף ונראה שז"ל עצמות יוסף
מעוניי חסיד וכו' כן כתב סדר הדורות וכן כתב באות
ד"ש - ועמו הסליחה דמפורסם בהקדמות הרב דחיבר ראש יוסף על ח"ת וכשהגיע לסי'
קס"ב

- קס"ג נפשו אחיה ויעש לטוס את חסא הלך ס' כפני עכמו . וספר עצמות יוסף הוא
- קט"ט . משיבת נפש . כו"כ מהדרות על הנלולים מהר"ז זחה .
- ק"י . משכנות יעקב . דרושים למהר"ן נעים עיני מערכת יוד :
- קיא"א . משפטי שבועות . לרכיכו הא"י גאון .
- קיא"ב . משפטי שמואל . למהר"ס קלעי עיני כנרפס מערכת סין .
- קיא"ג . מתת יה . דרושים להרכ מתתיה דרטן מק"ק פראג ער סדר דכריוס .
- קיא"ד . מעדני מלך . ול"ח מהגאון ת"ט על הרא"ש כמס' הנפרדות וכדפוס
- ב' כתוב מעדני יט ודברי חמדות מאוס מעשה שסיה :
- קט"ו . משאת בנימין . סו"ת עיני כנרפס מערכת כ"ת .
- קיו"ו . משאת משה . ג' חלקים סו"ת להרכ מהר"ס ישראל עיני כנרפס .
- קיו"ז . משפטים ישרים . סו"ת למהר"ט נ' חסון וסו"ת למהר"ס גאון .
- קיו"ח . מקראי קדש . להרכ הגדול מהר"ח אבאלעפיו על ס"ע פסח יט
- מגילה ולסמות הרמב"ם וכו' :
- קיו"ט . מקרא . סופרים ותקון סופרים להרכ המו' עיר וקדיש מהר"א גירון
- ביאור על ס' העטור :
- קי"ד . מגיד משנה . חיבור על מפתח העולמות מס' משנת חסידים פירוש
- וחקור הדברים מכתבי האר"י ז"ל :
- קכ"א . מגן גבורים . סו"ת למהר"ר איסטרוטסה עיני כנרפס מערכת
- דל"ת :
- קכ"ב . מוצר מאש . מהרכ הגדול מהר"ז לפכדארי חסיפיות וחידושי ריבניס וקצת
- תשובות והערות וכדפס אצל ספר אש דת מהרכ המופלא
- מהר"ח א' ועוד קונטרסים מובל מאש כסו"ת מהר"ר יוסף קנכי הנקרא ס' רב יוסף :
- קכ"ג . משפט צדק . ג' חלקים סו"ת למהר"ס תלמד וח"ג לא כדפס עיני
- כנרפס מערכת ח"ס :
- קכ"ד . מעיר שמואל . סו"ת למהר"ס פלוניטין והיה דודו של מהר"ס
- פלוניטין הרב המחבר בית הרוחה :
- קכ"ה . מעיל צדקה . סו"ת לרכ אחד מפראג ואתרו שהוא הרכ מהר"ר

אות מ

יובה בקי בכמה חכמות ולא רצה שיכתבו שמו על הספר לומר שחיברו פ' אך מכוונת
בהסכמת הרבנים שידעו מאן ניהו מר'

קכ"ו • מעיר צדקה • להרב מהר"א הכהן מרבני איומיר תאסף כל עניני
צדקה ואכיווניה ולא כרפס שולי המעיל שהיה על הל'
צדקה מהש"ע כמ"ס בהקדמתו

קכ"ז • מועד דוד • להבאון מהר"ר אופנהיים שיטה על סדר מועד ונדפס קצת
בס' בית יהודה:

קכ"ח • מים רבים • שו"ת על סדר ד' טורים להרב מהר"ר רפאל מילרולה שהיה
מילירי עיר ליוורנו והיה רב בק"ק פיסא ואח"ך בק"ק נפוצות

יהודה הסמוך לכאיונה ואח"ך כתייטב בעיר מולדתו ליוורנו והיה ראש ישיב' עץ החיים:
קכ"ט • מגן שאור • שו"ת וביאורי הרמב"ם למהר"ר חנניא שאול וסוף המגיה
בס' בית שלמה שו"ת למהר"ס ז' חסון:

קל' • מובח אדמה • על הש"ע להרב המו' אב"ד ור"מ מעה"ק ירוש' כמהר"ר
מיוחס בכר שמואל • הרב המחבר פרו האדמה על הרמב"ם

ד' חלקים מנחת בכורים על הש"ס • פני האדמה דרושים:
קל"א • מלכי בקדש • על ש"ע קצת הלכות פסח ולשונות הרמב"ם וחידושים על
הר"ן ולקוטים להרב מהר"ר עזרא מלכי בן הרב רפאל

מלכי • והיה גיסו של הרב פרי חרש • ובסוף ימיו היה רב בק"ק רודים • והוא הרב
המחבר שמן למאור להליץ בעד הר"ה מהשנות הרמב"ן • ושו"ת עין משפט:

קל"ב • מרכבת המשנה • על כל הרמב"ם ג' חלקים מהבאון מהר"ר שלמה
אב"ד דק"ק לכוב והיה חכם בכמה חכמות כמכוא'

בקונט' ברכות כמכונן שכסוף ח"א והיה מרדקק עצום וחיבר שערי נעימה • ועשרה
שלמנות • על כל סדר הש"ע מריני האחרונים • וחידושי גפ"ת לרוב ושו"ת ל"ב שלמה

והיתה מוחתו בעיר ואם בישר' שלומיקי:
קל"ג • מרכבת המשנה • על הרמב"ם ח"א מהרב מהר"א אלפנדארי הרב

המחבר ד' אהרן על ח"א וח"א • ושמעתי מפיו פה
קדוש שה"ל על זר ועל קצת ח"ת ועל כל הרמב"ם וכשרף הכל:

קל"ד • מדרש בחידוש • פי' שהגדה להרב החסיד המקובל מהר"ר אליעזר
כחמן פואה ויש בו חידושים רבים וכפרט בעניני

פרשות המכות של מנרים ושל היס' וכ"ו לעולם חסדו ונדפס בוויניציה ש"ת א':
קל"ה • משמרת המצות • למהר"ר יהושע בככנשת עינין לעיל מערכת ח'

וכנרפס מערכת יוד':

קד"ז • הרב החסיד מהר"ר משהן אדרת. חיבר על כל הש"ס זולת סדר קדושים וחיבור על הדומ"ס ועל הרא"ש ועל הטורים ומ' שו"ת ועל החקרא וחיבור על כל המשניות כלם ודרך הרב פר"ח לקח להתוכח עם גדולים וקטנים ככח סוביות ופולסו וסך הכל חיבר רב ספרים והיה בקי בנגעים והלכות ועירובין וכיוצא בה"ש הרב עצמו בתשובתו הוכיח בעין חפטי יר' סי' י"ד ע"ש וגם אני שמעתי שהיה זכרן גדול ובימי תאר וקולו כנה"ר וכמעין המתגבר להפליא וכן נפשיה בעיר אומיר חל"ש זל"ה וביקרב ימים חושיים נשרפו כל בתי ישראל שבבבלי והקלות והגם שהיה הפסד גדול מאד לא נפקד מהם שום נפש מישראל ובחצות קודם פטירתו רמזה הרב זל"ה ויש שאמרו שנפטר הרב הנו' ביום הששי אחר הצות ונעשה גם כקבורתו זל"ה :

קד"ח • מהר"ס טיקטין חיבר הגהות על הר"ף והיה תלמיד מור"ם בעל המפה כמו שתראה בהגהתו במדרכי סוף בינה :

קד"ח • מהר"ס מטרבני כתבתי כנרפס אשר חי אחר מרן בעשר שנים • אך מה"ש נכדו בהקדמתו לשו"ת אביו הרב מהר"מט ה"א וכן מה"ש הרב מהר"מט עצמו בהקדמתו לשו"ת אביו מוכח שנפטר הרב המב"ט שנת ש"ס כ"ג ניסן א"כ חי אחר מרן חמשה שנים • ולא דקדקתי בה"ש בכרכיו וסוף יר' סי' של"א ע"ש ודיוק :

קד"ט • מהר"ס באביון חיבר תשובות כמ"ש כנרפס והוכיר תשובותיו הרב גפית ורד"ה בריש תשובותיו לאבן השור :

ק"ם • הר"ס פרנקל בן הרב קקיון דיונה היה חכם בן חכמות ככתוב בעין יעקב בתות אור דפוס ראשון סוף חגיגה ושם באמר שהיה מגדע רש"י באחו כסדר משפחות המיוחסות ע"ש :

קמ"א • מהר"ר מנחם מועדל הרב המחבר כמה דרך אב"ד דק"ק פיקלשבורג פז"ל כנרפס הוא תלמיד הרב בית חדש • וחתנו הבאון הרב עבודת הנדבוכי :

קמ"ב • מהר"ס מטיבולי בכר כתבתי כנרפס שחיבר הגב"ע על מרן ב"י ומביאם הרב יד אהרן בא"ח • ומפה קדוש של הרב יד אהרן שמעתי שחיבר על כל הבית יוסף והיו אזלו כ"י • והוא חתום על פסק מהר"ב על בצרוף תלמוד הרב מהר"ב מהר"ר תשה הכהן מרכבי לאסנדריאם כמ"ש בשו"ת מהרא"ח ח"ב סי' כ"ה :

קמ"ג • הרב הגדול עיר וקריש מהר"ס זכות מולך באמשטרדם והיה תלמיד הרב שאול הלוי מורטירה • וראיתי באמשט' ספר מודפס בלשון ספרד מעינין יישוב ק"ק ספרדים ומדרש עץ החיים אשר להם • והוא נמנה מכת ראשונה חלומדי המודש כהתיסוח • והלך לפולין ולמקד שם והיה חברו של הגאון תהר"ר יצחק אב"ד

אות מ

מפוזן. ואח"ך בא דרך וירוכא ללכת לאי ועיככוהו כווינציא ובא כשלחות מצוה הרב
המקובל מהר"ר בנימין הלוי אביו של הרב מהר"ש הלוי אב"ר באיומיר והרב"ל הנו'
היה תלמיד תנודי האר"ז לל ולמד הרמז עמו חכמת האמת וקבל ממנו סלת נקיה .
ומלבר מה שכתבתי כדפס מחיבוריו שמועתי שחיבר פירוש על הירושלמי . וחיבר ס'
רמז הרמז והוא היה מוכה כל מספר כמה שמות עולה וכיוצא . גם חיבר ס' שרשי
השמות לרעת מובאם ופעולתם . וראיתם בכל . גם ראיתי כריב"ו כתבו שכתב
לתלמידו הרב"ך וזולתו הם כעצמם כרוכות כמו ספר אחד וכלם בעניני חכמת האמת
וקצת גם כנגלה . ואחר זמן רב כדפסו אגרות הרמז . אמנם מה שראיתי בכל היו יותר .
וכמטובה חיבר קונטרס שודא דרייני כדרכי ההוראה להסתנה שם כלסון נח והלכה
וכדפס והיה יורע . ש"ס משנה על פה . ושמעתי שה"ל מגיד . והרב בור אריה שחיבר
הבאות על הש"ע וכדפסו במטובה סביב לש"ע . העיד ששמע המלאך הדובר בו .
וגם כפשיה דהרמז יום ב' סוכות ש"ת כמ"ת תלמידו הרב"ך כספרו גכול בנימין .
וחיבר קונטרס בכתובת ס"ת על דרך האמת לריושת רבני ואסירי ק"ק קראקא כי
כועבו לכ יחריו ושאלים הלכו בו להורות להם הדרך לכתוב ס"ת עד"ה . והשיב להם
באורך וכרוחב . אפס קצוהו של הקונטרס הנו' הן לו הובא בס' לחם הפנים יד בקונט'
אחרון :

רמז ל...
 ק"ק יא...
 מספר...
 ת...
 ל...
 כל...
 ועל...
 וכ...
 מ...
 של...
 ופ...
 ל...

קד"ם . מהר"ר משה חאב"ו בן הבאון מהר"ר בר ברתיה דהבאון הרב המג"ן תלמידו
של מוריניו הרב מהר"א יצחקי . חיבר לקט הקמה על ד' טורים וח"מ לא
כדפס כמס"ל מערכת למ"ד . וחיבר משנת חכמים . אלה המכות ומהדורא בתרא
ואו"ת שתי הלחם וכו' והיה קרוב לן' טנה בח"ל וכשנת תנ"ח בא לזינדן ואחר איזה שנים
היתה מנחתו כע"ק צפת תו' והאריך ימים קרוב לתשעים שנה :

קמ"ה . מהר"ר משה חייין בן הרב המקובל מהר"ר אהרן חייין שחיבר פירוש על
הסדר וקדוש יאמר לו . והרב אביו והרב בנו היו מרכיני עה"ק ירושלם תו'
ומהר"ם בנו היה חנינו של מוריניו הרב מהר"א יצחקי והיה חתנו של מהר"ר חאב"ו וכתב
פסקים הרבה וכדפסו איזה תשובות בס' זרע אברהם וס' גנת ורדים וס' מטע יוסף .
ובסוף ימיו היה רב בעה"ק צפת תו' כמבואר בתשובה שכם מטע יוסף ח"ב :

קמ"ו . מהר"ר משה מורחי הרב המחבר שו"ת ארמת קרם כ' חלקים היה אב"ר
זר"מ בעה"ק ירושלם תו' והוא מתנהג בחסידות כנענא ועניו מאד וש'
ואמת בימיו :

קמ"ז . מהר"ר תאיר מורחי אחיו של הרב הנו' הרב המחבר שו"ת פרי הארץ ג'
חלקים וח"ב לא כדפס גם חיבר ס' גדול ככמות ואיכות מדרושים נחמדי'
והוא כבד וקרא לו שם תפארת ישראל והרכיץ תורה ותלמידיו היו גדולי הדור :

קמ"ח

קב"ח • מהר"ר מלאכי הכהן הרב המחבר ס' נחמד יד מלאכי ומשם ניכר גדול
 בקיאותו • ונרפסו קצת תשובות מהרב ז"ל כס' בני יהודה להרב מהר"ר
 עייאש • וכל העם עונים אחריו מקודש מתקרב בחסירות ומקובל והוא מלאך מליץ
 טוב כנראה מהקדמתו בשו"ת דברי יוסף ושאר ספרים :

קב"ט • מהר"ר משה פרינקפורט דיין בק"ק אמשטרדם חיבר זה ינחמנו פירוש
 המכילתא וכאר היטב על ש"ע ת"מ ושאר ספרים היה זקן מופלג ושמעתי
 שראה ע' נפש יונאי יריכו • והוא הרפ"ס המקרא גדולה ברפסו באחשט' עם כמה
 פירושים נוספים וחיבר פי' מלוקט על כל המקרא וכדפס סניכ למקרא הו' •

ק"ן • מהר"ר מסעוד רקח חיבר מעשה רקח על הרמב"ם ח"א וכתחילתו יש
 חידושי גאונים קדמונים • ויש לו על ח"כ מהרמב"ם כ"ו •

קנ"א • מראבת שלמה • פי' המשנה כ"ו להרב מהר"ר שלמה ערמי תלמיד
 מהר"ר כנאל ומרח"ו בת"ש כדפס מערכת
 סין אות נ"ב •

קנ"ב • כגון גבורים • נדפס מחדש מהרב המופלג מהר"ר אליעזר די אכילה
 על מביעא והוריות ומפני מורי אחת שמעתי מהפלגת
 עיניו בעומק וחורפא וקלו' הפלא ופלא ולרוב עיונו היה בוחק ואח"ך חוור ומוחק וכיוצא
 ולכן אינו ניכר מהספר גדולתו כל כך וכבר העירו עליו רבני המערב בהסכמותיהם
 חצירין מן הסכמים ויש לו ספרים הרבה ומתלמידיו שמעתי מגדול שקידתו לא נתן
 סיכה לעיניו כמעט ונח נפשיה בן ת"ז שנה :

קנ"ג • כנחת יחודה • על הט"ז והש"ך ז"ד מהרב מהר"ר יהודה ליב אופנהיים
 אב"ד דק"ק פערשא ומדינת שוואבן בן אחותו של
 הגאון מהר"ד אופנהיים וה"ל חיבורים רבים וכדפס
 בהמבורג פער דרע ה"א ש' תנ"ו :

קנ"ד • מאמר מרדכי • ס' דרושים ופירושי ההגדה להרב מהר"ר מרדכי
 אב"ד של ק"ק דאכרי נדפס כדוהרן פארט :

קנ"ה • מאמר מרדכי • מדר הנט וסדר החליצה להרב מהר"ר ישראל חוקיהו
 באסן נדפס כוימיצא :

קנ"ו • משנת חכמים • להרב תהר"ס חאג"ו תוכחות מוסר מיוסד על מ"ח
 דברים שהתורה נקנת ונרפס ח"א על כ"ר דברים וכו'
 תשל"ה ס' וכדפס בעיר וואנויבעק ש' תנ"ג :

קנ"ז • משנת ארבעור • פשטים וכיאורי מאתרים נחמדים תמו ומרכבי דורו
 ע"ס הפרשיות להרב מהר"ר אליעזר בן מניקלשפורג
 נדפס

נדפס בפפר"א ש' תע"ז :

קנ"ח • מבוא פתחים • להרכב המקובל מהר"ז אירגאו זכר עשה להקדמות

שרשיות בחכמת האמת ומספרי כ"י גורי האר"י ז"ל וקצת שו"ת בעניני הקבלה ולשונו' האר"י ז"ל הצרכי' ביאור :

קט"ן • מעשה אורג • כי על התורה וכל פרטה יודיע מטפט אותיו' עקומו' ומלופפות וזורתן וסודן וטעמן הזכירו מ"ה בהגהותיו לזר ה' ס"ת :

ק"ס • מטה דן • למהר"ר דוד ניטו' אב"ד ור"מ דקק"ס אשר בלונדריס להכריח אמיתו' תורה טבע"פ ע"ד הכוזרי והיה חכם בחכמות פלוסוף ותוכן ומכס בתשכורת וכיוצא ועמוד גבר הפוקרים כידוע ופתשובת הגאון מהר"ר זכ"י

סי' י"ח מותן לו את השבח בת"ש בענין הטבע ע"ס ולאשיבות ספר מטע דן הנו' הוקס על מוכח הדפוס מחדש כעיר חוץ אשר כזרפת בהסכמת הגאון מופת הרור מהר"ר ליכ ראש ישיבה אב"ד דסס :

קס"א • מנהת שי' • על כל המקרא מהר"ד יהיה שלמה תכרזי מרכי מנטובה לזכרה הרק הטב כל המקרא בתיבות כקודות טעמי אותיו' ע"פ הרקוק והמסרות וכמה ספרים ע"ד הרמז"ל באור תורה חיבור נחמד ונצרך והיה כימי הרמז"ל ובתוכח עמו כנראה חסוף קונטרסיו אשר בסוף המקרא ע"ס :

קס"ב • מאה שערים • טעמיק' מצות עשה ול"ת הכרחיות ואפשריות במוץ הזה וטעמא טעיס ע"פ הפשט וע"פ הסוד חיברו ומהר"ר יצחק שני ונדפס שנת הש"ג :

קס"ג • ביוסרה • לזכמהר"ר יהודה'ן בלץ מוסר וסודות ודינים הצרכים לביצ"ל הבית ופסחים מתוקים ונדפס בקושט"ט ט' רצ"ז :

קס"ד • מנהת קנאות • ג"ז חיבור מכתבי הרשב"א שכתב הוא ומה שכתבו ויחברו ויודיעו בהיותו :

קס"ה • מנהת קנאות • כי להרכ מהר"ר אברהם קונקי בעל אבן סופרים : הוא והוא מנחת האומ"ר אמיר' כעיתה על סעיפי ופרקי הקבלה איש מלעהו ואשה רעותה קנא"ה ורכר' הבורס לה ודמוה בס' אבן סופרים :

קס"ו • נראה צדק • ס' קטן נחמד מורה גוקוס סוגיות הש"ס יותר ויותר חס' פתח האהל בדרך קצרה וכשרה' ומ"מ מעניני ס' של"ה ומ"מ סל"ה הדפיסוהו בתוספת כאתשט' דפוס עמנו אל עטיאם

עטיאם

ccad

- קס"ז • מאמרי זעירא • כל ראיתיו מכל רבינו מהר"ו ז"ל והוא מדרשים מרזל מחודשים •
- קס"ח • משנה לחם • מהבאון מהר"ר זעבן מהרורא בתרא על משני' זרעים מוער :
- קס"ט • משנה להם • להרב יחיאל מיכל חידושים על הש"ס והדמכ"ס נדפס בולקווא ש' תקי"א :
- קע • מחכים • הזכיר מהר" קולון שרש מ"ט אל יש לסמוך על דברי המחכים וכו' עיינתי בשאר ספרי מחכים וכו' ע"ש :
- קע"א • מרשים • מרן כב"ר בח"מ באיזה מקומות כותב כתב המרשים כך וכך ונראה דחכם א' רשם מורה מקום והנהיג כטור כדפוס ישן מהטורים או בכ" וקרי ליה מרשים :
- קע"ב • מהר"ר מרדכי דאטו מרכני איטליא הקדמונים חיבר הנהיג על ס' הפרדס גם' הזהר ודאיתים כ"י ורב אחד כותב עליו המקובל הגדול הבאון מירא רכיא :
- קע"ג • מהר"ר משה מאריו מרכני איטליא הקדמונים וראיתי קצת תשובותיו כ"י בתוך ספרי תשו' רכני איטליא כל והיה בואן הבאון מהר"ר נתנאל טראכטו ועיין במערכת יוד אות ה"ן ע"ש :
- קע"ד • מקדש ח' • כ"י ביאור והר הקדוש להבאון החסיד הרמז ז"ל וקצת מתמו הלא מוער נדפס בס' מקדש מלך :

מערכת נו"ן

- א' • רבינו נתן דמייתו קמחי ומכין הוא רב נתן באון דחוינא לפוסקים מייתו בשם רב נתן ואשכחן בסדר רב עמרם כל דמייתי לה כמי משמים דרב נתן :
- ב' • הר"ן כתב מהר"ש בן הרשב"ן בתשובה סי' קצ"ה הר"ן שתורתנו שלו היא ויראה שטעמו דאביו הרשב"ן תלמיד תלמידו של הר"ן והר"בש תלמידו של הר"ן ושניהם המלכים הרבינו תורה כאלגווייר וא"כ מקור חכמה היה הר"ן • והרשב"ן כותב בתשובותיו וכס' יבין שמועה כמה דוכתי ומהס ח"ב סוף סימן רפ"ג הר"ן רבס של דכותי : ומ"ס כס' שלשלת הקבלה סוף דף מ"ג דפוס אמשטרדם להר"ס • והר"ן היה רופא גדול כמ"ש הרשב"ן בתשו' מ"ה סי' ל"ז :

אות נ

ג' • חידושי חולין • להר"ן הנדפסים בה' שיטות דפוס אשכנזי כר' שנתקצרו

והשמיטתו מהם הם שכתב הר"ן כביאור ההלכות • וכן

מוכח כס' דרך תמים כסוף אלו טרופות כסונות הדרי וערכי שכתב סגן הוא כס' כ"ז

ככעמוד וכ"כ בחידושי הר"ן אות באות ע"ש וכחידושי הר"ן הללו שנדפסו לא יש

כלום • :

ד' • נמקי יוסף • בתכתיב נדפס שהרב הנחמי עשה פירוש לכל הלכות הריף •

ואנו ראינו נמקי כ"ז על פסחים • ומרן כ"ז א"ח סימן ג"ן

מוכר נמקי יוסף ממנילה פ' הקורא עומר • ואותו לשון ליתיה בביאור ההלכות

ממנילה • ומוכח שפי' מנילה הוא הר"ן ומרן הול' נמקי כ"ז על מנילה •

ה' • כנר כתכתיב נדפס שפי' ההלכות ממועד קטן הוא נמקי יוסף כאשר הכריח

הרב יד מלאכי בתוכחת מגולה • והתימא על הבאות הריף שכתמת ישרים

שהם מגדולי ישראל והרב כנ"ב זר סו' של"ד הגה"ט אות ל' והרב עיון יעקב כנר"ו

דף ס"ד שחשבו שפי' מ"ק הוא הר"ן ואינו אלא נמקי •

ו' • נהלה ליהושע • שו"ת לרב יהושע זונזין עיון נדפס מערכת יוד •

ז' • גאמן שמואל • שו"ת להרב שמואל יצחק מרבי שלומי' בזמן הרב כרם

שלמה עיון נדפס סוף מערכת שי' •

ח' • נהלת יעקב • על פירשי בחומש ס' נחמד וכו' השבות על הר"ם הרבה

אך יש מהם אשר כסא הרא"ם נקי ואינה השגה • והוא

כמו של הבאון הרב משאת בנימין ועמ"ש הרב משכנות

יעקב • :

ט' • נהלת יעקב • ואכני שהם דרושים מרב וכו' אשכנזים •

יוד • נהלת בנימין • עיון כמערכת טית •

יא • נתיבות משפט • חיבור מופלא על קצת ס' משרים מרבינו ירוחם ועיון

נדפס מערכת טית אות כ"ב וכתב הבאון הרב המנ"ן

להנאון הרב שער אפרים סו' ע"א דקושיתו היא כס' קדוש וקורא כתיבות משפט וישלח

אחריו לקושטנריאל שהיה מאורו כי רב מומחה וכקי הוא •

יב • נהלת שבעה • נסח ודיני ספרות וח"כ שו"ת עיון נדפס מערכת

שי' •

יג • נהלת צבי • על ש"ע א"ח ועל א"ה עיון נדפס מערכת דרי •

יד • נאות יעקב • להרב החסיד מהר"ל אלבאזי שו"ת ודרושים בסכתות של

ד' פרשיות וססא ושכיבות • וכסופו מענה לשון קונטרס

נחמד •

כ"ו . נהפח בכסף . לעשרת ראשי חורי הרב זלזה סו"ת ע"ס ד' סורי א"ח
יד אכן היצור ה"ת וכיאור על תוספי הרא"ם ועיין בסמוך
אות כ"ב :

ס"ז . נזר הקדש . ביאור למדרש רבה ס' בראשית גדול ככמות ואיכות ועיין
לעיל מערכת זור :

טו"ב . נהלת שמעוני . כל שמות המקרא והתנאים מסודרים כא"ב ועל כל
שם מורה מקום היכן נזכר במקרא בהשגחה ככללי
וכמדורס רבה :

ה"ו . נפתולי אלהים . פירוש על ספר רבינו כח"י על התורה ונרפס וראותי
לתהלה"ו ז"ל בס' כ"י שמביא כמה דברים מתנו :

י"ט . נפתלי שבע רצון . דרושים על התורה נחמדים חיברו מהר"ר נפתלי
בן מהר"ר שמעון ביכ"בבורג ונרפס שנת תס"ח :

ך' . נקודות הכסף . להבאון הס"ך השגות על הרב סורי וסב"ד . ודע כי
כאשלי רכרכי רפוס חדש אמשטרד' של ר' הירץ שהדפיסו

נקודות הכסף ואיזה ענין מפר"ה וכנה"ג . ס' נקודות הכסף הושמע מתנו כמה דברי'
זכירך המעיין אס בא להקשות על הרב ט"ז שיהיה לפניו נקודות הכסף עצמו כלומר
שנרפס לפני עצמו לחוות בנועם דכריו אס עמד כזה :

כ"א . נתיב היים . להבאון מהר"ר נתנאל וי"ל הגהות על א"ח ומג"א וט"ז
נרפס חדרס :

כ"ב . נהפה בכסף . חלק כ"י סו"ת לעט"ר חורי הרב זלזה וכיאור לתוספי
רא"ם לסת"ג עיין כנרפס מערכת זור ואחר זמן נרפסו

שאלית כיאורי תוספי רא"ם בס' בט מקושר לחורי הרב זל עיין לעיל במערכת ג"תל :
כ"ג . נשמת היים . חיבר הרב הפלוסוף מהר"ר מנשה בן ישראל אכ"ד וח"ן

ודורס טוב ומרכיב תורה בקק"ס אשר באמשט' להוכיח
במיאור אמיתות דברי רז"ל ככמה ענינים . וחיבר כמה ס' נחמדים כלשון לעז לזכות

הרכים ומהס ס' המכריע ד' חלקים על תכ"ך (קונסיליאטור) מלוקט מהמפרשים ונפך
מדיליה והרב המופלג בכמות למודיו טבעיות להיות ושס לו כנמרא ופוסקים ודרשו'

האיש הישר מקנניא בסוף הקדמתו לזכרות חכמה הפלגי בשכח הרב מנשה הנזכר
כי הוא איש אמונים אב כחכמה ורך בשנים פאר החכמים ונפיר' תפארת עמינו בעיני

העמים מחבר חיבורים מחוכמים ואותו יום יום ידרשו חכמים' הלהיים לשמוע חכמתו
וכהדו אלנו כל הגוים עכ"ר :

אות נ

כ"ד • נאספות • הם תשובות כ"ז מרכבים טובים מנחה מקומות אשר נמצאו
 באמתת הרב כה"ג מרכבים קדמונים ואת אחרונים ורוחו
 הוא קבץ ויקראם תשובות נאספות ודמו עליהם בספרו הנורא כה"ג כמ"ט מוריכו
 הרב מהר"י הכהן בעל כתי כהונה בהקדמה טכ"ס כה"ג א"ה (מידו היתה זאת ולא
 הוזכר שמו) וכה עשה הרב יד אהרן א"ה ח"א אשר שם לו קונטרסים תשובות נאספות
 והוא מכלל הספר :

כ"ה • הגאון מהר"ר נתנאל טראכטווייבר ס' תשובות וראיתים ככ"ז והיה מרכבי
 מורוכא הקדמונים כמ"ט כס' כנף רבנים למהר"י קרמי בהקדמה ע"ט ולעיל
 מערכת יוד אות כ"ה :

כ"ו • נצח ישראל • להגאון מהר"ר ליווא אב"ד מפראג נדפס שם כפראג
 שנת שט"ט :

ז"ך • נר מצוה • להגאון הכו' קונטרסים בחנוכה בסוף ספרו אור חדש פי' על
 מגילת אהרן רפוס פראג שנת ש"ס :

מערכת סמ"ך

א • ספרא • הוא תורת כהנים והרמב"ם כתב בהקדמתו שרב חיברו וכתב
 הרב קרבן אהרן בפתחתו שמדברי רש"י לא משמע הכי דרב
 חיברו ומה שאמרו קצת רבני יהודה וכדאמרין סתם ספרא רבי יהודה הוא
 טעות דמחבר הם' שנה משנתו וסתם כד' יהודה על דרך שאמרו שם סתם משנה ר"ת
 והאריך כזה ע"ש • והרב ישר כס' מצרף לחכמה דף כ"א ע"כ כתב דהראה להרב
 קרבן אהרן כשהיה בו כיכובא ח"ט בת"כ פ' מצורע (מגילת מצורע פרשה כ' סוף פ'
 א' ע"פ וישב מאהלנו) א"ר חייא השבתי לפני רבי ונשקו על ראשו דמשם דאיה ברוה
 שלא חיברו ר"ע אור' יהודה :

ב • כס' הרורות דף קע"ג ע"ד כתב משלשלת הקבלה דהוא אליכא דר' עקיבא •
 והוא תלמוד ערוך פ' הכהנקין • ות"ש שם משם הרב חוות יאיר דפי' הראב"ד
 לת"כ אינו הראב"ד בעל ההשגות • כבר כנרפס מערכת האל"ף ולעיל שם הוכחתי
 להסך וכן מצאתי במכתב להרב הגדול מגורי האר"י ז"ל מהר"ר סלימאן' אוחנה ז"ל
 שכתב בפירושו דהראב"ד בעל ההשגות הוא המפרש תורת כהנים :

ג • ספרא מזכיר • מהר"י קולון שרש קמ"ט ומכילאו מרן בכית יוסף א"ח סימן
 י"ד וכתב הרב מר וקניעה שם שאינו התורת כהנים אלא
 ספר פוסק שהיה חנוי אצל אנשי איטליא ואינו כיריבו :

ד' ספרי • כתב כס' בית דוד פי' המשניות פ"ר ומנחות משנה ה' רספרי הוא
 על במדבר ודברים והכיז מהערוך ואפתי ישנים ולא היה צריך לזה
 כי הוא מפורט כרס' במנהרין דף פ"ו ובהקדמת הרמב"ם • ובעיקר דבריו הם דברים
 קשים דחשך לגאוני עולם שלא ידעו והואין זה כופתם וכבר הושג תהרב שאננים לדוד
 כר"ו :

ד" • סתם ספרי' שמעון הכי אתמר במנהרין דף פ"ו ומה שכתוב בכריתות
 והליכות עולם סתם ספרי' ר' ישמעאל ט"ם • ובילדותי הרגשתי כזה ואמרתי
 אלכה לי הגדולים לחוות כמוצאם הם העלו על הספר לתקן את ט"ם זה ומאז פשפשתי
 ולא מצאתי ואמרתי אולי היה פשוט כעניניהם ואחר שנים רכות נרשם ספר יד מלאכי
 המשובח והמפורסר להרב החסיד הרמ"ך והנה תזכיר לו י"ד ותמה על הגדולי' שלא העירו
 לומר שט"ם הוא והאריך כזה באות תק"ג ע"ס :

ו' • במ' הופרים • הרב בית דוד א"ח סימן סס"ה כתב דמס' סופרים מומן
 תנאים ע"ס ודבריו תמוהים דמוכרו כה כמה אמוראים וגם
 מאמוראי בתראי הוזכרו שם רבא ורב כהנא ורב אשי ועוד נעלם ממנו מ"ס הרא"ש
 בהלכות ספר תורה דמס' סופרים כתחבר בדורות אחרונים ולא הובא מרביו בתלמוד
 ע"ס ואלו הרב בית דוד תקשה על הרא"ש במונה דמס' סופרים מומן התנאים • ולא
 זכר מ"ס הרא"ש עצמו • ומה שהקשה הרב החסיד הרמ"ך בס' יד מלאכי דף קצ"ד על
 הרא"ש שהובא בתלמוד ע"ס עמו הסליחה דלן הכריתו' מ"ס שהם בתלמוד האחרוני'
 לקחום מהתלמוד וקבעום במס' סופרים • ומ"ס הרא"ש היינו שהחידוש שיש במס'
 סופרים לא הובא בתלמוד וע"ס כיד מלאכי ורוק היטב והבין :

ז' • רבינו סעדיה באון פירש התורה ומוכרים מפני' הפוסקים והריבש בתשו' סי' ל"ה
 כתב והבאון רב סעדיה כשרח תרגם אם תכבשי כנתר אן בסלת בטפל ע"ס •
 ומה נראה שפירש תכ"ך :

ח' • רב סעדיה באון הגם שכתב איזה ספר על פי הפלוסופיא • מ"ח היה כפי
 בעומק הקבלה כ"כ מוכרף לחכמה דף ד' ע"א ע"ס באורך :

ט' • רבינו סעדיה חיבר שיר במשקל על חנין אותיות שיש בתורה מאלף עד תיו •
 וראיתיו ברפוס ישן • ועוד ראיתיו בכ"ז ושם באמר בכ"ז דרך כדחותא שאל
 שאל הגאון רבינו סעדיה לחייט אחד הבא אלנו כמה תפירו' תפרת היום • והחייט
 השיבו מעלתו ואמר לי כמה אותיו' יש בתורה • והבאון נצטער מאד על זה שמתיו לא
 שאלו אדם ולא ידע להשיב רק הפעם ההיא • ונצטער כמה ימים ולא ידע לכיון החנין
 עד שהשיבני כסם ובא מלאך ובינה לו ושמה על הדבר מאד ע"כ מצאתי בכ"ז • הגם
 הלום ראיתי בספר מובלות חכמה דף קנ"ו ע"ס הכיז חנין האותיות לרב סעדיה והשיר

אות ס

שעשה : אך שם כתב שהוא רכיבו סעריה כן רכיבו ככור סוד וא"כ אינו הנאון כי
הנאון הוא כרי יוסף וכסוף דף קנ"ז כתב שגשתמש כתיבות כמו כס' האמונות שחיבר
רכ סעריה סכ"ל . וספר האמונות מי שאומר שהוא מרב סעריה הוא מרב סעריה נאון
וכן בכ"ה הנו' מפורש דמנין האותיות וכל הענין היה לרב סעריה נאון :

י"ד . רכיבו סעריה חיבר ס' ספרות והפורקן ונרפס ג' פעמים והרפיסו עוד פעם
רכיעית הרב יעב"ז ועיין בסדר הדורות דף מ"ט ודף ז' :

י"א . כתב רכיבו תם בתשובה הכיאה הרב שבלי הלקט סימן ז"א רכיבו סעריה
שמפיו אנו חיים שמתר לנו סדר העיבור . וכשבלי הלקט ב' תשובת ר"ת הנו'
היא כאורך :

י"ב . רכיבו סעריה נאון חיבר ס' התשובה . והעתיק ממנו כס' חסידים סי' תר"ב
וסימן תר"ב ע"ס . וחיבר רב סעריה ס' על טהרות ועל איסורי ביאה ושמות
רכות במרחא וס' האמונות עיין בש"ק דף כ"ח :

י"ג . סדר רב עמרם מצאתי כתוב שתלמידיו חיברוהו ונתייחס לרכס :

י"ד . סדר עולם חיבר רכיבו שמחה וסר"ש בתשובותיו כלל פ"ד סימן ג' רכיבו
נחלות כתב וכן פסק רכיבו שמחה כחבור שלו הנקרא סדר עולם וכס' קורא
הדורות כתב ריש דף ז' רכיבו שמחה חיבר ס' דינין כמ"ש הרא"ש בתשובה וכו'
ע"ש . וכנרפס הבאתי רבני ס' קורא הדורות ע"ש . ועתה ראיתי באסור והתר
הארוך כלל מ"ה אות ז' שמכיא מרכיבו שמחה בסדר עולם בדין אסור והתר ע"ש .
כנראה שרכיבו שמחה חיבר כס' סדר עולם דיני תמוכות ודיני אסור והתר :

ט"ו . סודי רויא חיבר ר' אלעזר בעל הרקח וכן סודי רויא גימטריא אלעזר . כן
כתב בהקדמת ס' מגלה עמוקות . וכסדר הדורות כתב שהוא מסודר
לספרים סודות על פי הקבלה בתיבת יד :

ט"ז . סתרי תורח יש בתוך הסוד הקדוש . ואל תתמה דכל הסוד הוא סוד ומאי
אולמיהו דהני קראו בשמותם סתרי תורה . כי בכר הנאון
הרמז עמד על זה ונתן טעם לשבח הכיאו כס' מקדש מלך פ'
לך דף קנ"ז ע"א מהספר ע"ש כאורך :

ט"ב . סדר היום . פי' התפלות כפרד"ס ודינים השייכים ומוסר גדול להרב
משה ז' מכיר חר מרכבן קשישאי בעס"ק נפת תו' ועיין
כנרפס מערכת מ"ס אות כ"ה :

י"י . סדר אליהו רבא וסדר אליהו זוטא . הוא תנא רבני אליהו ונרפס
כויכנ"א ושוב נרפס עם

פירוש וקוקין רבוא וכצורין ראשא עיין לעיל מערכת ז' ויין :
וראיתי

וראיתי להרכב באר שבע כתוספתיו לפ' חלק דף נ"ב שכתב על מאמר תנא דבי אליהו רמייתיה התם וז"ל תנא דבי אליהו אל תטעה לחשוב שזה אליהו הוא אליהו הנביא אלא הוא התנא הרשום בהקדמת ורע"ס להרמב"ם אבל חוני המעב"ל סוף פ"ו וכו' ע"ס והביאו בס' רגל ישראל וכן כתב עוד הרכב באר שבע כתשוכותיו קרוב לסוף הס' והביא דבריו הרב שירי כנה"ב א"ח אחר רמזי הסוגיות בכילאור דכרי חכמים ע"ס:

וזה לי למעלה מחמשה ושלשים שנה שתמהתי על הגאון הרב באר שבע כזה דמה שהוכיח הרמב"ם בהקדמתו הוא אליהו עיני כן הקף והוא שם אחד אליהו עיני ולא אליהו לחוד ועיני כן הקף לחוד וכן הוכר שם בהקדמת הרמב"ם פ"ב ופ"ג ופ"ד ועוד הרבה ברור מאד דתנא דבי אליהו הוא אליהו וכוזר לטוב והוא מאי דתני אליהו לרב ענן סדר אליהו רבא וסדר אליהו ווטא כראמרינן בכתובות דף ק"ו ונרפס ספר תנא דבי אליהו כוונתו ש' ושמח ואח"ך נרפס בפירוט רחב הנקרא זקוקין נכורא כעיר פראג וזה הס' הוא תנא דבי אליהו שחתמיל ויגרש שהוא כגימט' תנא דבי אליהו כמ"ס רכיכו הרקס בריש ספרו:

ועוד נעלם מהם ג"ס רכיכו העירוק ערך סדר וז"ל סדר אליהו רבא וסדר אליהו ווטא בריש גמרא דפ' שני דייני גולות וכו' וראמרינן בנ"ד תנא דבי אליהו בלחון כבוניהו עב"ל וכן הדבר תכורר ומכואר כי כל תנא דבי אליהו רמייתיה הש"ס או הילקוט או רובם הנם שם ובפרט הני כי תרי דעלייהו קאי הרב באר שבע הדין רמייתיה הש"ס בסנהדרין דף נ"ב הוא בסוף סדר אליהו רבא אלא דיש שינוי בסוף ותנא דבי אליהו כל השוכה הלכות רע"ל זה דיכר הרב כ"ס כתשוכה הוא בסדר אליהו ווטא פ"א ועוד תימה על הרב באר שבע ועוצם בקיאותו ראיך כתפיים שהגא' תנא המוכר בהקדמת הרמב"ם כמקום למצוא היה אפה הוכר בתשנה או בריש דמוכר אליהו לשם תנא:

דגם הלום ראיתי בסדר הדורות הנרפס מקרוב דף ע"ו עמוד ד' שהביא דבריו הרב באר שבע ונמשך אחריהם והביא ת"ס בפסחים דף נ"ד תנא דבי אליהו ר' נתן אומר וכו' וכערכי פסחים תנא דבי אליהו אעפ"י שאמר ר' עקיבא ואם כרברי הרמב"ם כי תנא דבי אליהו קרמון איך אומר בשם ר' נתן ור"ע וכו' ע"ס ותמנה על רוב בקיאותו מרוב קשתו נסוב אחרו ושתק להרב באר שבע והדין בסמוך הוכיח ס' זקוקין נכורא ואיך לא ובר דהוא סדר אליהו דמתני לרב ענן ותו מאי קאמר ואם כרברי הרמב"ם וכו' אטו הרמב"ם הוכיח תנא דבי אליהו בהקדמתו או דיכר על זה הלא הרב באר שבע הוא אשר חשב כי אליהו המוכר שם לחודים קאי וכן העיטיק הוא לשון הרמב"ם והשאיור אחריו עיני כן הקף ופשוט כי הוא תיבה אחת אליהו עיני ושא' אחר

אחד הוא וזכר במשנה פ"ג דפרה והוא כנסתנו אליה עיני בה"א . אמנם הרב סדר
הדורות הביא זה של המשנה כממוך ולעיל ברף הנו' ע"א כלי הא . ולכן חשב שהוא
אליהו לחוד ועיני בן הקף לחוד . וכן נראה דהרב סדר הדורות חשב דמ"ס ככראשית
דכה פ' וירא רף כ"א אליהו עיני הס שתי תיבות וכן הביאו שם . וזכור כי שם אחד הוא
אליהו עיני ועמ"ס הרב תי"ט פ"ג דפרה . ותימה עוד על הרבנים דהרי הרמב"ם אינו
מוזכר כי אם התנאים שהזכרו במשנה והרי במשנה לא יש שם אליהו בתנאים ולא שם
עיני בן הקף :

וכן מוכח מ"ס התרומה סי' קל"ה כי תנא רבי אליהו הוא מה שלמד איהו וזכור לטוב
לרב עיני ע"ס ובמקום אחר כתבתי עוד כזה כס"ר :

י"ט . סדר אריהו . רבי אליהו קאפסאלי מעשיות מאותו זמן כ"א עכ"ל סדר
הדורות . ואני הצעיר ראיתי ספר זה כי נשמו רבי אליהו
ולא סדר אליהו ורובו סיפור צמיחת תלמי העותמאנלי"ם
ומלחמתם והצלחתם ואכזריותם :

ך' . סדר אריהו . שו"ת מהר"ר אליא אלפארארי מוכא בפרח טושן עכ"ל
סדר הדורות . ונדפס בקושט' ונקרא סדר אליהו רבא וזוטא
להרב הנו' והוא שני טעמים בדיני עיבובא כפלפול עבוס וכסופו שו"ת שייכות לטור
א"ה רובם בעיבובא . והלן ב' הוא קונטרס אשר יחד הרב קיבור מכל דיני האחרונים
בעיבובא בסומנים וסעיפים ונדפס בסוף מכתב מאליהו להרב הנו' :

כ"א' סלת למנחה . מהרב הנאון בעל מנחת יעקב כמו מהדורא בתרא
ועמו שחן למנחה הכן הרב מהר"ם דרך קשתו על הרב
ארח מיסור סביב ד"מ י"ד במקום אשר דיבר על מנחת יעקב . ובסדר הדורות יש
עירכובי דברים בזה אין צורך להאריך . ודע כי הרב ארח מיסור בסוף שיטת כו"ר
עשה מהדורא בתרא לארח מיסור שחיבר על י"ד ושם משיב על דברי שחן למנחה :

כ"ב . סלת בלורה . פירוט מלוקט מהמפרשים חיברו הרב אברהם הכהן
רפאפורט ונדפס כוירונה שנת שכ"ר :

כ"ג . סלת בלולה : להרב המוכיח מהר"ר ליב והוא חידושי דינים מהאחרונים
ומדורי האר"י ז"ל ומהוהר הקרוש מניח א"ח עד סי' ד"ס :

כ"ד . סיוג לתורה . לרבינו מאיר בן טודרוס הלוי עיני מסרות ודקרוק כ"ב
סדר הדורות והס' נדפס ונקרא מסורת סייג לתורה .

כ"ה . סמיכות חכמים . להנאון מהר"ר נפתלי סמיכות כל המסכתות וקראו
בשם הקדמה לחידושו לזכרות ועיין לעיל במערכת
כ"ז :

כ"ו . סם דחיי . תשובות וליקוטים ודרושים להרב חיים עשאל בן הרב הכוזב
 כמנהג רבי בנימין עשאל מרבי שלוביקי . והרב חיים הכוזב היה
 בעה"ק ירושלים תו' איזה טכנים ויש לו תשובה בדין תתנה כולע אברהם למוריכו הרב
 מהר"א יצחקי בח"מ סימן ה' גם כס' אורים גדולים בלימודים הוכיר לשבח להרב חיים
 עשאל והלך בשלימות עה"ק ונפטר בעיר אומיר כמו שתראה בס' יד אהרן ח"ח הלכות
 חנוכה :

ז"ך . סביא דחיי . להרב חיים יעקב תלמיד מופת הדור מהרמ"א והס' שו"ת
 ואיזה קונטרסים על הסורים :

כ"ח . סדרי גמורה . דפסס מחדש ככלנין על ש"ע ה' נרה כפלפול עצום
 על קמא' ובתראי ומסיק לדינא . וגם שיטה על גפ"ת
 מס' נרה מברו הגאון מהר"ר אלחנן והביאו בכו על מזבח הדפוס וכתב גם שיש לו על
 ד' טורים ועל גפ"ת וש"ת וכיוצא :

כ"ט . ספרא הקדוש והתקונים מוכיר ספרים קדושים שהיו להם ומסס :
 ר"י . ספרא דצניעותא . ועיין בסמוך אות ל"ה :

ל"א . ספרא דרב ייסא סבא . עיין בסדר הדורות ובתקונין :
 ל"ב . ספרא דרב ייבא סבא . הוא רב ייבא סבא דריש פ' מושפטים כוהר
 הקדוש עד דף ק"ר ועיין כוהר ח"ג דף ו'
 ע"כ :

ל"ג . ספרא דחנוך . הוזכר כוהר ותקונים בכמה דוכתי ומסס בתקונים דף
 קל"ו וקל"ז דפוס קושט' :

ל"ד . ספרא דרי' כרוספדאי . חמיד לבא הוזכר בתקוני הוהר הקדוש שס
 ל"ה . ספרא דצניעותא . הכוזב הוכר כוהר הקדוש סוף פ' תרומה . והרב
 הארי ז"ל פירשו וזה נמצא מכתוב ירו הקדושה

כן שמעתי מהמקובלי שראו בכתבי מהרמ"ו ז"ל . ובהקדמת ס' בן דוד כתב שהשחיתו
 והתעוכו בהעתקת הפירוש הכוזב והפכו דברי אלהים חיים ח"ו . והוא ז"ל בא לירו
 הפירוש הכוזב וכר מכתבת מהר"ר בנימין הלוי שהעתיק מכתב מהרמ"ו תמס .
 וכס' עמר מן להרב מנחם די לונאו סו' ז"ר כתב דפירוש ספרא דצניעותא עשאו
 דכימו הארי ז"ל ככחמותו ומקשה עליו ע"ש וכס' בן דוד דף כ"ד הרבה להשיב עליו
 ע"ס :

ל"ו . ספרא דרב המנוגא סבא . הוזכר בתקוני הוהר הקדוש דף קל"ז
 הכוזב וכוהר הקדוש ח"ג דף ו' ע"כ
 ושאר דוכתי :

ל'ז ספרא דארם קרמאה הו"ל לייצקב אע"ה וספרא דחמוך וספר
 ויניוא פ' יתרו דף ס' ע"א וכוזהר ח"כ פ' יתרו דף ע' ברוח דרוין אמרו ספרא
 דארם קרמאה דחתמון אתמסבא ספרא גניוא דשלמה מלכא ע"ס:
 ל"ח סוכת דוד להרב מהר"ר דוד טיריו אחד תרכני סלוקי ברוד
 שלפנינו והס דרושים עה"ת:

ט"ר סדר הרורות מהגאון מהר"ר יחאל אב"ד דק"ק מינסק וכתלם
 התנאים ואמוראים הן הראו את כמו בתלמוד ועוד
 בקיאותו דכל הו לא אנס ליה כאשר יסתכל המעיין ושם נאמר שהיה נכד הגאון
 מהר"ל חוטר מנוב רש"י וכבר משרטת הנאה ה' יוחנן הסנדלר והגאון זל עצמו דף
 ק"ד ע"כ כתב שיש בירו הגבלת יוחסין וכתוב בגווה דוכרנא ע"ס יעור חיבר על ד'
 ט"ע וש"ת ודרושים וס' המספרים וס' הכנויים וס' הטעמים וס' אבן הטועים וילקוט
 חכמה מאות ספרים וכללי הש"ס וכללי חכמת הקבלה ועירוש פרקי אבות ככתוב
 בפתח השער והרגיל בו יכיר גדולתו כי הבבלי והירושלמי והמדרשים כמאן דמנח
 בכיסתיה והקדמותו הארוכה והנוראה ותיקוני הש"ס שאחריה וחלק התנאים
 והאמוראים גכהילים את הרעיון מראות נפלאות ופלאי פלאות בקיאותו וספ"ט מקושט
 בכלהו ספרי דכי רב אשר היו עמו כמחיתו:

מערכת ע"ן

א' רבינו עובדיה מברטנו"רא היא עיר ברומניא ויש פתגמן הפתח ששלח רבינו
 עובדיה מע"ק ירושלם תו' לאביו וראיתי העתק ממנה את שיש בה ידיעה
 בכל פרשת העבור עובר ארץ ועל מקראיה מבי נפיק מבי מר אביו עד כואו לעה"ק
 ירושלם תו' וכא דרך הארצי פילאבו בים עד נא אמון ומוכיר מקהל אליהו זכור לטוב
 אשר בנא אמון והלך למצרים ויספר אל אביו כי היה ספר עורא בוצרים הישנה נורא
 מאד ובא אורח אחר מצרבי ונתן שחר לשמש בית הכנסת ולקח הס"ת מהתיק והוליכו
 דרך אניה בלב ים וכעו"ר עמד עליו נחשול של ים גלי עמיקתא ומסתרת"א וסתרוה
 לספינתא ואיש יסודי טכ"ע ביקרוה הס"ת עמו וכל אשר לו תהומות יכסיומו וכל
 שהולכים עמו וכל רכושם ירה בים ושמש בית הכנסת שנתן ס"ת מת בתוך השנה
 ולא נשאר שם כי אם התיק והאריץ לספר מים סוף וסר סיני וכא דרך המדבר עד עזה
 אף הוא ראה בית שהפיל שמשון בכחו ויבא עד חכרון והכיר מכחון מערת המכפלה
 וזן כל יקר דאתה עינו בדרך אפרת מצבת קבורת רחל אמנו ע"ה וכא לירושלם עה"ק

וגם היום בהדבקה ארץ זבת חלב ודבש ואסיפא רחב ילתא ישלח דברו ודבר דבר על
 לב אביו וכו' וכל זה היה כשנת ד'ת"ח . ולא רציתי לכתוב מענין הררך כי אם ענין זה
 של ספר עזרא שהוא חידוש גדול . ובהיותי בארץ מצרים הייתי בק"ק של מצרים ישנה
 ובמקום גבוה שאין היר שולפת אומרים ששם ס' עזרא וזה המקום נראה שהיה בפתח
 וסתמו והיו המון העם אומרים שמי שיגיע בספר הקדוש מסתכן לחיות באותה שנה או
 חדש לכך סתמו הפתח . וחכמים אמרו בלחשישה ששעשו שהסירו הס' משם ואינו
 זעמה כראותי דברי רבינו עובדיה הנאני . ואגב אומר שיש כתל לחיות עצים לפני
 בניסת הסיבל וכתוב על הלוחות באותיות חרוכות . וטרחתי עד שהכנתי האותיות
 ותורף הרכבים לכרך גביר א' שעשה הסיבל כשנת אלף שס"א לאטרות שהוא כמו ד'
 אלפים תתע"ח . וזה שנה שנקבעו הלוחות קאלו אבל קבלה עירם שהבית הכנסת
 הוא קרמון תאד תאד :

ב' . עמודי גורלה . הוא סמ"ק חיברו רבינו יצחק מקוביל חתנו של הר"י מפרי"ש
 כנ"ל כנרפס וע"ש מערכת ת"ס אות ל' . וכאן נפל טעות
 כרפס :

ג' . מהר"ר עזריה פיבוב כתב קטע כישיבה של מעלה שנת ה'ת"ז כמ"ס ה"ח"ה בהקדמתו
 ל"ס כינה לעתים . ועיין כנרפס . והיה סופר תהיר וכותב ס"ת כתיבה תמה
 ואני ראיתי ס"ת מכה הקדושה כתיבה מהודרת תאד וס"ת מתיבתתו שזה לע"ע סך
 גדול :

ד' . עבודת הקדוש . להרשב"א עיין לקמן מערכת שין בס"ר :
 ה' . עבודת מקדש . להרב המקובל מהר"ר מנחם די לונזאנו וחיברו שנת
 של"ב וכרפס בפני עצמו ואח"ך בספרו שתי ידות והוא
 סדר עבודת התמידין ומוסף שבת . והרמ"ע מפאנו יסד סדר עבודה לכל המוספין .
 והרב זעבן כבית תפלתו פרער עליהם . וסידר סדר עבודת תמידין ומוסף כפי רעתו
 ע"ס :

ו' . עבודת יה"כ . מהרמ"ק על התפלות והקדמות נרפס בויכויציא שנת
 סח"ז :

ז' . עבודת תמה . פירוש לסדר עבודת יה"כ מהרב שדה יהושע וכרפס בקושט'
 ויש פירוש לסדר עבודה מהרב מהר"ם נגרין ומכיל אותו
 כס' עבודת ישראל . גם על ס' הוראה מרכונו יונה עשה הגהות ופירושים הרב
 והר"ם נגרין וראיתיו וכרפס שתי פעמים . זהרב מהר"ם נגרין היה כומן מרן בית
 יוסף לפי המסופר אצלי :

אות ע

ה' • עבודת הגרשוני • שו"ת להרב הגאון מהר"ר גרשון אב"ד דק"ק מינן ועיין לעיל כנדרס מערכת ג'מל :

ט' • ס' העזר • חיבור קדמון ומוכירו לפעמים רכיבו מומח בפירושו וכדף כ"ב כתב כ"כ הרב בעל העזר בחיבור המוקצה • וכספר כ"ישן נושן מצאתי שכתב אחר הד"ס בעל המאור כלשון הזה • והרב ר' מאיר מטרנקסאלייש חיבר חיבורים ועזר לכל בס' העזר :

י"ד • עטור • סדר הדורות כתב עטור ואח"ך עטור סופרים ע"ש ואינם שנים כי"ס העטור הפשוט והמודפס נק' עטור סופרים לא שהפוסקים כותבים עטור לכר לקצר וזה פשוט • ולעיל במערכ' דלת כתבתי שראיתי למרן בכית יוסף א"ח סימן תרע"א שכתב כן כתב הר"ן בשם העטור וכ"כ סבלי הלקט בשם בעל הדברות ע"ש • וכתבתי דיש להרגיש דהרב עיטור הוא הרב המחבר הדברות כידוע ושמתתי אומרים דכותבו על חילוק שמות הספרים דהר"ן כתב בשם ס' העטור וסבלי הלקט בשם ס' הדברות ולא כהירא דהו"ל למרן לומר וכ"כ ס"ל בשם ס' הדברות או לשון כיוצא בזה ומאומרו בשם בעל הדברות משמע דרכנים חלוקים הם בעל העטור ובעל הדברות ואולי אגב שיטפיה נקט לשון זה :

י"א • ערות ביעקב • שו"ת וליקוטיו להרב מהר"ר יעקב די בוטון ועיין כמערכת י"ד :

י"ב • ערות ביהוסף • כ' חלקים שו"ת להרב מהר"ר יוסף אלמוטנימו אב"ד ור"מ דק"ק בילגוראדו ועיין כנדרס מערכת י"ד :

י"ג • עזרת נשים • מהרב הגדול מהר"ס ז' חכיב על עיבובא סוכב הולך על ס' י"ו מש"ע אכן העזר • ואחר זה מחברת בשמות הניטין וכסוף קצת תשובות לכן כתו החכם השלם החסיד ועניו כמה"ר יעקב כולי המחבר ס' מעם לועו לזכות את הרבים והמסדר הספר הנורא נאנסה לחלך ופרשת דרכים :

י"ד • עזרת ראש ועזרת תפארת • שיטה על חסכת כרכות וקצת סדר ורעים להגאון השלם מהר"ר

לוי אב"ד דק"ק קארני וה"ל עשר עטרות חכורים ולכלם בשם יקרא אורייתיה כשרה ושמה עטר"ה על ס' מועד נשים נויקין קדשים טהרות ועל הרמב"ם ושו"ת ועל קדוש סחרט ויסוד עולם ונורת הארץ כמבואר באורך בהקדמתו • והן בעון נח נפשיה ולא נדרסו כי אם ששני חלקים הנו' שהרפים כחיו הגאון ז' :

ט"ו • עזרת פז • כיאור על הרא"ש סדר נשים מהרב מהר"ר פנחס ועלב אב"ד דק"ק לאסק וקרי אנפשיה תשית לראש"ו עזרת פז

ויש לו גם על סדר מועד אך לא ראיתי מודפס כי אם על סדר נאים :

ט"ז • עמרת זקנים • להכניח הגדול מהרז אבראכאניל ועתה נדפס פעם
שנית באהשטרדס :

טו"ב • עמרת זקנים • חידושי דינים על כל ד' חלקי ש"ע מהרב מנחם
מענדל אב"ד דק"ק קראטטין תלמיד הרב בית חדש
בן כתו של הגאון מהר"ל רופא אב"ד דק"ק ויינא • ולא נדפס כי אם על ארח חיים סביב
מבני ארץ :

ח"י • עמרת צבי • ונחלת צבי על ש"ע א"ח מהר"ר צבי סכהן תלמיד הרב
ב"ח :

י"ט • עמרת זהב • פירוש על אסתר מהרב המקובל עיר וקריש מהר"ר חיים
סכהן תלמיד מהר"ח ז"ל והוא אצלנו בכ"ז :

ך' • עמרת שלמה • ביאור מהר"ל לשערי דודא ונדפס פעם שנית
בכסיליאה ועיין בהקדמה שם :

כ"א • עמרת צבי • על ח"מ הרב מהר"ר צבי כר' עזריאל והוא הרב המחבר
בית לחם יהודה על ז"ר :

כ"ב • ס' העיון • מרח חתמי גאון הזכירו הרמ"ק בספ"ר טעיר פשר ולא תשע
פ"ז פ"ט :

כ"ג • ס' עדינות • חיברו ר' שמעון הגדול שהיה מגדולי לות"ר ומקורו מעור'
הסופר ואנשי כנס' הגדולה כקבלה הזכירו הקדוש מהר"ש
בס' דן ירין :

כ"ד • עז והדר • שיטה נפלאה בפלפול עמוק כז' על מסכת ע"ז מהרב הגדול
מהר"ר שמואל בן אלכאז מרכמי עיר פיס בוחן הרב הגדול
מהר"ר יעקב בן צור ושמועתי תלמידיו ותלמידי תלמידיו את כל תקף גדולת הרב מר
שמואל הכו' בעומק העיון ישר ובהוראה ותלמודו שגור ומסודר בפיו • והרב המופלא
ה"ק מהר"ח בן עטר בס' פרי תואר קודא אותו אחי הרשב"א • ונח נפשיה דרב כן כ"ב
שנה בשמואל הרמתי ובמרוחה שהיה שנת תק"ט :

כ"ה • ערי זהב • הגהות מהר"ם די לובאזו על הרב הלבוש וראיתים מכ"ז
הרב ז"ל ומזכירו בס' תצת שמורים וכת"ש כנדפס מערכ' ת"ס
בס"ד :

כ"ו • עין יוסף • דרושים ע"פ נושפטים מהרב מר קשישא מהר"ז חזן אבי הרב
שנות חיים ואני ראיתי בכז' עד סוף התורה :

ז"ך • עין יהוסף • שיטת הרב הכו' על מניעא ויש לו עוד בכז' כת"ש כנדפס
מערכת ז"ר :

אות ע

- כ"ח • עין משפט • להרכ עזרא מלכי שו"ת כמט"ל כמערכת מ"ס :
כ"ט • עינות מים • דרושים להרכ הנו' ככ" :
ר' • עיר גבורים • להגאון שלמה אפרים רבו של הרכ תי"ט ועיין בסמוך :
ר"א • עיר דוד • דרושים להרכ מהר"ר דוד עשוי בתים וחדרים נרפס
באמשטרדס :
ר"ב • עיר בנימין • שני חלקים עיין לעיל מערכת כ"ת והם דברים נחמדים
והקדמות נפלאות :
ר"ג • עולם קטן • בריש משנת חסידים להרכ המקובל מהר"ר עמנואל חי ריקני
ונרפס לכרו עם פירוש דרך המלך :
ר"ד • ער כל • ספר דינים שחיבר ה"ר משה שניאור מאזכורא תלמיד מהר"ם
ומתחיל על כל יתבדל • קנה כינס דף כ"ה ע"כ :
ר"ה • עוללות אפרים • להגאון מהר"ר שלמה אפרים בעל כלי יקר שפתי
דעת ארח למי"ס עמודי שש עיר גבורים רבבות
אפרים והיה רב בק"ק פראב עם הגאון החסיד הרב של"ה ונח נפשיה דרכ ו' אייר
השפ"ט ובקשו תלמידיו להתעסק בו ולטהרו והורה הרב של"ה שמכרת הקברנים
יתעסקו עם הת"ח ואם ירצו לותר לאיזה אנשים חשובים כשכיל טובת הנדקה של
קברנים שיקנו כדמים הרשות בידם אבל מצד הדין אין יכולים ליקח מהקברנים • כ"כ
כפנקס חבורה דק"ק פראב והכילאו סדר הדורות סוף דף ס"ד :
ר"ז • עוללות חברים • שארית שו"ת כרס שלמה להרכ מהר"ש אמאריני
ונרפס בסוף תורת חיים למהר"ש ח"ג :
ר"ז • עולת תמיד • ועולת שבת ביאור א"ח ש"ע להרכ מהר"ר שמואל א'
מדרייני ק"ק קראקא ונרפס באמשטרדס שנת א"ת והרב
מג"א והרב אליהו רבא קשי"ג עליו :
ר"ח • עלה דיונה • שיטה על כמה מסכתות להרכ מהר"ר יונה אשכנזי דרך
חורפא :
ר"ח • עליות יבמות • רכיני מאיר בר טודרוס הלוי כ"כ סדר הדורות מש"ק
ואין האמת כן אלא הם מרכיבי טודרוס הלוי כן אחיו של
הרמ"ה • ואני הצעיר וכיתי לראותם כמ"ס כמערכת ט"ת ועיין כנרפס כס"ד :
ר"י • עמודי שרמה • ביאורי הגאון מהרש"ל על הסמ"ג ונרפסו בעיר ר'
בסליאח :
ר"י • עמודי שש • מהגאון שלמה אפרים כמ"ס כסמוך והוא רבו של הגאון
מהר"ר שעפמל כן הגאון של"ה כמ"ס בהקדמת ווי העמודים :
מ"ב

מ"ב . עמודיה שבעה . להרכ הדרסן המופלא מהר"ר כנלל דברים מתוקי' והקרמות כפלאות ונרפסו כמה פעמים והוא הרב המאכר קרבן שכת' וה'ל דרושים על כל התורה ולא נרפס :

מ"ג . עמר מן . כי פירוש אררא ווטא להרכ המקובל מהר"ר מנחם די לונאנז וסס מדבר הרב ז"ל קשות וקנא חכם אחד וחיבר ס' השבות עליו וקרא שמו כן רוד ונרפס כמ"ס לעיל כמערכת ב"ת כס"ר

מ"ד . עמק ברכה . מהגאון מהר"ר אברהם סג"ל הורוויץ עם הגהות ותוספו' מכנו הגאון החסיד של"ה ונרפס פעם שנית כאמטש' עם תוספת מרובה חידושי הגאון של"ה על מרדכי ברכות וחירושי כנו הגאון מהר"ר שעפטל על מס' ברכות וכהנה וכהנה חידושים :

מ"ה . מהר"ר עזריאל דייכא ח' מרכי איסליא הקדמונים חיבר שני חלקים שאלות ותשובות וראיתים ככו' :

מ"ז . מהר"ר עוזר הרב המאכר אכן העוזר על ד' טורים וחידושים על הש"ס ונרפס קנת מחי' הש"ס וקצת מא"ח סביב למגיני ארץ חרש :

מ"ז . עץ הדעת טוב . כי חיבר מהר"ו ז"ל דרשו' על כל התורה דרך פרד"ס נחמד מאד ווכיטי לקרותו :

מ"ח . עץ החיים . חיבר מהר"ו ז"ל בחכמת האמת ממה שקבל מרבו רבינו הארי' ז"ל והוא שס כולל לכל ואח"ך פתח כמה שערים

שער ההקרמות שער הכוכות וכו' וכבר כנרפס מערכת ח"ת כתבתי מענינו . ותפני שמהר"ו קרא שס כולל עץ החיים לכן הרב המקובל המופלא מהר"ר מאיר פאפירש כשסירר הכתבים שהיו כידו וקבלם מרבו הרב המקובל מהר"ר יעקב צמח . כי כתבי מהר"ו עצמו היו כידו בנו מהר"ס ויטאל ולא היו וויס מכיתו כלל רק אברורי אברור הכתבים בערכוכיא כמ"ס כנרפס שס מערכת ח"ת . והרב מהר"ס פאפירש הכו' הלך לרמשק וראה בכית מהר"ס ויטאל הספרים ולקח שמן מנהו מהסדר . ובחורתו לבעה"ק ירושלם סידר סדר נכון לכל הכתבים עם מהדורא כתרש שלא היתה כיד מהר"ס ויטאל ולכלם קרא כשס עץ החיים . אך בחלקו'ת כי לם' ההקרמות קראו דרך עץ החיים ולם' הכוכות קראו פרי עץ החיים ולפי' פסוקים וכו' קרא מופ' עץ החיים וחילקו ויש כו כופ שני כופ ג' וכו' עדר עדר לכרו :

מ"ט . עץ חיים . חיבר הרב מהר"ו חאג"ו על המשניות כולל סוגיות הש"ס ורכי הטיט ותוספת נפך משלו :

אות ע

ז' • עין היים • כ"ז פסקי דיני ממונות וכתוב בו חיברו מאור הגולה רבינו תיים
בר נסים וראיתיו באיטליא :

ג"א • עין החיים • חיבר הרב הגדול מופ' הדור עיר וקדוש מהר"ח אבולצפיא
דרשות על התורה והוא רומז הרבה דיני הש"ס והרמב"ם

בדקדוק הכתובים ואותיות אשר תבאנה ואב"ש שקלא וטריא על הרמב"ם ואבזיריה •
והוא ספר נפלא ובקנור גדול והקורא צריך להעמיק העיון ואז חיד אובל יטעם לו
אמריו ורמיוותיו כי נעמו • ושמעתי מרב אחד ששמע מפי הרב ז"ל שקבלה בידו שהוא
משפט יאורה וזרע המלכה ולזה כיוון כס' עין החיים סוף פ' וחי שכתב ומס"ה
הבטיחני שלא יפסק מלכותי עכ"ל ששמע מפה קדוש הרב ז"ל :

ג"ב • עצמות יוסף • שיטה קדושתן וסוגיות אחרות להרב מהר"ר יוסף ן-עזרא
בפלפול עצום ועיון כנרפס במערכת יזר :

ג"ן • עקידת יצחק • להרב הפלסופ האלהי מהר"ר יצחק עזראמא ספר נחמד
מאד ויש בו שערס מלמעלה מנה ויהללוהו כשעריס והוא
אביו של הרב מאיר עזראמא עיון לעיל מערכת המ"ס וכל ספרי הדקנים ברורות
מלפנינו שותי מימיו הנאמנים באו שעריו כתורה :

ד"ן • ערוך • ראיתי כס' הישר כ"ז לרבינו תם שכתב ז"ל וכן בערוך והוא כר
סמכא שכל דבריו נערכין על פירוש רבינו חננאל על כ"ז ברף קמ"ז
ע"כ • וכן ראיתי כס' מנחת שי פ' וישב על פ' היא מוצאת שכתב
ידוע כי רוב פירושו של הערוך הם כפירוש רבינו חננאל על פ' :

ח"ן • ערך להם • הם הגהות הרב מהר"ז קסטרו על ד' ט"ע ונדפס בקושט' •
ובמדומה לי שראיתי באיזה מקום שהרב ז"ל חיבר חיבור
באורך על ד' טורים ומסס הפר אובל וחיבר ס' ערך להם והוא על דרך מרן ומור"ם
שחיברו באורך על הטור ואח"כ כתבו הדינים בקנור :

ג"ו • עיון יעקב • להנאון מהר"ז בעל מנחת יעקב וכו' על העין יעקב בדרך
פשוט :

ז"ן • עטרת אדיהו • להנאון מהר"ר אליהו על זכאים מנחת תמורה ותוספתא
וזכאים ומפליגים מאד על חכמתו ובקיאיותו :

ה"ן • עיר בוקרט • על המצות מהרב דוד אב"ר דקק"א באמסטרדם ביו"ן
מהרי"ש שפורטש ושם ביאר מורה מקום המנו' כס"ס ובמדרש
ובטור ואיזה טעם • ועונש העובר על המנוה והתיקון ונדפס בדיהרן פארט סנת ת"ן
ובמדומה שחוד והדפיקו כס' יד כל בו מסודר ממנו תפלות וכו' וכולל יד שפריס וכמו
רגע ראיתיו זה שנים רבות :

ג'ט • ערכי הכנויים • טסירר הרמז כי באורך והיו לאותיות מאלף עד תין ועיין בגולל אור :
 ס' • עפרא דארעא • מהרב המפורסם מהרי" עייאש סוכב הולך על ס' ארעא דרכון וכרפס מחדש עם ארעא דרכון כשמש יעקב הנרפס מחדש :

מערכת פ"א

א' • פאר הדור • ט"ת להרמב"ם נרפסו כאחשט' נמצאו כנגזי הרב מהר"י טשפורטש כלטון ערכי והועתקו ללה"ק • ואני הצעיר ראיתי בכ"י תשובות הרמב"ם כלטון ערכי קובץ גדול כ"י :
 ב' פאר הלכה • להרב מהר"ר פרץ כסובית ר"חניכא סגן הכהנים כפסמים ושקיל וטרי מעיני לעיני :
 ג' • פרות ופורקן • לרבינו סעריא גאון עיין לעיל מערכת סמ"ך :
 ד' • פורת יוסף • להרב מהרי" סאמי"גה על הר"ן כתובות וחולין וקצת סוביות והיה רבו של הרב כנסת הגדולה כמ"ש כנרפס מערכת ח"ת וחיבר דרך ימין להשיג על מהר"ש אלגאזי מקנדיא ועל הרמ"ע • וכפי הנראה מס' מניף לחכמה סוף דף פ"ד נראה שמהר"י סאמי"גה היה רבו של מהר"ר ישר ע"ש :
 ה' • פהוד יצחק • מהר"ר יצחק לאמפרונטי הרב והרופא אב"ד דקק"י פירארא חיבר חיבור גדול על סדר אלף בית • וכלל בו אברות • דינים מש"ס ופוסקים ותשו' אחרונים כדפוס וכ"י וערוך וספרי הכללים וכיוצא חידושי' ושמועות והכל בסדר אלף בית • וכתיבתו חיבר על כל אות ספר אחר ועשה עוד מהרוא כתרס כמו י"ב ספרים אחרים • וכרפסו שני חלקים כיוצא על אותיות א"ב חלק אחד • וחלק ב' על ג"ד :
 ו' • פירוש בים תמיד • מהש"ס אשר האחרונים כימיהו כשם מפרש סתם • משמע מרבני מהר"ם מרוטנבורק בתוספות יומא דף י"ן סוף ע"ב שהוא ר"י בר ברוך • וכן כתב הרב המובהק מר קשיא כמהר"ר נתן כורג"ל כספרו הנחמד חק נתן ע"ש באורך • אך אינו מוכרח :
 ז' • רב עלטוי גאון חיבר הלכות ברוב התלמוד • כ"כ בס' ישן נושן בכ"י :
 ח' • פריאה • מפרשי התורה מרבני אשכנז מביאים מאמרים תמוהים ומטו בהו משם פליאה • ועולים ויורדים בו • וראיתי להרמ"ע מאמר אס כל ח"א קי' טו"כ שכתב טעמי הפניות לקה שחיברו ה"ר אביגדור בעל הפליאה • ובהקדמת

אות פ

ובהקדמת מנלה עמוקות כתב שחיכרו ד' נחויא כי פליאה גימט' נחויא עם הכולל -
וכס' קרנים דפוס חדש דף כ"ב ע"ג כתוב בפליאה של ר"ב קארז' . וכסוף ס' תקין
ישכר כתב וכס' טעמי מצות לר' קנה זל כן ר' אביבדור משפחת ר' נחויא כן
הקנה וכו' וכס' סתרי תורה הנק' פליאה וכו' ע"ס ובסדר הדורות כתב ס' הפליאה
הקרוש קנה אכיו של ר' נחויא וכע"מ מיחס אותו לר' אביבדור קרא מפראג סודות
כפליאים ומעשים מוראים כקבלה בסדר פסוקי פ' בראשית . אך נחויא אמוראים כמו
אכ"י ורכא :

ט"י . פלגי בים . וס' חוקה ישראל וס' משכית מלחמות הג' ספרים הללו הם
במחלקת גדולה שהיה בין רבני איטליא על מקוה רווינו
ורכו הפסקים להכשיר או לפסול ועיין מ"ס מהר"סן חביב על
זה בתש"ו הובאה כס' גנת ורדים ז"ר כלל ר' סי' ד' :

י"ד . פלח הריבון . מהרמ"ע קבור חלק מספר הפרד"ס לרכיכו הרמ"ק זצ"ל
וכרפס עם עמים דימונים :

י"א . פלח הריבון . להדרשן המופלא מהר"ר בצלאל על קטרוג שר אמוג
חנא כשעיר וחיל מ"ט אופנים ולא כרפס אלא ד' פנים .
אך עיין כס' צמח דוד הרפס מחדש להרב הגדול מהר"ר דוד עזר ט' אופנים בחריפות
והקדמות מוראות ע"ס :

י"א . פליטת בית יוסף . הובא כס' כנסת הגדולה שו"ת הגאון מהר"י קארז'
כך כתב בספר סדר הדורות . ועמו הסליחה דלא
היו דברים מעולם רק דהוא טענות הרפס ככה"ג דהוא כתב פליטת כ"ז והרפסו
פליטת בית יוסף . אך הכונה של הרב ככה"ג היה על שו"ת פליטת בית יהודה שהם
תשוכות מהר"י לירמא וזה פשוט :

י"ב . פלפלא חריפא . חיבור הרב ת"ט על הרא"ש סדר נויקין . והרב ז"ל
חיבר על כל פסקי הרא"ש ולא כרפסו כי אם ב'
חלקים חלק א' כרכות וחולין והלק"ט וכו' וח"כ פלפלא חריפא . וכשאר סדר מועד
וסדר נשים של פסקי הרא"ש כלי ביאור . ומשום הכי אורחיל הרב קרבן נתנאל והרב
עטרת פז וחיכרו על פסקי הרא"ש דנשים ומועד כי באמצעות מה שרפס מחיבור הרב
ת"ט נתנאלו כל פסקי הרא"ש מוכוונים :

י"ג . פלפלא חריפתא . קושיות ותיירושים על גפ"ת ממנה דכנים באוני ארץ
קובץ קטן :

י"ד . פני משה . מהר"ר משה ככנסת חיבור גדול בסדר טח"מ פני משה
מהנ"ל על סדר טור אה"ע . כך כתב בסדר הדורות . ועמו
הסליחה

הסליחה כי הם ג' חלקי טו"ת פני משה וכל חלק כלול טו"ת מר' טורים • והב' חלקים כדפסו בחיי הרב ז"ל • וח"ב כדפסו אחר פטירתו ועיין כדפסו מערכת חס :

ט"ו • פני משה • על הגדות הש"ס • היכרו מהר"ר משה בן אחי הגאון מהר"ר נפתלי כ"ץ אב"ד רק"ק פפר"ת :

ט"ז • פני משה • ומראה הפנים על ירושלמי סדר נשים וטרר נזיקין פני משה פירוש ומראה הפנים כמו תוספות שקלא וטרוא בש"ס בהרמב"ם • ושמעתי כי הרב ז"ל הדפיס באשכנז על סדר זרעים ירושלמי חיבור גדול • אך עדיין לא נראה בעליל •

ט"ב • פני יהושע • טו"ת להגאון מהר"ר מקראקא בזמן הסמ"פ והב"ח טו"ת על סדר ד' טורים וכתוב בהקדמה שהי"ל עוד חלק פ' חסו"ת :

ח"י • פני יהושע • להגאון מופת הדוד בן בתו של הגאון מהר"ר יהושע מקראקא הנז' ח"א שהדפיס בראשונה הן בעודנו אב"ד

במיץ על כתובות גיטין וקדושין וקונטרס ובסק ע"ס ברין חדש וכדפסו באמשטרדם והוא פלפול בגפ"ת ולפעמים בהר"מ ואחרונים ומליץ בעד רט"ז ליטב קושיות שהקשו עליו התוס' על דרך שיעשה מר' זקנו בספר תבני שלמה • וח"ב על ברכות שכת וקצת סדר מועד והדפיסו הרב ז"ל בהיותו אב"ד בפפר"מ שם בפפר"מ • וח"ג על קמא מציעא וכו' וכדפסו בפפר"מ ונמחר אחרי פטירתו ז"ל • וח"ד כדפסו בפירוש על קצת מכות טבועות חולין ולקוטוס על ח"מ וכו' • וכבר כדפסו ג' חלקים ראשונים פעם אחרת בפירוש • ויש להרב חיבור על התורה • ואני בעיני שמעתי מפיו כמה ענינים נחמדים ועיין לעיל במערכת י"ד • וכסוף ח"ד כדפסו מהרב בן הגאון ז"ל פני אריה וגם נזכרו על גפ"ת :

י"ט • פני יהושע • טו"ת להרב מהר"ר יהושע חאנר אלי תלמיד מהר"ש והלך לעה"ק צפת תו' וראיתי תשובה כי מהרב ז"ל הסכמה על

תשובת הרב המקובל מהר"י צמח • גם כתב מהר"י צמח בהקדמת ס' קול כרמה שזכה להרב הנז' נגיד ומצוה מוכות שחיבר • וקצת תשובה כדפסו עם תשובות הרב מהר"א קובו וכקרא הספר בכללו מאורות הגדולים :

י" • פנים באירודת • מהרב הגאון מהר"ר מאיר אב"ד רק"ק אייזנשטט נכד אחות הגאון הרב שפתי כהן ז"ל פנים מאירות הס ג'

חלקי טו"ת וחידושי זבחים י"ט קדושין גיטין ועוד ח"ד חידושי קמא ועיין כדפסו סוף מערכת מ"ס • ורבו היס הגאון מהר"ר משה אב"ד רק"ק שאכתוב פת"ס כס' כתנות אוד להרב ז"ל על התורה דף ע"א • ואחיו וכניו רכנים וגאונים • והוא מחותנו של

אות פ

הגאון מהר"ר זכ"י אשכנזי • ומספריו יראה המעיין חכמתו וכיאותו • וכן בתו
הגאון מהר"ר אלעזר היה אב"ר בק"ק רעכנץ ואח"ך בק"ק קעלין ויש לו סג גדול
בחריפות ובקיאות וחיבר אור חדש ב' חלקים ח"א נדפס אלז בתמות אור של הגאון
זקנו וח"ב שיטה על פסחים בפלפול חריף ועמוק • ושקיל וטרי עם הגאון מהר"ר
יחזקאל אב"ר דק"ק פראג נר"ו בספרו הכהיר נודע ביהודה משו"ת • והרב פנים
מאירות עור חיבר חיבור גדול על טור י"ד וחלק אחר משו"ת וכאכדו ולא נשאר כ"א
חירושו על ה' יין נסך וכדפסו מחדש עם ח' כתובות ונקרא הספר אור הגנוז :

כ"א • פנים הד' שות • והוא מפתח משו"ת האחרונים על ד' טורים ודוגמתו
עשה הרב מהר"ם חאב"ו ס' לקט הקמח כירוע :

כ"ב • פסח מעובין • מהרב כה"ג דיני' תליל ע"פ ולי' הפסח בסדר והגדה
סג"ה דינים ונרפס בוויניציא וקושטניכיה :

כ"ג • פסיקתא זוטרתיא • מהגאון רבינו טוביהו זכ"ל אלעזר ועיין בנרפס
מערכת ט"ת וכס' פני תשה בהודיות דף כ'
בתוספותיו כתב וכספרי וטא הנקרא פסיקתא ע"פ ואני אומר דספרי זוטא לחוד
ופסיקתא זוטרתיא לחוד ופשוט :

כ"ד • פסיקתא רבתי • הוא ס' קטן והוא על חנוכה ד' פרשיות פסח שכונו'
ר"ה וי"ב מאמרי רז"ל מסודרים כמו מדרש רבא
והלקוט מכ"א מאמרים נשם פסיקתא הכו' :

כ"ה • פסיקתא • דרב כהנא הוכיח רבינו מנוח בפירושו הרמב"ם ה' לולב •
וראיתי דף אחרון מס' פסיקתא דרב כהנא בקלף ב' יטן
נוטן וכתוב בסוף הדף כלטון הוה חסלת וואת הכרחה בדרך המקום שויכמי להשלים
פסיקתא דרב כהנא עכ"ל כנראה שהיא מחוברת על הפרשיות • וכס' זה ינחמנו דף
ל"ו סוף ע"כ חייתי נואמר פסיקתא רבתי על שם פסיקתא דרב כהנא • ואין הדבר כן
ואחר ומן ראיתי בסדר הרורות טכתב פסיקתא רבתיא דרב כהנא מאמרים נוראים
כפלאים מלוקטים מתנאים ואחרונים הובא בתוס' ומדרכי עכ"ל ואפשר דגם פסיקתא
דרב כהנא קודמין לה פסיקתא רבתיא דרב כהנא :

כ"ו • פסקי תוספות • כנרפס כתבתי דינסי שכתב דחיכרם הרא"ש והוא
הרב המופלא מהר"י בכר דוד בספרו הכהיר דברי אמת
ועתה ראיתי כס' משנה לחם להגאון מהר"ר זעבן בסוף פסחים שכתב שחיכרם הטור
ואני כפני לא ידעתי שרש לדברים הללו :

ז"ך • פסקי תוספות • מוכיח הרב אליהו רבא א"ח כמה זימני ואחד מהם הוא
כ"יש ס' רנ"ו : ומוכח שהם לרב אחרון • ולא ידעתי
אכנא

אכנת גם לא ראיתים עד הנה :

ביח . פסקי . מהר"ם ריקאנטי חידושי דינים מהראשונים ונרפסו :
כ"ט . פסקים . וכתבים להרב תרומת הרש"ן עיין לעיל מערכת יוד אות ל"ח :
ל' . פני שרמה . דרושים נחמדים ומתוקים מהרב מהר"ט אמריליוו הרב
המחבר שו"ת כנס שלמה . ורוב הדרושים כמעט קט"ע

הדין :

ל"א . פירוש ררשי"י . נרפס לקוטי פיר"ם בויכוציא ואת"ך באמסטרדם ויש
כידו ס' על קלף כ"ז וכו שכ"ו סימונים תרינים והלכות
מרש"י ואומרים שהוא ספר הפרדס :

ל"ב . פירוש רמונים . חיבור בהקדמות נוראות מחכמת האמת חוכר מרכיון
מהר"ם קורדובירו ז"ל :

ל"ג . ספר הפרדס . חיבור רכיון אשר בר חי"ס נכיו מעור מנתשון תלמיד
תלמידו של הרשב"א חיבור באה בדיני ברכות והוא ככ"ז
וכתוב שם ספ"ר הפרדס גימטריא אשר בר חי"ס נכיו :

ל"ד . פענח רזא . ס' קטן על התורה וכו פנינים מדברי תתוס' וקראשונים
ועל הרוב מזכיר ר"י מאורלינג : רכיון בכור שור . ס' ה"ג

ר"ה החסיד . חיבור רכיון יצחק בר יהודה הלוי . ותיבת פענח"ת גימט' יצחק גם רז"א
גימטריא יצחק וכתב סדר הרדפות ט"ש כו סגהות הבאון מהר"ר יצחק כ"ן חתן הבאון
מהר"ר ל"ב ונרפס שנת סס' ואני הצעיר לא ראיתי לא הפוס שני שנת נח"ת באמסט'
אך ראיתי ככ"ז פענח רז"א גדול כקובץ סדר הדורות כנראה שבעת רפוס ראשון השמיטו
ממנו כל הכתוב כפי' הרמב"ן וכיוצא וקצרוהו חזר :

ר"ה' פרישה ודרישה . חיבור הבאון הסמ"ע על ד' טורים ומקרוכ נרפס
פרישה ודרישה א"ח בבבלין . ופרישה זר אה"ע

נרפסו בפני עצמם שהרפסם בנו של הבאון הרב מהר"ר יוזפא ועשה לו כתנות פנים
הם הנהתי"ו שנרפסו ככתב דק בתוך הס' וכמה פעמים בותב בסוף ההגהה ב"פ והוא
ר"ת כתנות פנים . ופרישה ח"ו נרפס עם הפ"ח שנרפס במרסקפורט רמ"ן :

ורע' דפרישה ודרישה זר שהרפסו עם הטור וכית יוסף בק"ק ויולמהרשדרף חסרו
ממנו הרבה כל מה שהיה נראה בעיניכם פשוט או שכתוב בבית יוסף ולא טוב

עשו . וכתב פעמים האחרונים ירמון ספ"כ הדרו"ף ואיננו שם כי השמיטוהו מהרפסו'
והמנא ימצא נרפסו האשון שנרפס דרישה ופרישה זר עם הטור לכה בעיר לובלין :

ובכר' כתבתי בנרפס מערכת יוד דם' דרישה ופרישה ח"ו נרפס רבות בשנים אחר
שנרפס סת"ע והרב בנה"ג לא ראה דרישה ח"ת כי נרפס שנת תע"ו והרב

אות פ

פנה"ג נח נפשיה שנתת תב"ל. וכנה"ג ח"מירפם שנתת ת"ך. וא"כ אין מקום להקשו' על הרב כנה"ג מרבתי הדרישה בח"מ. ויש להעיר על הרב שזנה הלכות ח"כ דף כ"ה דנר' דתמה אין הכנה"ג בח"מ לא השגיח מרבתי הדרישה ע"ש שהלשון אינו מדוקדק ולא זכר מפרקי זמני הדפוס:

ל"ן. רבינו פרחיה בר נסים בסוף האלף החמישי חיבר חידושים על הש"ס הוזכר כיש"ס מעשה רקח בחידושי הראשונים הנדפסים גם בתחילת הש"ס:

ל"ז. ס' פרנס. כתבו דרש' חיבר לכבוד גביר ופרנס העיר ספר וקראו על שמו ס' הפרנס:

ר"ח. ס' פרנס. מהר"ל ואו"ה חזקירין אותו הרבה ואו"ה כלל מ"ו אות ג' ומהר"ל בתשובה ס' קכ"ו כתבו שהפרנס כתב בשם מהר"ם וראיתי בסדר הדורות דף קפ"ה ריש ע"כ שיחזקו לרבי משה פרנס מרוטנבורג ומובא כמהר"ל כמה פעמים עכ"ל:

ט"ל. פרח משה אהרן. כ' חלקים תשובות מהרב הגדול מהר"א הכהן פרחיה ועיין בנדפס מערכת האלף אות נ"ז:

מ"ו. פרחי כהונה. להרב הנו' שיטות על קצת מסכתות ונרפס באמסטרד' מ"א. פרי הד"ש. ג' חלקים פריו למאכל לכל תופסי התורה ובשם רבים לחמישים והשיגו עליו כ"ע מודו דרב מובהק הוא וסברתו ישרה ולטובו צח קב ונקי מוזדקף לבקיאותו. וכבר כתבתי בנדפס מערכת ח"ת תרי תמאה מודולתו. וגם אני שמעתי מכתה עינים שאירעו להרב זל בשליחותו מעיר הקדש ירושלם תו' בערי פראנקלאה ונסים נוראים:

מ"ב. פרי תואר. חיבר הרב המופלא ח"ק מהר"ן ע"פ על יד ומשיג על הרב פר"ח. ואני זכיתי בילדותי לילך עם הרב הנו' וכל

כניישיבתו לבעשות ז'ארא על מצבת הצדיקים שבעה"ק ירושלם תו' וכבואינו למצבת הרב פר"ח ראינו להרב הנו' שנשא יחידי על מצבתו כמו רביע טפה ורחושי מרחשן שפוטתיה והכננו דהיה שואל מחילה ואומר לו כי לט"ש כתבוון וכיוצא:

מ"ג. פרי מפרוי. חיבר מורי הרב זלחה לישב מה שהשיגו על הרב פר"ח ביד האחרונים כמו הרב פרי תואר והרב שמלה חדשה ורכוונתיהו והן בעון נח נפשיה דרב ולא השלימו.

מ"ד. פרי חדש. חיבר הגאון מהר"ר אברהם אמיגו על ש"ע מהל' פסח עד סופו וכאכר והגאון הנו' היה חשוב מאד בעיני רבני קושט'

כמו הרב פני משה וכית דינו וראיתי כתביהם שהיו שולחים להרב הנו' בכבוד גדול: וראיתי ספר גדול בתיבת ירו' יד הקדש תשו"ת וחידושים בש"ס ופוסקים ת"ה

מ"ה . פרי צדיק . שו"ת והנהות לט"ע להרכ הכולל מהר"ר רפאל שלמה צרור רב מוכהק בארנ"ל .

מ"ו . פרי הארץ . ג' חלקים להרכ מהר"ם מורח"א מרכני עה"ק ירושלים ועיין לעיל מערכת מ"ס .

מ"ז . פרי האדמה . ד' חלקים להרכ המופלא מהר"ם בכר שמואל אב"ד ור"מ מעה"ק ירושלים תו' על הרמב"ם שקלא וטריא וחידושי ריכים ועיין לעיל מערכת מ"ס :

מ"ח . פני האדמה . להרכ הכו' דרושים והוא בצירוף עם פרי האדמה ח"ד :

מ"ט . פרה שושן . להרכ מהר"ז זיין שקלא וטריא על הרב גנת ורדים :

נ' . פרישת דרכים . ספר נפלא מדרושים מוראים כחריפות אמיתי לרכימו מהר"ז רוואניס וככל היצולם הם משכחי' ומפארי' הדרושי' :

נ"א . פירוש התורה הרמב"ם . הובא ככנסת הגדולה בהנהות פירושי התורה ח"א עכ"ל סדר הדורות ולהר"ת :

נ"ב . פירוש רד"ק . על תהלים ראיתיו כי' כביבליאוט'יקא של פאריץ והוא ס' גדול הכמות ולפוס ריהטא שערתי סכנפס חסר הרבה :

נ"ג . פירוש רד"ק . על תהלים ראיתיו כי' כביבליאוט'יקא של פאריץ והוא ס' גדול הכמות ולפוס ריהטא שערתי סכנפס חסר הרבה :

נ"ד . פירוש רד"ק . על תהלים ראיתיו כי' כביבליאוט'יקא של פאריץ והוא ס' גדול הכמות ולפוס ריהטא שערתי סכנפס חסר הרבה :

נ"ה . פירוש רד"ק . על תהלים ראיתיו כי' כביבליאוט'יקא של פאריץ והוא ס' גדול הכמות ולפוס ריהטא שערתי סכנפס חסר הרבה :

מערכת צ"י

א' . צפנת פענח חיבר ראב"ן מריכוס ומוכירוס אותו המרכי ושאר פוסקים וכ"כ הרא"ש בתשו' כלל פ"ד סי' ג' ובחיבור וקני ראב"ן :

ב' . צפנת פענח וראב"ן לשנים כס' הקטן ראש רוד דף כ"ג ע"א וכמו שכתבתי בפאת הראש ע"ס :

ג' . צפנת פענח דרושים נפלאים להרכ מוהר"מ :

אות צ

ג' צמנת פענח להרכ המחבר כתנת פסיס כדרך ערכין הקדמות ומאחרים
תמוהים נרפס כפ"ג רדער שנת תכ"ד :

ד' רב צמח גאון וכו' אשר קין אשר רבן יוחנן בן זכאי ור' עקיבא וכו' חפי הגבור
והשיב להם כסוכ טעם שיש לתלות כז"ל בנרפס וראיתי בחגילת סתרים

לרבינו מהרש"ו ככו' חמש שרבי צמח גאון בסויתו כמסכת וקנים היה עושה שאלה
בהקצין ומשיבים לו ואין אדם מרביש ויאמר לאדם השבת לשאלו כך וכך וכו' :

ה' מהר"ר צמח בן בנו של הרשב"ץ ואחיו מהר"ש חיברו יבין ובעו כז"ל בנרפס :

ו' צרור החיים צרור הקפה חיברם רבינו חיים בר דוד תלמיד הרשב"א
כז"ל בנרפס :

ז' רבינו צדקיה בר' אברהם הרופא חיבר שכלי הלקט ובנרפס כתבתי שראיתי שכלי
הלקט ככו' באורך ערובות ושכלים ועתה ראיתי שכלי הלקט ח"כ ככו' ובתוק

בשכלי הלקט ככו' שרבינו צדקיה הרופא המחבר הוא שמשפחת העוים העניים וח"כ
הכו' אינו עירובות ושכלים כמו שה"א אך הוא עק"כ סימנים כדו"ק איסור והתיר ושאר

דוכים ויש בו הרבה תשובות מהראשונים דמייתי לסו"ה הרב המחבר והוא שקיל וטרו
טובא עם רבינו אביגדור ויש הרבה תשובות להשי' בכלל ובתשובה אחת לרש"י

כתוב שהיה על ערש דרו ולא עזר בה לכתוב וקרא לכתו לכתוב התשובה שהיא וסוף
ברין עמוק מה"ו בס"ש שם תשובות רבינו ברשום בר יהודה מאור הגולה ורבינו

אביגדור הנו' חותם אביגדור בכ"ר אליה הכהן ובס' ראיתי ששאל שאלות מרבינו מאי
בר ברך מרדכי נכורג ומשיב לו מהר"ס בכבוד גדול וקוא חוזר להשיבו ומקשה על כל

דבריו (ועיין בס' ררך המלך דף ק"ד) וב' ספרים אלו היו כיד מסר"ס רי' ליוואנו כמו
שהביא דבריו בס' קורא הדורות דף פ"א ע"א ע"ש :

ח' צדריים חבור קדמון כדו"ק אסור והיתר מוכינו באו"ס בכמה דוכתי ומסה
כלל יו"ד אות ק' וכלל יז אות ק' וכלל ט"ו וכלל ט"ז אות יד וכלל

ט"ו מהר"ר צבי סג"ל הורו"ן אב"ר דב' גלילות דמדנית ואחוט בן הגאון מהר"ר
יושב טעם אהרן אחי הגאון מהר"ר חיים חייקא אב"ד דק"ק הוראדנא חיבר

ס' גאון ככו' קנת טו"ת וחיושי בפ"ת ונרפס כמראש ש' תצו' ושה' בהקדמת נכד הגאון
המחבר הוא הרב נהר"ר דוב בער מעתיק קנת חלומות שהיו להגאון וקמו המחבר שהיו

אחרים לו מן השמים כמה תקונים ועינים ע"י איש וקן עוטה מעיל הכראה אליו ע"ש
ותראה נפלאות ועוד חיבר הרב ס' אספקלריא המחירה פירוש על הוהר ונרפס מבורך

עם כמה חידושים נמנן שהביא המסדר ע"ש :

י"ד ס' הצבא להרזה כמדות התלמוד והרמב"ן השינו ונדפס כתמים רעים סי' רכ"ה וס' רכ"ו כמ"ש בנדפס מערכת וי"ן:

י"א · צאן קדשים על סדר קדשים מהגאון הרב תורת חיים ומכירו מהר"ר מררכי והנהות נכר הרב תורת חיים:

י"ב · צדה לדרך מרכיבו מנחס'ן ויח כמ"ש בנדפס מערכת מ"ס:

י"ג · צדה לדרך · מהרב באר שכע עפ"י רש"י והרא"ם כמ"ש בנדפס מערכת י"ד:

י"ד · צורת הבית להרב ת"ט על בנין בית ג' ופסוקי יחוקאל:

ט"ו · ציוני ר' מנחס ציוני על התורה עפ"י הסוד ויש בו חידושים מוראים וכנה ספרו על הוהר"ם הבקיר ופי' הרמב"ן וכתר ש"ט ויתר

ספרי מקובלים והוא היה משפירא ונדפס בקרימונה שנת ש"ך:

ט"ז · צמח צדק · הגאון מהר"ר מנחס מענדל אב"ר רק"ק ניקלשבורג והנהו

מהרב כמו אשר מילא מקומו והיה אב"ר בק"ק הנו' ובנדפס מערכת מ"ס אות ע"ו יש ט"ס ועמ"ש במחויק ברכה ל' סי' ג'ן אות טז' בס"ד ולעיל מערכת מ"ס אות קמ"א ע"ש:

ט"ב · צרור המר

חיבור על התורה חיברו הרב מהר"ר אברהם שכע ספרדי ע"ד פשט ועל דרך האמת · ומיכר צרור הכסף על דינים ומזכיר צרור המר · הרב מטה משה סי' תתל"ב ויש ט"ס בשנייה א"ח סי' תר"כ וגם האחרונים סי' תכ"ח מזכירין אותו כמ"ש שאין ראוי להפסיק בהם עניות:

ה"י · צרור החיים

מהר"ר חיים יעקב תלמיד הרב מופת הדור מהרמ"א חיבר על לשונות הרמב"ם וש"ת סתא רחוי כמס"ל: על קצת אגדות להרב מנחס מן מליסא ונדפס באופיכאך שנת תפ"ג:

ך · צנצנת מנחס

ביאור האמרים תמוהים בדרך חודפא והקדמות כפלאות נדפס בכרל"ן שנת פ"ת חיברו הגאון מהר"ר מענדל תלמיד הגאונים מהר"ר העשל והרב בהו' ויש לו ח"ב חס' זה ולחס מנחס שו"ת ועל הש"ס ופי' קדשים וטעמי מנחס על רש"י:

כ"א · צמח דוד

להרב הגדול מהר"ר יוסף דוד על התורה על סדר הפרשיות ביאור פסוקים ומאמרים דרך דרש וע"פ הדין ובסוף כל פרשה קצת על ההפסדה ודמוי הפרשה חיבור באה ונחמד ונדפס מחדש על ג' ספרים בראשי' שמות ויקרא:

אות ק

מערכת קו"ף

א' קנח בינה · אחד חמ"ט קנים · נדפס פעם ראשונה ש' טע"א ופעם ב' נדפס בק"ק ווילמרשדארף שנת ת"ץ והוא מהקדוש קנה ז' אכידור ז' נחום · וכן הקדוש קנה כשם אבי זקנו מחשפת רבי נחזיאל בן הקנה · והוא הפלאות תמים רעים על שמש ישראל · ושם אומר חכמות אביו · מקרא משנה ספרא ספרי כל התלמוד · מדות · מולות · הכרת פדיון · גלגולים · שיחת דקלים · עופות · נחשים · עשבים · ככפים · ושם נאמר שהיה שנה ארבעת אלפים · וראיתי ס' גדול על פ' בראשית כ"י וקרו ליה ס' הפליאה מחנו ז' ועיין במערכת פ"א בס"ף :

ב' קבלה · בענין ספרי קבלה · גלית טפח כנרפס במערכת ח"ת ומערכת קו"פ ע"ש · וראיתי לתהר"י כמה סכתב בהקדמת פירושו לארדא שמיכר נגיד ומצוה בתחילה בקצרה ועלה על דעתו להדפיסו להפיק רצון סחכמים וכתב ז'ל וכו' אלי חלום קשה עד מאד והזכירו אותי מאד שאזהר ואשמר לכלתי סיס אותו בדפוס עכ"ל · והרב מהר"ר חיים הכהן תלמיד תהר"ו ז'לל פהקדמת ס' מקור חיים כתב ז'ל חלפו תורות עברו חק להדפיס פאמרי האר"י ז'ל וראיתי אחרי רואי לאשר הבוא אלוה בידו הוא עמק המלך לא רי כי כל זה הוא בדרך גבסה כי מעולם לא יבא מתחת ידו הקדוש ז'ל דברים אלו ולא במסירה פה אל פה אלא סכתב אותם לשמו ועשה עצמו מפרט דברי האר"י ז'ל ומאמרי הזהר והנה מעולם האר"י לא למד תורה זולת לקדוש הר"ח ויטאל ז'ל והעשרה היושבים עמו אין לומדים מפי האר"י ז'ל רק אומר הקדמה אחת ומסתלק בדרך משה רבינו ע"ה וכלם לומדים פם הקדוש הר"ח ויטאל ז'לה ומעולם לא כתב האר"י זולת הקדמה אחת לענין קשר עם הצדיקים הנה היא כתובה בס' עץ החיים מירי האר"י ז'ל ותו לא מירי הכל מיר הקדוש הרב חיים ויטאל ז'לה מורי ורבי ובעמק המלך מפרט אשר לא כן והלא אפי' ההקדמות של הדושים שמוסר האר"י ז'ל לרב הגו"ר דרושים מהם גור עליו ככה נח"ש שלא יוכיא אותם מפני כלל והם דרוש א"ק ומאמר תלת רישין וכו' כך אמר לי הרב מפיו ומי התיר לזולת להעלות אותם בדפוס להתעולל בהם ערלי לב וכו' ומה לעשות דאמסר עלמא לטפשא וכו' כלל הדברים כי היודע כתיבת ירי הרב ז'לה אותם יראה ויסמוך עליהם לא על הזולת ולא מדרכי דברתי עד הנה רק למען יכלו כל יראי ה' הסעוכם ואכי את כפשי הכלתי עכ"ל :

ובאשר ישתכל המשתכל בדברים אלו יקדע סגור לכבו איך הותרה הרצועה להדפיס ספרי קבלה ואין מקיץ ואין יודע · ואש תוקד בקרבי על ענינים אלו ואכיזרייהו · איך האיש הכלב וסמור עצמו סן שלא ללמוד כי אם במחנה שערים
סקיר

סמיר מהר"ש ויטאל . וס' דרך עץ החיים . וס' מלא טעמים . וס' אוצרות חיים דווקא
 כירכו כמו רבו ספרים תלפוטס ודרושים ואומרים שהם מהאר"י לזל ויש לחוש שמה
 עירכו מוזלותו כאשר נמצא כמה פעמים בתוך רדושי האר"י ערב רב עלה אתם והן
 להרחיק עצמו מלהיות בעצת מרפסי ס' קבלה השומע ישמע ועליו תבא ברכת טוב :
 ג' . קרנים . ספר שחיבר רבינו יצחק בן הראב"ד ויש אומרים שחיברו רבינו אהרן
 מועיר קרניא והוא בתוס' וחתום מאר . עד שבא הקדוש מהר"ר
 שמואל מאיסטראפולי ופירשו ביאור רחב וגילה מסתוריו ורמזיו וקרא הס' דן ירין וכדפס
 פעם שנית באמסטרדם שנת תקכ"ה . וכוסף יגור איזה לקוטס מהגאון המפרש
 מהר"ש דברים נחמדים . ושם מזכיר שחיבר כמה וכמה חיבורים כנסתר ע"ט :

ד' . קור ברמה . כ"ו ספר שחיבר הרב המקובל מהר"י נחם ביאור האדרא
 רבא קדישא מרבני האר"י ומתהר"ו ומה שחירש . ושם
 בהקדמת הס' כתב שבא לירו פי' הוה מרוב מהר"ו עצמו מדעתו הרחבה והעמוק'
 והוא מה שחיבר אחר שלמד עם רבינו האר"י לזל כמו שנתברר לו בראיות מופתיות .
 והוא ככלל הדפים אשר נכו מפרח"ו והרבנים שאחריו הוציאו על ידי יחודים ותעניות
 כמו שרמזתי בנדפס . וכל זה לא היה כיד מהר"ר שמואל בן הרב מתהר"ו כמ"ש מהר"ר
 נחם . וכן ראיתי בכתבי הרב משה ויטאל בן הרב מהר"ש ויטאל שהעתיק קצת
 קונטרסים וכתב בתחילתם אלו הקונטרסים הם ממה שיש לזולתנו מכ"י מר וקני ולא
 נמצא חתום עכ"ר . והיה נמצא כל זה למזה מהר"א אזולאי ולמהר"ו נחם ומהר"ס
 פאפירש תלמיד מהר"ו נחם היצתיק מהכו . וכתב עוד הרב מהר"ו נחם שחיבר מזה ג'
 ספרים ביאור על הוהר ספר אחר קראו שושנה על חלק א' מהוהר שכך מתחיל הרשב"י
 וספר ב' קראו ס' המשכילים על חלק ב' . וספר ג' קראו העמק שאלה על חלק ג'
 מהוהר וכל זה נאכר וגם ס' אור הגנוז למזה נאכר שחיברו מהכתבים הנו' כנראה שלא
 הסכימו מן השמים שיתגלה ברור יתום זה :

ה' . קינת סתרים . ביאור נפלא להרב הקדוש מהר"ר אברהם גאטני תלמוד
 רבנו הרמ"ק על מגילת איכה על דרך האמת וכדפס כמה
 פעמים :

ו' . רבינו קולונימוס הוקן וקנו של רבינו יהודה החסיד שלשלת יחוסו מכוואר כס'
 מצדף לחכמה דף י"ד :

ז' . קור יהודה . דרושים על ס' בראשית חיברו מהר"ר יהודה לייב בן מהר"ר
 יוסף רופא :

ח' . קול הורבנו . חיבר מהר"ו על המשניות ולשונו עט סופר תאיר כקנור
 ועיין בנדפס מערכת מ"ס :

אות ק

מ' . קנה חכמה . הוא חיבור דרושים נחמדים מהרב המובהק מהר"ר לוי"ב פורווינאר :

י"ד . קיקיון ריונה . שיטות על כמה מסכתות חיברו הגאון מהר"ר יוסף תאומים מפראג :

י"א . קרית ספר : חיבר על הגהת ס' תורה הרב המאירי ז"ל :
י"ב . קרית ספר . חיבר הרב המכ"ס לכרך מילי דאורייתא ודרכבן וכיוצא בס' הרמב"ם :

י"ג . קרבן אהרן . מהרב הגדול מהר"אן חיים על תורת כהנים ביאור רחב ופלפלא אריכתא :

י"ד . קרבן מנחה . מהרב מהר"י חאגי"ז פשטים נפרדים וענינים שונים :

ט"ו . קרבן חגיגה . מהרב המג"ן שקלא וטריא ומקורות ופשטים :

ט"ז . קרבן שבת . דיני ועניני שבת מהרב מהר"ר כצלא בעל עמודים שבעה וכו' חיבור נחמד וענינים מתוקים :

ט"ח . קרבן העדה . ושיירי קרבן חיבור נחמד מהגאון מהר"ר דוד אב"ר מק"ק כלנין ג' ספרים גדולים על הירושלמי סדר מועד

סדר נשים סדר נזיקין פירוש יפה ותוספות המכונים שיירי קרבן פלפול על הירוש' ועל הרמב"ם ואכזריות וכס' נשים יש כמו ארכזה אלפים דיבורי תוספותיו :

ח"י . קרבן גתנאר . חיבור נחמד על הרא"ש ס' מועד וס' נשים מהגאון מהר"ר בתכאל אב"ר דק"ק קארלוסרוא והוא מכני בכינו

של הגדול מהר"ז וייל גיסו ותלמידו של הגאון ראש ישיבה מהר"ר אברהם ברודא המפורסם . וחיבר הגהות על מגן אברהם וט"א ח"א ונקרא בתיב חיים :

י"ט . קנאת סופרים . מהרב חנניא קוים על שרשי המצות להרמב"ם להצילו מהשגות הרמב"ן . ובלה עמו קובטרים ח"ק לישראל

השגות על הרב פר"ח ז"ר :

ך' . קצור פסקי הרא"ש . חיברם רבינו יעקב בעל הטורים :

כ"א . קצור תשובות הרא"ש . חיבר רבינו יעקב בעל הטורים והיו בו דיבורים רבים כצלא אשכנזי כ"ז כמ"ס בתשובותיו ועוד חיבר קצור תשובות הרא"ש רבינו משה די ברונליש ודאיתים כ"ז כמ"ס מערכת חית :

כ"ב . קצור סמ"ג . שורפס בומכנו נראה שקיברו הרב מחבר הסמ"ג עצמו וכן נראה שהתקעה והקרעה אשר בתחילתו :

כ"ג . קצור ס' התרוסה . חיכוך רכיבו ישכר תלמוד הרא"ש כמ"ס כנרפס
כ"ד . קצור תורת הבית . להרשב"א קצרו הרשב"א עצמו ונקרא תורת

הבית הקצר והוא לכר היה כיר הטור ולא הארוך
כמ"ס חרן ככו"ד ס' ק"ב :

כ"ה . קצור עבודת הקדש . להרשב"א הוא מה שיש כירינו שהוא קצור
ההארוך על דרך תורת הבית כמו שיתבאר
לקמן מערכת ש"ן כמ"ד :

כ"ו . קצור ס' יראים . הוא מה שיש כירינו כמ"ס מערכת אל"ף כמ"ד :
ז"ך . קצור שבלי הלקט . הוא שכלי הלקט אשר בדפוס וזהו חלק א' של
שכלי הלקט :

כ"ח . קצור שבלי הלקט הי"ב . ראיתי בכ"ז ובא לירי ס' שכלי הלקט ח"ב
כ"ז עצמו וראיתי שהרכ המקצר הכנים
בתוכו דינים אחרים שאינם משכלי הלקט ובאותם הדינים הנוספים או זקני הרא"ה ורורי
הרא"ה בכמה ענינים ודינים :

כ"ט . קצור תורת חטאת . הנדפס עם פירוט דמשק אליעזר מראה שקצרו
הרכ תור"ם עצמו :

ר' . קצור דינים . וכן קצור כמות האר"י ז"ל כתחברו כמה קצורים מינים
ממינים שונים וכעל נפש לא יסמוך עליהם . אלא כשלמד
כבר הדבר במקורו או לפחות כשהוא ברור לו מאד וכולי האי ואולי שלא יטעה ברין או
בכונה ח"ו :

ר"א . הרכ קרשקש ויראל תלמוד הרא"ה חיבר חידושים על הש"ס כמו שתראה
במקובצת כתובות ד"ס פ"ק דף י"א ע"ד :

ר"ב . קרית מורך רב . להרכ החסיד מופלג בחכמה ויראה מהר"ר יהודה
בבון בן הרב הב"י בעל מחנה אפרים . וקמ"ר הוא
ב' חלקים על קצת ה' הרמב"ם וש"ת :

ג"ר . קולן לוי . לכמה"ר רפאל הלוי על הש"ס והרמב"ם וש"ת והוא תלמיד
מתורינו הרכ כתי כהונה :

ד"ר . קיצור תקפו כהן . שחיבר הבאון הש"ך ברינו תפיסה קצרו
הבאון מהרר"י כמ"ס אורים ותומים שחיבר על ח"ת

שני חלקים עד ס' קנ"ב וכס"י כ"ה עשה קצור תקפו כהן כמו ש"ע ועליו כתב חידושי
נוה ומוה"ס כתובים . וחיבר ס' כרתי ופלתי על יד עד ס' קיא ונרפס ח"ב על הלכו'
כרה ונרפסו יערות דבש כ' חלקים דרושים . וכימי חרפי כותן הרכ הגדול סכא קריש'

אות ק

מהר"ר יצחק הכהן זלטה הרב המחבר כתי כהונה פהיותו רב בעה"ק ירושלים תו' כשמעיה קרן מלחמה כי רבים לוחמים מגאוני אשכנז ופולין עם מהר"ר הכו' ורבני גאוני עה"ק לא ירצו אמתיות הרברים ולהיכן חגיגים ומה טיבן של עניינים :

ודע כי בארעא קדישא לא נמצא איש מפקפק על שום דבר תורה ודל"ץ ח"ו והכל מתאכלים על גלות השכינה בעה"ר ומתאמצים לומר כל לילה תקון הצות ססיר רבינו הארי ז"ל ויש חכמת אנשי חיל שקמים מבתיהם כל לילה כחצות למדרש קדוש ואומרים תקון חצות וק"כ סופרים תריכה הן מתינין אונין תאניה ואניה . ומרבלא כפומיהו דרבנן אשרי כל חוץ לומר תקון חצות הנו' . וכימי בין המצרים בכית הכנסת הגדולה וק"ק תלמוד תורה כאמרים ביום קהל גדול ומקוננים וכוכים בכל יום כחצות רבינו הארי ז"ל וכמה פרושות מוהנים הת"ח כימי בין המצרים ככל חומרות הכנענים בספרים ויותר ויותר . גם אין לומדים בעה"ק בדברי קבלה כי אם הם שפדים שהועתקו מכתב מהר"ו עצמו וכמו ודרך עץ החיים ותו לא כי אפילו ככתבי הארי ז"ל חוששים לספרים ומדרים אחרים והוצרכתי לכתוב זה יען ראיתי דתלו בוקי סריקי ביושבי אזי וכתוב בספר שרי להו מרייהו :

ר"ה . קול יעקב . להרב הכולל כמהר"ר שאול א' מרבני איזמיר תלמיד מורינו הרב בעל כתי כהונה והוא דרושים כהמדים מאר על פי הדיון ומירושי הלכות ולשונות הרמב"ם וליקוטים :

ל"ז . קהלת יעקב . חיברו הרב הכולל כמהר"ר אלבעלי א' מרבני איזמיר והוא על הלכות שבת ומאכלות אסורות להרמב"ם ודרושים יפים ומתוקים ושו"ת . וכהקדמת הרבנים יבירו נדקתו את עולותיו ואת שלמיו :

מערכת רי"ש

א' . רבינו הגדול כותב הרמב"ן על הריף ככ"ל כנרפס :
ב' . רנו ליעקב . חיבר הרב המקובל מהר"ר צמח חמה ששמע מהרב מהר"ם ויטאל כרמשק שהיו לומדים אלזו כל יום הששי ויום ש"ק בערב והרב מהר"ם אומר להם עם עץ החיים ומ' עץ הרצת טוב . והוא כותב מס ששמע ממנו . ואני ראיתי ס' זה ב' ויש בו חידושים רבים . וגם מהר"ר צמח עצמו :
ג' . רמז הרומז . חיבר מהר"ם וכות עד"ה על המספר תא' עד כמה אלפים וכל פרט סך המספר הוא רומז גימט' של שמות הקדש והוא ס' נפלא ומועיל לפרש כמה חידושים על דרך האמת :

ד' ראש יוסף • ב' חלקים מהרב מהרי' איסקאפא אב"ד איזמיר על טור וב"י
 קצת א"ח וקצת ח"ת ואלו נדפסו אך ה"ל על כל ד' טורים •
 ונדפסו קצת תשובות מהרב שלא כסדר באשכנז וקורין לם' תשובות ראש יוסף • ויש
 ערכוב כסדר הדורות ומ"ס דראש יוסף שכתוב במשא הלך ט"ס ונ"ל עצמות יוסף
 עתש"ל מערכת מ"ס דאינו ט"ס :

ה' • רצוף אהבה • מהרב המפורסם מהר"ם אלנאוני על מאמרים מהש"ס
 ודיבורי תוס' בחורפא אמיתית :

ו' • ראשון רציון • מהרב המופלא חסידא קרישא מהר"ן עטר שיטות על
 קצת מס' לכרר דעת הרמב"ם וקובטרים על יד מסי' ר"ת
 ואילך ולקוסיס :

ז' • רקח • חיברו רבינו אלעזר (נ"י רקח) בן רבינו יהודה מארמז'א עיין לעיל
 מערכת אלף וחיבר הרבה ספרים והזכירים ס' נובלות חכמה דף קכ"ח
 ושם הזכיר כמה וכמה ספרי קבלה מהראשונים שהיו נמצאים אצל
 הרב ז"ר :

ח' • ראשית חכמה • הוא ספר קרוש ונורא המפורסם בכל ישראל חיבר
 רבינו אליהו רי ויראש תלמיד רבינו מהר"ם קורדובירו •

ואשרי אדם שילמדו בו כל יום ויעשה קצב שיעור אחד ודאי יתנוצץ בו קרושה וספרה
 והרב עצמו חיבר ס' תוצאות חיים סלת חקיה חס' ראשית חכמה • גם נדפסו קיבוד
 מהר"ו פוייסו ותפוחי זהב וכיוצא והכל לפי מה שהוא אדם ילמוד בקיבוד שמרגיש
 שמעוררו לתשובה ועיין בנדפס מערכת האל"ף אות ל"ז • והמגיד אחר למדן ז"ל שכל
 יום ילמוד מוסר וכתב מהר"ח הכהן שעתה שוכנו לם' הקרוש ראשית חכמה בו יהנה
 תדיר • ושעתה מרב אחד שקבל דהגאון מהרש"ל בשכתו על כסא ההוראה לרב
 ואב"ד ציוה לתוכים אחד שיבא בכל יום שעה אחת ויוביחנו ויוהירנו כאלו הוא אחד
 מהמון כי כך רצונו והרשות כתובה לו • ובעת בא המוכיח תכף מהרש"ל מתעטף ויושב
 לשמוע תוכמות מוסר ביראה ורעדה לפני ה' • אשריו ואשרי חלקו ואשרי העם שככה
 לו רב חסיד וקרוש ז"ע :

ט' • רבבות אפרים • מהגאון מהר"ר שלמה אפרים דרושים וענינים רבים
 ולא נדפס :

י' • ריה שרדה • לכמהר"ש דוויך. הכהן קצת על העסור ושיטה על ע"ז וש"ת
 ודרושים על ספר בראשית :

יא' • רשפי אש • מהרב מהר"ר יעקב אור שרגא אב"ד רק"ק זאלטווי פשטיס
 ועלפול כגפ"ת והר"מ על קדר הפרשיות :

אות ר

- י"ב . רך וטוב . שו"ת וליקוטיו כי להחכם השלם החסיד המלומד בנאים זקן
חופני יותר מתשעים מהר"ר כלויפא מלכה מק"ק אבאדיר :
- י"ג . רב פנינים . ביאור רכיני מהר"ם אלשיך למשלי אך חילק המוסרים למספר
ר"כ כמבואר במפתחות :
- י"ד . רוממות אל . ביאור הרב הנו"ל לם' תהלים :
- ט"ו . רוח אליהו . מהר"ר אליהו חאקן שיטה על קצת מס' ולאמות הרמב"ם
וקצת דרושים :
- ט"ז . רב יוסף . שו"ת למהר"ק קצבי וקצת דרושים בסוף וכמדומה שהיה רב
בעיר דכתי עס קושט' אחר הרב פני משה :
- ט"ח . רמת שמואל . שיטות על כמה מסכתות מרב אשכנזי :
- י"א . רבה . אורחות כן קורין המדרש על התורה ועל ה' מנילות . והטעם
שחיברו ר' אושעיא רבה ולא רבה בר חמני . ורכיני הרקח בריש
ספרו כתב שהמדרש מתחיל בפ' ואהיה אלנו אמון ואהיה שעשועים ותיבות ואהיה
שעשועים גימטריא רכי הושעיה רבה (וכראה שהוא עם ט' אותיות הושעיה רבה)
זשוכ מזאתי שכתבו כי ואהיה שעשועים גימט' זה רכי הושעיה רבה . והוא אגדת
אז' . וכדפסו כמה פירושים :
- י"ב . רש"י על ספר בראשית עם פירוש מהר"ר אברהם ין אשר ונקרא לאר השכל :
- י"ג . מתנות כהונה . להרב מהר"ר יששכר בער ב"ן ונקבר הרב הנו"כעה"ק
חברון תו' :
- י"ד . יפה תואר . על התורה ומ' במדבר ודברים לא נדפס ועל ד' מנילות
נדפס יפה קול יפה עכף :
- י"ה . ירי משה . מאנת ר' אליעזר זרע אברהם נחמד למראה סביב למדרש
רבה והכל תמצא ברפס חרס של אמסט' נר קאשמן עם ח'
אחרים :
- י"ו . גזר הקדש . על ס' בראשית חיבור גדול באריכות :
- י"ז . תולדות נח . וכתב ס' הדורות שהוא על ס' שמות ואני ראיתיו זה שנים
דכות כמו רגע :
- י"ח . כל לים למדרש רבה . למהר"ר אברהם ין עקר נדפסו בס' מהדרי
נאדים וכל זה נדפס :

מערכת שי"ן

א' רב שמואל בן חפני גאון חיבר כמה ספרים כמ"ס כנדרים וכמ"ס שכלי הלקם כתב חשערי ברכות לרב שמואל ג' חפני:

ב' שיערי שבועות לרכיבו הא"י גאון הס בדרפוס ואני הצעיר ראיתם בתוכים על קלף בלסון הגדי שהוא לטון ערכי כי כך

חיברם הגאון וזה שכידונו הוא העתקה שהעתיקום בלסון הקרש:

ג' רש"י מבאתי כתוב בקונטרס ישן נושן שקראוהו רש"י והוסיפו יזר לרמוז סס אכיו ר' יצחק כרי שלא לומר ר"ש וכן נוהגו לכתוב על רכימי

שושון הש"ר משאנך וכן הש"ר מקוני כרי שלא לכתוב ר"ש עכמ"ך ואנו קבלנו דמ"ש הסר מקוני הוא על סמ"ג נ"ס בהירא שראיתי בס' קרמון שהכנה לרש"י רכימו שלמה

ירחי וכ"כ בקצור סמ"ג דף ל"ח ע"ב וכראה שרש"י או אכיו מתחילה היה מלוניל ומש"ס קרו ליה ירחי וכ"כ בסדר הדורות רכימו שלמה ירחי כר יצחק וכתשובות

רש"י המוכחות בשכלי הלקט חותם שלמה בר יצחק:

ד' רש"י היה מגובע התנא ר' יוחנן הסבילר כ"כ סדר הדורות דף קס"ט ע"ד שכך כתוב ביחוס שלו:

ה' רש"י מבאתי בס' כל' ישן נושן וז"ל ראש לכל החיבורים שנתחברו דרך פירוש הס פירושי הרב רכימו שלמה בר' יצחק ואם רבו הלוחמים עליו כלי זיינו עליו

ותשובתו מתוך דבריו כלם ככוחים למבין אין מעלתו כיכרת רק ליחידים כי במלה אחת וכלול לפעמים תירוץ של חבלי קושיות אלא שלא כיוון הרב בהם לפעין פסק

עכ"ל:

והא דגמר אומר אלא שלא כיוון הרב לפסק הלכה הכי חזיתיה להררכ' בתשובה ח"א סי' ק"ט שכתב וז"ל כ"ס שיש כירימו כלל גדול כי רש"י מפרש הוא לא פוסק

ויותר יש לסמוך על בעלי הפסק עכ"ל גם מרן כפי ח"א סי' יכתב דרש"י מפרש הוא ולא פסקו ע"ש ולא תתמה על החפץ דמי לנו גדול מרש"י ואיך הררכ' ומרן כתבו דיש לסמוך

יותר על הפוסקים כי עיניך לכח זכיתו וביטו דברי הרב הכותב שהבאתי שכתב שלא כיוון הרב בהם לפעין פסק ותנחו דעתך דהכונה דרש"י עצמו עיקר כונתו לפרש ולא כיוון

לפסק ומאחר דקבלה בידם דרש"י עצמו לא כיון לפעין פסק א"כ שפיר קאמרי מרן והררכ' דיש לסמוך יותר על בעלי הפסק:

וזרז תלמוד ערוך פ' יש מוחלין א"ל רב אחי לר' יוחנן כי אמר לן מר הלכה הכי בעביד מעשה א"ל לא תעבידו עד דאמינא לכו הלכה למעשה וזה כונת מרן והררכ' וסר

וסר הכותב סנו דרש"י כונתו לפרש להלכה ולא כיוון בדבריו הלכה למעשה משא"כ הר"ף

אות י

הר יף והרמב"ם ושאר מחכמים דכתבינו להלכותיהן הלכה למעשה ומסרום יפה יפה
 לזכור להורות משפט כתוב ואין זה חסרון ח"ו ולא שמך מנהו לרש"י כי הוא עצמו
 לא כתב דבריו הלכה למעשה והרי הוא כמו ח"א. אמנם כאשר רש"י כותב בפירושו
 לענין פסק כמו באמור והתר שלפעמים פוסק הרון בפירושו. אז והאי דסכתו נחשב
 כאחד מגדולי הפוסקים וזה ברור וכן כתבתי במקום אחר. ועיין בהל"ק ט"ח כ"ב סימן
 קי"ז וכס' בית דוד ח"ה סימן ה' אות ד' דיש חולקין בזה וכן הרב מערכי מלך הל' צניית
 אות ס"א חלק על מרן בזה דחם לרש"י שיפרט הסוגיא אעפ"י שהוא עצמו סוכר שאינו
 אליכא דהלכתא וכי לא יחוש לחורכה דנפיק מינה וכו' ע"ש ואני אומר דחם למרן שיחשוב
 זה כער רש"י רק שדבריו הם להלכה ולא להלכה ולמעשה ובי כ"א אמר רבי יוחנן הלכה
 היה סוכר להפך ח"ו אלא כך נראה לו לפי טעם ולא כיוון להעמיק ביותר סיהיה הלכה
 למעשה וכן רש"י לא כיוון סיהיו דבריו להלכה ולמעשה כח"ש הרב הכותב הנו' עד
 שרש"י ימסק בפירושו וכח"ש דרוק והרב המנ"ח בהל"ק ט"ח סימן קפ"ב כתב דבא'
 ועריכותאין אין לומר קים לי נגד הרמב"ם ומרן ועל ראשם פירשי ע"ש:

ר' כתב ראב"ן סימן ק"ז דף ל"ו ע"א על רש"י שפחותיו שמרו דעת ותורה נתבקשה
 ונתחדשה וכרשה מפיו תורת אמת היתה בפיהו בשלום ובמישור הלך והעמיד
 לצולס רבל שלישי והגדיל תורם והאדיר ע"ש. והר"טבא כחידושו ומנין דכי שקיל וטרי
 על דברי רש"י קורא בשמו מרן כאשר יראה הוואה:

שחפתי דיש מי שכתב בפירושו כביאוס שבירנו המיוחס לרש"י אינו מרש"י וטעמו
 שהוא ראש פירוש כ"י על כביאים וכחוב עליו שהוא מר' יוסף קרא. והוא פירשי
 דכביאים ממש והאריך בזה עכ"ר ואני אומר שאין האמת כן ופירשי שבירנו על כביאים
 וכתובים ממקור קרוש חוב מכמתא דשלמה רבתי רש"י ז"ל. ומי יאמין לאשר כתוב
 בקובץ הנו' שכתב על הפירוש שהוא מר' יוסף קרא ודילמא טעם זכר שהוא מר' יוסף
 קרא. והוא מרש"י. או שרבי יוסף קרא העתיקו מרש"י והיה הפירוש ביתה יוסף
 והמעתיק חתיתו סבר שהוא שלו:

דן אמת שאני בעת מסופק אם רבי יוסף קרא היה כימי רש"י או קודם לו. שרש"י
 מזכירו לפעמים. וכדומה לי שראיתי שמוכירו בלשון זה וחכירכו' יוסף קרא
 ואיך סיהיה נראה דאין לסמוך על מ"ש בפירושו הנו' שכותב עליו שהוא מר' יוסף קרא.
 והער שמפרט דברי ימיים שהוא קרמון מאד תוכיר פירוש רש"י דמלכים והוא הפירוש
 אשר כירנו. גם דכותבו בעלי הפוספות לא במקום א' וב' מקומות הזכירו פי' רש"י
 בכביאים כי אם במקומו הרבה וההם כמוכה סוף דף ה' ויבטו דף כ"ה ע"א ובסנהדרון
 דף פ"ט כתבו ופירשי מאור הגולה בפירושי כביאים ע"ש. ומי כסתום הקורמין כותן
 ויזכרו סלכיו כביאים בדברי רש"י כותיהו: וכיבמות דף הנו' הם דברי ר' נכד בתו של

רש"י גם רר"ק שהיה בסוף האלף החמשי מיחס הפירוש שכידונו לנביאים לרש"י ואין כזה ספק כלל .

ה' . פירוש דמס' נדרים אינו פירש' כמו שכתבתי בנבפס . וחזיתיה לרב אחאי דין הוא הד"ר הרב המובהק ז"ל אמונים כההר"ן רבי נר"ו בספרו הנחמד דרך המלך הנדפס מחדש ה' בכורים דף פ"ג ע"א שהשיג על זה שכתבנו בענינונו בכרכי יוסף א"ח סי' תפ"ט ופה לא אכתוב אלא מה שמוצא למאי דקמין ושאר השנותיו אכתוב עליהם במקו' אחר בס"ד וז"ל הבס הלום חזיתיה שהקשה ע"ד הרב פר"ח במה שהכין ככונת דכרי רש"י בנדרים דף כ"ב ע"ב דלפי דעתו מה יענה הרב בלהקת לשונות רש"י דחזיתיה לעיל חזיה וכו' מה מואר תמהתי איך נעלם מעיניו דכרי מרן בכ"י ח"מ סי' קפ"ו דמ"ל דהמפרש מסכת נדרים אינו רש"י ז"ל אלא מפרש אחר מכתב עליו לא חש לקמחיה ע"כ ומ"ש הרב הסב"כ ודוק עכ"ל ואין כאן תמיהא דאין במ"ש ברף כ"ב קיימין וברף זה עצמו כתוב ברפוס חסד הכה והעתקתיו מפירוש דכינו גרסון ומ"ש מרן בח"מ סי' קפ"ו קאי על סובית דף ל"א וא"כ אם אחר דף כ"ב מרן מכנהו למפרש וכותב עליו לא חש לקמחיה אין ראיה לריש הרפסכתא עד דף כ"ב דמדף כ"ב הרי חסד לפנינו ברפוס . וכן כתב הרב כהנות עולם כביאור הל' נדרים סוף סי' ר"ז וז"ל והאחת שמדף כ"ב ואילך אינו פירש' אלא פירוש דכינו גרסום ככתוב שם עכ"ל הרי שגם הרב כהנות עולם דראה דכרי מרן סנו' ועליהם בנה דפי' נדרים אינו מרש"י כמו שראה הרואה . ת"מ כתב דאין זה אלא מדף כ"ב ואילך . וא"כ לפי' יפה כתבתי על הרב פר"ח ותכל תלונותיו מעלי :

איברא דאין בעמיותין בס' הקטן מחזיק ברכה א"ח סימן הפ"ט עמדתי בזה והרבשתי על הרב כהנות עולם דאם שארית המסכתא מרנמ"ה לא היה מרן כותב עליו לא חש לקמחיה . ותו דאם נקיים מ"ש ברפוס הרי ברף כ"ה ע"כ כתוב ע"כ מפירוש דכינו גרסום ומשמע דחזר לכתוב הפירוש דהוא מרש"י ואיך מרן מכנהו בשם מפרש וכותב לא חש לקמחיה . אשר על כן יש לזרז רכל הפירוש מראשי ועד אחרית הוא להפרש אחר שאינו רש"י ויפה כתוב ברפוס שהיה חסד באותו פירוש מדף כ"ב עד דף כ"ה והעתיקוהו מרכיבו גרסום ולפי' אין להקשות על הרב פר"ח מה שהקשתי בכרכי יוסף זה כתבתי בספרי הקטן מחזיק ברכה ע"ש . ומיהו אין כאן תימה במ"ש על הכרכים מדכרי מרן דאני עומד ברף כ"ב ואפשר דמורה מרן דהוא פירוש רש"י רק מדף כ"ב ע"כ אל המקום אשר רומז ברפוס חסד ואילך אינו פירש' ובצל הרפוס שכתב ברף כ"ה ע"כ תפי' רכיבו גרסון אין כונתו דמכאן ואילך פירש' ואפילו תימא שהוא סבר שהוא פירש' ערן שהיה כדור חיבורי הראשונים כ"י ירצ שאינו פירש' אכל מראש המסכתא עד דף כ"ב לא מצינו שלא יהיה פירש' יי . וכוה יתישבו קצת דכרי

אות ש

הרכ כמות עולם דאיהו לא מקיים כי אם מ"ש תחילה כדפוס ולא מ"ש כדף כ"ה וגם יסבור ראין זה רכיבו ברשון מאור הגולה ודוחק . ועיין בס' הקטן מחזיק ברכה ז' בקונטרס אחרון סוף סי' כ"ן דעלם זה מסדר הדורות דף קל"א ע"ש :

ט' . פירשי דאבות ופירשי דנדרים ורשי דרכי הימים ופירוש מדרש רבה המיוחס לרשי אינם מרשי ותלו עצמן באילן גדול . הבאון מהר"ר זעבץ בהקדמת עץ אבות . וגם בתוך הס' עץ אבות בכמה מקומות הפליא ויתמדת על האומר שפירשי דאבות הוא האמת שהוא רשי ע"ש באורך . ואני בעניי אומר דמאחר דרכינו בעל הטורים א"ח סי' רמ"ב תיחס הפירוש הזה לרשי וגם התום בפירוש התורה כי תיחסים אותו לרשי וגם הדשב"ן שהוא מאחרוני הראשונים לגבי דידן בפירוש מייחסו לרשי . וגם הרכ תה"ש אוידיה בס' מדרש שמואל שהיה מגורי רכיבו הארי ז"ל כל כומן מרן וכל סיפתא דשמיא מייחסו לרשי . כן הוא האמת הכרוני . אבל פירוש דברי הימים האמת אתו וכת"ש כדפס . ודלא כשלטת הקבלה דחשב שהוא רשי ומייתי ראיה להרכבים שמוכיר שהיו בנימי רשי . וכיותר תימה על הבאון בעל סדר הדורות הנמשך אחריו בזה ובכמה מקומות . ולא עוד אלא שהוא עצמו ריש דף קצ"ו הכי דבפירוש ד"ה ב' סי' כ"ג (כ"ל) פ' ז' מוכיר פירשי ולעיל דף כ"ב ע"כ ודף כ"ג ע"ג נמשך אחר שלם הקבלה ומחזיק פירוש ד"ה לרשי וכן במקומות אחרים :

ג' . פירשי על המדרש הנדפס בס' אור השכל ומשמאלו פירוש הרכ אברהם א' אשר אינו בידי עתה לראות ולחקור בו . אבל כמדומה לי קרוב לודאי טסרכ אב"א היה תלמיד מרן הקדוש כת"ש כדפס וכיון שכדור ההוא בעה"ק כפת תו' המלאה אמיר קדושים אשר בארץ החיים המה החוק פירוש המדרש לרשי כן הוא האמת ועיין לעיל מערכת האלף :

יוד' . הרכ סנו' במשנה לחס' הוסיף דפירוש מס' תעניות אינו מרשי ועל פי זה ל"ק מה שהקשתי אני בעניי כדפס דף ג' ע"ב ובספר הקטן ראש דור פ' פנחס דף קכ"ו ע"ד מרשי דתעניות דף כ"ד למ"ש פ' הזרוב ע"ש ודוק :

יא' . כתבתי כדפס דפירוש שבהרי"ף אינו מרשי וכ"כ הרכ אליה רבה סוף סי' ר"ח והרכ יד מלאכי דף קפ"ד והביא כן משם מהר"ם אהארי"ליו ע"ש וגם כדפס הבאתיו מהרכ יד מלאכי ששם הוכיר הכל ועל זה קצתי כדפס וק"ל על הרכ קרבן כתבאל ריש דף נ"ז שכתב על מ"ש הרא"ש ורשי פירש דהיינו רשי דהרי"ף וכו' ע"ש רבי דרשי פירש הרי"ף וזה אינו :

יב' . רשי כנראה דלא פירש כתרא מפ' חוקת ואילך וכן כתבו ז"ל . והרשב"א בתשובותיו כח"ג סימן סס"ב כתב פירשי דס"פ גט פשוט לא הדיע לידיונו תעולם . אך השאלה תביא פירשי ע"ש :

יג • תוספות מקשים על דברי רש"י במקומות רבים שהם מהדורא קמא וכיוצא
 הרשב"א הלוי בס' שרש ושי"פ הלא בעז מודעתכו • וכן ראיתי להרב ארח
 מיטור נויר דף כ"ב ע"ב והספר דכמה פעמים כתבו התוס' בשם רש"י מה שלא נמצא
 בפירושי שבידנו ושם מהמגס דפידו' דנויר אינו מרש"י • וכן כתבתי בנרפס משם הרב
 יד מלאכי וע"ש שכתב בן מהרש"ם הגי'ת שפר שהוכיח מדברי מרן ע"ש :

ד • רשב"ס • לא היה מנכיה עיניו ופעם א' היה רוצה לעלות בקרון שהיו בו
 סוס ופרד וכודמן שם אחיו רבינו תם אמר לו שא תרום עיניך סוס ופרד לקראתך
 הגהות מרדכי סוף עירובין :

ט"ו • כתבו הגהות מ"י סוף פסד אהבה על סדר התפלה וז"ל רשב"ס אשר כתב
 על לשון האלפס אבי שמואל מוסיף וכו' ע"ש ויש כמשמע קצת שכתב רשב"ס
 הגהות על היר"ף • וכן השמע קצת שפעה ר"ת הגהות על היר"ף ומ"ש הסת"ג כמש"ל
 מערכת י"ד בס"ד :

ט"ז • רבינו שמואל הנגיד חיבר תבואה התלמוד והרמב"ן בחידושיו ומנין דמית'
 מחידושי רבינו שמואל הנגיד ומפרש דבריו :

פ"ב • רבינו שמשון פירש ורעים וטהרות מהפורס • ופירש ג"כ שקלים וערוות
 ומדות וקנים כמ"ש החכם ר' יעקב עכסאי בהקדמת סדר נשים מפירוש
 המשניות להרמב"ם ע"ש ופי' ד' מסכתות אלו מרבינו שמשון נאכרו ומ"כ כקובץ ישן
 משם מהר" קולון דקתם רבינו שמשון שכתב הרב המרדכי הוא רבינו שמשון
 משאנן • ותלמידו הוא רבינו מאיר מאינבליטיירה וכך גראה במרדכי דשמחות
 אך מר רבינו שמשון הכהן היה בימי רבמה • וד' שמשון מפל"ינא היה בימי רבינו
 תם כנראה במרדכי פ' אעפ"י עכ"ד ורבינו תם בס' הישר הביאן הרב גנת ורד"ס א"ה
 כלל ג' סי' יח כתב והרב הקדוש רבינו שמשון כשהגיד עליו בעל החלום לאחר
 חזי שנה ניכר באלו חיובו ע"ש וכן מצאתי תשובה זו בס' הישר כ"ג • וקורס לזה
 יש תשובות מרבינו שמשון ורבינו תם שכותבין זה לזה בכבוד גדול ורבינו שמשון כתב
 בתוך תשובתו מי יגלה עפר מכין עיניך רבינו שלמה והרי בן כתך חובר בלי מלחמה
 לעשותך • וזאת תשמח נפש ברוך אשר זכה לזאת מחלניו בן כוס כי אין אדם מחקא
 וכו' ועל זה השיבו ר"ת אשר אמר אדוני כי בן כת רבינו חננל בלי קרב לצותתו ח"ו
 אין מושבין את הארז אלא כפניו אך קובלמי על חתקך ר' אליעזר טעלה וכלכל כל
 היולם וזירף דברי רבינו זקני ודברי רבי' אחי ודברי הרב ר' יוסף ורבינו חננאל
 וזה טעלפלת ואין על מי להסמך ואין אנו יכולים לומר דבר בשם אומרו ולא לפלפל
 ולרקדק על דברי שום באין כי אם ידעתי שפירש זה רבנו ח"ו שתעלה על רעתי לרבר
 על חלאך וזכרנו אך אמרתי א' הן המפלפלים היה וכו' עכ"ל וכתוך דבריו כתב עוד

אות ש

ר"ת ואל ישיאוך תוספות הרב ר' יוסף זכו ע"ש :

ח"י • ס' השרחן חיבר הר"ר גרשום כמ"ש כס' הכלכו דף ס"ב ע"ב :
יט • הרב שמואל ן' תבון בן החכם ר' יהודה אבן תבון חיבר חיבורים נפלאים
ובתוכם ס' מאמר יקוו • ס' יסן כז :

ך • החכם הסולל ר' שמואל בן הרב ר' גמשה מלב' ויירי חיבר חיבורים רבים בכל
חכמה וככל מלאכה ומהם ספר הנורא קראו קץ לתכונה להיותו תכלית מה
שאפשר לפרש בו כדרך נכונה וס' המלך וס' עשרה דברים כל אלה ספרים
רבים וככדוים • ס' יסן כז •

כ"א • החכם ר' שמשון בן אבטליון חיבר ס' המלמד • ס' כז הנו' ועמ"ש לעיל
מערכת המ"ס :

כ"ב • שיערי בינה • חיבר רבינו בעל הרקח ומביא הרבה מדבריו מהר"ש הלוי
בן אלקבץ כס' מנות הלוי והוא רומז הרכה מדרש' רז"ל
כפסוקים דרך גימטריאות וכוסריקון :

כ"ג • רשכ"ט שחיבא המדרכי סיה חתבו של ראב"ן כמ"ש בהנהגות מיימוניות
ברבינו הגעלה אחר ה' חמ"ן :

כ"ד • ישבר ג'ארן חיבר רבינו מנחם לבית מאיר הוכיחו הרב מנות הלוי דף
קל"ט :

כ"ה • מהר"ר שלמה מלונדון רב אחד בזמן ירשכ"א כאשר תראה בשו"ת הרשב"א
ח"ב סימן ג' ואכי ראיתי קובץ כי יסן כושן וכו' פסקים מההר"ר שלמה מלונדון
והבאתי דין אחד מתוכו בכרכי יוסף א"ה סי' א' אות ז' ע"ש :

כ"ו • רבינו שמשון הרב המוכר ס' כריתות • נר' שהיה כוזמן הרשב"א שכתב שוכותיו
מ"ג סי' ג' כתב הרשב"א לרב ר' שמשון בן הרב ר' יצחק בן הרב ר' יקותיאל

ואף שבהקדמת ס' כריתות כתב שמשון ן' הרב רבי יצחק ן' הרב ר' יצחק ן' הרב רבי
יקותיאל אין לחוש אי כעית אימא רט"ס נפל בספר כריתות הנרפס ראשון ואחריו כל

מדפיס יתשדך • או הרשב"א לא חש לכתוב תרי יומני הרב ר' יצחק • וזה מסכים למ"ש
ספר יוחסין דהיה כוזמן תלמידי מהר"ס כמ"ש בנרפס • ושם הבאתי מ"ש בספר קורא

הדורות דהיה כוזמן הר"ן והוכיח מהר"כס סימן זקן • ועתה ראיתי בשו"ת הר"כס
וכדפוס שלפני כתוב ראיתי הרב ר' שמעון מקיטון וכן העתיק כס' קורא הדורות עכמו

וא"כ אין ראיה מה"ש ואפילו אם הגירסא היא בדברי הר"כס הרב רבי שמשון אפשר
סיהיה נכדו אבל כס' קורא הדורות וראי שהוא ט"ס וכל שמשון דאי ככתוב מאי קאמר

ושבו ראיתי למהר"ס לכתבו סימן כ"ח שכתב רבינו שמשון כענין זה שכתב הר"כס
ע"ש • ומהר"קו שרש קפ"ח הביא תשובה מרבינו שמשון מקיטון :

כ"ז • רבינו שמעון תלמיד רש"י חיבר פסקי הלכות כמ"ש הגהות מיימוניות פ"ז
דתפלה שכתב ר"י בתשובה לה"ר אשר תלכויל שמא בפסקי הרכ שמעון
תלמידו של רש"י ע"ס :

כ"ח • רבינו שלמה בן היתום פירש פירושים כש"ס ומביא ראיה מפירושו רבינו
ישעיה הראשון כס' המכריע סי' ס"ז ושאר מקומות :

כ"ט • שב"ר הרקט • עמ"ש לעיל במערכת נדרי • וכשכלי הלקט ח"כ כ"ז יש
בו הלכות נדה מרש"י והן הם אשר ראיתי כס' תשובות

רש"י כ"ז שאופרים שהוא ס' הפרדס ועתה ראיתי במרדכי בסוף ברכות שכתב תכלתי
כס' הפרדס שסידר רש"י • וזה שראיתי הוא סידור תלמידיו :

ל' • רבינו שמואל בר שניאור רבו של רבינו יונה עשה פירושים לש"ס בדרך שקלא
וטריא כמו שנראה מהרשב"א בתשו' ח"ג סי' שס"ה • ורבינו יונה סוכר לרבו
הכו' כס' היראה כמ"ש בנרפס :

ל"א • רבינו שלמה בן גבירול חקדק ומשורר ותוכ"ן הרבה חיבר מאמר מופלא
וקראו כתר גלכות וחיבר אוהרות וכמה פיוטים נחמדים • וארב מחברת
שורה שקולה מת' חרויים בדרקוק הזכירה הראב"ע כס' מאונים וכתב דלא ישקל כסף
מחירה • והיה ממדינת מאלקא אנדלוסי בנימי רבינו מהר"ן מ"ג • וחיבר ס' מדות
הנפש כלשון ערבי והעתיקו הר"ן תכון כלשון הקדש • ובריש האזהרות חתם שמו
שמור לבי מענה היה כחאך נענה ירא האל ומנה דבריו הישרים ר"ת שלמה בן יהודה :
ובריש חרווי ל"ת המתחילים • בכל • כתובים • יקרים • באי • חתם שמו באותיות
ראשי החרוויים שלמה בכתב"ש • וברשות לסרר עבודה ארומחך חוקי בסופו ראשי
החרוויים הם אותיות שלמה גבירול :

ל"ב • הרשב"א תלמיד הרמב"ן ככ"ל בנרפס • ובחירושי הראשונים המועתקים
כריש ס' חעשה רקח כראה נושם דהרשב"א בדיני שבת ועירובין כתב באורך
כאשר עשה בריני שחיטה וטרפיות ואסור והתר וכו' שחיבר תורת הבית הארוך וכן
עשה בריני שבת ועירובין ויש וכן כראה מתשובות הרשב"א ח"ג מדעות מפתה סימן
רס"ה • וכן ראיתי בשיטה מקובצת ל"ט סוף דף כ"ד מהש"ס שכתב כמ"ש הרשב"א
בעבודת הקדש בארוך ולמדנו רס' עבודת הקדש שבידיו הוא הקצר כמו תורת הבית
הקצר • והארוך לא כראה בעליל :

ל"ג • מישמרת הבית • של הרשב"א מרן לא ראה אותו • שו"ת הרכ פני
יהושע ז"ר סי' זא • והרכ כנה"ג ז"ר סימן כ"ז הנהכל
אות מ"ח כתב דמרן כ"ז לא ראה ברח הבית להרא"ה ע"ס • אבל מהרש"ל ופריטס
וב"ח ראשו :

אות ש

ר"ד • הרשב"א חיבר משמרת הכית כמ"ס בנרפס • וראותי להרכ פרי חגדים על
 ט"ע י"ד שכתב בהקדמתו כן וכתב וז"ל וכתשוכה סימן רס"א כתב כן לרב
 רבינו יהונתן דבמשמרת הכית כתב פי' ממקום דשה וכו' וכעת לא מצאתיו עכ"ל וכבר
 בנרפס כתבתי שכן הוא במשמרת דף כ"ג • ונס מ"ש רתשוכה זו השיב לרב ליהונתן
 הוא אגב שטפיה שהיא תשוכת סימן רס"ב וזו לנרכונה • וכתשו' הרשב"א ח"ג סימן
 טס"ג האריך על דברי ברוך הכית דף כ"ב ורמז שם שלא כתב במשמרת על זה וז"ל
 ולרוב פשיטות דברי הכטלה אשר שם לא ראיתי לשמוך בה דיו וכו' עש"כ וכן יראה
 הרואה דבמשמרת שם קינר מאד וכתב והעומד על טעמיו יראה ויבין וכתשוכה הנו'
 פירש יותר כלפי השואל מנרכונא • ואפשר שהוא השואל עצמו דסימן רס"א מח"א
 דהענינים בתורת הכית סמיכי אהרדי והשואל שם היה מעיר נרכונא כמס"ל :

ד"ה • הרב שיירי כנה"ג בא"ח סימן י"ג כתב דהרשב"א קשיש מההר"ם בר ברוך
 וכבר השיבו הרב יר אהרן שם • ואני בעניי כתבתי שם בספרי הקטן ברכי
 יוסף דלפי הנראה מסדר זמנים הרשב"א האריך ימים אחרי פטירת מהר"ם ע"ש וכך
 הוא האמת דהגם דכפטירת מהר"ם יש דעות באיזה זמן מ"מ לכל הדברות הרשב"א
 האריך ימים ובימיו אירע ענין מהר"ם ופטירתו ומתשוכת הרא"ש כלל ד' סי' יו נראה
 שבהיות הרא"ש בספרד כתב לו הרשב"א • גם בתשוכת הרשב"א סימן תרפ"ט כתב
 שמעתי מא' מגדולי הרבנים שהעיר משם הרב ד' מאיר מורטנבורק וכו' ע"ש וכתשוכה
 זו ליכא למימר כמ"ס הרב שיירי על התשו' שבחיחסות סי' ד"ט שאינה מהרשב"א כי
 תשוכה זו הביאוס כמס' הרשב"א הרשב"א והרדב"ן • וכמוזמה לי שמ"ס הרשב"א
 שמעתי מאחד מגדולי הרבנים כיוון על הרא"ש שכן הביא בפסקיו משם מהר"ם ואין
 להאריך :

ר"ן • ירושן סודות • כתבתי בנרפס אות ז' ויש ט"ס שם וכנ"ל ורלא כמי
 שכתב שחיברו הרמ"ם וכו' במקום אחר שהרכ המחברו
 אינו הרמ"ם כנ"ל :

ודע כי עתה מקרוב בא לידי שו"ן סודות • וכתוב שם בתחילתו שיר זה • עשר
 קבין יררו על כל חוקר מוכין סודות • רבינו משה בר נחמן נטל מהם עשר
 ידות • כי הוא השלישי מתשבי קבל עשר ידות • משה נכרו הרב מורינו עם בשמי
 סודות נכבדות • בטנת רנ"ה חדש ניסן הוא עת צרה אל באן אוברות • וילקוט מהם
 קב ונקי קרא לשו"ן סודות • עכ"ל השיר • ומוז נראה שהרכ המחבר היה נכרו
 של הרמב"ן • אחכס בתוך הם' ונכאר לפעמים לשונות הרמב"ן בפירושו בסי' קפ"ד
 וכו' רמ"א וסי' רמ"ה והנמשכים ולא משמע שם שהיה וקבו כלל • ושנת רנ"ה שכתב
 באיר נראה שהוא רנ"ה אחר אלף לחרכן וא"כ יהיה בקירוב שנת חמשה אלפים פ"ג :

אך ראיתי כס' ר"ס שכתב ורכינו יעקב בעל הטורים כתב וז"ל וכו' ואם היה בזמנך
 פ"ג הרבה קשה שיביא לטון הטור. וכעת שראיתי ס' זה לא היה בידי ס' הראשון
 שראיתי שהוכרתי כנרפס לחיות כנופס אם תכוונים זה עם זה. ואשר נמצא אצני
 יבין את זאת. כי הספרים הנז' היו בידי כתורת שאלה ליום או יומים והעלם כינתים
 באחת ומאתים :

ר"ן. מהרש"ל. כתבתי כנרפס שהוא מנוב רש"י וכן כתב סדר הדורות שיש כירו
 מבילת יוחסין שכתב כן ע"ש דף ק"ד. וכן ראיתי שכתב הבאון מהרש"ל
 עצמו בים של שלמה יבמות פ"ד סי' ל"ג ועל רש"י יחוס בית אבני סמכתי וכו' ע"ש.
 וכנרפס יש בייטין ועמ"ס לעיל מערכת יוד בס"ד :

ר"ח. מהר"ש בן אלקבץ רבו וביסו של הרמ"ק תלמיד הרב מהר"י טייטלזאק.
 חיבר מלכד ממות הלוי שכתבתי כנרפס. אילת אהבים על שיר השירים.
 שרש ושי על רות. ואלו כנרפסו. ועוד בא לירי ברית הלוי להרכ ז"ל כתיבת יד וכו' פי'
 ההגדה ער"ה שחיבר לתלמידיו החכמים באנדרנופלא וקרא הס' ברית הלוי כי כרת
 את הכרית עם חכמי אנדרנופלא וכו' ב"כ קונטרסים מהקדמות נוראות בקבלה ויראו
 ס' הכרית היה ויזכרו ממנו שהיה נוסע לא"י והיה לאות בינו לבינם וחיבר בית ה' חיבור
 הגדול כחכמת האמת. מטתו של שלמה בסוד הזיווג. עבודות אהבה. וכתב סדר
 הדורות דף קע"ד ע"א ד"ש כירו קונטרסים כ"ז מהרכ ז"ל כביאור מאמר הזהר פ' בראשי'
 כפ' ויעש שני המאורות הגדולים שהשיב הרב ז"ל למרן מהר"י קארו ז"ל ושם מזכיר
 מהם' הנז' ועירושו להושיע :

ט"ל. מהרש"ר. תשובותיו הראשונות ב' חלקים כנרפסו כתבטלו כלא היו לפי
 טהן כלולות כנרפסות אח"ך על סדר ד' טורים. וכנראה שנעלם זה מסדר
 הדורות דף קע"ז ע"ב. אך הרב מהר"א די בוטון בתשובות שכתב קודם כנרפס על
 סדר ד' טורים רומז על הראשונות :

ב'. מהר"ר שמואל אלבאוי מקנריא חיבר תכחומות אל על ס' יראים ושיטות ושו"ת
 ולא כנרפסו. ובס' אליס עמוד ל' הפליג בשבח הרב ומיבוריו. וכנרפס כויניציא
 קונטרסים קטן ושמו תולדות ארם בשנת הש"ס וכו' פסק על דרך ימין ופסק אחר על
 כנכב המשכון ורובה להחרים סתם. וחיבר תולדות ארם דור דור וחכמיו משנת ש"ב
 ומעלה. וזה הקונטרסים אינו מצוי וכנרפס נראה לי עם בעליו עמו לא ירפהו וחידי
 עובדי ראיתי כמה דברים ברורות שיש להשיב עליו הרבה. וכפסק דרך ימין ארץ
 דעשה כנראה חס' דרך ימין להרכ מהר"י סאמ"ה ובתורת חיים להרכ מהר"ש פ"ג :
 ב"א. מהר"ר שלמה אסתרוק חיבר מדרשי התורה וראיתיו כ"ז על החומש וכתוב
 בתחילתו ומדרשי התורה שחיבר הקדוש אנשלמה אסתרוק ז"ל והוא ס' ישן

אות ש

נושן וכתוב שם שהועתק במנטוכה ש' רמ"ו . ומה שכתוב אנשלתה כן תמצא לרוב על
דרך זה ככמה שמות בתשובות הרז"ב ונראה שלאחר גדול מוסיפין קודם שמו אותיות
א"ן שהם תחילת וסוף ארון כאלו יאמר ארון שלמה וכיוצא בשאר שמות :
מ"ב . ישערים . באסור והתר חיבר מהרא"י מחבר תרומת הדשן ומזכיר מור"ם
בספריו תורת חטאת ודרכי משה בכמה מקומות . חנן מהגהו'
שערי דורא . וק"ק על הרב כנה"ג י"ד סי' מ"ח הגהת ב"י אות ס' שהיה מסתפק ומגמגם
בוה . טוב ראיתי בהקדמת מכתב שצירס שהוא ביאור לשערי דורא שנראה מרביו
שהגהות מהרא"י על ש"ד נעתקו משצירים שחבר ונקרא הס' לב שצירים ע"ס :
ב"ג . מהר"ר שמעון בן מהר"ר יחיאל קסטילן כתבתיו כנרפס אות ל"ה שחיבר
תשובות והרב דרכי נעם מזכירו א"ה סי' כ"ט ע"ס . ובהסכמות שהסכימו
על פסק הרב מהרי"ב על המוסר להשר יוסף נשיא . גדולי הדור . מרן והרב ישראל
די קוריל שהוא הרב ישראל בר מאיר והרב המבי"ט וסיעתם כי ריבא רבא אשר בעה"ק
צפת תו' . ומהרשד"ם ומהר"ם מאטאלון ומהר"י אררבי וסיעתם משלונקי . חתום
הרב מהר"ר שמעון קאסטילן ברבני מצרים ע"ס בשו"ח מהראב"ח ס"ב סי' כ"ה :
ב"ד . רבינו שם טוב פלכו כתב קורא הרורות דף כ"ב ע"ב רבומן הרשב"א היה
ה"ר שם טוב פלש ככתוב בתשובות המיוחסות להרשב"ן סי' קי"ו עכ"ל ואין
ראיה משם כי כל אותה תשובה היא מהר"ר שם טוב שכתוב בתחילה שאלה זו כאלה
למהר"ר שם טוב וכו' והתשובה כ"ל שהיא מהר"ר שם טוב כנראה כ"כ מחטבע לשון
התשובה ראונה מתורת הרשב"א וא"כ אין ראיה אם המעתיק הכניס תשובה אחת
בתוך תשובות הגדול להוכיח שהיה בזמנו על דרך שכתב הרב כנה"ג ח"מ סי' קפ"א
על תשובות מהר"ם שבתוך תשובות הרשב"א ע"כ . ולי הריוט נראה דמה שכתוב
בתשו' המיוחסות מהר"ר שם טוב פלש ג"ל ה"ר שם טוב פלכו והוא ט"ס דאותיות כ"ן
חשב שהוא ט' . והרב הזה הכיאו ארחות חיים כמ"ס מרן בכ"י י"ד סי' כ"ז כתוב בא"ח
בשם הרש"ט פלכו ע"ס . והיה אחר הרשב"א כי מצאתי בשו"ת הרשב"א רפוס יטן
באותיות מרובעות בתשו' הרשב"א טל השחוק הירועה שהיא בח"א סי' תשכ"ה ושם
ברפוס יטן היא בס"ד ויש בה חידוש שכתוב שם וז"ל מיהו אם התיירו נראה לרשב"א
ז"ל שמה שצטט עשוי כריעבר וה"ר שם טוב פלכו כ"ר אומר שלא הותר כריעבר והוכיח
בראיות עכ"ל ומה מוכח שהיה אחר הרשב"א לא דאפשר דהיה בזמן הרשב"א והאריך
ימים אחר הרשב"א ועיין עוד שם בתשו' הרשב"א אותיות מרובעות סי' קל"ט :
בז"ה . מהר"ר שלמה אל פראגב"י מרכינס הקדמונים אשר בארץ מצרים כמ"ס
כנרפס מערכת נו"ם אות כ"א . והיה הרב הזה בזמן מהריק"ט וחיבר ס'
תשובות והיה מדקדק ומחטט כרין בתשובותיו כמ"ס הרב גנת וברוס ריש חלק א"ה .
והלשון

והלשון שהצאתי כנדרפס מתשובה כ"י להרכ הנו' עשה דאיתי שתשובתו הנו' נדרפס
בתשובות מהירקס הנדרפסות מחרס סי' קל"א ע"ס :

מ"ו • מהר"ר שלמה קארן בנו של מרן היה אחד מרבני סוכני רבני קושטאניות
בזמן הרבנים מהר"ר חסה משלם הלוי ומהר"ר יהואל באטן • כ"כ הרב
מהר"אן סג"ל בתשובות שנסוף ספרו דת' ודין סימן יוד • והיה הרב מהר"ש הנוכח
אחוב באמן להרב מהר"ר עזריה יהושע אחד מרבני איזמיר • והיה מהר"ש הנוכח בר
פלוגתיה דמהרי"ט ועם כל זה בענין הנפישת שהיה רוצה להתייר הרב מהר"ר עזריה
באיזמיר ומהרי"ט חוסר • כתב אליו הרב מהר"ש קארן הנו' א' תרמה כנפסך שבטביל
שאני אהובך לפחות אתיצב חננד כי אני אהיה הראשון מן המוכנים לעשות הנפישת
בעיר איזמיר וכו' כח"ש הרב כנה"ג יד סי' ט"ל הגהכ"ל אות ר"ן :

מ"ז • מהר"ר שמואל שער אריה מתכונתה ראיתי בכתבי רבני איטליא הם אמרו
שחיבר פירוש על ש"ע ח"ח • והרב מהר"י הלוי ואולי בלחם הפנים שלו כ"י
שראיתי חלק ממנו מכיל איזה דבר ממנו וכן מהר"י ליבנו בספרו כ"י אבל מחיבורו עצמו
לא ראיתי אפילו שמן מנהו • אך ראיתי פי' ש"ע יד בלו בב"י מהחכם מהר"ר שלמה
שער אריה אחיו של מהר"ר שמואל הנו' :

מ"ח • מהר"ר שמשון חאסטרפולי הוא הקרוש הי"ד • חיבר כמה חיבורים בקבלה
כמו שהוכיר הוא ז"ל בהקדמתו לספרו דן ירין • והיה לו חב"ד • והיה בזמן
הגאון מהר"ר יהושע מקראקא הרב פני יהושע שו"ת כמו שתראה בלקוטים שבס' הנו'
וכעו"ד נהרג בשנת ת"ח בעומרו בכה"כ מעוטף בצינית ותפלין הי"ד :

מ"ט • שארית יובץ • שו"ת להגאון מהר"י מקראקא עיין כנדרפס מערכת יוד :
ן • שארית יוסף • כללים מהר"ן וירגא נדרפס שנת שר' עיין כנדרפס שס' :
נ"א • שני לוחות הברית • להגאון החסיד מהר"י סג"ל הורו"ן עיין לעיל
וכנדרפס מערכת יוד :

נ"ב • שער הישמים • להגאון הנו' פירוש תפלה ער"ה כחט"ל :
נ"ג • שער הישמים • ס' מדבר בכ"ח וכיוצא וכתבונה ומחכמה האלהית
מלוקט חס' הנפש להרמב"ם הכילא הרב פר"ש יד בכמה
מקומות ומחס סי' מ"ב ס"ק י"ב וסי' ס"ו ס"ק ט' • וכנדרפס בומוצא שנת ס"ז והוא לרב
גדשון בר שלמה וכתוב בסדר הדורות דף קע"ח ע"כ שהוא חתנו של הרמב"ן אביו של
רלב"ג :

ד"ן • ש' רמורא • שו"ת למהר"ר שכתתי יוסה וקצת סוביות ודבורים כח"ש
כנדרפס אות מ"ד :

אות ש

- ה'ן . שפתי כהן . עיני כנרפס אות ן . ועתה כנרפס חלק אחד מספרו הארוך
 על תחילת יד עם הגהות ככרו הרב והוא על הטור וכ' :
 ושמעתי מרב אחד שהרב ט"ך היה יורע עם המציאה דהיינו עם קדוש לכיון כו ולמזוא
 הסקיאות שרובה תקף ומיר . ואירע לו להרב ט"ך ענין אחר עם הגאון מהרא"ש
 מפראג כמ"ט הרב שכות ועקב ח"א סי' ל"ו :
- נ"ו . שבות יעקב . כ' חלקים כנרפסו והם תשו' להגאון מהר"י רישא אב"ר
 דק"ק מיץ וח"ג לא כנרפס :
- ז"ן . שבות יעקב . מהרב מופת הדור מהרא"א על עין יעקב ח"ב :
 ח"ן . שמע שלמה . להרב המפורסם מהר"ט אלגאזי ע"כ התורה ונרפס
 באימור . ובאמשטרדם כנרפס חסר ס' דברים ורכו של
 הרב מהרש"א הנו' היה הרב מהר"ר יוסף גאנסו ומר וקמו היה תלמיד רכימו האר"י ז"ל
 כמ"ט הרב כס' גופי הלכות דף ק"ז ע"כ :
- ג"ט . שתי ידות . להרב המקובל מהר"ס די לונאו כמ"ט כנרפס מערכת
 ח"ס :
- ס' . שב יעקב . להגאון מהר"י כ"ץ אב"ר דק"ק פפר"ח תשוכות ע"ס ר'
 טורים כמ"ל :
- ס"א . שער אפרים . שו"ת להגאון מהר"ר אפרים כ"ץ אב"ר דק"ק אונזן
 כמ"ט כנרפס מערכת אלף אות ס"ב :
- ס"ב . שמלה חדשה . להגאון מהר"ר אלכסנדר סענרר כמ"ל מערכת
 האלף :
- ס"ג . שמע יעקב . ושארית יעקב דרושים נפלאים ונחמדים על כל הפרשיות
 מהרב החסיד מהר"י אלגאזי כמ"ל :
- ס"ד . שמש צדקה . שו"ת להרב מהר"ר שמשון מורפורגו אב"ר דק"ק
 אבקונס חתנו של הרב המקובל ציר וקדיש כמהר"ר
 יוסף פייאמיטא ויש כס' הנו' הרבה הגהות ותשוכות
 מכן הרב המחבר :
- ס"ה . שמון שישן . חיבר הגאון הרב חנן אברהם דרשו' על התורה במריבות
 ובקיאיות נפלא ונאבד אפס קצת פרשיות שנרפסו בתחיל'
 ספרו וית רענן פי' הילקוט :
- ס"ו . שמון המאור . חיבור דרושים נפלאים להגאון מהר"ר שמשון בכרך אבון
 של הגאון הרב חוות יאיר ומוכירו שם כס' חוות יאיר :

ס"ז . שמן חטוב . עם זקן אהרן דרוסים יפים להרב המקובל מהר"ר שלמה
 אהב והרב נכרו מהר"ר אהרן הכהן רבני ראבווה :
 ס"ח . שמן למנחה . להרב מהר"ש בן הגאון מנחת יעקב כח"ס לעיל
 במערכת סת"ך :
 ס"ט . שמן למאור . להרב מהר"ע מלבי על פ"ק דתעניא מליץ על הרזה
 מהשגות הרמב"ן במלחמות :
 ע . שלטי הגבורים . סכיב הרו"ף עמ"ס כנרפס . וראיתי בסדר הדורות
 דף נ"ח ע"כ שכתב וז"ל רואו עשה פירוש לאלפסי כת'
 שלטי הגבורים עכ"ל ועמו הסליחה כי רואו לא חיבר על הרו"ף כלל רק כתב פסקי
 הלכות על הס"ס ומתאים בערי איטליא וגם אחי הנעיר יש בירי חלק אחד כ"י . אמנם
 הרב יהושע כעז לבית כרוך חיבר שלטי הגבורים והוא ס' המחלוקות כח"ס כנרפס .
 וכתבו הכיז דברי רואו ומציין כל מקום שהביאו עליו כמפורסם והשאר הם דבריו של
 הרב יהושע כעז ברוך הן להביא דעות הגדולים ומחלוקותם והן שהוא מחדש במה
 פעמים שקלא וסריא ודינים :
 ע"א . שלטי הגבורים . חיברו הרופא כהר"ר אברהם שער ארזים ממנטוכם
 על ענינים מצורפת הכיית והקדכות ועל מלאכת
 סמויקא וטבעי כ"ח וסדר, ליתור וכיוצא והזכירו ס' זה הרב ת"ט . והרב פר"ח ס' פ'
 ב"ד :
 ע"ב . מהר"ר שמעון ז' לביא ראיתי בספר יורעי בינה מהרמז' שכתב דה"ר יוסף
 חמיץ הניח בידו פירוש רב א' פאסי פי' על פ' בראשית נח לך לך מהושר
 והיה הרב שהרכיץ תורה כק"ק טריפולי ממערב ושמו רב שמעון לבוא עכ"ד ואני
 שמעתי דהרב הנו' היה דעתו ליסע לאי' וכסבא לטריפולי' ראה שלא היו יורעין דת ודין
 ואפילו תפלה וברכות כתקן ואמר בלבו כי טוב לו לקרב' לתורה וללמדם תורה וליראה
 את ה' וזה יותר מהליכת אי' וכן עשה והגליח כמעט לביירם והרכיץ תורה עם והיה
 זה שנת ס"ט וחבר פירוש ארוך על הזהר על ס' בראשי' וס' שמות והוא חנוי בטריפול
 ותוכם . ואני ראיתי ספר אחד גדול חלק א' מפירוש הרב הנו' והרב הנו' הוא שפיר
 פיוט בר יוחאי :
 ע"ג . שדרה יהושע . חיברו הרב מהר"ר יהושע כנכנסת על הירוש' וכנרפסו
 ג' חלקים כח"ס כנרפס מערכת יור אות פ' ואך דע
 דלא נרפס כלו דבעת שנרפס ח"א כתוב שה"ל ביאור קרוב לשלטים ומסתות ולא
 נרפסו אלא טו"כ ומסתות מעלה חטס :

אות ש

ע"ד • שער המרד • להרכ מהר"ר יצחק מניס בילמונטי ב' חלקים על
הרמב"ם חיבור בפלא ונחמד :

ע"ה • מהר"ם הלוי חתנו של הרב יהונתן באלנטי כמו של הרב המקובל מהר"ר
בכימין היה אב"ד איזמיד בומן הרב ישראל בן הרב כנה"ג חיבר ס' שו"ת
והם ככה והרכה תשובות מהם העתיק הרב יד אהרן בספריו שהיה אביו של רבו הרב
בכימין • ומורינו הרב בתי בהנה"ח ב"ב הגט מוכירו לשבח בשם מהרש"ל לתארי
דאתרא :

ע"ו • שאגת אריה • שו"ת מהרב אריה נכדו של הרב בית חדש ונרפס
בשלוניקי שאגת אריה וקול שחל מנכרו הרב מהר"ר
אזרחם כסגת תק"ו :

ע"ז • שאגת אריה • ח"א מהגאון מופת דורנו מהר"ר ליב ראש ישיבה שו"ת
ובהם הראה עושר כבוד חכמתו ובקיאותו לספליא והיה
אב"ד בק"ק מיץ והאריך ימים קרוב לתשעים ונח כפטיס ולא הרפים שאר החלקים רק
טורי אכן עיין במערכת ט"ת :

ע"ח • שתי ידות • להרכ המקובל מהר"ר אברהם חוקוני דרשות עה"ת דפוס
אמשטרס :

ע"ט • שתי הלחם • שו"ת ועינים למהר"ם חאבני נרפס בווענובוק :
פ' • שונה הלכות • להרכ מהר"ם שלם אב"ד רקק"ם באמשטרס ביאור על
הלכות גדולות ב' חלקים :

פ"א • שמוש תהלים • ידוע ונרפס כמה פעמים והרשב"א בתשו' סי' ת"ק
כתב שמוש תלים שמוסכם מכל גדולי ישראל ע"ס :

פ"ב • שמוש ההורה • ראיתי כז' ע"ד שימוש תהלים בכל פרשה ופרשה :

פ"ג • שרשי השמות • כז' חכר הרמז מניד מוצאן ופעולתן וכו' :

פ"ד • שרשי השמות • כז' בתוספ' מרכס שהוסף מהרש"ם מס' קדמונים
כז' :

פ"ה • שרשי השמות • כז' גדול ככמות ואיכות מחכמי המערב :

פ"ו • שומר אמונים • להרכ המקובל מהר"ר אירגאן לסכריח לימוד הקבלה
והוא בדרך ויכוח מסודר יפה :

פ"ז • שלחן ארבע • בריני ועיניי הסלחן ויש דעות מי הוא הרב המחבר וא
שהוא הרמב"ן ויש מיחסים אותו לרבינו בחיי :

פ"ח • שלחן ערוך • יסדו מרן הקדוש להורות מתוכו אשר טעמד כשרש הרין
בכית יוסף ונלא כת"ש מהר"טן סי' ק"ז וכבר השיג עליו
הרב

ועיין בלבוש
 פ"ה ס' י"ד
 על גבי כף ארבע
 וכרמון סלחן
 ל"ב כ"ט ועיין
 על בית דין
 ס' י"ז וגם ישיב
 ח"א לזוהר
 ט"ז בלתי
 כרכב ג' וזוהר
 פ"ח כ"ח
 ס' אלוהים וכו'
 ע"י סוף ט"ז
 והק"ק ועיין בלתי
 וזה ענין און און

הרכ החסיד הרמ"ך כס' יד מלאכי דף קצ"ב גס מ"ט הרכ דבר שמו"ל סי' רנ"ה והביאו
הרכ הנו' וז"ל שזעתי אותים שהרכ מהרי קארן מסר לתלמידיו כתיבת קצור ספרו
הגדול כ"ה הלא הוא הספר ש"ע ויען כי לא אחר היה הרכ המסדר נמצאו מזה קצת
שינויים ברצות ונסמאות וקשה לזווגם בלתי דוחק הרבה המביא להוביא הדברים
בפשוטן עכ"ל מי יאהין לשמועתי דנראה פשוט שזרן הקדוש לא יביח ספר שישאו
להורות לכל ישראל ביד תלמידיו אף שהיו גדולים שיבא תכשול וכו"ס שלא יחלק ההלכות
לזה אחת ולזה אחת או כיוצא דנפיק מיניה חרבא' ואם ח"ו היה בן לא היה כותב שהוא
חיברו דכל קהל ערתיכו עליו יסמכו והוא לא ירע אלא לתלמידיו . וח"ו למרן הקדוש
שתבא תקלה מתחת ידיו . גם אש"ר למהר"קש כשו"ת אהלי יעקב סי' קכ"ד סתכת רש"פ
חיברו הרכ כסוף ימיו ומפני חולשתו נמצא דברים רבים כגון בח"ס סי' קכ"ו שברין
כ"כ לא השגיח בת"ס בדיון זב וכו' ע"ס ועמו הסליחה וצמ"ט הרכ פרי חדש שס ותא
חזי תה בין תקיפי ארעא דוטראל וכו' . ועמ"ט הרכ מהרי הלוי נזיר בתשובה תשס
הרכ הקדוש מר אביו מהר"ם הלוי נזיר והוכיח כס' גנת זרדים ח"מ כלל ג' סי' כ"ט
ע"ס :

פ"ט . שלחן עצי שיטים מהנאון כהמ"ט כעל מרכבת המשנה על ה' אכת
ושמעתי שהוא קיצור המחודשים מאחרונים ונרפס .

אך לא בא כבכולנו כלל . וחיבר עשרה שלחות על כל ד' טורים :

צ"י . ש"ע הרכ כהנ"ג קורא אותו ס' הקצר וכן איזה אחרונים :
צ"א . שבעה עינים כרפס כליוורכו וכולל חירושי הרמב"ן לפ' זה כורר ולחם'
מכות ומ' הוכות להרמב"ן על השנות הראב"ר להריף
ביבמות כתובות גיטין וד' תשובות שתיים מההר"ז אבהב וא' מההר"ר יצחקן' ואיית
ומהרי"ד ליואן ויבוא גדול וער אחרן תשובת מהר"ר אברהם בולאט תלמיד מהרי"ד
ליאון :

ודע כי חירושי הרמב"ן לזה כורר נרפסו עם ה' שיטות שנרפסו באשכנז . וחז'
הרמב"ן מכות המורפסם הנו' הם מלאים טעויות ואני ראיתים כז' . ומ' הוכות
כמדומה שהרמב"ן חיבר על חס' אחרות ככל מקום אשר הראב"ר משיג להריף כי זה
דרכו של הרמב"ן דרך הקדש מלאך מליץ בעד הריף והראשונים . והרי כס' תמים רע"י
כתוב השנות הראב"ר על הריף בקמא ובתרא ומכות ושבעות . ועל הרוכ שהשיג גם
בחס' אחרות ולא נמצאו אצל מהר"ר תם והרי יבמות שהרמב"ן השיב על הראב"ר כס'
שבעה עינים הנו' לא הוכיח בתמים רע"י . ובדאי דהרמב"ן השיב על כל השנות
הראב"ר כמו שזעשה על הרכ המאור וכן כתבתי כנרפס כמערכת מ"ט דספר הוכות
אפס קצתו נרפס . והרכ פר"ח ה' יט סי' תנ"ו במנהגי האיסור קע"ף כ"ד הוכיח ס'
הוכות

אות ש

הוכות הפסחים פ' תקום שנהגו ע"ס :

צ"ב · שמות הגשין חיבר מהר"ט וראיתי כו' לברר כמה שמות משפט
כתיבתן בגט :

צ"ג · שמות הגשין נרפס להרב מהר"ר טמחה הכהן רב דק"ק כילוגראדו
הפליא לעשות עלה בקכ"ן חכמה ספרים והוסיף מדעתו
הרחקה ומכיל רוב דברי מהר"ט כס' שמות הנו' · גם הרב מהר"ס בן חביב כס' עור'
נשים הגדיל תוסיה בענין זה · ולעת כזאת נדפסו כנה"ג ויד אהרן א"ה ושם המצא
ימצא כל דברי האחרונים הן כתשובותיהם דפוס וכי' הן בחיבוריהם :

צ"ד · שרש יוסף על דיוני חגו סוכב הולך על רכבי הרב בית לוי חיברו הרב
מהר"ר יוסף אב"ד מפרעמסל"א בעל חק יוסף וכתנת יוסף
חתמו של הגאון מהר"א ברורא :

צ"ה · שנות חיים מהר"ר חיים חזן דרשות נרפס בויניציא ותפלפל כדכורי תוס'
וביוצא בכל פרשה והוא בן הרב מהר"ז חזן · וראיתי תשוב' כו'
ממהר"ס הנו' · ואח"ך כה' לבע"ק ירושלים תו' ואלחזהו שליח לפולין וכה' נפטיה בפולין
צ"ו · שרחן גבורה על ש"ע א"ח תה' פסח ויעוד נדפסו ג' חלקים על ש"ע יד
מכמהר"ר יוסף מולכו :

צ"ז · שמע שרמדה ילקוט גדול משמועות טובות וכסא אומרים נוכרים ויהיו
נקראים חיברו הרב לשר מקנדיא כה"ג בסוף הקדמתו
למובלות חכמה ושם תראה שחיבר כמה וכמה חיבורים רבים אגודות אגודות עשר
ירות מדובר בס' נכבדות בחכמות מספר שיעור אלג'יברא וכמה שו"ת בחכמות אלו
ובחכמת התיכונה ביאור לאלמג' יסטי וכמה קצורים וכן בטבעיות מדיניות אלהיות
ובהגיון ורפואה וס' כולל לכאר כל הרב הקשה המצא בספרים וס' כולל פרחי ס' לה"ק
נקרא תורי זהב וס' רוח שמואל וכו' חכמת נור שמואל וס' תור המעלה וכתב סס להוציא
לאור ס' גדול הערך שיעיל לרכים יותר מס' היר של הרמב"ם וס' זה וס' בשמת כל
מעייניו ע"ס באורך ועיין במערכת אף · ועיין בסדר הדורות דף קס"ד ע"א סס מוכיר
כמה וכמה ס' א' שחבר כנראה שהוכרו כס' אלים :

צ"ח · שבל טוב פירוש קדמון על התורה כו' מהרב מנחם בר שלמה חיברו ש'
ד' אלפים תת"ן ומוכיר פירושי רבינו חננאל · ומצא באוצר

ספרי הגאון מהר"ד אופנהיים הוכירו כס' תוכחת מגילה פי' קהלת דף ו' ע"ב :

צ"ט · שבר טוב כו' פי' מדרש שחר טוב להרב מהר"ט לאניאדו בעל הכלים :

ק' · שערי ישועה כ' חלקים כו' שו"ת להרב מהר"ר יאעוב זיין עיין לעיל
מערכת יוד :

ק"א . שערי אורה . כי דרושים להרב הנו' :
ק"ב . שערי תורה . כי דרושים להרב הנו' :

ק"ג . הרב החסיד מר קשיטא מהר"ש אבאוי גדול הדור היה מדייני עם קירושלם
תו' כומן מוריכו הרב מהר"א יצחקי והיה תלמיד הרב פר"ח כמ"ש בנדרפס
במערכת חו"ת . ואח"ך היה רב בארץ מצרים מ"ה שנה וכתחילה היה רב בחברת
הרבנים מהר"ר בנימין מעלי הכהן ומהר"י זיין הנו' ואח"ך היה רב לבדו למעלה
מעשרים שנה . וראיתי חיבוריו כ"י משו"ת ולשונות הרמב"ם . והיה אפטרופוס גדול
לעניים ואחר פטירתו לא השאיר אלא שיעור כתובה להרכיב ע"ד שכתב הרב זרע
בירך על הרב בית חדש והרב תי"ט והרב בית שמואל ע"ש והכנסתו רובה כמעט היה
מחלק לעניים וצנועים ות"ח . וחסידותו ושקירתו בתורה היה להפליא וכמעט שלא
כסתכל בד' אמותיו וחי קרוב לתשעים שנה . ואזי הנצייר בסנת תקי"ג וזיתי לקבל
פני שכינה ימים אחדים . והרב היה בן בנו של הרב הגדול מהר"ש אבאוי בעל יבין
שמועה וכו' . והיה הרב הנו' אחיו מאתו של הרב הגדול עיר וקדיש מהר"ח אבולעפיא
בעל עץ החיים וכו' . והני תרי אחי קדישי מלאכי אלהים עולים בכל הארץ יבא קום
ודבריהם נשמעים בשמים ורכו עיניכם ז"ע :

ק"ד . רבינו שלמה מטראני ראיתי בס' שכלי הלקט ח"ב כ"י שמביא מתשובותיו
ונראה שהיה כומן :

ק"ה . רבינו שלמה בר שמשון ראיתי בס' שכלי הלקט ח"ב כ"י הנזכר שמביא
מתשובותיו :

ק"ו . שערי תשובה . מרבינו יונה החסיד שערים המצוינים לעבוד הנפש
ליראת שמים ודבריו הקדושים מועילים הרבה בשכ"ר
אשר הם טובים את לב האכן אשרי אדם הווכה לשקור על דלתותיו יום יום . וכיכר
מדבריו ז"ל עשה שיערים אחרים ולא כדפסו :

ק"ז . שערי קדושה . לרבינו מהר"ו ז"ל כדפס בקושט' ואמשט' ואשכנז
והוא רב האיכות להגיד לאדם עונש הקדות הרעות
ושכר מדות טובות והקדמות כוללות להשיג וליכנס בשערי קדושה וקדושה כו יוכה
ויבחין מהותו וימהר לשוב אל ה' :

ק"ח . שפתי בהן . על התורה מהרב החסיד מהר"ר מרדכי הכהן תלמיד
מהר"ר ישראל רי קוריאל כמ"ש בנדרפס מערכת ת"ס :

ק"ט . שתי אחיות . הביאו הרמב"ל באור תורה :

ק"י . שערי צדק . לרבינו מהר"ר יוסף גיקלסיליא בן החכם המוכהק כמ"ה"ר
אברהם בקבלה ופירוש הספירות בתיבת יר ועיין סדר
הדורות

אות ש

הדורות שהביא כמה ספרים שמה שצרי צדק:

קייא • שמי שוני • הביאו ר' אליה המדקדק בס' שכרי לוחות:

קייב • שמלה חדשה • עיין לעיל במערכת אות האלף:

קייג • שלום הבית • חיבור מהרב מהר"ר מנחם קנים על ס' תורת הבית

וכרך הבית ומשמרת הבית כ"א בכיו של הרב מהר"ר

חנניס קנים הרב המחבר ס' קנאת סופרים על המצות • וראיתי חידושי שבת כ"א להרב

מהר"ם הנו' והזכרתיו בקונס' שירי ברכה ס' ר"ב •

מערכת תי"ו

א' • תרגום יונתן על התורה • כתבתי במדפס שאינו מיוכתן ע"י עיואל • וכן

בצאתי אחר' כמוסף היערוך ערך אטן • וגם שבעתי באומרים להוכיח כן

דלשון תרגום יונתן שעל התורה מוכיח שאינו מיוכתן כן ע"י עיואל דלשון

משונה מתרגום יונתן כבימים:

ב' • תוספות • כמה מיני תוספות חיברו רבואתא על הש"ס • תוספות שאנן

חיברם רבינו שמשון משאנן תלמיד ר' בעל התוס':

ג' • תוספות • טוך הם שרבינו אליעזר מטוך קצר תוספות שאנן הוא וסיעתו

והוסיפו מברזלים שהיו אחרי תוס' שאנן וכמ"ש במדפס:

ד' • תוספות • חיצוניות מביאם רבינו בצלאל אשכנזי בשיטות מקובצות:

ה' • תוספות גורנים • הזכירם הרב ישר מקדריא בהקדמת מכלול חכמה

והרב מהר"ש אלנאוי במפר גופי הלכות כלל קצ"ה

מביא לשון תוספות גורנין ריש קמא • וראיתי בשיטה מקובצת ריש קמא שהביא לשון

שהביא הרב מהר"ש אלנאוי בשם גורנין • הביאו בשם תלמיד ה"ר פרץ ויש שינוי בלשון

ע"ש וכפ' אפטר דתוס' תלמיד ה"ר פרץ מכניס בשם תוס' גורנים:

ו' • תוספות • רבינו מאיר חתנו של רמ"ה הזכירם בנו ר"ת בס' הישר כ"ג:

ז' • תוספות • הרב רבינו יוסף הזכיר ר"ת בס' הישר כ"ג:

ח' • תוספות • ישנים ריוואי שבידינו הם תוספות שאנן כמו שנראה מהרב

תרומת הרשן סימן צ"ד • ורע דתוס' ישנים ריוואי הנו' הם

מוטעים • וכדפוס המשטרס של פרופס מצאתי גירסאות ככוחות • וגם הרב שיה

יבחק הפליא לתקן ולבאר תוס' ישנים הנו':

ט' • תוספות • רבינו יסודה למוס' ברכות שמוזכרים הפוסקים ומהם הרשב"א

כחידושו ומהר"ם בתשן ד"פ ס' מ"ג והגמ"י סוף ה' חמץ אנו

הנעיר

הצעיר ראיתים כי וכמה רכרים שכתוספות דירן מייחן כעס רז' כתום' הנו' הוא אמור
בלשון אחר רכי' ולכן נראה שהם תוספות רכימו יהודים תחסידי תלמיד רז' ;
יוד' . תום' . הר' יחיאל הוכרים הגמז' סוף ה' חמץ וכלכו סאי קיר כתב תיהו
בתום' רכימו יחיאל תפרש :

יא' . תום' . תמיד יסוד הרכ רכימו כרוך כ"כ בתום' יומא שלפניו רף י"ו סוף
ע"כ . ודע רבקה רזאי הראב"ד הכרפסים מוכיד הרבה תוספות
צרפת' אך ראיתי רף ו' ע"ד חרפוס חרש שכתב וכתום' צרפת מקשים כעס רכימו
אלחנן בן רכימו יצחק ע"ש והוא חידוש גדול בעיני שהראב"ד יביא לתוספו' שמזכירים
רכימו אלחנן בן רכימו יצחק ואני מסופק שחא יהיה הגהה מחמוץ :

יב' . תום' . רכימו פרץ רכימו ככלאל מביא מרכייהם כשיטות מקובצות . ואני
ראיתי תום' רכימו פרץ כי על כמה התכתות ועיין בהקדמת זרה
לדרך :

יג' . תום' . רז' הם מרכימו ישעיה רז' טראני והדפסס מהר"ר יהושע בעז לכות
כרוך קרושין עם הר"שכא ותום' רז'ר סביב הגמז' . וכס' סדר הדורות

דף קצ"ט ע"ג כתב רחם' קרושין עם תום' רז'ר ורמכ"ן ורשכ"א והר"ן . והוא אנב
שטפיה שלא נשתכל הטכ כמה שכתוב שם ולא גרפם כי אס הר"שכא ותום' רז'ר ;

יד' . תוספי הרא"ש . כס' פרי חנדיים על זר בהקדמתו עלה במחשבת לפניו
דתוספי הרא"ש הם פסקיו . ופסקיו הם קצור פסקי

הרא"ש ודחאו . והאמת שלא ניתן ליאמר מכתה טעמים . ותוספי הרא"ש הם תוספות
שעשה הרא"ש כמו תוספות ממש על כל הש"ס וכרפסו תוספי הרא"ש על הוריות יבמו'
כתובות חגיגה שבועות תמיד וקצת על סוטה . ורכימו ככלאל כשיטות המקובצות
מזכירים תדיר . ואני הצעיר ראיתי בכ"ז תוספי הרא"ש ברכות שבת ביטוי חולין מלבד
כל סדר קדשים שכליקוטי רכימו ככלאל כי תביאם תדיר וכתשובות הרא"ש כלל כ"א
סי' כ' שם מכוחר שעשה תוספות על הש"ס ע"ש ;

טו' . תדשא . חרש שחיבר התבא ר' פנחס ז' יאיר ומתחיל בפסוק תדשא
הארץ דשא וכתב רכימו הרקח בריש ספרו כי תרש"א בימט' זה
רכי פנחס ז' יאיר ע"כ וכרפוס יש ט"ס ובהקדמת מעה מעה
העתיקו כמו שמצאו :

טז' . תלמודי . רכימו יונה . כתב הרב פרי חנדיים על זר בהקדמתו וז"ל
תלמודי רכימו יונה הם מסתמא הרמכ"ן והרשכ"א כי שניהם
למדו אצל רכימו יונה והרשכ"א למד אה"ך אצל הרמכ"ן עכ"ל ועמו הסליחת חרש
דהיתר מוסכם הוא רכימו יונה היה תלמיד הרמכ"ן כמ"ש הרב ס' וחסין כי הוא היה

אות ת

תלמיד מהר"א אכוכה בספרד ופשיטא דארכיכו בקיאי ברכיכו יונה שהוא ספרדי ולא היו כ"כ רחוקים בזמן . והכי נקיטי האחרונים ברוכתי טובא בספריהם דהרמב"ן היה גדול הדור והיה תלמיד מרכיכו עזרא מבצלי התוס' ורכיכו יונה היה תלמידו . והרשב"א תלמיד גמור מרכיכו יונה וזמנין דלתך לפני הרמב"ן . ולכן לפעמים הרשב"א כותב מורי רכיכו יונה ומורינו הרמב"ן וכו' ע"ש :

ורבר הדברות תלמידי רכיכו יונה לא תיבעיא דאין הרמב"ן מכללם שהוא רבו של רכיכו יונה ולא תלמידו . והרי בני' ברכות להריף שהוא מרכיכו יונה ריש

פ' ג' שאכלו כתוב ומורי הרמב"ן ואם הוא לשון רכיכו יונה הדלת לדעת שהוא רבו . ואם הוא לשון תלמידיו הרי דהרמב"ן לאו מכלל תלמידי רכיכו יונה כי פירוש ברכות מיוחס לתלמידי רכיכו יונה כידוע וכמו שכותבים כך נראה למורי הרב כר"ן תדיר אלא דעם כל זה אפשר דהיו כותבים איזה לשון מרכיכו יונה ככתבו וכלשונו . וא"כ הרי מכוון דוראי אין הרמב"ן מכלל תלמידי רכיכו יונה . אלא אפי' הרשב"א דהיה ודאי תלמיד רכיכו יונה כמ"ס הוא עצמו תדיר מ"ת כ"ל דאיו מכלל תלמידי רכיכו יונה . כי גדול הוא הרשב"א ופקיע שמים ומימי בעוריו כבר התחיל לכתוב חידושין לעצמו והיו בקראים על שמו וזה פשוט בעיני :

ט"ב . תניא . כתב הרב אליהו זוטא בא"ח סי' רצ"ו רחיקו רכיכו יחיאל בן הרא"ש אחי הטור ע"ש ואין דבריו כדאין דמעולם לא הוכיח הרא"ש ואם הרב המחבר היה בן הרא"ש אין ספק דכל ענין הוה מיייתי סכרת אביו הוא הרא"ש וכמו שכבר האריך בזה בס' קורא הדורות דף כ"א' והרב הנז' נמשך אחר מ"ס בהקדמה . ועיי' עוד בס' קורא ובהדר הדורות ואין להאריך :

ח"י . תולדות אדם . קורין לתשובות הרשב"א שגרפסו בליודכו מדיני ממונו' שך כתוב ברפוס אכן הרב כה"ג ושאר אחרונים קורין לו שו"ת הרשב"א ח"ב :

י"ט . תולדות אדם . פתוב ברפוס על חידושי הרמב"ן יבמות אך אין האחרונים מכניין אותם בשם זה רק חידושי יבמות להרמב"ן :

ך' . תולדות אדם וחוה . הוא חיבור רכיכו ירוחם ועל הרוב אין הפוסקים ומחברים קורין לספרו כי אם רכיכו ירוחם אך לחלק בין ס' משרים לפעמים כותבין חלק אדם וחוה . ולרכיכו ירוחם מכניין אותו ר"ן מרן בית יוסף והכאים אחריו . וכבר יש שחשב שהוא מהרי"ויל . ומתוך הענין ניכר ופשוט :

כ"א • תולדות אדם • לרבינו יואל • בעל סט מסבולות וענינים נדפס בזאקווא
שנת ת"פ :

כ"ב • תנא דבי אליהו • כתב סדר הדורות ירוע נדפס ט' טכ"ח ונדפס עם
פי' רחב וקוקין נדפס עכ"ל וקטע עליו מאחר
שהוא ירוע סט"ז זה הנדפס הוא תנא דבי אליהו איך הסכים להרכיב באר שבע שאינו
אליהו הנביא כמו שהכתינו לעיל במערכת ספ"ד :

כ"ג • עוד כתב סט כסדר הדורות וזל בס' שנות חיים והק' מהר"ר תנא דבי
אליהו ופ' לך וזה הרכיב הגדול תנא דבי אליהו וכו' ע"ט וכנראה דלא ידע שכך
קורין להרכיב אליהו חיים ואם ידע מאי אתא לאשתמוצין ותה חירושה • ואם כיוון
לגלות זה פתח שסיים שכתב עם והרכיב הגדול מהר"ר אליהו פ' מגורש • סתם הדרכים
ואשיקרא אינו חירוש :

כ"ד • ס' תגין • הביאו ולקוט ראוכני • והיה כיד הרכ סדר הדורות ס' זה כ"ה
ובס' מכתת שי מביאו תדיר בשם ס' תגין :

כ"ה • ס' התרומה • כריני איסור והתיר וכו' לרבינו ברוך תלמיד ר"י בעל
התוספות עיין כנדרס מערכת בית :

כ"ו • ס' התרומות • פריני ח"ת לרבינו שמואל הסודרי תלמיד הרמב"ן כמ"ט
כנדרס מערכת עיין ועליו חיבר ביאור בפלפול הרכ דבי
עוריה פ"ג וקורא לו גדולי תרומה כירוש • וראיתי בכל השגות הרכה מהרכ הגדול
מהר"ר אברהם רואנים חמו של הרכ תנא בעל מש"ל על הרכ גדולי תרומה ככל
תקף :

ז"ך • תורת המנחה • כ"ה רשית פשוטות על כל החומש דכרים נאים לרבי
יעקב בר רבינו חננאל בקלי וראיתי חלק תמו על
כראשית שנות ויש בו חידושים וסודות ומוכיר להרמב"ן ופותח בפ' אחר מביאים אז
כתובים ומקשר כל עניני הפרשה כו ואת הקשורים ליעקב ובהגיתי ברכרין וקס"רו אשר
קס"ר :

כ"ח • תורת חמאת • חיבר רבינו חור"ם בעל המפה קודם שחיבר המפה
שהם ההגות על ש"ע ודלא בשמועת הרכ לחס
המודות בחולין אות כ"ד ובס' הוא עצמו כתב איפכא כ"כ הרכ שיירי כמ"ג סוף כללי
המסקים • והדבר הקשה על הרכ מהר"ו ויין בתשובה הוכחה בשו"ת מטה יוסף ח"ב
יד קי' גט דף ס"ח ע"ג דפשיטא ליה דס' תורת חמאת חיבר בסוף והנדרס יקבץ היא
ספרת הרכ ל"ח בחולין אות כ"ד הנז' וליתא :

אות ת

- כ"ט • תורת אמת • שו"ת להרב מהר"א שטון כדפסו כויניציא והיו לו עוד חלקי תשובות ולא כדפסו :
- ל • תורת חסד • שו"ת להרב חסדאי הכהן תלמיד מהרש"ט כמ"ט כדפס מערכת ח"ת והיה רבו של הרב פרח מטס אהרן :
- ל"א • תורת נתן • כ"ז חיבר הרב המוקבל מהר"ר נתן שפירא בעל מצות שמעו וכו' ביאור פסוקים ומאמרים ע"פ הקדמות רכיבו האר"ז ז"ל :
- ל"ב • תקון סופרים • חיבר הרב מהר"ש בן הרשב"ץ כריני שטרות וכדפס בליוורנו בסוף ספר יבין שמועס ומאמר חמ"ן לאכינו הרשב"ץ • ודע עם זה מלא טעויות וראיתיו בכ"ז מתוקן ויפה וכדפסו השחיתו בחסיד חליף יתיר :
- ל"ג • תקון סופרים • חיבר מהר"ש יפה ז"ל נסחי שטרות וראיתיו כ"ז • והרב כנסת הגדולה ח"מ ס' ר"ב וס'תן רמ"א מוכיר עטור סופרים למהר"ש יפה ע"ש :
- ל"ד • תקון סופרים • ומקרא סופרים חיבר הרב החסיד מהר"א גירון על ס' העטור וכדפס בקושטנדין • וסס כאמר שיש לו חיבורים רבים • ושמענו מתקף חסידותו ושקידתו בתורה וצ"ע :
- ל"ה • תולדות יצחק • פשטים יפים על התורה מהרב רבי יצחק קארו דודו של מרן ואינו זקנו כאשר חשב סדר הדורות וחיבר שו"ת וכסוף תשובות מרן לא"ה יש שתי תשובות להרב הנו' וכותב שם כנו של מרן שידיים שאר תשובות הרב דודו הנו' כשאר חלקי תשובות מרן :
- ל"ו • תולדות יצחק • בן אברהם דרושים על ספר בראשית לרב אשכנזי :
- ל"ז • תולעת יעקב • דפוס ישן נושן פירוש התפלה על דרך האמת להרב מהר"ר מאיר בן גבאי :
- ל"ח • תמר דבורה • מרכיבו מהר"ר משה קורדובצ'רו להתנהג האדם כמעלן המדות עליונים למעלה וקיצורו הוא בסוף ספר חסד לאברהם למ"ס :
- ל"ט • תוצאות חיים • לרכיבו אליה די ויראש סלת נקיה מספרו הקדוש ראשית חכמה ובסוף פי' קצת התפלה על דרך האמת :
- מ' • תבואות שור • ס' ישן קיצור בית יוסף ותוספת להרב מהר"ר אפרים זלמן שור כדפס שנת שצ"ס על כל ר' טורים ובילדותי ראיתיו ישן נושן :

מ"א . המת ישרים . כולל ר' ספרים אלהי תם תשובות הרכ מהר"ר תסן
יחי' . ריך תמים הנהות הריף ומפרשיו מרכן קרישי :
תמים דעים תשובות לבאוני הדורות הראשונים . כלל
שחאל למהר"שן סידוכו :

מ"ב . תאוה לעינים . פירוש על עין יעקב ושקלא וטריא מהר"ר מהר"ש
אלנאזי :

מ"ג . תחילת חכמה . להרכ מהר"י חאגין כללים מחוכר אלס' כריתות :
מ"ד . תקפו בהן . חיבר הבאון בעל שפתי כהן ככללי התפיסה ואכזורה חדש
ושנת טכ"ת והוא ספר נחמד ואינו מצוי ועיין במערכת
קו"ף :

מ"ה . הפארת שמואל . מהבאון מהר"ש קאלינדוכר בעל ברכת הובח קנת
שיטות וקנת השגות על מהר"ש אירלס בחירושי
הלכות והנהות על רוב פסקי הרא"ש והנהות
הטורים וכית יוסף :

מ"ו . הפארת הגרשוני . דרשות להבאון מהר"ר גרשון אב"ר של מיץ :
מ"ז . הפארת למושה . נרפס תחדש להרכ מהר"ר משה כן כתו של הבאון
הרכ העשל על טור יד ובית יוסף והט' והט"ו :
מ"ח . תורת שלמים . כולל חי' מהראשונים הר"ן לנדה הל' נדה להרח"ן
השגות הרה"ה על בעלי הנפש ותשובו מהר"ר ישעיהו
באסן אב"ר בקקי ריניו :

מ"ט . תוספת יום הכפורים . למהר"סן חביב על פ' יום הכפורים שיטה
כנפ"ת ופנפול בהר"מ וכל פוסקי' ומפרשי' :
נ . תוספת שבת . מהרכ מהר"ר רפאל ז' ככר הב"ח והרכ חלקת מחוקק
והוא ביאור על ש"ע א"ח הל' שבת והל' עירובין בפנפול
ומסקנת הדין :

נ"א . תורת חיים . שו"ת ג' חלקים למהר"ש כח"ש כנרפס ולעיל מערכת
חית כס"ר :

נ"ב . תורת חכם . כתב כס' הדורות דחיברו מהר"ר שחאל ככ"ר אכרסה
הכהן וזה אינו כי הרכ התחבר הוא בעל טור כרך' וחוכב
תמקור

כל הנשמה תהדר יה הללויה . ומרומב על כל ברכה ותהרה .

ת"ו של בע

פאת הראש קונטרס שני

והוא קצת השמטות לס' ראש דוד לדוד אמת שמחת הרגל.
(כי ראש ר"ת ראש אמת שמחת) בס"ד

סימן א' השמטות ראש דוד (עיין קונטרס ראשון בסוף מחוץ
ברכה)

פ' בראשית א' דף כ' ע"כ שוטה"ג' . ועוד תירץ וכו' וא"כ מ"ס

הצוסק בתורה שלא לשמה כח לו וכו' אינו בצסק התורה
לחוד וכו' וק"ל על תירוצו זה ממ"ס כריש מדרש איכה
רכתי רב הונא אמר למור תורה אפי' שלא לשמה שמתוך שלא לשמה בא לשמה . הרי
דעל תורה לחוד כתי אתמר : ב' . דף ד' ע"ד ר"ה א"כ האחרון . כמ"ס ב"ח דף
א"ך רפוס קוסט' ודף כ"ח ע"ד רפוס ויניציא אתר ר' שמעון גורה נגזרה על ארס וכו'
ולפ"ז נמצא דיש שני סברות האחת היא דאלמלא חטא לא היה מתכלל ככ"ל :

גח . א' . דף ו' ע"ג ד"ה ואחיה אנכי להר"טבא בהירושין ליבמות ולרב הנמקי
וכו' אנכי העירתי בדבריהם כס' הקטן כרכי יוסף א"ח סי' תר"ח

תרי דוקיי והאחר תירכתי שם והשמי כס' הקטן מחוץ ברכה שם . ויש מי שתירץ ועל
שניהם הוא אומר דלכ"מ אך לא שת לכו ואנכי שיטפיה כתב ואין להאריך בדברים
פשוטים . ועמ"ס לקמן סוף פ' דברים כס"ד ולשון הר"טבא הבאתיו במחויק ברכה
שם סי' תר"ח לפי נסחא דקמון ויש קצת שינוי מדבריו לדברי הרב הנמקי ע"ס :
ב' . דף ו' ע"ג ד"ה ובעצם וכו' ואפשר לומר בת"ש חכמי המוסר וכו' הכי חוינא
לרכימו הארי' ז"ל כס' הגלבולים מסודר מהר"ם פאפירש כ"ן ז"ל פ' ט' ע"ש שכתב
קרוב למ"ס בשם חכמי המוסר ודוק היטב . וע"ס שפירש יבמור בא דע דשעים שיושלם
הרע ותכוון צדיק בזכותיהם עש"כ :

לך לך . א' . דף ז' ע"ג ועתה וכו' וכן פסק מור"ם בהגהה א"ח סי' קכ"ח
וכו' והרב מהגן אפרהם וכו' עמ"ס כס' הקטן מחוץ ברכה שם
סי' קכ"ח כס"ד : ב' . סוף דף י"ד ואנו כהנים-ומטלים מעשר ואמר לכבלה כי
הוא כסילות באחת יבערו לשוויי כפשיהו כנים ולכו בת ראש אתרו למלקן כוויי הם
האחים . ואם נפסך למור ככ"ל :

וירא . א' . דף ט' ע"ר . סוף ד"ה ואפשר . וכל זה נעלם מהרב אשר
הנחלים ולס"ה דף כ"ה ע"ד דרמי' סוגיי אהרני רפ' התכלת ופ"ק
דמ"ק ועותיב על מהר"ן מסוגית מ"ק ולא ראש תסו' מהר"ן גם הכיא דברי הרב
שארית

פאת הרא"ש קונט' ב' סי' א' פח

פארית יעקב ולא ובר ממ"ס הרב ז"ל בארעא דרכנן ועוד יש להעיר על דבריו ואין להאריך :

היי שרה . א' . דף י"ט ע"ג ד"ס ומה שהקשה עוד . אחר זמן רב בא לירי
ס קרבן העדה פירוש הירושלמי סדר נשים וראיתי לו ז"ל פ"ק
דקרוטין בתוספתיו תמה כן על הסמ"ע ולא חדשה עפרון ילפינן אלא מדכתיב שדות
בכסף יקנו ע"ס וק"ק שלא ראה דרכי הפרישה והגם דיש להעיר על דרכי הפרישה ה"כ
ת"ת תשס מתבאר כונת הסמ"ע וכת"ש בפנים ודוק : ב' . שם ע"ר ר"ה ושקעתא
דפ' חוקת . ועמ"ס בספרי הקטן דרכים אחרים דרוש י"ט בס"ר :

ויצא . א' . דף כ"ד ע"ד ר"ה ואנא זעירא בסופי . ואחר זמן רב ראיתי שכן
הקשה הרב אליה רבה א"ח סי' י"א על הרב הלבוש וכת"ש בתחזיק
כרכה שם : ב' . דף כ"ו ע"כ סוף ר"ה ומכלל . ועיין מה שכתבתי בעניותי
לקמן פ' ואתחנן דף ק"ס ע"ס :

וישלח . א' . שם דף כ"ו ע"ד ר"ה אמנם וכו' ובוה ניהא טובא דמתקום זה
כתיב אביגל וכו' ואחר זמן פירשתי בעניותי עוד בהקדמת בורי
האר"ז לזל דענין אביגל לתקן אשר השב באביגל והרכבים עתיקים הלא הוא כמזם
בתקומו בס"ד : ב' . דף ז"ך ריש ע"כ בהקדים ת"ש הראשונים דסעס איסור
הפריית משום אין משתמשין וכו' עיין ת"ש הרדכ"ז בתשובותיו דפוס ויניחא סי' תרכ"ו
ועיין בררשות דרכי אשכנז ולקמן דף פ"ו ע"ג :

וישב . א' . דף כ"ח סוף ע"ד . דקדקתי על התום' מהשחר טוב . וכתבתי
דהירוש' וספרי כס"ט ויש מי שהקשה לי דס"ס ניהא דהכבלי
והירוש' וספרי טון בסעודיהם כת"ש התום' . והשחר טוב פליג . והשכתי דהדברים
פשוטים וכמעט אין צורך להשיב וכונתי דתירוצ' התום' רחוק חרא דכבלי אחאי לא
סיים דיהודה השלים להרבו . ותו דיעקב אבי"ה ומשה רבינו ע"ה שכן יתנו ליהודה
ואינו טבא כל כך דבכרא קטילא קטל . והגם דיש לישב אי לא אשכחן פלוגתא
הוא דחקינן . אמנם השתא דעכ"פ איכא פלוגתא שפרא מולתא למימר
דהירושלמי שהוא אגדת ארץ ישראל אחי כמו השחר טוב שהוא אגדת ארץ
ישראל . והספרי אף דזמנין פליג על אגדת אי' כידוע הכא ניהא לן לאשוויניהו
ספרי וש"ס וירושלמי ולא לסכול דוחקים . והכי כתיבנא בעניותיין בספרי הקטן דרכי
יוסף א"ח סי' קל"א . ואחר זמן רב בא לירי ס' סדר הדורות וראיתי דף כ"ג שכתב
דאולי סדר הירושלמי כשחר טוב ע"ס ולי ההדיוט הדבר פשוט כן אס לא דימנא
כירושלמי להפך . ומאי דריוקינן על הרב יצח' והרב שדה והושע כן יש להריג' על הרב
קרבן העדה פירוש ירושלמי נשים שפירט פ"ק דתעובות ופ"ה דגיטין שכן מסודת
לס

פאת תרא"ש קונט' ב' סי' א'

להם לאומות וחכין דימי עיניו ניכר דמסכים למ"ס הרב יפ"מ - והרב פני חסה גס בן
 לא העיר על זה ודוק כי קנרתי : ב' - דף כ"ט ע"ג ר"ה ומקשו וכו' עמ"ס
 בעניותנו לקחון פ' קרח דף ק"ט ע"א ועיין עוד פ' ראה דף קמ"ז ע"א :
 בשלח - א' - דף כ"ד - ריש ע"ג יפקוד ה' על צבא וכו' ועל מלכי הארמה
 על הארמה הכונה וכו' להענישם ולבטלם על הארמה כלומר
 באנשי הארמה כנ"ל : ב' - סס - ד"ה וכוה יתבאר וכו' ומקטרב על ישראל
 וענשם והואפל והשליכו לים כמ"ס רז"ל בשמות רבה פ' כ"א - וירא ישראל כנ"ל :
 תשא - א' - דף ס"ח ע"א ר"ה וכוה - מה שכתבתי דעבירה אינה מכבה מנות
 הזרקה - כן מנאתי לגדולי הארץ וכל כפירוש בליקוסי תורה הגדול -
 אחסם בטעם מ"ס נבי אחאב דשקול היה הארץ וכל כיואר טעמו והדברים עתיקים
 ע"ש ועיין מאי דתיבכא בעניותין בס' הקטן דברים אחרים סוף דרוש כ"ה וכת"ש
 בליקוטים ע"פ דברי הארץ וכל כהא דשקול היה בס"ד ע"ש :
 ויקהר - א' - דף ס"ט ע"ד ר"ה ואפשר - עיין מה שכתבנו בעניותנו ברכי
 מהרומט בס' הקטן ברכי יוסף א"ח סי' תל"ד בס"ד :
 ויקרא - א' - דף ע"ב עמוד א' אות ח' וזכרים התורה שלמדו וכו' כן כתב
 בתשכ"ן לתלמיד מהר"ם סי' תקל"ב כשהזכיר כפטר כא' תלאך
 ומוזכרו כל מה שלמד למה ועל זה אמרו אשמי מי שבא לכאן ותלמודו כידו עכ"ר -
 וכפ' זה כי רובם ה' טעמו וכו' עוד לאלוה מילים דרכים אחרים כמ"ס במקומות
 אחרים בס"ד ב' - סס אות ד' - עיין בדרוש מוריכו הרב מהר"ז הכהן הנרפס בסוף ס'
 קול בן לוי ע"ש באורך וברוחב - ועיין מה שכתבנו בעניותנו בסגנון אחר כמא' כל
 ההכנה בהקדמות אחרות בס' הקטן דברים אחרים דרוש וך ולפיהן ישיב קראין ודוק
 היטב ג' - דף ע"ב עמוד ג' ד"ה א"נ אפשר כמ"ס הרמב"ם פ"י משנבות דין ו' כל
 קרבנות שהאשם וכו' עיין מה שכתבנו בעניותנו כענין זה באורך כשהתנו להרמב"ם
 שם ואפס קנהו נרפס כפאת הראש הנרפס בסוף מחוייק ברכה ע"ש ובמאי דשייך לזה
 כתבנו בהנהגתנו לא"ה סי' כ"א בס"ד :
 אחריו - א' - דף ע"ח ע"ג ד"ה וזהו דקרוק לשון חכמים וכו' ועמ"ס בקונטרס
 דברים אחרים דרוש וך בס"ד ב' - דף ע"ט ע"א בסוף קורס ר"ה
 ולפי' זכרון טעמך כי כל טענתה ראולא לטעמא דקרא - ויש להמשיך מ"ס אשר
 בילתמי מכא בדמים ואמרו פ"ק רמב"ל דף יד' דמים תרתי ופירש הרב חידושי הגדות
 שיהיה רובה להרוג ככל זא"ל לאביביל השמעני לי והיה חייב ב' מיתות על ס"ד ועל אשת
 איש ע"ש וכתב מהר"ז חב"ו דרוד הע"ה כשאמר השמעני לי סכר דשרותיכ' יקח דכתי'
 פרשת תלך היינו נשיכם כמו שכתבתי לפניו פ' קרח ע"ש ואביביל אמרה לו דאין לו

פאת הרא"ש קונט' ב' ס' א' פט

דין מלך דרשינן סוס תשים סתהא אימתו עליך ואין כבודו מחול וכח"ס לפניו וא"כ
 הוא לא יש לו דין מלך . וכן אף לפי דעתו דרשותיבס פי' נשים לא הותרו לו כיון דלא
 נהב סוס ונהב מלך וזולתן כתר טצמא דקרא רכי איבא אימתו או אין כבודו מחול
 ולו העפט סלך . וכזה נימול דהצ"ה ותמכ"ע היתה כהנים וז חשב הרינת נכלל ולהיות
 עם אכיביל דרדין אין לו דין מלך וז"ש וכירך טצמ"ך אשר כילתני מכלא דמיס
 ט"ד וב"ע אגדתמי שאין לדין מלך ודוק :

קד' ש"ס . א' . דף פ"כ ע"ב ר"ה וקרוכ לזה . וכתב חסד דזל וכו' עיין לקמן
 סוף פ' וזאת הכרחה שהכתיב כן מס' שכתת הלקט כהס' סורי
 ריו . וע"ש מאי דכתיבא בצמינים הנובעים לזה וכמאמר עתיד הקב"ה לביטול כל
 וחופה ע"ש בחורך ב' . דף פ"ג ע"ב ר"ה והנה לכאורה הגה תקום לחקור . אחר וזן
 רב ראיתי כספר אחד ברפוס חסד הרב הגדול הגב"ן שהיה דואג על זה שבין תחומיו
 וזאת ת"ח הולכת התורה . עלן לבי שהרב ז"ל עמד בחקירתו ויש פתח תקום כת"ס
 בצניותו :

אמור . א' . דף פ"ד ע"כ . עיין ת"ס בצניותמו לקמן דף פ"ט ודף ז' כס"ד :
 בדר . א' . דף פ"ט ע"ב . אחר וזן רב כא לירי' קרפן הערה פירוש הירושלמי
 סדר נשים וחיותיה להרב ז"ל סס פ' מכות חלופה שהקשה על הרב
 קרנן אהרן כמו שהקשתי אבי בעניי . ונס פירש בירושלמי על דרך שפירשתי אבי
 הנעיר ועיין בכרתי ז"ל וכבר הינו ודוק היטב :

בחוקותי . א' . דף ז"א ע"ב ר"ה ולפי . עמ"ס בצניותי כספרי הקטן דברים
 אחרים דרוש ז"ך כס"ר ב' . דף ז"ב ע"ב ר"ה ואלת מוסף .
 עמ"ס בצניותמו לקמן פ' שלח דף ק"ר ע"ב ופ' וזאת הכרחה
 דף קס"ב ע"ד ע"ס :

במדבר . א' . דף כ"ד ע"ב ר"ה וכוה . ורמזו כר"ת אכן מאסו הכונים ר"ת
 אמה וכו' אחר וזן רב ראיתי בליקוטי גורי תארי ז"ל שביכתי
 במקצת שפי' על דהצ"ה שאלמו היו שוכאים אותנו שחשכו שהוא בן אמה כרמזו כר"ת
 אכן מאסו הכונים והכנים חסר וזו רמז לאחיו היתה לראש פנה שנחשב למלך ז"התה
 ע"כ עלן לבי ב' . סס ר"ה אכן ע"ה האחת יתיישב יותר כמ"ס רכימו תארי ז"ל וכו'
 עמ"ס לקמן פ' כלק דף קפ"ו ע"א :

קרח . א' . דף ק"ו ע"ד . שיטה יוד לקמורו נבר משה רבנו של כל ישראל המצט
 כי כנ"ל . דף ק"ח ע"ד ר"ה ונכאח מאמר תמוס וכו' מס' שפירשת
 כאן אינו כל כך מרווח וכליקוטי פירשתיו כאופן אחר . ועתה ראיתי להרב יפה מראה
 ואחריו הרב קרנן הערה שפירשוהו יפה ע"ס . ג' . דף ק"ך ע"ב . ד"ה ואפשר

פאת הרא"ש קונט' ב' סי' א'

אך לפי מה שכתבנו בענייננו לעיל דיען דתן כג"ל:

ברק א' דף קכ"ד ע"ב. אחר זמן רב נורמן לירי לטעה ב' כירך יצחק וראיתי
 פ' תנא דף ק"ט שרף באויה דברים מדרכינו וע"פ קצת הקדמות
 שהכתי' ע"ש. ב' שם ע"ר שיטה מ' ומוכרח לומר עמון כג"ל. ג' דף
 קכ"ח ע"כ שיטה ו'. אחר זמן רב בא לירי' וזע כירך ח"ג וראה ראיתי פ' לך לך
 סוף דף ז' ודף זכ ע"א שכתב הקדמה זו ולפי מ"ש שם דאף עמון ומואב בוכות אברהם
 אע"ה לא נתקעקע הכירה ויבאו שתי פירות לבר ע"ש באורך לש' יתפרש כסגנון זה
 תשו"ר"ג אין לש' אלא דמי ענין כלומר דאנן כמי בני אאע"ה ואין לקעקע כל הכירה
 ע"ש וכעשרה תאמרות ודוק:

פנחס א' דף קכ"ו ע"ג. תחילת הפרשה. וכדאמרינן פ' השולח נביא הויה
 אמתא והיינו טעמא כדאמרו פ' ג' שאכלו מצוה דרכים שאני כג"ל.

ב' דף קכ"ז ע"ד. מה שהקשיתי על רש"י מ"ש בתעניות למ"ש פ' הורג. אחר
 זמן רב ראיתי מי שכתב דפירוש תעניות אינו מרש"י ובהכי לק"מ. ג' דף קכ"ח
 ע"כ. סוף ד"ה אבל. טוב ראיתי בזה פ' פנחס דף ל"ד ע"א דאיתמר התם דכל כהן
 דקטיל נפש פסיל לכהונתא ופנחס פסיל לכהנא הוה וכגון דקנא לקב"ה וכו' ע"ש.
 ד' דף קכ"ט ע"ד ד"ה והבן בסופו. ויש לי שם קצת. והיינו דשאני התם דוה
 מיעוט למשה רבינו ע"ה דפתח והסיר על הטהרה ולא הסיר על גיעולי גוים ואינו
 דומה למורה הלכה דעלמא. ובהכי יחא דיש לדרקק בש"ס דעאי ראיח מלצור שאני
 התם דהיה קצת זלוול למשה רבינו ח"ו כמדובר וליכא למבמר לעלמא. אך על פי דברי
 הגהות אשרי יחא דבאי אלעזר לא שייך דין מורה הלכה כי קרו"כ הוא ולא קפיד אבל
 יש קצת זילותא למשה רבינו ע"ה שהוהירם על הטהרה ושתיק. ומ"ה יליף למורה
 הלכה דעלמא דסבר דמורה דעלמא טוה כמו אלעזר דהיה קצת זלוול למשה רבינו
 ע"ה. ומיהו כעת לא ראיתי למון והאחרוני' שהביאו הא דרב"א ותבואה דהא דקאמר
 הש"ס קרובת יתמיהו הות ולא מקפיד עלה אתי דלא כמ"ד דנענאו בני אהרן על שאר
 הלכה בפני משה רבינו. ולא תיקשי לה"א תמאי דאמרינן פ' הרר דיהושע נענש על
 באותיב מלך קמיה רביה ומשה רבינו ע"ה עניי מאר ולא מקפיד דהא יהושע אותיב
 מלך ואמר ארוכי משה כלאם ואמרו פ' ק דסנהדרין דמטעם מורה הלכה בפני רבו אתי
 עלה וא"כ יהושע סבר דנבא למשה רבינו ע"ה ישנו לרין מורה הלכה וא"כ איך הוא
 אותיב מלך קמיה רביה ולפי דעתו נענש ומטויה אתו עליה ועמ"ש בענייננו לעיל פ'.

כשלא דף ב"כ ע"ג וע"ד ע"ש ודוק:

מטות א' דף קל"ד ע"א ר"ה ומשתא. אשר כתבו חסם האל לצל וכו' כן
 כתב גשמו התייר הגרול מהר"מט כדרשותיו סוף פרוש ב' לפרשת
 בהעלותך

פאת הרא"ש קונט' ב' סי' א' ז

בהעלותך דף קכ"ג ע"כ. ב'. שם ר"ם תעשה והנחטך עיין תה שכתבנו
בעניותנו לעול סוף פ' כהר דף ט' כמ"ד :

ואתהונן א'. דף קמ"כ ע"א ר"ם ובאופן י' ואני כעניי הכחתי במקום אחר דזה
מהלקת בין האחרונים וראשונים כרם עיקר שרשויה פלוגתא רתנאי
וגם איכא כנ"ל ועיין בספרי הקטן דרכי יוסף א"ח סי' תפ"ט :

עקב א'. דף קמ"ג ע"ד סוף ד"ה וראיתי . ועוד תירכתי דרכי הרב מהרש"א
דברך פשוט עיין בספרי הקטן דרכים אחרים דרוש כ"ו כמ"ד :

ראה א'. דף קמ"ז ע"א ר"ה ויראם . ומקשים מסוגיא זו וכו' ותימא וכו' כן הקשה
ותירץ הרב החסיד המפורסם מהר"א אלנאח כס' ארעא דרכנן מהרורא
כתר' אות קס"ו לא רשם רחם תירוצ' זה והרואה יראה ר"ט לוי קיים והיום קנרס ובעוה"ז
כארץ יותר כקונטרסים . ואח"כ פרשם עפ"ה דארעא להרב המור הגדול מהר"ל עיינאם
סוכה הולך על ס' ארעא דרכנן ושם ראיתי דרוש של תירוצ' זה ומקשה על הרב
הכו' ואין הפנאי מסכים לעמוד על דבריהם ז"ל :

הצא א'. דף ק"ן ע"ב . ד"ס איכו השתא . ואפשר לומר הרמז קצת בסגנון
אחר . לא תורע כרמך כלאי' דהיינו שתעשה נדקס ותבוט ת"ח תלמוד

כתורה ותדבר לה' וכינא שתעשה חסות ועבירות בכל יום ויום פעם נמסר ופעם
עבירה וזהו לא תורע כרמך שהם המצות לא יהיו כלאים שתצרך עמם חטאים
ועבירות וכמעט כפת אחת כמו וורע כלאים . פן תקדש נקט לשון זה כי אתה חושב
להיות קדוש כרוב מצות ואתה טמא גם על המצות ותוקד אש שהולך לסט"א וזהו
המלאה אשר תורע כלומר החטאים שתורע כמלאה שהיא הסט"א ותבוט החכם שהם
המצות כא' יבערו שהולך הכל לסט"א ולכן השמר מאד לא תורע כרמך כלאים ורוק :
נצבים א'. דף קכ"ה ע"ב ר"ה עוד זאת אדרש . עיין מ"ס הרב עיין יעקב
בחינוכי מגילה ותמורה ורוק כמ"ס הרב זל וכת"ש כאן ועוד יתבאר
כס' הקטן פתח עינים כמ"ד . ב'. שם ע"ג . שיטה יא . ואז יחוס דעת לפשוט
פל הספיקות . ועיין מ"ס מר וקנינו הרב זלזה כמ' חסד לאברהם עין יעקב כהר כ"ו
ובס' הגלגלים לרבינו האר"י ז"ל ועיניך תחוינה אתכות טהורות דרכי
אלהים

חיים

תו של בע

ח

פאת הראש קונט' ב' סי' ב'

סימן ב' • השפטות מקונטרים לרוד אמת בס"ד

א' • סימן א' • סעיף ה' אם הוציאו ס"ת מהיכל ובהיותו חוץ להיכל ביד הנושא להוליכו לתיבה נזכרו שאין זה מן המוכן והוציאו בטעות ויש ס"ת מוכן ופתוח בסדר היום. שהיה אצלו בהיכל והמוציא ס"ת החליף • מאי דהוה הוה ויגללו זה שכתב • ויכניסו לקרות בו • ויש מי שכתב דאין כאן פגם אם יחזירוהו ויקחו המוכן ולא יגללו כזכור עיין מחזיק ברכה סי' קד"ס :

ב' • סימן ב' • סעיף א' • וכן נהגו פה לזקקנו למכור מצוות אור זה מקודם כנ"ל :

ג' • סימן ג' • סעיף ו' • יש לעמוד בשעה שש"ן וזקף הס"ת ומראה הכתב לעם הנס שס"ת על תיבה גבוהה ורחכה והנכור למטה שהוא כבוד הס"ת שיעמדו הנכור • הקט"ל בתשובה ח"ג סי' פא"ר :

ד' • סימן ד' • סעיף יז וכשמחת תורה שרי אף דרך עראי כנ"ל :

ה' • סימן ה' • סעיף ב' • ת"ח קודם לכהן קטן וכו' • בן כתב הרב המחבר מאם האחרונים • והוא לפי דין הש"ס דקטן עולה למזין • כל

שודע למי תכריזו ופסקוהו הפוסקים וכן פסק מרן בש"ע • אך מנהג רוב המקומות שאין קטן עולה אלף מפטיר וכו' ש הרב דרישק והרב אלוה רכה סי' רפ"ב • והטעם שיש סכרות בפירוש ה"ש קטן עולה למזין ז' כשגם יש לרחוקם כמ"ס מהרי"ט בח"א סימן קמ"ה והרב אליה רבה • ונס שכתבו חסד רכיני הארז ז'נל דרוקא שכיפי עולה ה קטן ומאי דתרבמה הרב גו"ר כלל ב' סימן כ"א לא שמוע לן בפירוש דברי הארז ז'ל ועיין בתוס' ר"ה דף ל"ג ע"א סוף ד"ה הא רבי יהודה שכתבו דמשמע כסוף שכפה וסאינכא הספרדים החזיקו במנהגם הקדום דברול העולים הוא השכיפי ולכן כתפשא המנהג דקטן אינו עולה אלף למפטיר • ולפי המנהג כסן קטן לא יעלה כלל :

ו' • חרבת העולים ער"ה • הששי גדול טבכלן • והשלישי אחריו • והשכיפי נרוצ מכלן :

ז' • ואם מוסיפין הרכה עולים אם לעולה הששי יתמש קורין קריאה מחודשת הוא הששי האמיתי ואם אין קורין קריאה מחודשת כי אם לסמוך הוא הששי העיקרי (עיין מחזיק ברכה סי' רפ"ב)

ח' • שס כסוף סעיף ב' • יקראו לוקן בשבת ויש ולכחור כמנחת שבת וכחול כנ"ל :

פאת הר"אש קונט' ב' סי' ב' זא

ט' סעיף מ"ט . ס"ק ה' . עיין לקמן סוף סי' יט' :

י"ד . סימן ר' . סעיף ס"ר ס"ק ב' ויפסיק לפניו א"צ לחזור כנ"ל . וכסעיף
ס"ו הואמר דרב דילג כפ' המועדות פסוק א' אינו חוזר כמו
שפסק חרן סי' קל"ז אך אליה רבה כתב שאם הוא מחובת היום ועיקר חובת היום הוא
כפ' זה חוזר ע"ש ונראה דלא יחזור בלל בפרשת המועדות כמו שנראה מסתמו"ש ע'
והרב מנ"א . וס"ה השמים רין פרשת המועדות :

י"א . סימן ט' . סעיף ז"א . אם טעה ש"ץ בחה"מ דפסח ולא קרא בספר שני
וכו' והו סכרת הרב בית דוד סי' רס"ט . ובתשובה דחיתי מי
טרצה לומר הפלוג עליה הרשב"ץ והרב שירי . ועיין בכרכי יוסף סימן ת"ץ שהבאתי
דברי רבינו ישעיה דקרי כחיל שאינו חובת היום רק התקינו כן שיהא רגיל הש"ץ לברוס'
כמוסף לפי פנהגס ע"ש והס' דבריו כס' המכריז סי' ל"א . אך שם כתשו' הנו' כתבתי
דהרב חנן אברהם סימן קל"ז נראה קצת נגד סכרת הרב בית דוד וכן נראה דעת
הרב אליה רבה ע"ש ואם בתשו' הארכתי כס"ד :

י"ב . סעיף כ"ב ס"ק ה' . כסוף כ"ל ישלים הפרשה בספר כשר ועיין סעיף כ"ד
וגם חולקין דיטלים בספר הפסול כנ"ל . ובתשובה הארכתי ודקדקתי כמה
דקדוקים בלשון הכנה"ג בל' להורות דמה שהבינו הרב תהר"ם הלוי ודעמיה
בכונתו הרין עמסה עש"כ :

י"ג . סימן י"א . סעיף י"ד . פ' כלק היה כתוב בפ' לכה ואקחך אל מקום אחר
לך ככף פשוטה כלי ה"א אין להוציא ס"ת אחר . שו"ת מעיל
גדקה סי' כ"ה ע"ש . ולדין וראי צריך להוציא ס"ת אחר :

י"ד . כתוב גרס ארס במקום פרן ארס צריך להוציא ס"ת אחר . שם בשו"ת מעיל
גדקה סימן ס' . ופאט :

ט"ו . סעיף י"ו . ס"ת שנמצא חסר תגין וכו' . הרב המחבר כתב משם הטור א"ת
סי' ל"ו דכשר והוא אב"ב שיטפיה דמ"ש שם הוא בתוך דברי הרמב"ם שהביא
הטור שם אכל ב"ד סימן רע"ד גילה הטור דעתו כפרט זה דפסול . ונראה דהרב
המחבר ביוון על הש"ע שפסק כן שם בא"ח סימן ל"ו וכתב טור במקום ש"ע . והרב
בית חדש תמה על חרן ופסק דפסול כמו שהביא בשמו ה"ה :

ורוזה הוית להרב יד אהרן שם דתריץ יתיב כל קושיית הרב כ"ח דמה שתמה איך
פסק חרן נגד הרא"ש ודעמיה ל"ק כיון דהסמ"ג והמרדכי קיימי בהרמב"ם
פסק כמותו ואתיא ככלליה דכיוול ומ"ש הרב בית חדש דהרמב"ם יורה כתבין קטנים
לא נהירא דהרמב"ם הו"ל לל כן בהדיא עש"כ :

ולא

פאת הרא"ש קונט' ב' סי' ב'

ולא ריה צמאוננו כזה חדא דלוי הסמ"ג והמרדכי בהרמב"ם · כל קבל דנא רבינו
 תם ורבינו כרוך כס' התרוחה והרא"ש והטור והאגור להפך והו"ל לפסק
 כוותיהו · ועוד מה יענה דכב' כתב דאם לא נמצא מי שיתקן הס'ת כתבין קטטין
 בהרמב"ם ואמאי לא פסק בפשיטות בהרמב"ם כמה דכיל לן דכופלניג תרי עמודי
 הוראה ואחר לא בילה דעתו ניוחא און הסמ"ג והמרדכי ושאר פוסקים וכו' וכמו שכתב
 הרב יד אהרן ולרעתו דהא אתי ככלליה אמאי לא פסק כן בכית יוסף · ולא זו כלבד
 אלא רבש"ע הכשיר סתם ונמצא דיש סתירה מהכ"ל לש"ע כמו שהעיר הרב ב"ח ·
 וראיתי להרב אליהו רבא דפסל והביא תשובת מהר"י מינץ סי' ט"ו דאפשר דגם הרמב"ם
 לא הכשיר כשיס"ת כשר עש"כ · ואע"ג דמהרא"י בכתבים סי' ז"ג קרי דיעבד כל
 שנכתב · אפשר דכנרון מהר"י מינץ מורה מהרא"י לעיני דנא דהכא יש מי שפוסל
 בפירוש וכמ"ס לפנים סי' ט"ו סעיף כ"א :

ויש מקום דקרוק על הרב מור"ם דברדכי משה שפ"ב סי' ל"ו הביא מ"ס מרן
 כב' דאם לא נמצא מי שיתקן הספר כתבין יטל להכשיר בהרמב"ם ושתיק אמא
 הכי סבר ואלו בש"ע הכשיר בפשיטות ושתיק משתיק ולא סגיה כלום ומה זו
 שתיקה :

וזאל"ם אשתמיט מכל האחדונים הנו' מה שכתב רבינו ירוחם נתיב כ' דרבינו
 האי גאון בתשובה הכשיר ס"ת אחר כו תבין וכן כתב עוד שם בסמוך
 משה המפרשים בפשיטות והביאו מרן ז"ל כבדק הכית כ"ר סי' רע"ד · ואחרי הודיע
 אלהים אותנו את כל זאת נתישבו תמיהות הרב בית חדש שמה על מרן ז"ל בש"ע ·
 דמ"ס דדילמא לא אמרה הרמב"ם אלא כתבין הפרטיים לא כתבים של שצטנו ג' ב' ·
 השתא דרשכתן דרבינו האי גאון והמפרשים בפירוש מכשרי כי ליכא תבין קטנים של
 שצטנו ג' וכו' ודאי דעת הרמב"ם הוי דמסתמא לפניו נבלו כל דברי הבאונים ·
 ומה שהקשה דאיך פסק בש"ע ולא כר"ת והטור והאגור שפסלו בפירוש ל"ק דהאיכא
 רבינו האי גאון והמפרשים ורבינו ירוחם דמכשרי בפירוש ועמהם הרמב"ם וסת"ב
 ורא"ש דמיייתי המרדכי ומנ"ה פסק כוותיהו ומה גם דאיכא רבינו האי גאון שדכריו
 דכרי קבלה · אלא שככתב מרן בית יוסף א"ח אפשר דלא זכר דכרי ר"ו ומש"ה לא
 פסק בפשיטות בהרמב"ם אלא כשעת הדחק שאין מי שיוודע לתקמו · אמנם בש"ע
 שחיברו אחר ברוך הכית כמ"ס הרב כה"ג וכבר זכר מרדכי ר"ו להכי פסק בפשיטות
 דכשר · וק"ל על הרב כה"ג דכשיירי א"ח סי' ל"ו הביא דכרי הרב ב"ח וככה"ג
 ד' סי' רע"ו הביא דכרי ברוך הכית ולא העיר דעל פי דכרי מרן כבדק הכית ל"ק
 קושיות הרב ב"ח כדאמרן :

פאת הראש קונט' ב' סי' ב' צב

וביהו ר' ענין דיכא כפון להחמיר דאס יש ס"ת כתבין לא יקראו כזה לחוש לדברי ר"ת וס' התרומה והראש והטור והאגור והרוך שאמר והפוסקים שהביא כמ"ש הרב אליה רבא . ומה גם דרכיו הארי' ז"ל היה מחמיר מאד כתבין טעמנו וכו' כמ"ש בלקוטי תורה הנרפס סוף וילך ע"ש :

ט"ז . סעיף ז' ס"ק ב' . ועדיין מחויבים לכתוב ווי העמודים וכו' עיין בזה פ' פקודי דף רכ"ו ע"כ דרוח דאזריאל על ו' קיימא ועוד האריכו סם כרוי רווי העמודים ועיין מ"ש בספרי ברכי יוסף יד סי' רע"ג ורוק :

טו"ב . סימן י"ב . סעיף ב' ס"ק ה' . כסופו . עיין בס' הנכבד מנחת סי כנ"ל :

ה"ו . פ' נשא כנשיאים נמצא ס"ת שכתוב בו צורי בסוף שיטה ושדי בתחילת שיטה שלאחריה פסול ומוביאים ס"ת אחר שו"ת אור ישראל למהר"ל ליפשיץ סי' ס"ג ושם האריך הרב ז"ל ללמד דעת כיצד הוא תקומו ע"ש באורך :

י"ט . סעיף י"ב . יש להחמיר וכו' ע"ש הרב מהר"ל ליפשיץ בשו"ת אור ישראל הכו' סי' ס"א ע"ש באורך :

ד' . סם סעיף כ"ג חסר לשון וכנ"ל והלשון מנומנס דכיון דהוא כשר כמות שהוא מאי קאמר שיתקומו שלא להוציא ס"ת אחר וכמקור הדין שהם דברי הרב פר"ת הכסיד כפשיטות ואלו חסר לשון או איוה ט"ס ואין כאן מקום להאריך כנ"ל ושם כס"ק ב' חסר חזאי לבנה :

כ"א . סימן ט"ו . סעיף י"ח . ומ"מ כ"ל רלא יברך בכה"ג . אפרש שיחותי דכס"ת שאין בו תבין ואין ס"ת אחר ולא נמצא מי שיתקמו שכתבו לעיל שיקראו בו . נראה כהא דכונתיה דמרן פסק דהס"ת כשר בדיעבד ואכן קבלנו הוראות מרן ומה גם דכדין ס"ת שאין בו תבין יסודתו בהררי קדש כמ"ש ז"ל יכולין לברך עליו . ואע"ג דכתבו בכמה מקומות דבעינן ברכו אף דמרן פסק לברך שכ ואל תעשה ערוף . מ"מ מאי דקמן המחלקת אינו בכרכה אלא על הס"ת אי כשר או פסול וכמו שכתבו לחלק כזה בסמוך על דרך שחילק הרדב"ן סימן תרכ"ו . וכבר אמרו פ"ק דנדה דכיון דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר כדאי ר"א לסמוך עליו כשעת הדחק . ואע"ג דמפורש פ' מי שהוציא וכו' ד' דברבנן . ס' כרוב הפוסקים סוכרים דכרכה שאינה צריכה איסורא מדברבנן :

ובידי דברי רבנן ארכב כמ"ש כס' הקטן מחויב ברכה סי' ר"ד כלפי מאן דקמותיה מהא דפ"ק דנדה דדוקא כי לא אתמר הלכתא אמרינן כדאי וכו' על מ"ש אבי הגעיר בברכת המים . דמאי דאמרו סוף פ' כיצד מברכין הלכתא מאי פוק חוי מאי עמא דבר לא תיקרי דאיפסיקא הלכתא עש"כ ומה שכתבתי בברכי יוסף בתוך דברו דק"ל

פאת הרא"ש קונט' ב' סי' ב'

דק"ל כת"ק לאו דוקא והוא שיטפא דליטפא. ועתה ראיתי להרכ פר"ח א"ח סי' תצ"ו
 במהרבי האיסור ספיף עשירי שכתב בתוך דבריו וז"ל וכן נראה מהא דאמרינן סוף פ'
 בינך מוכרין אמתני' דר"ט אומר בכ"ז א"ל רבא בר חנן לאכני הלכתא מאי ח"ל
 פוק חזי מאי עמא דכר ומילתא דפשיטא רבבה בר חנן בכר ידע המנהג וא"כ כודאי
 דהכני הלכתא אלא ודאי דס"ל דאעפ"י שנתפצט המנהג כך אפשר שלא יהיה תכוון
 להלכה ולהפיטאל הלכתא מאי והשיב לו שכוזה אולינן בתי המנהג שהוא תכוון להלכה
 עכ"ל ומשמע מוכריו דסבר הרב ז"ל דהא דקאמר ליה פוק חזי וכו' כונתו דכן הלכה
 וא"כ הוי נפקה הלכה הפך מ"ש אני בעניי :

וזאת אשיב חדא דהוי מצינו גברא רבא הרב הגדול מהרה"א במקראי קדש שחלק
 על הרב פר"ח וכתב וז"ל י"ל דהיינו מה שהשיבו פוק חזי מאי עמא דכר ואף
 שהוא הפך הדין אין כירינו לבטל המנהג עכ"ל הרי דהרב ז"ל מפרש פוק חזי וכו' אף
 שהוא נגד הדין וכו' וא"כ אין זה כסוב פסק הלכה דאדרבא הנס דהוי הפך ההלכה
 אמרינן פוק חזי וכו' :

וגדירבא שראיתי בס' שכלי הלקט ח"ב כ"ז סי' ע"ו שהביא תשובת רבינו יהודה בן
 דבינו קולונימוס בשמו ושם כל באוני מונצא ושפירא לק"ק רומה
 שאלו דהיה מנהגם דהיו מוכרין בנשאין ו' ברכות פעם אחרת כלילת כשעה שהיו
 מוסרין הכתובה לכה ולאו מתי אחרת עם החתן וקרא עליהם פרער חכם אחר שהיו
 ברכות לבטלה שכתב ברכו ו' ברכות ביום. ועל זה השיבו להוכיח למערער שלא יפה
 עשה למערער על מנהג קדום שנהגו והביא ראיות על זה וכלל מיייתי הא דירן וגרים
 הכי אמר ליה רב פפא לאכני הלכתא מאי ח"ל פוק חזי מאי עמא דכר וכתב עלה הא
 למדת דבענין ברכות אולינן בתי המנהג עכ"ד ומזה מוכח דסבר רבינו יהודה וכל
 קדושים עמו דאינו פסק הלכה אלא שנהגו כך וכך היא המדה דבענין ברכות אולינן
 בתי המנהג. ומ"מ נראה דלא שמיא איפסיקא הלכתא :

ויש להעיר על הבאונים הנז' אמאי לא מיייתו ראיה מהא דאמרינן פ' ערבי פסחים
 דף ק"ו ע"א רב אשי אקלע למחוזא אמרו ליה לקדיש מר קדושא רבא הבר ליה
 סבר מאי טיבא קדושא רבא אחר מוכרי כל הכרכו' כלן כפה"ג אמרי ברישא אחר כפה"ג
 ואביר ביה חיייה להווא סבא דבחין ושתי קרי אנפשיה החכם עיניו בראשו ופי' רשכ"ס
 וז"ל ואביר ביה האריך בו לדעת אם ישרהם אחר מהם לשתות ובתוך כך יבין דפה"ג
 רבילים נומר ותו לא שאל"ך היה אומר להם קדוש גדול של לילה כמנהגם עכ"ל וכן
 כתב הר"ן. וזה חידוש גדול ראע"ג רב אשי ביום שבת אינו אומר קדוש של לילה
 וכודאי שכן היה מנהג מקומו דרב אשי ועם כל זה אם כחוזא סיו אמרינן גם כיום
 קדוש של לילה היה אומר להם כמנהגם ולא די שלא היה מערער עליהם לבטל מנהגם
 אלא

פאת הרא"ש קונט' ב' ס' ב' צג

אלא שהיה אומר גם הוא כמנהגם. ומכ"ס שאין לערער על מנהג רומא שאומרים ו'
 כרכות סנית כחסיית הכתובה. ואפשר לומר דאע"ג דמהסבוגא כראה כדפרישו
 רש"ס והר"ן כמבואר. ת"מ אינו מפורש כהרי"א כס"ס ומסו"ה לא איתו מינה:
 והנה גסוגיא זו ודכרי' רש"ס והר"ן הנו' נראה לכאורה דיש מקום להכיל ראיס
 למה שחלקו כמה אחרונים כס"י תפ"ט אס מי ששכח לספור עומר לילה
 אחת דהר"ן הוא דבשאר ימים סופר בלא ברכה אס יכול להיות א"ן להוציא אחרים.
 והרב פר"ח וסיעתו פסקו דאינו יכול להיות ש"ן דכל שאינו מחוייב כדבר אינו מוציא
 הרבים ידי חובתם. והרב מקראי קרש וסיעתו חלקו על זה דמחוייב כדבר הוי אלא
 דאיתרע ביה מלתא. והרי הכא דרב אשי לא היה אומר ברכת קדוש ביום ועכ"ל אי
 הוו אמידי במחוזא היה אומר ולא קרינן ביה אינו מחוייב. והוא חכ"ס כמי ששכח
 עומר דבסוף רב אשי מעולם לא היה אומר ברכה זו ומנהג מקומו שלא לאומרה ובודאי
 שחס כמקומו היה אומרה הוי ברכה שאינה נריכה ועכ"ל במקום שאומרים אותה היה
 אומרה וכ"ס זה ששכח העומר דהא דאינו אומרה עתה הוא משום ששכח הוקא וכבדון
 זה מחוייב כדבר קרינן ביה דומיא דמי שיצא דק"ל דמוציא משום ערכות ושאיני הוית
 דאמרו בירושלמי דבן עיר אינו מוציא לכן כרך דהוית מצמא משום רביוס זה אינו
 מחוייב כלל וכמו שכתב הרב מקראי קרש. והראי' מהא דקדושא רבא דכתב הר"ן
 דהיה אומרה לכרפת לילה כמנהגם והרי הר"ן סבר דבן עיר לא יקרא לכן כפר שאינו
 מחוייב והביאו הרב פר"ח ולריריה איך רב אשי היה אומר הברכה כמנהגם ומוציאם
 דהם מחוייבים סכך נהוו אלא מוכרח דבין דבבא בר חיובא רק דחכמים שבעירו לא
 סברי הכי ומתנו לא יבצר מחוייב כדבר קרינן ליה. ויש לרחות ולדרד עור בזה ובסוגי'
 פסחים הנו' כמה נדרים וגם בדכרי' תשובת רבינו יהודה שהביא בשבלי הלקט הנו' יש
 לי משא ומתן דמשמע מינה דיש חילוק בין מנהג דברכות לשאר מנהגים ולא משמע כן
 משאר פוסקים ועמ"ס הרב פר"ח שם במנהגי האיטור סעיף הנו' ואין הפנאי הסכים
 להאריך כל הצורך.

הדרן לחאי דאתאן עלה דחאי דאתמר סוף פ' ביצר מברכין על ברכת המים
 פוק חוי חאי עתא דבר לא תיקרי איפסיקא הלכתא אלא שנתנו כך וכמו
 שפירש הרב מקראי קרש והסי משמע מרכי' תשובת רבינו יהודה בר קולונימוס
 שהבאתי וכן משמע מהרא"ש ז"ל שכפסקו השמיט הא דרכא בר חנן שאזלו לאבי'
 הלכתא חאי והאיכו פוק חוי חאי עתא דבר לפי שאין כדרכים הללו פסק הלכה.
 והביא במחוק דכרי רב יצחק בר אבדימי וכתב וכן על הירקות וכן על המים כרב אשי
 דאמר בי מרכבא עבירכא ככלהו דאיתא ליה מילתיה דרב אשי טפי מה"ס פוק חוי
 חאי עתא דבר. ואי אמרת דה"ס פוק חוי היינו פסק הלכה הו"ל להרא"ש להכילאן

פאת הרא"ש קונט' ב' סי' ב'

ועיין ת"ט הרב מערמי עלך . וגם דברי רב אשי אינם כסוג פסק הלכה עלמא
כיון דאמרה בהך ליטמא כי מדרכא :

וכבר כתיבנא בעניינן בס' הקטן מחזיק ברכה דאי פוק חוי תאי עמא דבר היינו
פסק הלכה איך אמוראי בתראי איבא מאן דמכרך בסוף ואיבא מאן דלא
מכרך דהרי רשי והתוס' והמרדכי פירשו פוק חוי תאי עמא דבר שמכרכין בתחילה
שהכל ולכסוף ככ"ר ולפ"י אי הוא פסק הלכה איך אמוראי בתראי מר בריך אחריהם
ומר לא כריך . ומה גם לדעת הרשב"א דיש צד דר"ט מכרך תחילה וסוף סכי א"כ לצד
זה כי בעי הלכתא מאי וא"ל פוק חוי מאי עמא דבר אהדר ליה על לפניהם ואחריהם
ואיך אמוראי פליגי אס הוא פסק הלכ' לא משמע דהאי ליטמא דפוק חוי אינו פסק הלכ' :
וגראהו בעיני דגם הרב פר"ח אין כוונתו דפוק חוי מאי עמא דבר הוא הלכה
דכל עסקו של הרב פר"ח אינו אלא לומר שהמנהג שהוא נגד הלכה צריך
לכטלו והוכיח כן חממה מקומות ובכללם הוכיח מכאן דשאל דאפשר דהמנהג
אינו כהלכה והשיבו לו שאין המנהג הפך הדין ותכלית מחוקשו הוא זה והא דקאמר
הרב בדבריו שהוא מחוץ להלכה הוא אגב שיטתא ור"ל שאינו נגד ההלכה ואוליגן
בתריה זיכול להיות כהלכה דלא אתמר הלכתא לא כמר ולא כמר . ומה שכתב רבינו
יונה כפי' הדין במשנה וז"ל והלכה כת"ק שמכרך עליהם בתחילה שהכל וכן עמא דבר
לכרך עליהם מתחילה שהכל ולכסוף ככ"ר עכ"ל לא תיקשי לדברי הרב הגדול
מהרש"א שפירש פוק חוי והמנהג הפך הדין ואין בירינו לכטל דהרי רבינו יונה כתב
והלכה כת"ק וכן עמא דבר . וגם תיקשי לדבריו הנו' . דיש לומר דלאו דוקא
קאמר רבינו יונה לטון זה ואינו כדאמירין בעלמא דהא בעי כש"ס הלכתא מאי וא"ל
פוק חוי וכו' . ומאי דכתב הרב מהרש"א ואף שהוא הפך הדין אינו בירינו לכטל המנהג
בעלמא קאמר דאם המנהג הפך הדין כמי אוליגן בתריה אכל הכא לא שייך לומר שהוא
הפך הדין :

והא דבעי הלכתא מאי אף רת"ק קאמר שהכל והוא כלטון סתם . ראיתי בתוס'
רבי יהודה כ"י שכתבו וז"ל ר"ט אומר ככ"ר והוא לא היה מכרך על המים לאחריה'
כדאשכחן באמוראי דלעיל שהרי לא מצינו ברכה אחריהם אלא זו בלבד . הלכתא
תאי תשום דהוה מחתבר ליה טעמיה דר' טרפון דברכה חסוכה היא מיבעיא ליה מאי
בעי כרוכי צכ"ל והכי אמרי' פ"ק דעירובין דף ז' לליטמא קמא דבעי רכה כר רב חנן
לאכי הלכתא תאי כשיעור לחי תשום דמסתבר כר' יוסי ואהדר ליה פוק חוי מאי עמא
דבר דנהבו כדכתיב :

ומרבר'י תוס' הנו' שכתבו שהרי לא מצינו ברכה אחריהם אלא זו בלבד מוכח
דפשיטא לכו ספקא שכתבתי בכרכיוסף דלכרך ככ"ר בתחילה ובסוף

הוא

פאת הרא"ש קונט' ב' סי' ב' צד

הוא חוכא ואיטולולא וכן אנו אומר שהוא סברת רש"י והרמב"ם כפי' המשנה ודכינו
 יזכה והרמב"ם סס כעירוכוין דפירשו דר' טרפון דוקא בתחילה קאמר . אלא דהרמב"ם
 סס מיימי בשם רש"י דר"ט לאחריהם קאמר ודוחה דרכיו דלישנא דמתני' לא תשמע הכי
 ועוד מדאמרינן בנדה ולר' יצחק דמכרך אחריהם וכו' ע"ש וכודאוי דנסחא אחרת הי"ל
 לפריטכא כרש"י רכנסתנו כרש"י סס מיימי פירוש זה ודוחה אותו מת"ס ולרכ פפא
 וכו' כדחייית הרמב"ם הסנית . וגם ע"ס הרמב"ם ולר' יצחק וכו' נראה דט"ס הוא
 דנסחתנו כס"ס ונסחת הרמב"ם הוא ולרכ פפא שמכרך אחריהם וכו' דר' יצחק סבר
 דמיא לא :

וגמ' צא דהראשונים דוכא דאיתיה קמן סברו דלא כפרמב"ם דרחה דרכי התוספות
 דר' טרפון לא כריך אמיה לבסוף . וכותה הרמב"ם הוא דמדרכי ר' טרפון
 לא נשמע כלום דיל' דאינו מכרך בסוף ומש"ה פירך ולרכ פפא דמכרך אחריהם דר"ט
 אפשר דלא כריך בסוף . ור' יצחק לא מסתייע מרר"ט דיש לדחות דרמלמא בין בתחי'
 בין בסוף מכרך הכי ועת"ס במחויק ברמה וכרכי יוסף וטורי ברמה וכתה שכתבו
 לעיל . ועוד הים לי להאריך בכל האמור ולפי שעה די כזה והמעייין באמת וישר עיניו
 תחוינה משרים ודוק היטב :

כ"ב . שם סי' ט"ו סעיף כ"א בסוף ועיין לעיל סי' י"א סעיף י"ז ומ"ט לעיל כקונט'
 זה סס וענין בשו"ת אור ישראל בהא דאם לא נוכר בנח"א אם פוסל דיעבד
 ועיקר הדיון בכזרת למד שאינה כזורת כ"ו טרעת הרב המהר"ם למסול דיעבד והרבה
 חולקים עליו ע"ס סי' ת"ו עד סי' כ"ד ע"ס באריכות :

כ"ג . סימן ט"ו . סעיף א' סוף ס"ק ה' . ואם הסופר לא יוכל לכוין בכך לא
 יסוד מרכי הרמב"ם שהם פיקר . מור"ם סי' הע"ר . וראיתי
 בלקוטי תורה הנדפס פ' זילך שכתוב שם שרבינו הארי' ז"ל צויה לסופר אחר שיכתוב
 לו ס"ת ויעסה הפרטיית לרעת הרמב"ם ע"ס :

כ"ד . סעיף ט' סוף ס"ק ז"ל ועיין לעיל סי' ו' סעיף כ"א ככ"ג :

כ"ה . סעיף ז' וז' עמ"ס הרב מהריקש כתשו' הנדפסות מחדש סימן ז' ע"ס
 כרכיו ודוק היטב :

כ"ו . סימן י"ז . סעיף ז' ואפילו כריעה שכלתה וכו' עמ"ס בשו"ת אור ישראל
 להרב מהר"ם ליפשיץ סי' ס"ב :

ז"ך . סימן ח"י . סעיף ו' ס"ק כ' . ויש להחמיר שלא לגלול ספר הספטרות
 בחטפות סת"ת כן משמע מספר קרית חנה סו"ת הנדפס
 מחדש סימן ה' . ומיהו אם נהגו להשתמש בחטפות סת"ת

פאת הראש קונט' ב' סי' ב'

לרכב מצוה אחרת יש להתייר.

כ"ח. סימן י"ט. סעיף ג' סוף ס"ק כ' ז"ל כן צרד הרשב"ץ בח"א סי' קל"א וכתב הרב כנה"ג סי' רפ"ב ובשיירי סס דהמקל לא הפסיד שלא להוציא ס"ת אחר וכן הוא דעת מור"ם שלא להוציא ס"ת אחר וק"ק על ה"ה לעיל סי' ט' סעיף ב"ב ובאין שלא זכר מזה:
כ"ט. סעיף זכ"ל כשכתב ור"ח סקורין ששה בספר הראשון כז"ל:

ל"י. סימן ד'. כסופו ז"ל שלא זכר מתשובת הרשב"ץ והרשב"ם ועמ"ש שם כמחוייב ברכה ריש סי' רפ"ד והנכון שאחר יתרגם כז"ל:
ל"א. זה נשמט בסוף הקונטרס קודם המפתחות:

יש בקונטרס זה סעיפים הקטנים עם הגדולים השב"ד וסימן ליוס השב"ת טר"ב והמחודשים ושספקק על ה"ה קנ"ו גימטריא יוסף והס מכלל הסעיפי הנזכרים:

ל"ב. דע שהמחודשים הם הם משו"ת שהכאתי בכרכי יוסף שיורי מחוייב לא הוכרתי בקונטרס זה עם אומרים לקצר כי כבר נזכר עם כבודם שם ואומר עם קנ"ו רומן על האר"ש קנפ"ש בש"ם וקראתי בש"ם לך בא ראש מי בעל דברי ואם הוא חידוש שלא הוזכר שם. אכי מוכיר בקונטרס זה בעליו עמו:

ל"ג. כריכים שהביא ה"ה ולא הכריע אכי הצעיר מרובע וזה בתוכ דרך פשיטות וזמנין דמשכחת סתם גיש אומרים או לא לא שהלכתי בעקבות דרך הש"ע וכל רכב אשר יבא בחוץ חצאי לכנה מירי היתה ואת:

ל"ד. הרב המחבר לפעמים הביא הריבוי פעמים שלש וכמה תהם אככי העירותיהו רומן ונרמו אך אכתי פשו ואגב מרדאי לא כרמוו:

ל"ה. בספר אמת ליעקב כשמש דשימת מספר הסימנים ובקונטריסי דשמתים ויספר יוסף כ"ו סימנים כחנין השם החיוחר. ושמתים סעיפי הרב המחבר לכן יש סימנים שנמשכו סעיפי סימנים הקודמים בכתוב בספר אמת ליעקב למעבר כיוחא לחי שרובה לדעת שרש הדין שתכף המצא ימצא בספר הכו':

ל"ו. טעמים שכתב ה"ה השמותי והרובה ליעיין מר בספר הכהיר אמת יעקב ושם אתה מוצא טעם כעיקר חיד אוכל יטעם אמרי נופס טועמים חיים

חיו של בע

פאת הראש קונט' ב' סימן ג'

סימן ג' . השמטות קונט' שמחת הרגל של פסח

א . דף ג' . סוף ע"א ר"ה ואפשר לשרפו באש התורה וכמס'ל שאמר הקב"ה
 בראתי זכור בראתי לו תורה תבלין וכו' ויש לרמוז כי זכר גימטריא ס'
 והתורה בקראת אש ויש אחד יותר רמוז שהתורה א"ס גזבלת על זכר גימטריא ס' ועל
 ידי התורה מקרר חמוטו של יצר ובעשה ק"ר גימטריא זכר . כחשך לוח יש לרמוז כי יצר
 רע גימטריא רש"ע כי ההולך אחר יצרו בקרא רשע . וישו דק רע כל היום רק רע
 גימטריא יצר רע שהוא כמספר רשע :

ועוד רמותי בדרושים בטעם שהתורה מכטלת זכור כמ"ס המפרשים כי אין מנרש
 כח הנחש כי אם האש כי ארם הנחש שרטו מיסוד העפר ונחש עפר לחמו
 והאש תכלית הרחוק מן העפר זה חסה חסה וזה מעלה מעלה ולכן האש מנרש ארסו
 של נחש . ושארם הקדמה זו לזכרה על מתכונתה כתבתי בעניותי כס' הקטן דברים
 אחרים דרוש יר באורך וברחב . ולכן ה'זכור שהוא מיסוד העפר התורה שהיא אש
 מנרש'הו כי אין מנרש כח הנחש כי אם האש . ואפשר שזה טעם ר"ל שהנחלה
 תהיה בזכות התורה כמס'ה גם כי יתנו בגוים עתה אקבכם כי ככה תורה לשמה
 מנרש נח"ס ובהכטל נח"ס יבא משי"ח כמספרו ועוד הארכנו במקומות אחרים :

ב . דף ס' ע"א ר"ה ומעתה . עיין בקונטרס כפורן שמיר סימן י"ד :

ג . דף ט"ו ע"א ר"ה ועוד . מנה לשון מצותא מחלקת כמ"ס בוסר הקרוש פנחס
 דף רכ"א ע"ב :

ד . דף י"ח ע"א . הבאתי דברי תוריכו הרב מהר"א כחוס זלזה ואחר זמן ראיתי
 להרב מהר"ם שלם זלזה כמפרו לכ שלם פ"ו מהל' יום טוב שהביא דברי הרב
 זל ועמ"ס כמפרי הקטן מחויק ברכה א"ח סי' תקכ"ט :

ה . דף י"ט . ע"ב ר"ה כין . אחר זמן ראיתי דברי התוספו' והרא"ם והמדרכי גם
 ויכניה וכל לירי עפר הישר מרכיבו תם זלל כי זהן כל יקר ראתה עיני דרכי
 ר"ת ענחס ועמ"ס כמפר הקטן מח"כ סימן תע"ג כמ"ר :

ו . דף ק' . סוף ע"א ר"ה ודע דנשים חייבות בהגדה . עמ"ס בהשמטות דף ק'
 וכמפרי הקטן מחויק ברכה בקונטרס אחרון סימן תע"ג ע"ס : ועוד כתבתי
 כזה מחדש בקונטרסי כמ"ר :

ז . דף כ"ח . ע"א ר"ה ומ"ס . וע' המויקין וע' חלק תבני בניו של המן למרו
 תורה בכני בקק ע"ס :

פאת הראש קונט' ב' סי' ג'

ח' דף ל"א ע"ב : ד"ה ומעתה ז"ל עדים נאמנים כי ה' הוא האלהים • אתה כקפת מעין ונחל אתה הוכסת נהרות איתן שהם דברים הפכיים להורו' דפועל הטוב הוא פועל הרע כי ה' אחר • ואמר לך יום כז"ל :

ט' דף ת"א ע"א שיטה ב' • ועוד יש לחקור דאמאי לא צוה ה' דגם הבכורות נקבות יקראו וכו' • אחר זמן רב אנה ה' לירי ספר מעשה קח רמוי משניות מהבאון החסיר חסר' ראלעוד מקראתא זלסה וראיתי להרב זלסה שעמד בחקירה הלון אמאי הבכורות ליתנהו כפריון ויישב דהיה קטרוג למעלה לומר מה לו אף אלן ואמטו להכי הזכרים שהיה הקטרוג עליהם צריכין פדיון אבל הנקבות לא היה קטרוג עליהן דידוע דכשכר נשים צדקניות נבאלמו וא"כ לא היו בסכנה למות כוכרים שהיה הקטרוג עליהם והצילם ה' ע"ס באורך במסכת בכורות :

י' דף ת"ג ע"ב ד"ה ולפי ז"ל קודם אכילת מצה זו ברכות ע"ס וכן הוא ברביא שהימחל פנחס דף רכ"א ע"ב ומני קכ"ה לברך להו' ברכות ליל פסח ע"ס ונראה דטעמם כז"ל :

יא' דף ת"ה ע"ד ד"ה ואפשר • וז"ש וירא ה' אליו באלוני וכו' אחר זמן רב בא לירי ס' זרע ברך ח"ג וראיתי ת"ש שם דרוח תרח בא באינו והאריך בזה ע"ס כ' ולפי דבריו יש לתמוז דתיבת וירא גי' ברוח עם הכלל וירא ה' אליו באלוני ר"ת איוב והוא ג"כ אביו וזה רמז ברוח אביו איוב ורוח :

יב' דף ס"ג ע"א ר"ה ובראשית בסופו • ואחר זמן רב ראיתי ת"ש בס' בני יצחק סוף פ' וארא נחשם הרב הגלס עמוקות ע"ס :

יג' דף ע"ז ע"ב ד"ה טוב ראיתי בסופו • הגם הלום ראיתי אחר זמן רב להר' שלת יעבץ ח"א סי' ז"ט שהסכים דרכן גמליאל היה קטן בעת החרבן שחילסו דריכוו יהיה נשיא אם היה גדול ומ"ס צא וכלה את הפסח היינו שהקריבו אחר החרבן וכו' ע"ס כ' ומה שהכריח מריכוו אינו מוכרח דהיו יריאים שהיה נשיא ועל שלא יהרס הוא שביקש ריכוו כמ"ל • ולא זכר ההיא רסוף יבמות שהבאתי דמוכה דר"ג היה לו בעת החרבן יותר מן' שנה • גם ת"ש שהיו מקריבין אחר החרבן הוא רחוק וצריך ראיה מרז"ל • ומה שהוקשה לנשאל ולהרב הנו' מ"ס ר"ג דגזוליא רכיבין ואמריא דיקיין דזה לא שייך אלא בפני הכית ככר תירץ הר"ן במירושו ע"ס פ' קדשנהדרין דהיו מסתכלין בדברים הצריכים אלן היה בית המקדש קיים ע"ס • ומדברי הרן אתה למד שלא כמו שעלתה על דעת הרב שלת יעבץ דהיו הקריבים ק"פ בחרבן ודוק :

יד' דף פ"ה ע"ה שיטה ו' • עד כאן דבריהם ומצאתי הקדמה זו בילקוט ראובני ס' ויקרא דף ק"ד ע"ב וע"ס פ' וירא דף ת"ג ע"א • וע"ס הקדמה זו בפ' לפרט פ' אומר לצפון תכי כלומר אותם האוצרות הנתנין שם שהיו מעוכבין שלא היו

פאת הראש קונט' ב' סי' ג' צו

סיו ראויים השואלים להם לעת' לא אומר הקב"ה לצפון תני מה שיש אנליך . ולתימן דרום
 שהוא חסד לא תמנעי מלהשפיע חסד כי לא כלו רחמינו :

ט"ו . דף צ"ה ע"א ר"ה ובאופן . ואחר זמן רב בא ליריד' ורע כרך ח"ג על
 ברכות וראיתי דף ג' ע"א שהביא הקדמה זו והרכה לחקור כזה וריכה
 ומיעט וריכה ע"ש ובמ"ש בסמוך כפ' אבן מאסו הכובים קרי בניס ור"ת אמ"ה וכו'
 ויכניה' וראיתי שכינתי במקצת למ"ש בלקוטי תורה לגורי הארץ וכל שש אנכי :

ט"ז . דף צ"ח ע"כ . שיטה יב הוא רופא תלמידיהם וז"ש פוקח עורים וכו' אבל
 כשקמים כצ"ל . ומה שכתבתי בסה"ך בפירוש המשוח אלמים וכו' . דפ
 שמצאתי כתוב חסד חד מרכוואתא הרב החסיד מהר"ר אברהם גאלנטי וכל תלמיד
 רבינו הרמ"ק וכל שעל ענין כזה כתקן . ואמר מר כי מתיבות אלהי הראשונים וכו' עד
 אנהנו מודים הכניסוהו בין הדברים ליםים ראשונים בעל"ל לארץ מעשה הור"ג הנשכח
 כרין ולהציל לקוחים למות רב מקובל ע"י שמות הקדש עשה שדיבר ההרוב ואמר כל
 המאור ואו תיקנו שבה זה המשיח אמים שהשיח הדרוג והתפענח בעלמים דין גלי רויא
 ואולי שהשם היה הויה דאלפין צריק מ"ה פעל ולכן יש בשכח זה מ"ה תיבות עכ"ת
 בשם הרב הנו' . טוב הראויה מעשה כזה שכתב במדרש תלפיות דף כ"ד ע"ג :

י"ז רות דף ב' . ריש ע"ב ואחר זמן ראיתי להרמ"ב שיטה אחרת בפירוש
 מאמר זה הבאתיו כס' הקטן מחזיק ברכה א"ח סי' קנ"ו כס"ר :

ח"י . דף ט' ע"א . ד"ה והנה . ועת"ש בקונטרס שם הגדולים חלק שני מערכת
 יור אות' .

י"ט . דף י"ט ע"א שיטה י"א ומ"ש התוס' פ"ק דשבת וכו' . טוב בא ליריד' ורע
 כרך ח"ג על מס' ברכות וראיתי לו דף ד' ע"ב שרצה לומר דהש"ס והוהר
 חולקין בזה . והמעין כמה שכתבנו בעינינו יראה ריש לרחות דבריו . ועוד ראיתי
 להרב החסיד הרשב"א הלוי וכל בספרו הנחמד ממות הלוי דף ק"ל שדחה דברי התוס'
 תכח דברי הרשב"א ע"ש ודוק בת"ש :

ך . דף כ"ד ע"ב אות ס' ועיין כס' הקטן דברים אחרים דרוש טו"כ שכתבתי
 דרך זה בסגנון אחר בסומו ע"ש :

ב"א . דף ל' ע"א סוף ר"ה ויחדד . טוב ראיתי להרב מן זלחה בספר הכהיר
 חסד לאברהם מעיין ו' עין גדי כהר כ"ב שצמד כזה וחילק רזילית שאני
 שהיא קליפה . ומה שהקפה שם המגיה דאמאי לא חש כעו שהיא היא עצמה לק"פ
 ראין דרכה לכא כך רק בחלוס באחות ח"ו ועיין בזה הקדוש ח"א דף כ"ד ע"ב ודף
 קס"ט ע"כ ודוק :

פאת הראש קונט' ב' סי' ג'

כ"ב • שם ע"ב • ד"ה ואפשר והכירוהו דטהור וכו' ומשום אין רואין דם כלילה
אין לחוש דמינו דוקא לאור הככבים אבל לאור הנר שרי ורבי הוה כדוק
לאור הנר וכן הוא דעת הרשב"ץ ברמז פסקי גדה ס"פ כל היר וזל רואין דם כלילה
לאור הנר אבל לא לאור הככבים כן נראה לתשב"ץ עכ"ל ולסברא זו ניחא • הן אחת
דיש לנו אריכות דברים בזה בסוגיות הבבלי והירושלמי ודברי האחרונים ככתוב אנלי
זה ט"ו שנה והותר כס"ד ואין כאן מקום להאריך בזה :

כ"ג • דף ל"ד ע"כ בסופו וכתוב כס' בלבולי הנשמות להרמ"ע ז"ל אות ק' רנעמי
כס"ל :

כ"ד • דף מ"ע כ"ד"ה וז"ל בסופו • ואפשר לרמוז עוד כי תיבות לא השכית לך
בואל היום ויקרא שמו בישראל ר"ת גימט' ככ"ל ופר"ס ע"ה הכולל סס רמו
דחלכר מה שרמו ענין עתליהו כס"ת שהוא מלכתא • עוד רמו תרי זמני מהיה זריע
דור כסכנת כליה האחת בככל בומי נכוכרנצר הרשע רחשכ לקשחית זרע רוד הע"ה
עד כי ברחמי שמים נתן רשות שתלך אשת יהויכין בכלא וסא נתעברה משאלתאל
בועמד כמז"ל • וזאת שנית בהלכות פרם ככתוב במעשה כוסתנאי וס' ברחמינו לא
השכית בואל :

כ"ה • דף כ"א ע"א סוף ד"ה ומה • ואפשר דגם אי בעיא למיזל אינס דשאה ער
שיתרבה בעלה ראפי' תכבוד אב ואם פטורה וכ"ס דפטורה מתכבוד הרב
והיינו דקאמר לה מדוע א"ת הולכת כלומר את אשה נאווה לית לך למיזל כלל • וכ"ס
שאינו חרם ושבת ראפי' אנשים שהיינים אינס הולכי' לא כחדש ושבת דוקא לא כן היום :

כ"ו • שם ע"כ • ד"ה שלא אמר • בסופו • ואם ישכנו בעניותנו דברי הרמב"ן
בס"ד ותערך דבריו דמ"ש הרמב"ן שהיו אומרים חפי השמועה והוא אומר
כך הוא בעיני במשך למה שחקר למה ברכוהו ותידן רמזו לכו באפקירותא שהיה
חחויק וכו' והוסיף לומר דאפשר דהיתה האפקירותא דר' אליעזר מתוך שנתעבס היה
אומר להם שכך נראה בעיניו והוא אחת שכך נראה בעיניו אבל שמועו מפי רבו ודאי
שכבר נתפרסם שכך תתו ועל זה הוטב חרם להם שלא תלה בשמועתו אלא כדעתו
והמעיון יראה דברי הרמב"ן שכולים להתפרש כן ולא הוצרך הרמב"ן לפרש זה דכבר
נודע דמדת ר"א שלא אמר דבר שלא שמע מפי רבו ודוק היטב :

ז' • דף ג"ה ע"כ • ד"ה ששכיה • בסופו • טוב ראיתי להרב שאלת יעבז ח"א
סי' מ"ה דף ס"ט ע"א שכתב ראה זו כשם הגאון מהר"ר אופנהיים והוא
ז"ל נראה באמת הכנין דהך הוי חוכא בעלמא והאריך בזה • גם בעיקר הרין אספת
גוי אסור בהנאה האריך מאד ונעלמו ממנו סוגיות הירושלמי ודברי הרמב"ן וחרוקח
וכו' ע"ס באורך • ה' ברחמינו יאריך וקינו כסוב לעבודתו ויוסיף לנו שכות' ד"יים
ה"ו ש"ר ב"ע

מדרש תמורה סי' ד'

חתי ארמת כנכול מערבי ומאדרימין פמי מערב בעת שקיעתה מרה שחורה כנגד דרום
שתולדתה כנה כך הטללים יוצאים משם וכנגד ר' יסודי עולם . מרה שחורה כנגד
העפר תולדתה כנה ויבשה כך העפר מרה ארומה כנגד האש תולדתה חמה ויבשה
הלכות כנגד המים תולדתו קר ולה כמו המים הדם כנגד (הרוח) :

פרק ב' רע

פתח אנוש כחציר ימיו וכו' מעשה ברבי ישמעאל ור' עקיבא
שהיו מהלכין בחוצות ירושלים והיה עמיהם אדם א' פגע בהם
אדם חולה אמר להם רבותי אמרו לי כמה אתרפא אמרו לו עשה כו"כ עד שתתרפא
אמר להם ומי הכה אותי א"ל הקב"ה א"ל ואתם הכנסתם עצמיכם בדבר שאינו שלכם
הוא הכה ואתם מרפאין אינכם עוברים על רצונו א"ל מה תלאכתך א"ל עובר ארמה
אני והרי המגל בירי א"ל מי ברא את הכרס א"ל הקב"ה אמרו לו ואתם חכמים עצמך
בדבר שאינו שלך הוא ברא אותו ואתה קוצץ פירותיו וממנו א"ל אין אתם רואים המגל
בירי אילולי אני יובא ומורשו ומכסחו ומזבלו ומכששו לא תעלה מאומה א"ל שופה
שבעולם מתלאכתך לא שמעת מה שכתוב אמוש כחציר ימיו כשם שהעץ אם אינו מוכש
ומזבל ומגרש אינו עולה ואם עלה ולא שתה מים ולא כובל אינו חי והוא מת כך הנוף
הזבל הוא אם ומיני רפואה ואיש ארמה הוא הרופא אמר להם בבקש' תכנס ל תעניינינו :
הנוף הזה תולדותיו בתלן זה בזה וזה בזה ואם אין זה אין זה וכיון שהם מתפרקות א'
מחבירו הנוף כטוי ומת כמו שיש לבית ד' צדיק אם מתפרק אחד מהן הנית בופל
וכל מה שברא בתמורה בראו אילולי מות לא היה חיים ואילולי חיים לא היה מות ואילולי
שלום לא היה רע ואילולי רע לא היה שלום אילו נכנס אדם במדינה חנייה שלום וחנייה
רע היה הולך ברע ומכיר שלום . ואם מדינה אחרת כלה שלום אם אין עם רע אין
השלום כיכר אם היו כל בני אדם טפשיין לא היו נכרין שהן טפשיין . ואילו היו כל בני
אדם חכמים לא היו ניכרין שהם חכמים אלא גם את זה לעומת זה עשה האלהים .
ואילו היו כל בני אדם עשירים לא היו נכרים שהם עשירים ואילו היו כלם עניים לא היו
ניכרים שהם עניים אלא ברא עניים ועשירים כדי שיכירו זה מזה חכמים וטפשיים כדי
להכיר זה מזה מתיים ומינים כדי להכיר בין זרע לשומה ברא חן וברא כיבוד וזכרים
ונקיבות ברא אש ומים וכרזל ועץ אור וחסד חום וקור אכילה ורעבון שתייה ובימיון
הילוך ומיברות דאים ומיניית שמייעה ומרישות ים ויבשה דיבור ואילמות מעשה ובטלות
דאבה ורצון . שחוק וכבייה . רפאות וחולי . עם כל התמורות שאמר שלמה בקהלת
עת ללדת ועת למות : וכל זה להודיע גבורתו של הקב"ה שכל דבר ודבר שברא בשמים
ובשיתוף וכי לא היה המקום יכול להוציא ולהבראות במים בלא עריות ובלא גילוי ערוה
אלא הכל בשיתוף ובתמורה אם אין זכר ונקבה מדיכקין אין הולך יובא אין זכר תוליד
בלא נקיבה ולא נקיבה בלא זכר ואין בית נכנס בעצמו ולא בית עצמו בוכה בית אחר
אלף

אלא ככנאי שיכנהו ואין חורש עצים אלא קורדוס ואם אין חורש אין קורדוס ואם אין קורדוס אין חורש ואם אין טהרה אין טומאה ואם אין טומאה אין טהרה אמרו חז"ל וכל מיני כהמה טומאה לכהמה טהרה מבקשים אתם להחזיק לנו טובה אילולי אני ויחזרו שאלו טומאים לא נודעתם שאתם טהורים אם אין צדיק אין רשע אמר רשע לצדיק מבקש אתה להחזיק לי טובה ולני שאני רשע מאין היית מיכר אילו היו כל בני אדם צדיקים לא היה לך יתרון הרי אמרנו יש לכל תמורה חוץ מרבר אחר להודיע לכל באי העולם כדמו שהוא אחר ואין לו שני וכמו כן הרוח שאין לו תמורה ולא שותף ואין אתה יכול לחחו אותה ולא להכותה ולא לסורפה ולא להשליכה ואם תאמר כבוד אתה אוחז אותה לאו כי אילו נפתח הכור ובא אחר ואמר מה יש בו ואמר לו הרוח יאמר לך מה היא שחורה או אדומה לבכה או ירוקה היאך היא נמכרת בשוק אינך יכול להשיב לו תשובה ואם אתה פותח פי הנוד היא הולכת לה ואין אתה יכול לראותה אם שחורה או אדומה או לבכה או ירוקה ולא עוד אלא מושאת בני אדם ומושאת השמים והארץ ומנין אתה יודע ממראה עיניך אדם נכנס לבית לפנים מבית ומערה לפנים ממערה ומנין בכבדו והרוח יוצאת תהיכן יוצאת ומתיכן באת הא למדת שהרוח חלא לעולם ומנין שהוא נושא את העולם כך היה המעשה ששאלה המלכות את ר"ע א"ל על מה העולם עומד אמר לו על הרוח א"ל הראו לי א"ל הביאו לי גמלים טעונים מלת הביאו לו גמלים טעונים מלת הביאו לו גמלים מלת אחר להם הביאו לי חבל וכרך בצואריהן נתן החבל לכ"ב א"ל זה ימשוך תכאן וזה ימשוך תכאן עד שחנקן לאחר שחנקן א"ל העמידו אותם א"ל אתה הוא חכם היודים אחר שחנקת אותם אתה או' העמידו אותם אמר להם ומה חסרתי מהם הא למדת תכאן שאין העולם עומד אלא ברוח שהיא מעולה ומשובחת והיא היתה מראש שנאמר ורוח אלהים מרחפת על פני המים והם ב' דברים שלא מצינו להם בריאה הרוח והמים והם היו מראש שנאמר ולוח אלהים מרחפת על פני המים ולא מצינו להם בריאה כלל העולם וכל אשר בו מצינו להם בריאה בו ימי המעשה חוץ מן המים והרוח והחשך שכן' וחשך על פני תהום ורוח אלהים מרחפת ער שכל' ישעיה ואמר יוצר אור ובורא חשך ר' ישמעאל אומר אחר ואין לו תמורה ולא שני כבדו והו' משה המנין אחר אחר כך אין לו להקב"ה אחר א' שאין לו א' אבל הקב"ה א' שאין לו שני ואין אדם יודע היכן הוא מקומו והחיות אינן יודעות היכן מקומו ולא המלאכים המהללים שמו יודעים היכן מקומו שכן' כרוך שם כבוד ה' ומקומו ולא השמים והארץ מן המקום שהוא שם שכן אנשי לשכת הגזית קוראים אותו מקום של עולם ולא העולם מקומו הכל הרוח לא מצינו שנתלה אלא בהקב"ה שנאמר ורוח אלהים מרחפת רוח אל עשתי ממשמת אל יתן קרח ועתה ה' אלהים שלחני ורוחו רוח ה' דיבר בתי שלת רוחך ובראון וכו' יתן לחכם

מדרש תמורה סי' ד'

ויחכם עוד וכל חסידה שבתורה לטון כנס חוץ מב' תוסף רוחם יבוצון אם היה לטון
כינס למה יבוצון אלא לטון פיזור אותם ואח"כ יבוצון ועל עפרם יטובין וזה חסף
הארס ובהמה חסף עוף השמים ומנין שהוא לטון כילוי ממה שאמר שלמה עת ללדת ועת
למות . אחר שלמה כנגד הלל הגדול כ"ח תמורות ובהלל הגדול כ"ו פסוקים נשת"ירו
כ' תמורות כנגד כ' לוחות הכרית :

פרק ג' תמורה ראשונה עת ללדת כנגד הורו לה' כי טוב שכיון שגדל הארס
אביו ואמו כותבין הוראה גדולה להקב"ה שיבא מן הבדין ומתעצמו'
ומכל האיברים זככנס והולך בחוליות של שדרה עד כואו לשדרה זמן השדרה לזכר זמן
הזכר לרחם אמו והוא נוצר עם ת' יום ועושה טה' חרשים ואח"כ יוצא כרתת וכובע
יוצר וכזירי ילדה ויוצא בשלום ולכך ראוי להם ליתן הוראה גדולה שכ' הורו לה' וכו'
כחסרו כראו כחסרו סכנסו וכחסרו הוציאו וכחסרו העמידו ולולי חסרו לא היה העולם
ככה שבאמר אמרתי עולם חסר יבנה עולם כחסר יבנה . תמורה ב' ועת למות
כנגד הורו לאלהי האלהים שהוא עמית ומחיה והוא אלהי האלהים ולא כאלו האומרים
ב' רשויות הם בעולם א' תמית וא' תחיה אלא הוא אלהי האלהים שממית ומחיה שבאמר
אני אמית ואחיה הוא היה והוא יהיה וכחסרו הוא המחויב כשמה לבין כל"ח . תמורה ג'
ועת לטעת כנגד הורו לארזי הארזים שאם בטע ארס כטיעה או פרח א' יאמר פרח
שלי וכטיע' שלי שאם לא יתפיר הקב"ה להשקו' הסטיע' והפרד' היכין כטיעתו לא השקב"ה
הוא ארזן לכל דבר שנא' ארזן הכרית ארזן כל הארץ הכי המקום נקרא ארזן לארזן הורו
לארזי הארזי שבחסרו חבלה ומרוח את הכטיעה . וכחסרו תעלה את פירותיה כל"ח
(כאן חסר תמורת ד') : תמורת ה' עת להרוג כנגד לעושה השמים כתבונה מה השמים
איכן זיין אלא עומדים כך ריבו של כהרם אינו זו לעולם עד שיתכבצ' והפיל מולו ממנו
חלמעה שכן מנינו שכיון שהקב"ה כפרע מן האומה תחלה כפרע משרה שלה שבאמר
והיה כיום שהוא יפקוד ה' על כבא המרום כמרום וכחסרו הוא עתיד להסיתם כרין
ולרון אותם . תמורה ו' עת לרפוא כנגד לרוקע הארץ על המים מה הארץ רוקעה
המים זו לעומת זו ותמורת זו כך החולי ורפואה כנגדה וכחסרו הוא מרפא כל באי
העולם לרוקע הארץ על המים כל"ח . תמורה ז' עת להרום כנגד לעושה אורים גדולי'
וכו' מה המאורות הללו פורזין והולכין כרקיע ואין הולכין מתערב למורח כך כל מי
שהוא פורז גבול העולם או גדין של חכמים או גדיה של תורה אין לו מחילה וסליחה
ואורו ככה כמו שהמאורות כהן כמערכ בכול התאום ואינין כראין וכחסרו הוא מאיר
להם מאורו והוא תכבנו של עולם כל"ח . תמו"רה ח' ועת לככות כנגד את השמש
למחשלת כיום מה השמש יוצא בכבודה שבאמר ישיש בכבוד לרון אורח ועת הכבין
אובו נראה כאם אלא כיום שהשמש יוצא בו . ומה השמש כיון שיוצא שיערם ועתיד הוא
לשקוע

מדרש תמורה סי' ד' צט

לסקיץ ולהכבו' מן העולם ואפ"ה יוצא ומאיר לעולם כך האדם יודע אצפ"ה שהוא עתיד
למות ולהתכנסות מן העולם אצפ"ה אינו כמנע מלכמות והשמש כמו כן אינו כמנע
מלהחזיר לעולם כל"ח . תמור"ת ט' עת לככות כנגד את הירח וכוכבים לחמשלות
כלילה מה הכבים הואת איכה אלא מצדה ומקוצר רוח כך הירח והכוכבים שולטים
כלילה שהלילה צער לבריות מן החשך והאופל שבו אבל האור הוא שמחה לעולם שנא'
אור ורוע לזדיק ולישרי לב שמחה כל"ח . תמור"ת י"ד ועת לשחוק כנגד למטה מצרים
בכבוריהם שהיו ישראל שוחקים ונעללים וכוזיים מממוכס זהם היו מתים . תמורת ז'א
עת ספור כנגד יוצא ישראל מתוכם שהיו אלו סופדים ואלו כוזיים או שוחקין ולא סופדי'
ובחסרו הוא עתיד לבאול אותם פצם שנייה מכל הארצות שנאמר והים כיום שהוא
יוסף ה' שנית ירו וכו' כל"ח . תמור"ת י"ב ועת רקור כנגד ביד מוקה וכוזרוע נטויה
מלמד שהיו ישראל שחמים ומרקדים שנאמר ויוציא עמו כששון וכן לע"ל אינן כנאלין
אלא בשמחה וכרעה שנאמר ופרויי ה' ישובו וכו' כל"ח . תמור"ת י"ג עת להשליך
אבנים כנגד לבוור ים סוף לגורים עשה הים ככנף של אבנים ועשה י"ב שילים והמים
היו יעומדים כמומות וכיון שעברו ישראל בתוכו השליכם עליהם כאבנים ושקצו מצרי'
והורו בחסרו של חוקם כל"ח . תמור"ת י"ד ועת כנוס אבנים כנגד והעביר ישראל
בתוכו והביאם לסיני וכנסם והעמירם סביב סיני שנאמר והגבל' את העם סביב וישראל
נקראו אבנים שנאמר משם רועה אבן ישראל אבן מאסו הכונים וקבלו התורה שהיא
חיים לעולם כל"ח . תמור"ת ט"ו עת לחכוק כנגד וניער פרעה וחילו בים סוף כאדם
שהוא רץ לחכק את חבירו כך היו רוצים מצרים אבן ישראל לתופסם למלחמה ובתרחקו
ישראל מהם ונטבעו הם בים וישראל ניבולו כל"ח . תמורת י"ז ועת לרחוק מחכק
כנגד למולך עמו כמדבר שהפריש את ישראל משעבוד מצרים ומחיבור מצרי' וזרותיה'
כל"ח . תמורת י"ז עת לבקש כנגד למכה מלכים גדולים שבקשו ישראל הנחלה שהנחילם
המקום ונהרגו המלכים שבאותם הארצות ואל תאמר מלכים קטנים היו אלא מלכים
גדולים כל"ח . תמורה י"ח ועת לאכר כנגד ויהרוג מלכים ארירים שאיברו' בני ישראל
והשליט את ישראל עליהם ומי הרגם הקב"ה שנאמר ויהרוג מלכים ארירים ולא כתיב
ויהרגו שאילולי שהקב"ה עורם והרג אותם לא היו יכולים להם כל"ח . תמור"ת י"ט עת
לאתור כנגד לסיחון מלך האתורי ששאר לישראל ולא כפלו ביד סיחון ועמו אלא הפילו
בחסרו ביד עשה כל"ח . תמורת ד' עת להשליך על ישראל השליכו על צוארו ובחלקו
הקב"ה אותו הר ששם על ראשו להשליך על ישראל השליכו על צוארו ובחלקו
הברול מסרו ביד משה שנאמר כי רק עוג מלך הכסף נשאר מיתר הרפאים וכו' כל"ח .
תמורת כ"א עת לקרוע כנגד ונתן ארצם לנחלה כאדם שלבוש מלבוש וקורעו אחר
מתכו ופושטו מתכו ולקחו בעל כרחו כך לקחו ישראל כעל כרחם את ארצם כל"ח .
תמורת

מדרש תמורה סי' ד'

תמורת כ"ב ועת לתפור כנגד נחלה לישראל עבדו שנתפרה ונתקיימה הארץ ביד ישראל
זה התופר הוא תחלה קורע ואח"כ תופר כך אי' היתה קרעים קרעים ביד ל"א מלכים
ולקחו ישראל חירס ונדבקה והנחילה להם בחסרו כל"ח . תמורת כ"ב עת לחסות
בנגד ששפלטו וזכר לנו ששפלות היום בשפלות וכיון שאנו מהללי' שמו של הקב"ה אומו'
העולם מחסין אותנו ואומרים לנו הם כי לא להזכיר בשם ה' ומעשה שבורה מלכות בימי
ד"ע ואמר אל תעסקו בתורה תה עשה ד"ע נטל ס"ת וישב לו והיה קורא בשוק אמרו לו
אדוננו אתה גדולם וקטנם של ישראל אל תחייבנו להרוב וכי לא שמעת שבורה מלכות
שלא תתעסקו בתורה . אל' טושים שבעולם ומה התורה שכתוב בה כי היא חייך
ואורך ימך אנו עושקין בה ועבדו הם מבקשים להורגנו אילו הנחנו אותה עבדו אנו
חייבים כל"ה . לא שמע להם ד"ע ונהרג אעפ"י שמשפילין אותנו הוא רואה בצרותינו
וזכר לנו הפר' ה"ד ששפלטו וזכר לנו כל"ח . תמורת כ"ד ועת לרבר כנגד ויפרקנו
מכרינו בטעיה ששבר ורוע האומות אנו מבקשין לומר שיה שגאמר שירו לה' שיר חדש
כי נפלאות עשה וכתוב בתריה הודיע ה' יאופתו לציני טבוים גילה דקרתו וכתוב
זכר חסדו ואמונתו לבית ישראל כל"ח . תמורת כ"ה עת לאשוב כנגד מות לחם לכל
בשר כשישראל אזהבין להקב"ה שגאמר והארץ תתן את יכולה ועץ השרה תתן פרי .
תמורת כ"ו ועת לשכח כנגד הודו לאל השמים שהודיע גדולה מבקשין ישראל להודות
להקב"ה שהטיל ביניהם ובין א"ה שכחה ותחרות שאילולי כן היו מתערכים בבוים
ולומרים ממעשיהם כמו שגא' ויתערכו בבוים וילמדו מעשיהם לפיכך הודו לאל השמים
כל"ח . כשתיירו פ' תמורות עת מלחמה ועת שלום כנגד ב' לוחות הכרות מלחמה
שגאמר על סן יאמר בספר מלחמות ה' אם זכה ועסק בתורה יעשה ממלאכי השלום
שגאמר הן אראלם צעקי חוצה מלאצי שלום גור יכביון ופתיב המטל ופחד עמו עושה
שלום במדותיו . הא למדת שכל מה שיש בעולם תמורת עליונים ותחתונים ראשונים
ואחרונים חורח ומערב צפון ודרום ושאר כל תמורות שהזכרנו לך והוא אחד ואין
פלעדיו ראשון ואחרון א' מלך ראמן מוטל בכל סוכן עד וקרוש שמו (שלא) ככרא בעולמו
דבר מיוחד ואין לו ב' ואין לו תמורה . כמו שהזכרנו כתחלת הספר להודיע לכל באי
העולם שהוא אחד והוא ברא את עולמו . ומעשה שבא תין אחד ואמר לר"ע העה' מי
בראו אל' הקב"ה אל' הראמי דבר ברור אמר לו למחר תבוא אלי' למחר ברא אצלו אמר
לו מה אתה לוכט . אמר בדי אל' מי עשאו אל' האורב . אמר לו איני מאמינך הראמי
דבר ברור אל' ומה אראל'ך ואין אתה יודע שהאור' עשאו אל' ואתה אינך יודע שהקב"ה
ברא את עולמו . כפטר אותו המין . אמרו לו תלמדנו מהו הדבר ברור אמר להם בני
כסם שהבית מודיע על הכנאי והסבד מודיע על האורב והדלת על הנבר כך העולם
מודיע על הקב"ה שהוא בראו ישתבח ויתעלה שמו לעד . לנצח כפחים אמין ואמן כ"ה :

ת"ו ש"ל ב"ע

סימן ה' השמות

ק

משג"ב לרך (משלים עם גדולים כ')

א' מערכת א' לפנים דף א' ע"א אות ר' דקרקתי על התוס' כוכבים
דף ק"כ • וק"ק על הרב סדר הדורות דף ע"ה ע"כ
שלא העיר על זה הגם דתיבות טעשה שאלתות כתובים המה בספרו בין תצאי לכה
וע"ש בסדר הדורות דף מ"ר ע"ד:

ב' הרב אב"ד חיבר ס' האשכול כמ"ש בנרפס • ובס' הקטן כרכי מסף א"ח סוף
סי' רנ"ו חסר עם בסוף הסימן לשון זה • ואפשר שהראב"ד שכתוב בס' שכלי
הלקט הגם שכתוב הר' אברהם בר דוד בפירושו • אינו אלא הרב אב"ד חמיו של
הראב"ד שהוא הרב המחבר ס' האשכול • והיה כתוב בספר הראב"ד והמעתיק כתב
הר"א בר דוד:

ג' סוף אות יט דף ו' ע"כ • והנה יש להעיר על מ"ס דכתוך האלף שנים לא היה לו
אפשר שיכא משיח ממ"ש פ' חלק דא"ל ריכל למשיח אימת אתי מר וא"ל
היום ופירש לו אליהו וזכור לטוב היום אם בקולו תשמעו ומשמע דאם יפשו תשו יכא
תבף המשיח אפי' בימי ריכל יש לנשכ רכונת המשיח שאל"ל היום היינו רעתה לא שייך
שאלה מסיבת היום כלומר בזרת כל היום דוה שהוא יומו של הקב"ה וזאי אפשר לבא •
ואליהו זכור לטוב רמו היום ואח"ך אם בקולו תשמעו שתלוי בתשובה • ותו יש להעיר
ממ"ש שס' פ' חלק דאת"ר ככל הקיבוץ כלו וכן דוד לא בא ושמואל אמר דיו לאכל שיעמוד
באבלו ורכ שהיה בתוך הלאף שנים מאי קאמר כלו כל הקיבוץ • ואפ"ש היה לומר דו כונת
שמואל שאמר דיו לאכל שיעמוד באבלו כונתו דדיו היה שיעמוד באבלו בזרת הלאף שנים
יומו של הקב"ה ואח"ך יכא בואל • אך יש לעמוד פתאמר מדרש הנעלם בזהר חדש
דף ל' רפ"ס וינביא דבימי רבי אתא אליהו ז"ל ואמר לרבי דמוכאל שאל להקב"ה
דיפקון מגלותא דהא סבלו כל עבשיא על מה דעבדו והיה ויכוח על זה וסוף דבר אתר
הקב"ה שנסכע שהיו בגלות עד שישובו וכו' עש"כ ואמאי לא א"ל דאכתי פשו שני
סוכא תהאלף שנים • והגם טיש לרחות • מ"ת כלזהו סנווי דחיקי ניכחו:

דבן נראה בעת דאם כל ישראל היו שבים בתשובה אפי' בתוך אלף שנים הוה אתי
משיח ולא היה נוספיק מה שהיו בישראל קרישי עליונין דנשכע הקב"ה שהיו
בגלות עד שישובו ומאי דאמרו שם במדרש הנעלם הנו' לעיל סמוך ונראה דאפי'
כנישתא חרא דתיובין בזכותה אתכניש גלותא • אפשר דהא דכנישתא חרא לא הוה
סגי בתוך האלף שנים שהיה צריך שישובו כל ישראל או רובם כרי שיבאלו בתוך האלף
שנים אבל אחר האלף שנים תהמי הא דרישי כנישתא או כנישתא חרא וכוה יכאו על

נכון

השמטות סי' ה'

ככון כל המאמרים כפשוטן ועוד יש לזרר בזה:

ד' אות ל"ב דף ט' ע"א וההקדמה הנו' חתום בה עזריה בר שמעון כנ"ל:

ה' דף י"ג ע"א אות ק"ז חיכר שיטה על סוטה כי נחמדת כנ"ל:

ו' אות ק"ט בסוף ובת"ש לקמן מערכת יוד אות כ"ה זרוק:

ז' רכינו אביגדור הכהן היו שנים אחד תלמיד רבינו שמחה תלמיד רש"י וקנו של

ר"ז בעל התוס' והשני בימי מהר"ם בר כרוך כאשר תראה בתשובות מהר"ם

שחולק לו כבוד גדול ומהם כתשו' מהר"ם הקצרות סי' זכ וסי' ט"ו ובס' שכלי הלקט

ה"א וה"כ מביא הרבה תשובות מרכינו אביגדור שהשיב לו ולמר שניו ולרכינים אחרים

וכראה שזה רכינו אביגדור שהביא המרדכי שהיה תלמיד מהר"ם ומיהו כמה פעמים

כותב בשכלי הלקט רכינו אביגדור ז"ל:

ח' אמרות טהורות חרט מתש כי עתה יבא לאור והוא מהרב המופלא סבא

קרושא כהה"א ישראל ז"לה על הטור וכ"ה נדרים וה'

אמרות וקרושין וכתובה וה' גטין כמלפול ענוס ומסיק

לענין דיבא:

ט' מערכת ב' בית אל להרב הגדול רכינו דוד ככני הזכירו הרב

מהר"ם די לונזאנו בסוף ס' אור תורה:

י' בית דוד פירוש המשניות למהר"ר דוד קוריבאלרי נדפס באמסטרדם:

יא' בני אהרן להרב הגדול החסיד מהר"ר אהרן לפשא ט"ת ח"ו וקצת ביאר

על הטור ח"ק ועיין בנדרים מערכת אלף אות כ"ה:

יב' בני יוסף דרושים על התורה מהרב מהר"ר יוסף יחיאל מרכבי סלונקי:

יג' מערכת ג' * גנת אגוז נדפס שנת שע"ס והוא בחכמת

הקבלה צירופים ונימטרואו' לרבי'

יוסף ב' קיטיליא:

יד' גל של אגוזים דרושים להרב דוד אגוזי מרכבי קושט' דפוס יסן:

טו' גנת ביתן קבלה לרכינו מאיר בר' טודרוס הלוי עיין בסדר הדורות

דף קס"ו ע"א:

טז' לפנים אות כ"ט נטפשוט וכו' ועיין בסדר הדורות דף קס"ה ע"ד נכראה

קנת שלא ראה אותן:

יז' מערכת ד' דרישה ופרישה עיין לפנים מערכת פ' אות

ז"ה:

יח' דורש משפט על ח"מ מונה מקום וחידושי רכני סלונקי על דרך

אורה נדק:

י"ט • דין אמת • תשכות להרב מהר"י נכון בספרו קריית מלך רפ"ח כ' ;
 ד' • מערכת ו' • לפנים אות ו' סוף דף ו'ך לכפר עון אותו רוח וכו' ברמ"ו
 חתול שחור שאוב ישאב שלא התירו כז"ל ;
 כ"א • ויחל משה • ספר מוסר נדפס באשכנז ;
 כ"ב • מערכת ז' • לפנים סוף אות ו' ועיין לקמן כמערכת יוד אות ס"א
 שהבאתי מסדר הדורות שחיברו ר"ת מאורליאנס אחר
 מרביתו בעלי התוספות ע"ס ;
 כ"ג • אות כ"ג • זרע ברוך • ונכרו חיבר עוד זרע ברוך חלק ר' ביאור גדול
 על התורה ומזכירו כח"ג כמתה מקומות ומתם פ'
 ורא ע"ס ;
 כ"ד • מערכת ח' • לפנים אות ט' הרב ישר בספר מצרף לחמתה ולולו
 כז"ל ;
 כ"ה • אות כ"א • להרב מהר"ם אלשיך והדפיסו בחייו ואח"ך נדפס עם פירוש אחר
 כז"ל ;
 כ"ו • חסן ישועות • מורה מקום על טור א"ה בשו"ת ומירושי רפני שלוניא
 חיברו מהר"ש חסן תלמיד מהר"ר איסטרוטסה וה"ל על
 ד' טורים ולא נדפס כי אם על א"ה ונזכר בקצור לפנים
 אות כ"ב ;
 ז"ך • חבר הקני • חיבר מהר"ח חבריא פירוש על ספרא וספרי וראיתיו כ"ה
 ומביא קצת תמונה הר"א גירליא בפירוש הילקוט ;
 כ"ח • מערכת יו"ד • לפנים אות כ"ה דף ל"ח ע"ב שיטה ג' • ואח"ך
 לקמן אחר כמה דברים כתב ה"ר יונה מגירונדה
 וכו' וכבר כתב שם בס' יוחסין למטה בהגדה כן שהיה רבינו יונה וכו' שהוכיח להרמב"ן
 ושכותב לו הרמב"ן בכבוד כז"ל ;
 כ"ט • לפנים אות ל"א בסוף • ועיין בחידושי יבמות הכו' דף ק"ס מהספר רמזכיר
 נ"ב להרב דן ע"ס ;
 ל' • סוף אות ל"ד • ועמ"ש מור"ם בהגדה יר"ס רמ"ב דין יר ;
 ל"א • אות ע"ז • הדפוס השוכותיו שנת שז"ב כת"ס כז"ל ;
 ל"ב • אות צ"ו ירי אליהו שו"ת כז"ל ;
 ל"ג • אות קכ"ב • עכ"ל וממה שכתב שהלך לבקר כז"ל • ודע שמה שכתוב
 בתשבות חסדיקש הנדפסות מחדש בפתח השער מאיט לוקח בעל ס' קורא
 הדורות ואינו אמת כי הוא ט"ס כס' קורא הדורות כת"ס לפנים ;

השניות סי' ה'

ל"ד מערכת ל' לפנים אות כ"ג לקט שמוכר רכינו ישעיה כתוספות

ר"ד קירושין מצאתי בשבלי הלקט ח"א שכלת ע"ט
שמיא דין מרכינו ישעיה כס' הלקט וכן מוכח מתוס'
ר"ד שהוא פסקי הלכות :

ל"ה מערכת מ' לפנים סוף אות א' וכ"ב עוד סדר הדורות דף ק"ע
ע"ד :

ל"ו אות כ' בסוף • ויש עוד מדרשים מדרש תמורה • מאמריו וצירא • כריתא
דמלאכת המשכן • פרקי היכלות • מסכת גהינס שהביא הרב ראשית חכמה
פרקי גן עדן • פרקי אליהו • ועיין בסדר הדורות דף ק"ע :

ל"ז מהר"ם כתב בספר קורא הדורות דהיה כותן ר"אז והכאתיו כנרפס אות זך
ובהשמטות הכאתי על זה דכס' שבלי הלקט דף ט"ו והאבור כתבו דרכינו
מאיר הקסה לו לרכינו ישעיה • ועתה נראה לי בפשיטות דרכינו מאיר זלל שכתב כס'
שבלי הלקט כזה אינו מהר"ם הידוע וכמ"ס לקמן אות מ"ו בס"ד :

ל"ח מערכת נ' הר"ן • כבר ידוע דהר"ן כהידושין ובהלכות אינו
מוכר הרא"ם כלל וכמ"ס מהר"ר זכי בתשו' סי' כ"ז

ומוכח שלא נתפשטו חיבורי הרא"ם כמותן שהיה הר"ן מחבר ספריו שהיה בתוך ח' שנה
לפטירת הרא"ם מועלה חטה • וירוע דהרב המגיד היה מחיבורו של הר"ן ונפטר קודם
הר"ן כדמוכח בתשובת הר"ב ס' טפ"ח • ומעתה מה שתמה בספר אמרות טהורות
ל' הרב המופלא מהרא"ם זלחה דף רנ"כ ע"כ וז"ל ותתניו איך לא שת לנו הרב המגיד
לרכי הרא"ם הקדמם לו כמותן עכ"ל אין כאן תימא דלא נתפשטו חיבורי הרא"ם כמותן
הס"מ • ומה גם דהרב הנו' קאי על תשובת הרא"ם וכבר ידוע מ"ס מהריקו דתשובת
הראשון אפשר שלא ראה אותה האחרון משא"כ כחיבור ע"ס כשרש ז"ר ודרכיו כרורים
ופשוטים :

ט"ל אות ח' בסוף הרכ משכנות יעקב דף קצ"ב ע"א כז"ל :

מ' מערכת פ' לפנים אות מ"ד רכני קונטרסיה כמותן הרכ פני משה
כז"ל :

מ"א פרקי גן עדן • לדלל כמ"ס זרעיתים כדפוס :

מ"ב פירוש דרש"י • עיין לפנים אות ל"א ועיין לקמן מערכת ש' שהכאתי
מהמדרש פ' ג' שאכלו שרש' סידרו ע"ס אות כ"ט :

מ"ג לפנים אות ז"ר חיבורו רכינו ינחם בר יהודה הלוי ככרו של מהר"ר שמואל
מפלייא שמיאין הפוסקים כ"ב בהקדמת קמור מורחמי :

השמיטות סי' ה' קב

מ"ד • מערכת צ' • לפנים אות ט"ו זינו חיברו הרב רבי מנחם ז"ל
כ"ל:

מ"ה • צרוף • ספר כ"י בכללי חכמת הצרוף והוא עמוק ולא ירעתי מי מקדושים
הרב המחבר:

מ"ו • לפנים אות ז' רבינו נדקיס וכו' בסוף • ומתאיר דשקיל וטרי עם מהר"ם בר
כרוך וכותבים זה לזה והוא בסוף שבלי הלקט ח"כ נתכרר דמ"ס כשכלו
הלקט ח"א וגם כח"כ רבינו מאיר ז"ל אינו מהר"ם בר כרוך וכמו שהראית
שרבו היה בקרא רבינו מאיר דהיינו א' מרבתי' •

מ"ז • מערכת ק' • קול יעקב • דרוש' למהריקס כ"י ואני ראיתי קצת
שיטות במרא להרב ז"ל כ"י:

מ"ח • קצור מורה' • ונקרא מתנות עמי כס כן למהר"ר יצחק הכהן מק"ק
אוסטרא ונרפס בפראג שנת שס"ר והוא כולל דברי
הרא"ם ושאר מפרשים ונפך מדיליה ואינו מצוי כל כך •

מ"ט • מערכת ר' • לפנים אות ח"י בסוף • וכפי האמור נראה שהאמת
שמדרש רבות שכירינו הוא לרבי הושעיה רבה חדא

שהדקא מרבוואתא קמאי והוא כתב כך כמ"ל • ותו שהוא אגדת אל ורבי הושעיה
כאז קאי • ותו שהוא קורא לרבינו הקדוש כלשונו רבינו שתס לפי שהוא תלמידו וגם
כאז היו כלם קורין לו רבינו:

נ' • מערכת ש' • לפנים אות ת"ו מהר"ם קארו כבר כתבתי בנרפס
מערכ' יוד אות כ"ה שיש תשובה ממנו בשו"ת מהר"ם

וגם בוכר בשו"ת הרב מהר"ר יחיאל באסן באיזה מקומות ומהם בסיומן ק"ת שחתם על
תשובת הרב מהר"ר יחיאל ע"ס:

נ"א • מערכת ת' • תעלומות ומקורות חכמה קונטרס נרפס כוויניא
שנת התכ"ב והוא בשמות וכו' ולכות את הרבים

טלא יקראו בו כלל ואסור בכל יראה וכל ימצא באתי להודיע ולרמוז מ"ס הרב החסיד
מהר"ם שפורטאש בתשובותיו אהל יעקב סי' מ"ח וכניית מבל • (דפוס הרש"ד דף ת'
ע"כ ודף מ"ה ודף ת"ז ע"כ ובספר תורת הקבלות דף כ"ו ע"כ וריבוי:

נ"ב • הערות חכמה • סגולות וענינים רבים להרב מהר"ם שויטאל ז"ל
כן רבינו מהר"ם ז"ל כ"י:

ועלינו יערה רוח הבורא לכוין לאמיתתה של תורה תורת היום

ת"ו של ביע

מפתחות

הרוצה

ליטול את הש"ס כריק בשמ"א עשה שאינו זוכה כוונה • לזכירתו
 אפת"ח שהוא בימי בימי דאתא גבי קינא דשרכי • אינא גרניר כמיתר
 קריסין שמוטת אב"כ כריק ותמי סכן ככרכי :

חומת אנ"ך

הירושי הראשונים

הר"טכא עירובין דף יד סי' ב' כ"א
 הר"טכא ונמקי פ"ו דיבמות סי' א'
 הדמכ"ן ונמקי פ' הוהב סי' ג' ט'
 הדקות אשרי פ' הדר סי' א'

סי' א'
 ל"ב
 סי' ג' כ"ד
 טס כ"ה
 סי' א'
 סי' ג' ה'
 סי' א'
 ת"כ ב'

לא תורע כרמך כלאים
 ואחות לוטן תמנע
 לא השכית לך גואל
 מרוב את הולכת
 זכרך טעמך
 אומר לזכרון תמי
 יגמור בא רע
 ותרעו כל עצתי

שאר מפרשי הש"ס

באר טבע פ' חלק ס"ג א'
 עיון יעקב כדלים ס"ד ס' ב'
 בית דוד פי' הת' פ"ד תנחות ס"כ א'
 עץ אבות בהקדמה ע"ו ב'

תלמוד רש"י ותוס'

מפרשי המחברים

טובה הלכות ח"כ דף כ"ה ע' ב'
 מרכבת המשנה פי"ג דא"כ י"ט א'
 טס פ"ג דמלכים כ"א א'
 דרך המלך דף פ"ג ע"ו א'
 מעדני חלק ביבית ע"ו ב'
 קרבן נתחאל כריש הס' ו' ב'
 דף כ"ו ע"ו ב'

ל"א
 ח"ב
 סי' ב'
 סי' ג' ט'
 פ"ט ב'
 סי' ב'
 ח"ב
 סי' א'
 ח"ב
 ח"א
 סי' ג'
 סי' א'
 ס"א ב'
 סי' ה'
 ח"א
 ע"ו ב'

כרכות דף י"ד רש"י
 טס דף י"א וב"ש
 טס דף ת"ס
 טבת דף י"ב תוס'
 עירובין דף ס"ג
 פסחים דף ק"ו
 חגיגה דף ו'
 סוכה דף ל"א
 טס דף ל"ו
 כתובות דף כ' תוס'
 קדושין דף ל'
 גמין דף כ"ה תוס'
 סנהדרין דף פ"ו
 טס דף כ"ו ז"ח
 זכחים דף ק"כ תוס'
 ארבע פ' סוכה רש"י

מפרשי ירוש' וס' כללים

קרבן הערס קדושין פ"א סי' א'
 טס כתובות פ"א טס
 פ"ח ריש הוריות ס"ס ב'
 יד מלאכי קע"ד ס"כ א'
 ארבע דרכי מ"כ קס"ו פי' א'

בית

בית יוסף והמפרשים

סס	אהלי יעקב סי' ד'
פ"ו	חטת יוסף סי' כ' יד סי' זט
סי' ג' זך	שאלת יעקב ח"א סי' ת"א
סס זב	סס סי' ז"ט

ע"ו א'	בית יוסף ח"א סי' יוד
סי' ב' ט"ו	בית יוסף סס סי' ל"ו וש"ע
כ"א ס"ה	בית יוסף סס סי' תרע"א
סי' ב' ט"ו	בית חדש ח"א סי' ל"ו
ל"ה א'	סס סי' ז"א
ע"ט ב'	טוירי ח"א סי' יג
סי' ב' ט"ו	סס סי' ל"ו
ט"ל א'	כנה"ג ח"א תקס"ח
ס' ב'	סס ז'ר של"ד
סי' ב' כ"א	פ"ר ח"א סי' תנ"ו
סי' ב' ט"ו	חלום רבה סי' ל"ו
פ"ה ב'	סס סי' רנ"ו
כ"ט ב'	סס סי' רת"ג

מאמרי רז"ל ומפרשים

סי' ד'	מדרש תמורה כלו
ל"ו ב'	תנא דכ"ו חליוהו זאחות לוסן
כ"ה	זכר וזמיר
סס	מקדש חלך על זה
ל"ו ב'	חסד לאברהם עין הקורא
סי' א'	אמרי עפר בראשית
סי' א'	אשר הנחלים דף ז"ה

סי' ב' ט"ו	יר אהרן ח"א סי' ל"ו
ל"ו ב'	סס ח"א בסמות
ט"ל א'	בית דוד ח"א סי' ר"ח
סי' ב' י"א	סס סי' רס"ט
ס"ב א'	סס סי' טס"ה
ט"ל ב'	סס ז'ר סי' קל"ג
ע"ו א'	כהונת עלוס סי' ר"ו
סי' ה' ל"ח	אמרות טהורות רנ"ב
ל"ה ע"ט פ"ה	פדי מגדים בהקדמה

חירושי דינים

סי' ב' א'	הוציאו ס"ת שאינו מוכן
ג'	לעמוד כשזוקף ס"ת
ה'	כהגו דוקא למפטיר עולה קטן
ו'	מדרגות העולים עד"ה
ו'	השאי שקולא חדרש עיקר
יג יד	כתוב לך ואקחך או פרס ארס
יז א"י	דילג בפ' מועדות או שכח ס"ת
ט"ו	ס"ת חסר תבין
כ"א	חס א"ן ס"ת אחר וא"א לתקן יברכו כ"א
ח"י	כורי שדי כשתי שיטות
כ"א	שכח עומר ונעשה ש"ן
כ"ב	צורת ל' שאינה צורת כ"ו
זך	לגלול ס' הספרות כחטפת ס"ת
כ"ח	איכע טעויות כס"ת כחטפטר

פוסקים

סי' ב' כ"א	שכלי הלקט ח"ב סי' ע"ו
ל"ה ב'	מהרי" קולון שרש ב'
ע"ו א'	הרדב"ן ח"א סי' ק"ט
ט"ל א'	משמטי שמואל סי' קכ"ג
ל' א'	משפט זדק ח"א סי' ל"ט
פ"ג א'	דבר שמואל סי' רכ"ה

כללים

הרא"ט כותב דברי ה"ף וכת"א
חולק

מפתחות

ללמוד כל ליל הבדיות	ד' א'	חולק
שלא להסתמש ככרופים	ד' א'	בזאת דברי הרמב"ן כנדרים וכבודו
ללמוד קיצור המצות בכל שכוב	ט' א'	ודברי הר"ם כפי' על דרך זה
בענין לימוד קבלה	ט' א'	חם' קטניות אין להם יחס עם
שלא לימכות להדפיסם' קבלה	ט' א'	התלמוד

טעמים

לחלוק תקיפי התשובה	ט' א'	חם' גרים יש שתיים
למה שלא נכתב בש"ס חומרות הוזהר ו' א'	ט' א'	דברי מהרש"ל עמוקים
לחיוב שמירת דיני הש"ס	ט' א'	כי פליגי מהרא"ז והרשב"ן
למה שנתעבב המשיח בימי התנאים	ט' א'	אין לחלוק על מהר"ם כסכרא
למה שלימוד הוזהר מסוגל	ט' א'	סדר הש"ס שלמדו הנאונים
למה שצריך להתפלל בקול	ט' א'	רש"י אם כיוון לפסק
למה שהכבודות לא נעו פדיון סי' ג' ט'	ט' א'	לפעמים תום מתיית פירש"י ת"ק ע"ח א'
	ט' א'	כס' תשו' רב אחר אין ראיה שהיה
	ט' א'	בזמנו
	ט' א'	לא יסמוך על קיצורים

מפתחות כלליות

אזהרות והנהגות

מערכות א"כ מהספר עד דף	ט' א'	לחקור בדברי הראשונים
השמטות ראש דוד	ט' א'	לראות שרש ומקור הדברים
השמטות לדוד אחת	ט' א'	להעמיק בדברי הראשונים וכו'
השמטות שוחת הרגל	ט' א'	פירושי איוב משלי תהלים שלמוד
מדרש תמורה	ט' א'	הת"ח יזכרו בכל ביותר
השמטות הספר ותקומו	ט' א'	חומרת הסדר

ברוך רחמנא דסייען מריש ועד כען - ה' יגמור בערי ה' הסרך
 דערם מעישה ידיך אל תרף - כן צדקה

תז של בע

כל אשר נשמיט

קד

אמירון שלמה להרב המפורסם מהר"ש אלבאזי וכללו בתוך ספר רצוף אסכה :
 בית העזריאל דרשות ט"ו מהר"ר יהודה עזריאל נדפס שנת סס"ד :
 גמול שער הגמול להרמב"ן נדפס בסוף ספרו תורת האדם ונדפס כפני עצמו :
 דוכב שפתי יאנים מהחכם במהר"ר תשא אלבאזי אחיו של הרב מהר"ש והוא סידרו
 והוסיף הבאות :

ד' יכל ה' למהר"ר יסאל אשכנזי בקבלה :
 וילקט יוסף מהר"ר יוסף דרשן מפונא כ"ז :
 זקני יהודה כ"ז הכיאו הרב מהר"ם מאג"ו בספר לקח הקמה :
 חן טוב דרושים פשוטים מתוקים למהר"ר טוביה הלוי ועיין בנדפס מערכת ט' :
 טור ברקת להרב המקובל מהר"ח הכהן עיין לעיל ובנדפס אות ח' :

ירושלמי רבי יוחנן בר פלוגתיה דריש לקיש סיברו ורלא בהרכ כפתור ופרח
 פ"ו דף פ"ז שכתב רמי שחיבר ירושלמי אין זה רבי יוחנן בר כנשא
 בר פלוגתיה ר"ל שהרי בין חיבור המשנה לרבי ובין חיבור הירושלמי ר"פ שנה ורבי
 יוחנן היה תלמוד רבי עכ"ר ופוק חוי להראב"ד כספר הקבלה שכתב שהמשנה חיברה
 רבינו הקדוש ק"ך שנה למרחן והירושלמי חיברו רבי יוחנן קרוב למאתים שנה אחר
 המרחן וכ"כ הרב כרה לדרך בהקדמתו . וכן מתבאר מתשובת מהר"ש ז' הרשב"ן
 סי' רנ"א ר"ר יוחנן בר פלוגתיה דר"ל שהיה בימי רב ושמואל חיבר ירושלמי . וכן
 מתבאר מרכי הראשונים בכמה דוכתי וכן משמע מדוכרי הרמב"ם בהקדמת ס' סוד
 ומס' כריתות כימות עולם שער שני . אך מה שכתוב בהקדמת הרמב"ם וכס' כריתות
 שהירושלמי חיברו ר' יוחנן בקירוב ש' שנה אחר המרחן אינו מכוון ואולי ט"ס הוא ועיין
 בס' התרומה סי' קל"ה מ"ש בדסדר תנאים ואמוראים שר' חי יותר חס' שנה והוא פלא
 דפ' הפועלים משמע דתכף אחר ר"ל כימי ר"א ז' פדת נח נפסיה ע"ס תלבר מה
 שהעיר עס סוכ ראיתי מ"ס סדר הדורות דף ק"ד :

ודע שהתוספו כתבו בכתובות דף ח' דהש"ס לא קאמר על רבי יוחנן תנא הוא
 ופליגי והקשה מורינו הרב במהר"א נחום מסובית כתובות דף ס"ט רכפ"א מאי
 מספקא ליה לש"ס אי ר' יוחנן פליגי עליה דרבי וכו' הויכא טליא תירצתי דיתכן דפליגי
 מאוס דרבי יוחנן ירע דפליגי ארכי ואיכו סבר כחמלוקותו . וצתה מקרוב נדפסו
 תשובות הרשב"א ח"ג סימן שס"ט וראיתי לרבינו ז"ל שכתב בהיה דכתובות דף ס"ט
 כראמתן עלץ לכי . ולפי האמור העיקר כתיורן אהבני שתי' הרב מהר"ם הלוי בשו"ת
 דרכי נועם ח"ה סי' י"ט ורלא בהרכ סדר הדורות דף ק"ד ע"ד שתפס כתיורן ראשון
 דפליגי הכבלי וירושלמי בחקום שהרב הנו' תירץ עוד שני תירושים ע"ס . ואחרי
 כתיבי ראיתי תשובת רבינו האי גאון הכיאה תהרו קולון ריש שרש כ"ד דמחרוז' דרבינו
 בהסוף

כל אשר נשמ"ט

בההוא דרף ס"ט הנז' לא משמע הכי - ועמ"ס הרב החסיד הרמ"ך ביר מלאכי סימן תקכ"ב והרב משכנות יעקב דף פז והרב מרכבת המשנה למהר"א אלפנדארי פ"ו מה' דעות ובמקומו הארכתי ואכת"ל :

בפתור ופרח על האגדות כדפס סגת טמ"א :

לבוש חלכות להרב טרה יהושע ע"ד כתר מלכות כמ"ס כנדפס מערכת יוד אות פ"ו :

באמרות חיבר הגאון הרמ"ע כפלים מהנדפסים כמ"ס לפנים :

נשאל דוד תשובות להגאון מהר"ד אופנהיים כ"ה מזכירו הרב לקט הקמח :

קדר עולם רבא וזוטא כדפס מקרוב עם פי' הרב מהר"ר זעבן :

עמודי שמים סדור תפלה עם חידושים רבים ודינים להרב מהר"ר זעבן :

פתיח תכלת פירוט אזהרות להרב מהר"ר חאגין :

צורך סמ"ק מצורך הוא עם הבהות רבינו משה מצורך כמ"ס מהר"קו בתשובה :

קבלה סדר הקבלה חיברו הראב"ד ופתי"ס לפנים מערכת אלף :

דקמה ספר קדמון מכו' ומזכירו הרשב"א בתשובותיו :

שייח יצחק שיטה מפוארה העמוקה והרחבה על יומא פמ"ט לפנים מערכת כ"ת :

תכנית היכל על כל עניני בית המקדש וכליו כ"ה :

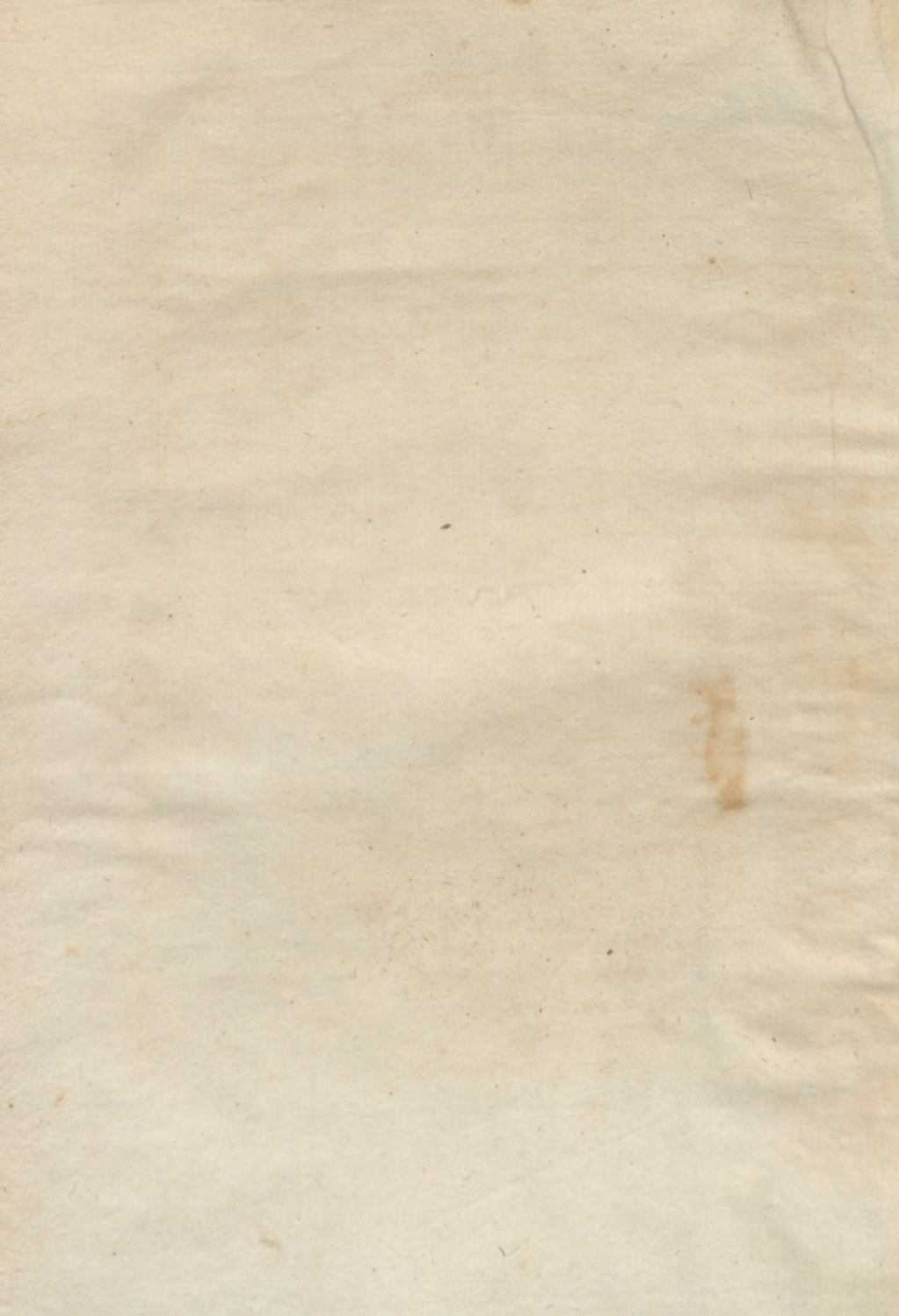
המקום ברחמי ורוב הסדיו יזכנו להוציא לאור כל

הכתוב

לחיים

ת"ו של ב"ע

B
849. II.

31

Lib. 36

1269